

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

ศิลปะภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด : ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน

Etching Printmaking: Reflections of Isan Ethnic Identity

โดย อาคม เสงี่ยมวิบูล

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ตุลาคม 2559

สัญญาเลขที่ RDG58H0007

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

ศิลปะภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด : ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน

Etching Printmaking: Reflections of Isan Ethnic Identity

โดย อาคม เสงี่ยมวิบูล

สังกัด

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช.-สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทคัดย่อ

ศิลปะภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด : ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน (Etching Printmaking : Reflections of Isan Ethnic Identity)

โครงการสร้างสรรค์งานศิลป์เรื่อง “ศิลปะภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด : ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน” (Etching Printmaking : Reflections of Isan Ethnic Identity) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด (Etching Printmaking) ที่สะท้อนภาพอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเริ่มต้นลงสำรวจพื้นที่เพื่อค้นหารูปแบบที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสานในพื้นที่ อันเป็นที่ตั้งของชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน 8 กลุ่ม ประกอบด้วย ไทยลาว (ไทอีสาน) ผู้ไท (ภูไท) ไทข่า (บรู) ไทส่วย (กะโซ่) ไทกะเลิง ไทแสก ไทญ้อ และ ไทกูลา (กูลา) เพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรงและข้อมูลปฐมภูมิเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนบริบททางสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในอดีตส่วนหนึ่งศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ เช่น สื่อที่ได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ จากนั้นกำหนดกระบวนการและวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน ตั้งแต่การค้นคว้าต้นแบบการสร้างสรรค์และการกำหนดเลือกต้นแบบ การทำภาพร่าง การทดลองการสร้างสรรค์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด แล้วนำเสนอผลการสร้างสรรค์ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานจำนวน 64 ชิ้น จาก 8 กลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งในแต่ละชาติพันธุ์ได้นำเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์และแนวเรื่องในการสร้างสรรค์ จากนั้นลงสรุปด้วยการวิเคราะห์รูปแบบในผลงานสร้างสรรค์ องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์ และภาพรวมการถ่ายทอดและการสื่อความหมายและรายละเอียดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ที่มีร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ภายใต้แนวคิดและแนวเรื่องที่ผสมผสานกันระหว่าง พุทธ-พราหมณ์-ผี ที่สืบทอดสืบสานจากรุ่นสู่รุ่นจนฝังรากลึกในวิถีชีวิตและจารีตประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ อันเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่เด่นชัดของคนอีสานในดินแดนสุวรรณภูมิ

คำสำคัญ: ศิลปะภาพพิมพ์, ภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน

Etching Printmaking: Reflections of Isan Ethnic Identity

Abstract

The project “Etching Printmaking: Reflections of Isan Ethnic Identity” aimed to create works of metal etching printmaking from sheet metal products to convey identities of various ethnic groups in the northeast of Thailand. This creative process began with exploring the areas where the communities of Isan ethnic groups (consisting of Laos (Thai Isan), Poo Tai (Phutai), Taikha (Bru), Taiso (Kaso), Taikaleung, Taisag, Taiyo and Taikula (Koola)) are located. This exploration aimed for the ethnic stylistic identity, creator’s intimate experience and primary data about the lifestyle of the eight living of ethnic groups. Their originally social and cultural contexts and environment in the past which helped form complete pictures of ethnic identities were also elicited through secondary data such as studies and various forms of recorded media. The creating process then started and included all these steps: searching and selecting ethnic identity models, sketching the models, and setting experiments to create etching printmaking. This creating process resulted in 64 printmaking pieces of 8 ethnic groups, each of which conveyed concepts and story lines of works. Then this creative project was drawn to conclude the study. Then, the conclusion of this creative project was drawn from analyses of creative forms and patterns, visual and artistic elements in created works, overviews of conveyed meanings of each ethnic group and details of beliefs that all groups share in common (that is, their mingling, blending and binding beliefs in Buddhism - Brahman - Ghost heritage inherited from generation to generation. These shared inherited beliefs are still embedded and deeply rooted in their lifestyles, culture and tradition so called Heet 12 Kong 14, or ritual ceremonies held in each month, as prominent identities of these Isan ethnic groups in Suvarnabhumi.

Keywords: Printmaking Art, Etching Printmaking, Isan Ethnic Identity

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1. ภูมิหลังแนวคิด หลักเหตุผลและแรงบันดาลใจ	1
2. วัตถุประสงค์การสร้างสรรค์	2
3. แนวความคิดการสร้างสรรค์	2
4. กระบวนการสร้างสรรค์	4
5. ผลที่คาดหวังจากผู้เสพผลงานการสร้างสรรค์	9
6. ประโยชน์ของการสร้างสรรค์	10
7. โครงสร้างรายงานการสร้างสรรค์	10
8. นิยามศัพท์เฉพาะ	11
บทที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์	
1. แรงบันดาลใจและจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ผลงาน	12
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์	13
3. การถ่ายทอดแนวคิดเรื่องการโยยหาอดีตผ่านการประกอบสร้างภาพตัวแทน ของอดีต	17
4. แนวเรื่องและแนวความคิดในการประกอบสร้างภาพตัวแทนของอัตลักษณ์ ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน	18
5. การกำหนดเนื้อหางาน: ความเหมือนในความต่างของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน	32
6. แนวทางและกระบวนการสร้างสรรค์	37
7. ผลที่คาดหวังจากผลงานการสร้างสรรค์	42
8. สรุปอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์เพื่อการสร้างสรรค์ผลงาน	43
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการสร้างสรรค์	
1. การสร้างสรรค์ผลงานขั้นที่ 1 การค้นคว้าต้นแบบการสร้างสรรค์ (แหล่งที่มาของข้อมูล) และการกำหนดเลือกต้นแบบ	47
2. การสร้างสรรค์ผลงานขั้นที่ 2 การทำภาพร่าง (Sketch design) เพื่อการสร้างสรรค์	48
3. การสร้างสรรค์ผลงานขั้นที่ 3 การทดลองการสร้างสรรค์เทคนิคภาพพิมพ์ โลหะกัดกรด	54
4. การสร้างสรรค์ผลงานขั้นที่ 4 การสร้างสรรค์ผลงานเทคนิคภาพพิมพ์ โลหะกัดกรด	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการสร้างสรรค	
1. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 1 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทยอีสาน	80
2. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 2 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท (ภูไท)	91
3. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 3 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทญ้อ (ย้อ)	102
4. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 4 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์แสก	113
5. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 5 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้	124
6. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 6 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กุลลา	135
7. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 7 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง	147
8. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 8 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ข่า (บรู)	158
9. การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์	169
บทที่ 5 บทสรุป	
1. อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานในการสร้างสรรค์ผลงาน	173
2. การถ่ายทอดอัตลักษณ์สู่ผลงานสร้างสรรค์	177
3. การทดลองพัฒนากระบวนการทางเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด (Etching Process)	178
4. ผลงานสร้างสรรค์ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน	179
5. บทสรุปของผลงานการสร้างสรรค	186
6. ข้อเสนอจากการสร้างสรรค์	187
บรรณานุกรม	188
ภาคผนวก ก ประมวลภาพการเผยแพร่ผลงาน ในงาน "ศิลปากรวิจัยและสร้างสรรค์ ครั้งที่ 9 : บูรณาการศาสตร์และศิลป์" ณ หอศิลป์สนามจันทร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม	193
ภาคผนวก ข ประมวลภาพการเผยแพร่ผลงาน นิทรรศการผลงานศิลปะภาพพิมพ์ “อัตลักษณ์อีสาน: ความเหมือนที่แตกต่าง” ณ หอศิลป์จำปาศรี สถาบันวิจัย ศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม	197
ภาคผนวก ค การเผยแพร่ผลงาน ในรูปแบบสูจิบัตรประกอบนิทรรศการผลงานศิลปะ ภาพพิมพ์ “อัตลักษณ์อีสาน: ความเหมือนที่แตกต่าง”	204
ประวัติผู้สร้างสรรค์	209

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน	14
ภาพประกอบ 2 บุญกฐินหนองบัวบาน อีสานบ้านเฮา ปี 2557	21
ภาพประกอบ 3 บุญผะเหวด ฟังเทศน์มหาชาติ	21
ภาพประกอบ 4 พิธีเหยา ประเพณีการเลี้ยงผี ผู้ไท บ้านคำพอก อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร	23
ภาพประกอบ 5 "พิธีเหยา ภูมิปัญญารักษาโรค วิถีแห่งภูไทบ้านกุดบอด"	23
ภาพประกอบ 6 รำมอชิงกุลาบ้านโนนใหญ่	24
ภาพประกอบ 7 วัฒนธรรมชาวกุลลา	25
ภาพประกอบ 8 รำไทญ้อ พิธีรำบูชาพระธาตุพนม 2557	26
ภาพประกอบ 9 รำไทญ้อ พิธีรำบูชาพระธาตุพนม 2557	26
ภาพประกอบ 10 ตำนานชนเผ่าไทโส้	27
ภาพประกอบ 11 แข่งเซ่นาม โพนสวรรค์ 2555 นครพนม 2	28
ภาพประกอบ 12 ทุกทิศทั่วไทย แสกเต็นสาก	29
ภาพประกอบ 13 แสกเต็นสาก วันรวมใจไทยแสก 2556 นครพนม	29
ภาพประกอบ 14 การขับสรภัญญะ กลอนลาและลำลาว ชาวไทข่า บ้านโสกเมี้ยว ต.อุ่มเหมา อ.ธาตุพนม นครพนม	30
ภาพประกอบ 15 ผู้ว่าฯกับไทข่าอุ่มเหมา สงกรานต์ นครพนม 2556	30
ภาพประกอบ 16 พิธีเหยา วันกะเลิงรำลึกประจำปี 2558 ต.กुरुคุ อ.เมือง จ.นครพนม วันที่ 26 ก.พ. 2558	32
ภาพประกอบ 17 รำผีหมอเผ่ากะเลิง "งานบุญเดือนสิบ ไหว้พระแก้ว"	32
ภาพประกอบ 18 แสดงมุมมองอัตลักษณ์เชิงนามธรรมหรืออัตลักษณ์ร่วมที่ปรากฏในกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน	33
ภาพประกอบ 19 การรวบรวมข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน	48
ภาพประกอบ 20 แสดงการเลือกภาพเหมือนบุคคลจากมุมมองแตกต่างกัน	49
ภาพประกอบ 21 การปรับค่าสีให้เป็นสีขาว-ดำ ด้วยโปรแกรมกราฟิกตกแต่งภาพ	50
ภาพประกอบ 22 การประกอบภาพให้เกิดความหลากหลาย ด้วยโปรแกรมกราฟิก ตกแต่งภาพ	50
ภาพประกอบ 23 ตัวอย่างการทดลองทำภาพร่างจากอัตลักษณ์เดียว (ชาวไทแสก)	51
ภาพประกอบ 24 ส่วนหนึ่งของตัวอย่างการทำภาพร่างจากความหลากหลายอัตลักษณ์ ของชาวภูไท	52
ภาพประกอบ 25 ภาพร่างอัตลักษณ์ชาวภูไททั้ง 8 ภาพ เพื่อใช้ในสร้างสรรค์ผลงานภาพ พิมพ์	53

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพประกอบ 26	ขั้นตอนการทดลองการถ่ายโอนภาพด้วยความร้อนลงบนแม่พิมพ์โลหะ
ภาพประกอบ 27	แสดงผลของภาพจากการทดลองการถ่ายโอนภาพด้วยความร้อนลงบนแม่พิมพ์โลหะ
ภาพประกอบ 28	แสดงผลของภาพเมื่อแช่แม่พิมพ์ในสารละลาย 7 และ 10 นาที
ภาพประกอบ 29	ขั้นตอนการทดลองเพิ่มค่าน้ำหนักวิธีการกัดกรดแบบลายเส้น (Hart Ground)
ภาพประกอบ 30	แสดงผลของค่าน้ำหนักของเส้นกับระยะเวลาการแช่แม่พิมพ์ในสารละลาย
ภาพประกอบ 31	ขั้นตอนการทดลองวิธีการกัดกรดแบบโรยเม็ดยางสน (Aquatint Process)
ภาพประกอบ 32	แสดงผลระดับของค่าน้ำหนักจากการทดลองวิธีการกัดกรดแบบโรยเม็ดยางสน
ภาพประกอบ 33	เครื่องเจียรขนาดเล็กที่ประยุกต์นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงาน
ภาพประกอบ 34	ลักษณะหัวลบน้ำหนัก(Burning) ขนาดต่าง
ภาพประกอบ 35	แสดงผลลักษณะพื้นผิว จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ
ภาพประกอบ 36	แสดงผลลักษณะของค่าน้ำหนัก จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ
ภาพประกอบ 37	แสดงผลลักษณะของแสงเงา จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ
ภาพประกอบ 38	แสดงผลลักษณะของค่าน้ำหนักในบรรยากาศ จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ
ภาพประกอบ 39	แสดงผลลักษณะบรรยากาศ จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ
ภาพประกอบ 40	แสดงผลลักษณะของภาพระยะไกล จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ
ภาพประกอบ 41	แสดงผลลักษณะของภาพระยะใกล้ จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ
ภาพประกอบ 42	แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี (Galvanized sheet) ที่นำมาใช้เป็นแม่พิมพ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน
ภาพประกอบ 43	สารเคมีคอปเปอร์ ซัลเฟต ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
ภาพประกอบ 44	เครื่องมือทำแม่พิมพ์และหัวลบภาพลักษณะต่างๆ
ภาพประกอบ 45	หมึกสำหรับพิมพ์ภาพพิมพ์ร่องลึก (Etching Ink)
ภาพประกอบ 46	แท่นพิมพ์สำหรับพิมพ์ภาพพิมพ์ร่องลึก (Intaglio Press)
ภาพประกอบ 47	แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี (Galvanized Steel Sheet)
ภาพประกอบ 48	อุปกรณ์ในการเตรียมแม่พิมพ์โลหะ

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพประกอบ 49 การขัดผิวหน้าแม่พิมพ์โลหะ	68
ภาพประกอบ 50 การล้างคราบไขมันบนผิวแม่พิมพ์โลหะ	68
ภาพประกอบ 51 ด้านหน้าและด้านหลังแม่พิมพ์โลหะ	69
ภาพประกอบ 52 การเตรียมสารละลายเคมี	69
ภาพประกอบ 53 แสดงตัวอย่างภาพร่างที่เป็นต้นแบบและภาพร่างที่กลับข้างแล้ว	70
ภาพประกอบ 54 การใช้สีสเปรย์กระป๋องพ่นให้ทั่วผิวหน้าแผ่นแม่พิมพ์	71
ภาพประกอบ 55 เครื่องมือลบน้ำหนักร (Burnisher) ที่ใช้กันทั่วไป	71
ภาพประกอบ 56 เครื่องเจียรขนาดเล็กที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน	72
ภาพประกอบ 57 การสร้างภาพและการสังเกตผลด้วยแสงกระทบ	73
ภาพประกอบ 58 แสดงรายละเอียดร่องภาพที่ถูกลบออก	74
ภาพประกอบ 59 การลงหมึกผิวหน้าแม่พิมพ์เพื่อช่วยในการสังเกตผล	74
ภาพประกอบ 60 แผ่นแม่พิมพ์ที่ผ่านวิธีการลบน้ำหนัก	75
ภาพประกอบ 61 แสดงการตะไบขอบแม่พิมพ์โลหะ	75
ภาพประกอบ 62 การเตรียมหมึกพิมพ์	76
ภาพประกอบ 63 การเตรียมกระดาษพิมพ์	76
ภาพประกอบ 64 ขั้นตอนการลงหมึกและการเช็ดหมึกพิมพ์บนแม่พิมพ์	77
ภาพประกอบ 65 แสดงลำดับการวางแม่พิมพ์ กระดาษ และผ้ารองพิมพ์บนแท่นพิมพ์	78
ภาพประกอบ 66 การพิมพ์ผลงานด้วยเครื่องพิมพ์ภาพพิมพ์พื้นลึก	78
ภาพประกอบ 67 แสดงการตากผลงานด้วยการทับ	79
ภาพประกอบ 68 แสดงผลงานภาพพิมพ์ที่เสร็จสมบูรณ์	79
ภาพประกอบ 69 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 1 ชื่อผลงาน : อยู่ไฟ	83
ภาพประกอบ 70 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 2 ชื่อผลงาน : กินดอง	84
ภาพประกอบ 71 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 3 ชื่อผลงาน : ข้าวประดับดิน	85
ภาพประกอบ 72 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 4 ชื่อผลงาน : บุญผะเหวด	86
ภาพประกอบ 73 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 5 ชื่อผลงาน : โหมบุญ	87
ภาพประกอบ 74 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 6 ชื่อผลงาน : ผีตาแฮก	88
ภาพประกอบ 75 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 7 ชื่อผลงาน : เสียเคราะห์	89
ภาพประกอบ 76 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 8 ชื่อผลงาน : กองฟอน	90
ภาพประกอบ 77 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 9 ชื่อผลงาน : รุ่งสู่รุ่ง	94
ภาพประกอบ 78 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 10 ชื่อผลงาน : หอมดอกไม้	95
ภาพประกอบ 79 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 11 ชื่อผลงาน : ร่วม-บุญ	96

สารบัญภาพ (ต่อ)

		หน้า
ภาพประกอบ 80	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 12 ชื่อผลงาน : อุ	97
ภาพประกอบ 81	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 13 ชื่อผลงาน : ทรงผี	98
ภาพประกอบ 82	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 14 ชื่อผลงาน : ปุ่มเหล็กดี	99
ภาพประกอบ 83	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 15 ชื่อผลงาน : มาลัยไม้ไผ่	100
ภาพประกอบ 84	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 16 ชื่อผลงาน : หาบ	101
ภาพประกอบ 85	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 17 ชื่อผลงาน : รำทรง	105
ภาพประกอบ 86	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 18 ชื่อผลงาน : เหยายี่เมา	106
ภาพประกอบ 87	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 19 ชื่อผลงาน : ศรัทธา	107
ภาพประกอบ 88	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 20 ชื่อผลงาน : ลำส่ง	108
ภาพประกอบ 89	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 21 ชื่อผลงาน : สู้ขวัญ	109
ภาพประกอบ 90	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 22 ชื่อผลงาน : ข้าวพันก้อน	110
ภาพประกอบ 91	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 23 ชื่อผลงาน : หมอลำญ้อ	111
ภาพประกอบ 92	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 24 ชื่อผลงาน : บูชาพระธาตุ	112
ภาพประกอบ 93	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 25 ชื่อผลงาน : เบื่องหลัง	116
ภาพประกอบ 94	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 26 ชื่อผลงาน : ร้องนำ	117
ภาพประกอบ 95	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 27 ชื่อผลงาน : โฮมสเตย์	118
ภาพประกอบ 96	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 28 ชื่อผลงาน : แคน-วันแคน	119
ภาพประกอบ 97	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 29 ชื่อผลงาน : องค์มู	120
ภาพประกอบ 98	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 30 ชื่อผลงาน : ตรุษแสง	121
ภาพประกอบ 99	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 31 ชื่อผลงาน : ใส่บุญ	122
ภาพประกอบ 100	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 32 ชื่อผลงาน : แสกเต้นสาก	123
ภาพประกอบ 101	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 33 ชื่อผลงาน : ครูไ้	127
ภาพประกอบ 102	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 34 ชื่อผลงาน : วิถีพ่อ วิถีลูก	128
ภาพประกอบ 103	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 35 ชื่อผลงาน : เสียงดวง	129
ภาพประกอบ 104	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 36 ชื่อผลงาน : ลูกเลี้ยง	130
ภาพประกอบ 105	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 37 ชื่อผลงาน : แม่แก้ว	131
ภาพประกอบ 106	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 38 ชื่อผลงาน : นำพุทธนำผี	132
ภาพประกอบ 107	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 39 ชื่อผลงาน : บรรพบุรุษ	133
ภาพประกอบ 108	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 40 ชื่อผลงาน : เล่นไฟ	134

สารบัญภาพ (ต่อ)

		หน้า
ภาพประกอบ 109	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 41 ชื่อผลงาน : ลานบุญ-ลานผี	139
ภาพประกอบ 110	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 42 ชื่อผลงาน : สุดท้าย	140
ภาพประกอบ 111	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 43 ชื่อผลงาน : หาบแร่	141
ภาพประกอบ 112	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 44 ชื่อผลงาน : เจ้าปู่	142
ภาพประกอบ 113	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 45 ชื่อผลงาน : ช้องมองเชิง	143
ภาพประกอบ 114	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 46 ชื่อผลงาน : แห่	144
ภาพประกอบ 115	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 47 ชื่อผลงาน : หอบบุญ	145
ภาพประกอบ 116	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 48 ชื่อผลงาน : แสงธรรม	146
ภาพประกอบ 117	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 49 ชื่อผลงาน : ต่อยอด	150
ภาพประกอบ 118	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 50 ชื่อผลงาน : ไต๋ถุน	151
ภาพประกอบ 119	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 51 ชื่อผลงาน : โลกเถก	152
ภาพประกอบ 120	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 52 ชื่อผลงาน : กลุ่ม	153
ภาพประกอบ 121	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 53 ชื่อผลงาน : ฝ้าปู่	154
ภาพประกอบ 122	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 54 ชื่อผลงาน : หมอทรง-ไฟ	155
ภาพประกอบ 123	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 55 ชื่อผลงาน : ถามกรรม	156
ภาพประกอบ 124	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 56 ชื่อผลงาน : หมอลำทรง	157
ภาพประกอบ 125	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 57 ชื่อผลงาน : เหยาผี	161
ภาพประกอบ 126	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 58 ชื่อผลงาน : บุษามี	162
ภาพประกอบ 127	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 59 ชื่อผลงาน : เส้นทางบุญ	163
ภาพประกอบ 128	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 60 ชื่อผลงาน : ปลุกฝัง	164
ภาพประกอบ 129	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 61 ชื่อผลงาน : เชื้อ	165
ภาพประกอบ 130	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 62 ชื่อผลงาน : หมอลำทรง	166
ภาพประกอบ 131	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 63 ชื่อผลงาน : เฒ่าจ๋า	167
ภาพประกอบ 132	ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 64 ชื่อผลงาน : รำผีฟ้า	168
ภาพประกอบ 133	การเผยแพร่ผลงานครั้งแรกในงาน "ศิลปากรวิจัยและสร้างสรรค์ ครั้งที่ 9 : บูรณาการศาสตร์และศิลป์" กุมภาพันธ์ 2559	169
ภาพประกอบ 134	การเผยแพร่ผลงานครั้งสองนิทรรศการผลงานศิลปะภาพพิมพ์ “อัตลักษณ์อีสาน: ความเหมือนที่แตกต่าง” มีนาคม 2559	170

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลังแนวคิด หลักเหตุผลและแรงบันดาลใจ

ภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงที่เขยวกรากทางวัฒนธรรมทั้งจากภายนอกและจากภายในที่ถาโถมเข้ามาสู่สังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมหลายครั้งหลายครา นับเนื่องมาจากอดีตจวบจนปัจจุบัน สภาพสังคมไทยในปัจจุบันจึงได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก สภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนอย่างใหญ่หลวงไปโดยปริยาย เนื่องจากถูกหล่อหลอมด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลายของคนต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา ต่างศาสนาและต่างวัฒนธรรม ที่มีวิถีการดำรงชีวิตต่างกัน แต่อาศัยอยู่ร่วมกันภายใต้พระบรมโพธิสมภารของแผ่นดินสยามที่ได้รับการขนานนามว่า สุวรรณภูมิ เมื่อสภาพสังคมแปรเปลี่ยนไป เนื่องจากสังคมเป็นสิ่งหล่อหลอมตัวตนความเป็น เรา คำถามหนึ่งที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ สภาพความเป็น เรา เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ แปรเปลี่ยนไปอย่างไร คนอื่น มอง เรา อย่างไร รวมทั้งความเป็น เรา ในวันนี้สะท้อนความเป็นเรา ในอดีตหรือไม่อย่างไรและสะท้อนความเปลี่ยนแปลงในสังคมวัฒนธรรมปัจจุบันหรือไม่อย่างไร ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมมีผลต่ออัตลักษณ์ของคนไทยอย่างไร

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมดังกล่าวแผ่ขยายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย รวมทั้ง ดินแดนที่ราบสูงของประเทศไทยหรือที่ได้รับการขนานนามว่า อีสาน ชาวอีสานได้ชื่อว่าเป็นกลุ่มที่มีความโดดเด่นในด้านอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ดังคำเรียกขานใคร่ก็ตามที่พูดภาษาอีสานหรือภาษาลาว มีรูปร่างหน้าตาแบบชาวอีสาน ถือกำเนิดหรือมาจากอีสานมีฐานะยากจนและกินข้าวเหนียวว่า ไ้ลาว จนบางครั้งก็กลายเป็นคำที่ใช้ล้อเลียนและดูถูก แต่เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นทาง อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ของชาวอีสานอย่างชัดเจน ผู้สร้างสรรค์ผลงานเองก็มีประสบการณ์ร่วมที่ยังคงตราตรึงอยู่ในความทรงจำแม้ว่าวันเวลาจะผ่านไปนานหลายสิบปีแล้วก็ตาม เมื่อครั้งที่ยังเรียนหนังสือ เพื่อนๆต่างก็ล้อเลียนและเรียกผู้สร้างสรรค์ผลงานว่า ไ้ลาว (ทั้งๆที่หากพิจารณาจากรูปร่างหน้าตารูปลักษณ์ภายนอกของผู้สร้างสรรค์ผลงานก็ไม่ได้มีความแตกต่างจากคนที่ถือกำเนิดในกรุงเทพมหานครเลย และไม่ลักษณะเหมือนชาวอีสานโดยทั่วไปเลย ยกเว้นแต่พูดภาษาอีสาน เกิดและเติบโตในจังหวัดหนึ่งในดินแดนที่ราบสูงและกินข้าวเหนียว) ทุกครั้ง ผู้สร้างสรรค์ผลงานก็จะผสมโรงขบขันไปกับเพื่อนๆ เพราะผู้สร้างสรรค์ผลงานไม่รู้สึกว่าตนเองแตกต่างจากเพื่อนที่ถือกำเนิดในภูมิภาคอื่นเลย ยิ่งเมื่อมองไปรอบตัว เราจะเห็นชาวอีสานจำนวนมากมายที่อาศัยอยู่และดำเนินชีวิตปะปนกับผู้คนมาจากภูมิภาคอื่นอย่างกลมกลืน จนไม่เกิดความรู้สึกแปลกแยกแตกต่าง เนื่องจากวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมปัจจุบันไม่ว่าจะมากจากภูมิภาคใดของประเทศไทยได้ผสมผสานกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในบางครั้งผู้สร้างสรรค์ผลงานก็เกิดคำถามขึ้นในใจลึกลงไปบ่อยครั้งที่ถูกเพื่อนล้อว่า แล้วชาวอีสานเป็นอย่างไร มีอะไรที่สามารถจะบ่งบอกความเป็นชาวอีสานของเราได้ จนแปรเปลี่ยนเป็นความปรารถนาที่อยากจะแสวงหาคำตอบ ซึ่งคงไม่ใช่เรื่องง่ายนัก เนื่องจากสภาพสังคมวัฒนธรรมของชาวอีสานเองได้แปรเปลี่ยนไปเนื่องจากองคาพยพโดยรวมของสังคมวัฒนธรรมไทยได้เปลี่ยนแปลงไป แต่ผู้

สร้างสรรค์ผลงานเชื่อมั่นในใจว่า อัตลักษณ์ความเป็นชาวอีสานยังคงดำรงอยู่ เนื่องจากชาวอีสานส่วนใหญ่ยังคงดำเนินชีวิตเยี่ยงบรรพบุรุษ ด้วยเหตุนี้ ผู้สร้างสรรค์ผลงานจึงปรารถนาที่จะศึกษาในประเด็นดังกล่าวเพื่อธำรงรักษาและสืบสานอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสานให้ดำรงอยู่ต่อไปในรูปแบบของงานศิลปะภายใต้กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย ดังนี้

สาระสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ คือ เพื่อสะท้อนความหมายที่สื่อถึงตัวตนและความเป็นท้องถิ่นผ่านกลุ่มคนดั้งเดิมในพื้นที่อีสานที่สะสมวัฒนธรรมและส่งต่อรูปแบบตามวิถีการดำรงชีพที่สืบต่ อ ดำรงอยู่และเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยภาพพิมพ์โลหะกัตกรดที่สามารถลดต้นทุนในการสร้างสรรค์และมีความปลอดภัยในขั้นตอนการปฏิบัติงานมากขึ้น เป็นการส่งเสริมการบูรณาการความรู้สู่การสร้างสรรค์ที่เป็นแบบอย่างต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนและการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์ร่วมสมัย

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัยสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

2.วัตถุประสงค์การสร้างสรรค์

เพื่อสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัตกรด (Etching Printmaking) ที่สะท้อนภาพอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน

3.แนวความคิดการสร้างสรรค์

กลุ่มชาติพันธุ์ในอีสานเกิดขึ้นจากการมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกันรวมทั้งบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมเดียวกันด้วย อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์อีสานจึงเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับโลกที่เขาอาศัยอยู่ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ก่อให้เกิดลักษณะทางชาติพันธุ์ที่เกิดจากการหล่อหลอมจากวิถีชีวิตและการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมต่างๆ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์คือการเลือกสรรลักษณะทางวัฒนธรรมบางอย่างมาใช้เป็นเกณฑ์หรือเป็นเส้นแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์หรือเพื่อที่จะอธิบายว่ากลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งแตกต่างจากอีกกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและสร้างความหมายที่หลายหลายมุมมองต่ออัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในอีสานในปัจจุบัน จากผลของความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร และการคมนาคมก่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อท้องถิ่นและผู้คนในท้องถิ่นอย่างรวดเร็วและในขณะเดียวกันทำให้ผู้คนปฏิเสธวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นวัฒนธรรมของบรรพบุรุษของตนเองไปพร้อมๆกัน ความตื่นตัวต่อการรื้อฟื้นทบทวนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์ คือความพยายามที่จะรักษารากเหง้าของกลุ่มทางวัฒนธรรมของตนและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนให้ยังคงดำรงอยู่ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์อีสานจึงเป็นการกำหนดและถูกกำหนดจากผลของการรับรู้ รวมถึงการยอมรับในอัตลักษณ์นั้นๆของแต่ละมุมมองการรับรู้ของคนนอกและของคนใน อาจจะสอดคล้องกันหรือไม่ก็ได้ เนื่องจากการรับรู้อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสานเกี่ยวข้องกับ

หลายปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานอาจถูกประกอบสร้างจากประสบการณ์การรับรู้ในหลายระดับ ทั้งในระดับของบุคคลและระดับของสังคม ความหมายของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานจึงอาจสอดคล้องหรือแตกต่างกันได้จากประสบการณ์การมีส่วนร่วมและช่วงเวลาของการมีส่วนร่วมของแต่ละบุคคล

การประกอบสร้างอัตลักษณ์นี้เองที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้สร้างสรรค์เกิดความปรารถนาที่จะมองหาอัตลักษณ์หรือตัวตนของผู้คนในท้องถิ่นอีสาน ทั้งจากประสบการณ์ส่วนบุคคลและประสบการณ์ทางสังคมที่มีร่วมกับผู้คนในท้องถิ่นอีสานที่ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นภายใต้อิทธิพลของกระแสพลวัตของระบบโลกาภิวัตน์ หากแต่การแสวงหาความคุ้นเคยในอดีตที่ปรากฏการณ์ในสังคมอีสานมาช้านานแล้ว เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในใจเพื่อสร้างภาพตัวแทนของอดีตของสังคมชนบท ที่ไม่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันในสังคมเมือง การประกอบสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานถูกกำหนดความสำคัญตามสำนึกและประสบการณ์การมีส่วนร่วมและการแสดงตัวตนร่วมกันในกลุ่ม อัตลักษณ์จึงอาจถูกแสดงออกมาในลักษณะของอัตลักษณ์ของบุคคลและ/หรืออัตลักษณ์ที่ปรากฏในการมีส่วนร่วมและการแสดงตัวตนร่วมกันในกลุ่มสังคมซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อัตลักษณ์จึงเป็นการประกอบสร้างจากบริบทเชิงพื้นที่และเวลาที่เกิดขึ้นให้เห็นจากวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การประกอบสร้างภาพตัวแทนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานนั้นเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมใหม่ โดยมีสาระสำคัญที่เชื่อมโยงไปในอดีตที่เป็นต้นกำเนิดที่เป็นรากเหง้าของตนเอง สังคมอันอบอุ่นในชนบทหรืออุดมการณ์ในชีวิตที่สงบสุขปราศจากความวุ่นวายและสร้างความมั่นคงทางจิตวิญญาณเพื่อเป็นรากเหง้าให้กับตนเอง เป็นแนวคิดที่พูดถึงความผูกพัน ความสงบสุข และความดีงามที่เคยมีมาในอดีต ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งในด้านสังคมและต่อจิตใจของผู้คน เนื่องจากเป็นความรู้สึกที่เติมเต็มทำให้ชีวิตสมบูรณ์ ด้วยวิธีการมองย้อนอดีต (Retro mode) ด้วยการสร้างภาพตัวแทนที่สื่อสารรูปแบบหรือวิธีการรับรู้อดีตในรูปของวัตถุ สิ่งของ สถานที่ รวมทั้งรูปสัญลักษณ์หรือฟอร์มของอดีต เป็นการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมถึงวิธีการมองโลกหรือวิธีการให้ความหมายแก่ประสบการณ์ชีวิตมนุษย์อย่างหนึ่ง โดยเน้นความสำคัญของจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกของผู้คนในปัจจุบันที่มีต่ออดีตผ่านพ้นไปแล้ว การมองย้อนอดีตนั้นไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การย้อนเวลากลับไปอดีตอันไกลโพ้นในแง่ของจินตนาการและสุนทรียภาพทางอารมณ์ของผู้คนในปัจจุบันเท่านั้น การมองย้อนอดีตยังเป็นรูปแบบของการรับรู้ความจริงอย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้เราได้คิดใคร่ครวญหรือทำความเข้าใจอดีตที่หายไปแล้ว

ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานในผลงานชุดนี้จึงเลือกนำเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์ที่สะท้อนความหมายและความหลากหลายของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในเชิงสัญลักษณ์ เพื่อประกอบสร้างภาพแทนความหมาย (representation) จากมุมมองของปัจเจกบุคคล คือ ตัวผู้สร้างสรรค์เองที่บางครั้งก็ถูกมองเป็นคนนอก แต่บางครั้งก็ถูกมองว่าเป็นคนใน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า ใครเป็นผู้มอง ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานที่ถือกำเนิดจากจิตสำนึกความเป็นตัวตนของคนจากหลากหลายชาติพันธุ์ที่ถ่ายทอดสืบสานจากรุ่นสู่รุ่นและยังคงดำรงอยู่ร่วมกันอย่างเหนียวแน่นนับเนื่องตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ภายใต้ระบบความเชื่ออันเดียวกันที่ผสานความเชื่อเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตของคนอีสาน คือ พุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์และการนับถือผี ที่เป็นแก่นสำคัญที่ทำให้คนอีสานสามารถรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนให้คงอยู่ไว้ได้ในปัจจุบัน จึงนับเป็นการรับรู้จากหลากหลายภายใต้ความรู้สึกถึงความเป็นหนึ่งเดียว (Diversity in Unity) ของอัตลักษณ์อีสาน และจากประสบการณ์

ทางสุนทรียะที่เกิดจากการรับรู้และสัมผัสกับความหลากหลายในวิถีการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์อีสาน ภายใต้ความแตกต่างทางบริบทสังคมวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านวิถีดำรงชีวิต พิธีกรรม และจารีตของชุมชนได้ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะที่ร้อยเรียงเรื่องราวอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เรียบง่าย งดงาม และทรงคุณค่าน่าจดจำของชาวอีสานขึ้นมาเป็นภาพชุดภายใต้ชื่อ “อัตลักษณ์อีสาน : ความเหมือนที่แตกต่าง” ด้วยทดลองพัฒนาวัสดุและวิธีการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โลหะกัดกรวดเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ความประทับใจ และมุมมองการรับรู้ของผู้สร้างสรรค์ ผลงานแต่ละภาพมุ่งนำเสนอคุณค่าในเชิงนามธรรมของอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นอีสานผ่านสุนทรียศิลป์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องคุณค่าและความงดงามของวัฒนธรรมท้องถิ่น การให้ความสำคัญและการให้ความสำคัญเพื่อยกย่องต่อบุคคล กิจกรรม พิธีกรรม และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สถานที่ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นการกำหนดบทบาทที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อสะท้อนการดำรงอยู่หรือการมีตัวตนของปัจเจกบุคคลและของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานที่มีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมพร้อมๆกันไป เป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ที่สื่อความหมายของความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือเรียกว่า “สำนึก” ทางชาติพันธุ์ หรือชาติลักษณะ (Consciousness of Ethnic Identity) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ในอีสานยังคงรักษาตัวตนของตนเองให้คงอยู่ในภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมจากอดีตได้จนถึงปัจจุบัน

4. กระบวนการสร้างสรรค์

กระบวนการสร้างสรรค์ในงานนี้ประกอบด้วยการค้นหารูปแบบ การกำหนดแนวเรื่องและโครงสร้างผลงาน การถ่ายทอดและการแสดงออก และภาพรวมของผลงานการสร้างสรรค์โดยมีรายละเอียดของเนื้อหา ดังนี้

4.1 การค้นหารูปแบบ

ผู้สร้างสรรค์ผลงานเริ่มต้นการศึกษาเพื่อค้นหารูปแบบที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสานในดินแดนที่ราบสูงด้วยการลงพื้นที่เพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรง การลงสำรวจพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยไทยลาว (ไทอีสาน) ผู้ไท (ภูไท) ไทข่า (บรู) ไทลื้อ (กะโซ่) ไทกะเลิง ไทแสก ไทญ้อ และ ไทกูลา (กูลา) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวด้วยความหวังว่า วิถีการดำรงชีวิตที่หลากหลายของผู้คนในแต่ละเผ่าจะช่วยให้สามารถมองเห็นรูปแบบที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ โดยเริ่มสำรวจจารีตประเพณีที่ชาวอีสานโบราณ ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอีสานที่ปฏิบัติสืบต่อกันมานับเนื่องตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันและเป็นวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสาน อาทิ ฮีตสิบสอง คลองสิบสี่ แต่อุปสรรคในการลงสำรวจพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสานในงานชิ้นนี้มีช่วงเวลาจำกัด จึงไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมฮีตทั้งสิบสองเดือนได้ ยิ่งกว่านั้น ข้อมูลที่ได้การลงสำรวจพื้นที่ส่วนมากคือการรู้ ได้เห็น และได้สัมผัส คือ วิถีชีวิตที่ดำรงอยู่อย่างเรียบง่ายตามแบบวิถีชาวบ้านท้องถิ่นอีสานโดยทั่วไป ไม่ปรากฏภาพที่แสดงรูปแบบที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่หลากหลายของชนเผ่าต่างๆในดินแดนที่ราบสูงตามที่คาดหวัง เนื่องจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก การศึกษาบริบททางสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในอดีตจึง

ต้องอาศัยข้อมูลส่วนหนึ่งจากสื่อต่างๆที่ได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ (อาทิ ภาพนิ่ง ภาพถ่ายในอดีต และภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น) เพื่อเป็นข้อมูลเพื่อการทำความเข้าใจในการประกอบสร้างและในการประกอบเป็นภาพร่าง เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในครั้งนี้

จากการลงสำรวจพื้นที่เพื่อค้นหารูปแบบที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสานในดินแดนที่ราบสูง ผู้สร้างสรรค์ผลงานสังเกต พบว่า แม้กลุ่มชาติพันธุ์อีสานกลุ่มเป้าหมายมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลาย แต่โดยส่วนใหญ่มีลักษณะร่วมที่สำคัญ คือ การแสดงความแตกต่างในด้านอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานกลุ่มเป้าหมายโดยส่วนมากถูกแสดงออกมาในเชิงประจักษ์อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ผ่านเครื่องแต่งกายที่ผู้พบเห็นสามารถระบุชาติพันธุ์ของผู้สวมใส่ได้ทันที หรือผ่านภาษาและการสื่อสารที่ผู้ได้ยินได้ฟังสามารถระบุชาติพันธุ์ของผู้พูดได้ทันที หรือลักษณะเฉพาะหรือความแตกต่างในรายละเอียดของการประกอบพิธีกรรมตามจารีต ตามขนบธรรมเนียมประเพณี และตามความเชื่อทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมนั้นๆของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น

อัตลักษณ์ถูกแสดงออกมาในเชิงประจักษ์อย่างเป็นรูปธรรมนี้มีข้อจำกัดที่ไม่เหมาะสมต่อการนำเสนอเป็นเนื้อหาในงานนี้หลายประการ ประการแรก แม้ว่าการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในเชิงรูปธรรมนี้เป็นรูปแบบที่แต่ละกลุ่มได้สะสม สืบสาน และถ่ายทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ จนกลายเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกให้ผู้คนได้รับรู้ถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การมีตัวตนและการคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนมาอย่างยาวนาน แต่เป็นอัตลักษณ์ที่ได้รับสนใจอย่างมากและถูกนำมาถ่ายทอดลงในงานศิลปะในหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่องจนไม่มีจุดน่าสนใจในการศึกษาในเชิงลึกเท่าที่ควร งานชิ้นนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะค้นหาอัตลักษณ์ที่เป็นรากฐานหรือแก่นสารที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในเชิงลึก เพื่อให้เข้าใจแก่นของอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังดำรงอยู่แม้ว่าสังคมไทยจะเกิดพลวัตรไปมากมายเพียงไรก็ตาม ประการต่อมา อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่สามารถแสดงออกในเชิงประจักษ์อย่างเป็นรูปธรรมนี้มีการผสม ผสานระหว่างอัตลักษณ์ดั้งเดิมที่ยังคงได้รับการรักษาไว้ให้ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กับอัตลักษณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ตามสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว อาทิ เครื่องแต่งกาย โดยเฉพาะเรื่องการใช้สีและการประดิษฐ์ตกแต่งเครื่องแต่งกายให้สามารถสร้างความแตกต่างด้านการรับรู้ทางกายภาพให้แก่ผู้พบเห็น ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสานต้องการที่จะสร้างความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ตนเองกับชาติพันธุ์อื่นๆ จึงนำเรื่องคุณสมบัติของสี ลวดลาย และการตกแต่งมาใช้เพื่อสร้างความแตกต่างในการรับรู้ของกลุ่มตนเองจากกลุ่มอื่นๆ ซึ่งอัตลักษณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่นี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสถานะความเข้าใจที่มีต่ออัตลักษณ์ดั้งเดิมของแต่ละชาติพันธุ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ งานชิ้นนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะนำเสนออัตลักษณ์ดั้งเดิมที่รากฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มและยังคงดำรงอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง แม้รูปแบบจะแปรเปลี่ยนไปตามพลวัตรทางสังคมวัฒนธรรมก็ตาม และประการสุดท้าย จากการศึกษายังพบอัตลักษณ์ที่ประดิษฐ์ในอีกลักษณะ คือ ความพยายามในการครอบครองและแย่งชิงทางวัฒนธรรมเพื่อให้กลายเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มตน เช่น เมื่อศึกษาลึกเข้าไปจะเห็นได้ว่าในสมัยโบราณนั้น กลุ่มข่า กะโซ่ และกระเลิง (ข่าเลิง) จัดอยู่ในชาติพันธุ์ตระกูลเดียวกัน คือ ตระกูลเขมร จึงมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมสังคมที่มีความคล้ายคลึงกัน แต่ด้วยการเล็งเห็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ต้องการสร้างความแตกต่างระหว่างกัน เพื่อให้ผู้คนในถิ่นอื่นและ

นักทองเที่ยวจากแดนไกลได้รับรู้ความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์อย่างชัดเจน ซึ่งนับเป็นการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ในเชิงประติฐนในอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งการแต่งเติมเสริมแต่งเพื่อสร้างความแตกต่าง ย่อมส่งผลต่อการรับรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่ออัตลักษณ์ดั้งเดิมที่มีการสืบทอดอย่างมาอย่างยาวนานอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้สร้างสรรค์จึงหันมาค้นหาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานกลุ่มเป้าหมายในเชิงนามธรรมแทน เนื่องจากแนวคิดกำหนดการกระทำ พฤติกรรม และการแสดงออกของมนุษย์ ดังนั้น การค้นหาแนวคิด (Ideas) ที่เป็นตัวแทน (Represent) อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ดั้งเดิมในเชิงนามธรรมที่สะท้อนรากฐานหรือแก่นในเชิงลึกของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังดำรงอยู่แม้ว่าสังคมไทยจะเกิดพลวัตรและความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายแทน

4.2 การกำหนดแนวเรื่องและโครงสร้างผลงาน

แนวเรื่องในงานวิจัยนี้กำหนดขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม การลงสำรวจพื้นที่ การสังเกต และการสัมภาษณ์นักวิชาการและปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งสามารถประมวลผลลงสรุปแนวคิดเชิงนามธรรมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเป้าหมายที่มีร่วมกัน ประการแรก คือ ความเชื่อและการนับถือในเรื่องผีซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ถือกำเนิดมานับ ตั้งแต่ยุคบรรพกาล (Primitive) ประการต่อมา คือความศรัทธาในพุทธศาสนาซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากอารยธรรมอินเดีย และประการสุดท้าย คือ วิธีการดำรงชีวิตในเชิงนามธรรมที่สะท้อนผ่านพิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม และรูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่ผสมผสานระหว่างความเชื่อในเรื่องผีตามแบบดั้งเดิมกับความศรัทธาในพุทธศาสนาในระดับที่แตกต่างกัน ผู้สร้างสรรค์ผลงานนำแนวคิดในเชิงนามธรรมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ดั้งเดิมที่มีร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวมาเป็นวัตถุดิบ (Raw Materials) ในการสร้างสรรค์ผลงานและเป็นแกนความคิดในการกำหนดภาพร่างโดยผ่านกระบวนการรับรู้ที่ผสมผสานระหว่างอายตนะทั้งภายนอก (ตา หู จมูก ลิ้น และกาย) และภายใน (ใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด มุมมองและโลกทัศน์) ของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีต่ออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มเป็นแรงบันดาลใจหรือสิ่งเร้าในการออกแบบ การกำหนดภาพร่าง และสัญลักษณ์เพื่อการสื่อความหมายในผลงานตามการรับรู้ข้อมูลของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่ออัตลักษณ์ของชาติพันธุ์แต่ละกลุ่ม ซึ่งบางกลุ่มชาติพันธุ์ซึมซับความเชื่อในเรื่องผีมากกว่าความศรัทธาในพุทธศาสนาซึ่งมีวิธีการดำรงชีวิตในรูปแบบดั้งเดิมคล้ายกับบรรพบุรุษ ในขณะที่บางกลุ่มชาติพันธุ์ปรับตัวผสมผสานระหว่างความความเชื่อในเรื่องผีกับความศรัทธาในพุทธศาสนา วิธีการดำรงชีวิตจึงห่างไกลจากรูปแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษ ส่วนบางกลุ่มชาติพันธุ์มีความศรัทธาในพุทธศาสนามากกว่าความเชื่อในเรื่องผีก็จะมีวิธีการดำรงชีวิตที่ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน การรับรู้ดังกล่าวของผู้สร้างสรรค์เป็นตัวกำหนดรูปแบบการสื่อความหมาย การคัดเลือกและกำหนดแบบร่างของโครงสร้างผลงานในแต่ละชุด

โครงสร้างผลงานในแต่ละชุดเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ที่ยังคงผูกพันกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น และเป็นอัตลักษณ์ร่วมที่ยังคงเชื่อมผสานกลุ่มคน ให้คนมีจิตสำนึกต่อความเป็นกลุ่ม รวมถึงการยอมรับ การสืบสาน และการส่งเสริมให้อัตลักษณ์นั้นให้คงอยู่ในหลากหลายรูปแบบผ่านภาพรูปแบบกิจกรรมในชุมชน กิจกรรมที่สะท้อนความเชื่อ กิจกรรมที่แสดงวิถีชีวิตขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี และวัฒนธรรม หรือผ่านภาพบุคคลที่กลายเป็นสัญลักษณ์ทางความเชื่อที่ยังคงมีชีวิตอยู่เพื่อสืบสานและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน หรือภาพสถานที่สำคัญที่เป็นพื้นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและความเชื่อภายในกลุ่ม เหล่านี้ถูกใช้ในการกำหนดเลือก

มุมมองในการเลือกภาพร่างผลงานแต่ละชิ้นในแต่ละชุด ภายใต้แก่น “การรับรู้ถึงความหลากหลาย ภายใต้ความรู้สึกความเป็นหนึ่งเดียว” (Diversity in Unity)

4.3 การถ่ายทอดและการแสดงออก

การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ชุดนี้เป็นการบันทึก (Documentary) เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสานที่ผ่านกระบวนการรับรู้ข้อมูล (Perceptual) ตามมุมมองและโลกทัศน์ของผู้สร้างสรรค์ผลงาน เป็นปฏิบัติการโต้ตอบทางสุนทรียะ (Aesthetic Expression) ด้านอารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีต่อเนื้อหา เรื่องราว และบุคคล แล้วถ่ายทอดออกมาสู่สายตาและการรับรู้ของผู้เสพผลงานด้วยกระบวนการภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด (Etching) โดยมีจุดเด่นที่การเลือกนำเสนอและสื่อความหมายของภาพ เพื่อสะท้อนมุมมองและสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อความเชื่อและความศรัทธาของผู้คนในดินแดนที่ราบสูงอีสานผ่านการสร้างบรรยากาศด้วยแสงและเงาของสีขาว เทา และดำ

แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ชุดนี้เป็นการบันทึก (Documentary) เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสานที่ผ่านกระบวนการรับรู้ข้อมูล (Perceptual) ตามมุมมองและโลกทัศน์ของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นปฏิบัติการโต้ตอบสื่อความหมายด้านสุนทรียะ (Aesthetic Expression) และอารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีต่อเนื้อหา เรื่องราว บุคคล พฤติกรรมการแสดงออก สิ่งแวดล้อมและสถานที่ แล้วถ่ายทอดออกมาสู่สายตาและการรับรู้ของผู้เสพผลงานด้วยกระบวนการภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด (Etching) ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบที่เหมือนจริง รูปแบบกึ่งนามธรรม รูปแบบสัญลักษณ์ และการผสมผสานรูปแบบต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน ผลงานแต่ละชิ้นจะผ่านกระบวนการคิดสรร กลั่นกรอง ปรับปรุง ลดทอน และเพิ่มเติม โดยเฉพาะเรื่องของค่าน้ำหนักและบรรยากาศภายในภาพ จากนั้น ผลงานแต่ละชิ้นจะถูกนำมาเรียงร้อยเป็นโครงสร้างภาพแต่ละชุด โดยมีจุดเด่นที่การเลือกนำเสนอและสื่อความหมายด้วยภาพขาวดำและการสร้างบรรยากาศด้วยแสงและเงา เพื่อสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกและมุมมองความคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีต่อความเชื่อในเรื่องผี ความศรัทธาในพุทธศาสนา และวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในดินแดนที่ราบสูงอีสานที่ต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมตลอดเวลาซึ่งต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับยุคสมัยและกาลเวลา ภาพขาวดำจึงถูกกำหนดให้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารอารมณ์ความรู้สึก มุมมอง และความคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีต่อของความเชื่อและความศรัทธาของชาวอีสานที่มีต่อผีและพุทธศาสนา เนื่องจากการสื่อสารอารมณ์ความรู้สึก มุมมอง และความคิดผ่านบรรยากาศขาว เทา และดำ จะช่วยลดทอนส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องและไม่สอดคล้องต่อเป้าหมายของงานลง และช่วยสะท้อนความหมายในเชิงนามธรรมของอัตลักษณ์ในผลงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4.4 เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรวดเพื่อการถ่ายทอดเป็นผลงานสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์

จากลักษณะเฉพาะทั้งด้านกระบวนการ หลักการ วิธีการสร้างสรรค์ และผลของภาพที่ปรากฏที่สัมพันธ์กับแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ มีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 ลักษณะเฉพาะด้านเทคนิคที่สัมพันธ์กับรูปแบบและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน จากการกำหนดรูปแบบของผลงานที่ต้องการถ่ายทอดมิติทางความเชื่อที่หลากหลายอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน โดยเน้นลักษณะของผลงานที่ต้องการสร้างบรรยากาศและความรู้สึกผ่านค่าน้ำหนักแสงและเงา การเลือกใช้เทคนิคนี้เพื่อถ่ายทอดและสื่อความหมายด้วยภาพขาวดำยังมีความ

เหมาะสมในแง่ของการกำหนดอารมณ์ความรู้สึกภายในภาพ ผ่านค่าน้ำหนักแสงเงามีความสอดคล้องกับธรรมชาติของผลที่เกิดขึ้นจากเทคนิคภาพพิมพ์โลหะ เนื่องจากภาพพิมพ์โลหะเป็นเทคนิคที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกผ่านค่าน้ำหนักของแสงเงาภายในภาพได้อย่างเหมาะสมและมีความสมบูรณ์ เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัฏกรดมีวิธีการย่อยหลากหลายวิธีที่สามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับรูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงานให้ได้ค่าน้ำหนัก ขาว เทา และดำ ตามที่ต้องการจะต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการแช่แม่พิมพ์ในกรด หรือ ในสารละลายเคมี ส่วนในขั้นตอนการพิมพ์ต้องให้ความสำคัญต่อการควบคุมการตั้งค่าแรงกดของแท่นพิมพ์ผลงาน ดังนั้น การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โลหะกัฏกรดหนึ่งชิ้นจึงมีหลายขั้นตอนและมีรายละเอียดเกี่ยวข้องมากมาย จำเป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญชำนาญในการควบคุมการสร้างสรรค์เพื่อให้ได้ผลตามที่คาดหวัง

4.4.2 ลักษณะเฉพาะด้านวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โลหะกัฏกรดชุดนี้ ผู้ที่สร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โลหะกัฏกรดในประเทศไทยจะทราบกันดีว่า การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ชุดนี้ได้ทดลองพัฒนาวัสดุและวิธีการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โลหะกัฏกรด ด้วยการทดลองใช้แม่พิมพ์แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี (Galvanized Steel Sheet) กับสารเคมีคอปเปอร์ ซัลเฟต (Copper Sulfate Chemical) ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้แตกต่างจากปัจจุบันที่นิยมใช้แผ่นทองแดง (Copper Plate) กับสารละลายเฟอร์ริก คลอไรด์ (Ferric Chloride) ในการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นการพัฒนาเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โลหะที่แตกต่างจากวิธีการเดิมในประเทศไทย วิธีการในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ช่วยลดระยะเวลาการทำงานสร้างสรรค์และยังให้ผลของค่าน้ำหนักที่มีความต่อเนื่องได้สมบูรณ์ได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วขึ้น

4.4.3 ลักษณะเฉพาะด้วยการประยุกต์วิธีการสร้างแม่พิมพ์ หรือการประยุกต์วิธีการสร้างภาพหรือสร้างร่องรับหมึกที่ทำให้เกิดเป็นภาพบนแม่พิมพ์ให้เหมาะสมกับลักษณะของผลงานที่ต้องการ โดยมีมุ่งถ่ายทอดผลงานในลักษณะอิมเพรสชันนิสม์ (Impressionism) เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ความประทับใจ และมุมมองของผู้สร้างสรรค์ผลงานลงในภาพตามแบบร่างที่กำหนดไว้ด้วยเหตุนี้ จึงได้ประยุกต์ใช้เทคนิคการสร้างแม่พิมพ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ เพื่อช่วยให้ผู้สร้างสรรค์สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นคล้ายกับการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดผ่านการวาดลายเส้น (Drawing) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์ได้ประยุกต์ใช้วิธีการจากเครื่องมือ (เครื่องเจียรมือขนาดเล็ก) และการประยุกต์ใช้หัวเจียรเหล็กในรูปแบบต่างๆ ในทดลองสร้างแม่พิมพ์และพิมพ์ทดสอบผลงานสามารถควบคุมผลของเส้นค่าน้ำหนักเพื่อให้ได้ผลที่แตกต่างไปจากการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โลหะกัฏกรดแบบพื้นฐาน ผลของภาพจึงมีความแตกต่างจากผลงานภาพพิมพ์โลหะกัฏกรดทั่วไป

4.4.4 ลักษณะเฉพาะตามหลักการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัฏกรด ซึ่งเป็นเทคนิคที่สามารถเพิ่มจำนวนของผลงานให้มากขึ้นได้ โดยที่ไม่ทำให้คุณภาพต้นแบบของผลงานลดลง ซึ่งแตกต่างจากการสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะอื่น เช่น ผลงานจิตรกรรมที่ไม่สามารถเพิ่มจำนวนหรือผลิตซ้ำได้คุณภาพเท่าเดิมได้ ทำให้การสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัฏกรดสามารถเข้าถึงผู้คนได้มากกว่าด้วยจำนวนผลงานที่มากกว่า และยังคงคุณภาพของการสร้างสรรค์ได้โดยหลักของแนวคือศิลปะภาพพิมพ์คือการสร้างสรรค์ผลงานที่ต้องการตอบสนองแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจำนวน ที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมมวลชน (Mass Culture) ทำให้ผลงานสร้างสรรค์สามารถเผยแพร่ผลงานได้หลายพื้นที่ในเวลาเดียวกันได้

4.4 ภาพรวมของผลงานการสร้างสรรค์

ภาพรวมของผลงานภาพพิมพ์ชุดนี้สะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ในอีสานในเชิงนามธรรมเกี่ยว กับความเชื่อในเรื่องผี ความศรัทธาที่มีต่อศาสนาพุทธ และวิถีการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวอีสานในหลากหลายมิติ ชาวอีสานเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความเชื่อเรื่องผีและมีความศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า ชาวอีสานยังคงดำรงรักษาและสืบสาน ความเชื่อมั่นและความศรัทธานั้นไว้อย่างเหนียวแน่นมั่นคงผ่านหลากหลายแนวทาง อาทิ ผ่านกิจกรรมที่เป็นจารีตประเพณีและหลักปฏิบัติหลากหลายเพื่อสร้างความรักความสามัคคีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความเชื่อและความศรัทธาร่วมกัน ผ่านวิถีการดำเนินชีวิตเพื่อการดำรงอยู่ในกลุ่ม ผ่านพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือพื้นที่ที่เป็นศูนย์รวมใจในการประกอบพิธีกรรมร่วมกันผ่านบุคคลที่เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาในฐานะผู้นำทางจิตใจ ผ่านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผ่านสิ่งกราบไหว้สักการบูชา รวมถึงสิ่งของที่เป็นเสมือนตัวแทนในการยึดเหนี่ยวจิตใจผู้คนไว้ด้วยกัน เป็นต้น ผลงานภาพพิมพ์ชุดนี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและความศรัทธา ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในหลากหลายมิติ เป็นความหลากหลายที่สามารถสัมผัสได้ถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันเกิดขึ้นจากการมีพื้นฐานที่สำคัญร่วมกันและเป็นพื้นฐานที่สั่งสมมาอย่างต่อเนื่องยาวนานและสืบสานจากรุ่นสู่รุ่นของชาวอีสาน

5. ผลที่คาดหวังจากผู้เสพผลงานการสร้างสรรค์

ผลงานชุดนี้ประกอบด้วยผลงานภาพพิมพ์ทั้งหมด 64 ชิ้น ที่สรรค์สร้างขึ้นจากการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน 8 กลุ่ม ประกอบด้วย ไทยลาว (ไทอีสาน) ผู้ไท (ภูไท) ไทข่า (บรู) ไทลื้อ (กะโซ่) ไทกะเลิง ไทแสก ไทญ้อ และไทกุลลา (กุลลา) การนำเสนอผลงานในแต่ละภาพมุ่งนำเสนอคุณค่าในเชิงนามธรรมของอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องคุณค่าทางวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ถ่ายทอดผ่านสุนทรียทางศิลปะขึ้นในความรู้สึกนึกคิดและจิตใจของผู้ชมหรือผู้เสพงาน เพื่อให้เกิดความรู้สึกตระหนักในคุณค่า การให้ความเคารพยกย่อง และการให้ความสำคัญต่อบุคคล พิธีกรรม กิจกรรม และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สถานที่ที่เป็นศูนย์รวมใจของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นอีสาน

ดังนั้น แม้ว่าผู้ชมหรือผู้เสพงานจะไม่ทราบข้อมูลรายละเอียดเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล พิธีกรรม กิจกรรม และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นที่ปรากฏในผลงานชุดนี้ แต่ผู้สร้างสรรค์ผลงานเชื่อมั่นว่า ผู้ชมหรือผู้เสพงานจะสามารถสัมผัสได้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานได้ โดยเฉพาะเมื่อสัมผัสกับผลงานที่สื่อสารอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงานในลักษณะกลุ่มภาพที่ถูกเรียงร้อยเล่าเรื่องราวตามจินตนาการและแรงบันดาลใจของมนุษย์ ซึ่งผู้ชมหรือผู้เสพงานปัจเจกบุคคลสามารถจะสัมผัสได้ถึงรายละเอียดที่มีความหลากหลายในภาพแต่ละภาพ และในแต่ละชุดที่มีความเอกลักษณ์แตกต่างกัน ขณะเดียวกัน ก็สามารถสัมผัสและรับรู้ได้ถึงลักษณะร่วมในความต่างของกลุ่มภาพที่เป็นกลุ่มเดียวกันและอยู่ภายใต้โครงสร้างเดียวกัน ภายใต้แนวคิดหลักของผลงานชุดนี้ คือ การรับรู้ถึงความหลากหลาย ภายใต้ความรู้สึกถึงความเป็นหนึ่งเดียว (Diversity in Unity) เป้าหมายของการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้จึงไม่ได้มุ่งเพื่อตอบคำถามว่า ภาพอะไร แต่คาดหวังว่า ผู้ชมจะรู้สึกอะไร จากภาพเรื่องราววิถีชีวิตของกลุ่มคนที่อาศัยในดินแดนสุวรรณภูมิมาอย่าง

ยาวนานที่สื่อสารผ่านมุมมองของผู้สร้าง สรรคงานศิลปะคนหนึ่ง ผลงานภาพชุดนี้จึงเปรียบเสมือนคันฉ่องบานหนึ่งที่ส่องอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานผ่านผลงานศิลปะ เพื่อสืบสานวัฒนธรรมที่เรียบง่าย งดงาม และทรงคุณค่าให้ดำรงอยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิตราบชั่วกาลนาน

6. ประโยชน์ของการสร้างสรรค์

6.1 ได้ผลงานการสร้างสรรค์ที่เป็นการส่งเสริมอนุรักษ์และพัฒนาคุณค่าทางศาสนาคุณธรรม จริยธรรมศิลปวัฒนธรรม เอกลักษณ์ที่หลากหลายตามแผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีค่านิยมและสร้างสรรค์งานศิลปะระดับท้องถิ่นระดับชาติและระดับนานาชาติ

6.2 ได้ผลงานการสร้างสรรค์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นอีสานที่มีความหลากหลายและแสดงถึงอัตลักษณ์ของแต่ละชาติพันธุ์ที่ควรค่าแก่การศึกษา บันทึกและเผยแพร่ในรูปแบบของผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่สะท้อนถึงความหลากหลายของอัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในปัจจุบัน

6.3 ได้ผลงานการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์ชุด “ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์อีสาน” จำนวน 8 ชุด ชุดละ 8 ชิ้นงาน ขนาดต่อชิ้นงานไม่น้อยกว่า 21 x 29 เซนติเมตร หรือไม่น้อยกว่าหนึ่งหน้ากระดาษ A4 เป็นผลงานที่สร้างสรรค์ด้วยเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด ที่สะท้อนมุมมองหรือความรู้สึก ความหมายที่สื่อถึงตัวตนและความเป็นท้องถิ่นผ่านกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน

6.4 ได้เอกสารที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ในกระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โลหะกัดกรดจนสำเร็จเป็นภาพที่สมบูรณ์ที่ผ่านการเผยแพร่สู่สาธารณชน ในรูปแบบของการจัดนิทรรศการแสดงผลงานที่มีการแสดงขั้นตอนกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน (ดูภาคผนวก ก การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน) และการจัดพิมพ์สูจิบัตรแสดงผลงานสร้างสรรค์ (ดูภาคผนวก ข สูจิบัตรแสดงผลงานสร้างสรรค์)

6.5 ได้ผลงานสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์ที่เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบและเป็นแบบอย่างการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โลหะกัดกรดต่อวงการศิลปะภาพพิมพ์ร่วมสมัยในประเทศไทย

6.6 ได้แนวทางในการริเริ่มสร้างสรรค์ศิลปะและผลงานจากคุณค่าที่ทุนวัฒนธรรมและจากกลุ่มคนในท้องถิ่น

6.7 ได้องค์ความรู้ใหม่ในกระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โลหะกัดกรด รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่จะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อวงการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์

6.8 ได้ผลงานภาพพิมพ์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด (Etching Printmaking) สะท้อนภาพอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ในรูปแบบผลงานศิลปะสู่การรับรู้ของสาธารณชนในวงกว้าง

7. โครงสร้างรายงานการสร้างสรรค์

เนื้อหารายงานการสร้างสรรค์นี้ประกอบด้วย 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการสร้างสรรค์

บทที่ 4 ผลการสร้างสรรค์

บทที่ 5 บทสรุป

8. นิยามศัพท์เฉพาะ

8.1 ภาพสะท้อน หมายถึง ภาพตัวแทนที่ประกอบสร้างความหมายจากการรับรู้และประสบการณ์ โดยใช้สัญญาณเชิงภาพ (visual sign) เพื่อการอ้างอิงถึงโลกความจริง รวมถึงสิ่งที่เป็นจินตนาการ และความคิดนามธรรม ผ่านระบบความหมายซึ่งเก็บสะสมไว้ในจิตใจของมนุษย์บุคคล ความคิด และเหตุการณ์ในโลกความจริง และเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการผลิต และแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างสมาชิกวัฒนธรรมเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ภาพสะท้อนจึงเป็นการผลิตซ้ำภาพขึ้นมาอีกครั้งด้วยความทรงจำของผู้คน กลุ่มคน ด้วยการมองย้อนกลับไปจำลองประสบการณ์ในอดีตที่ยังคงอยู่ในความคิด ความรู้สึก และจินตนาการร่วมของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นผลผลิตของอาการโหยหาอดีตร่วมกันของคนในสังคม ด้วยการใช้เครื่องหมาย (signs) และสัญลักษณ์ (symbols) เพื่อใช้แสดง (represent) แนวคิด (concept) ความคิด (idea) และ อารมณ์ (feeling) ที่ต้องการสื่อความหมายออกมาและเพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายกับผู้อื่น

8.2 อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน หมายถึง การแสดงออกถึงลักษณะเด่นของบุคคลและกลุ่มคนอีสานที่ถือกำเนิดจากจิตสำนึกความเป็นตัวตนของคนจากหลากหลายชาติพันธุ์ที่ถ่ายทอดสืบสานจากรุ่นสู่รุ่นและยังคงดำรงอยู่ร่วมกันอย่างเหนียวแน่นนับเนื่องตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันภายใต้ระบบความเชื่ออันเดียวกันของคนอีสาน คือ พุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ และการนับถือผี ผ่านความหลากหลายในวิถีการดำรงอยู่ของคนอีสานภายใต้ความแตกต่างทางบริบทสังคมวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่สะท้อนวิถีดำรงชีวิต พิธีกรรม และจารีตของชุมชนได้ถูกถ่ายทอดออกมาผ่านรูปแบบของกิจกรรมพิธีกรรม และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่น

บทที่ 2

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

ข้อมูลในการสร้างสรรค์นี้มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแรงบันดาลใจและจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ผลงาน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานชิ้นนี้ ทั้งปัจจัยภายนอก เช่น พลวัตรของระบบโลกาภิวัตน์ พลังท้องถิ่นนิยม กระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรม และการโยกย้ายถิ่นฐาน และปัจจัยภายใน เช่น “การโยกย้ายถิ่นฐาน” ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเป็นแรงบันดาลใจเป็นส่วนสำคัญที่กำหนดการถ่ายทอดแนวคิดเรื่องการโยกย้ายถิ่นฐานผ่านการประกอบสร้างภาพตัวแทนของอดีต แนวเรื่องและแนวความคิดในการประกอบสร้างภาพตัวแทนของอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน การกำหนดเนื้อหา งาน รวมถึงแนวทางและกระบวนการสร้างสรรค์ ดังรายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละหัวข้อต่อไปนี้

1. แรงบันดาลใจและจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ผลงาน

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมที่แผ่ขยายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย รวมทั้งดินแดนที่ราบสูงของประเทศไทยหรือที่ได้รับการขนานนามว่า อีสาน ชาวอีสานได้ชื่อว่าเป็นกลุ่มที่มีความโดดเด่นทางอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ ดังคำเรียกขานใคร่ก็ตามที่พูดภาษาอีสานหรือภาษาลาว มีรูปร่างหน้าตาแบบชาวอีสาน ถือกำเนิดหรือมาจากอีสาน มีฐานะยากจนและกินข้าวเหนียวว่า ไส้ลาว จนบางครั้งก็กลายเป็นคำที่ใช้ล้อเลียนและดูถูก แต่เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นทางอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ของชาวอีสานที่ปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ผู้สร้างสรรค์ผลงานเองก็มีประสบการณ์ร่วมที่ยังคงตราตรึงอยู่ในความทรงจำแม้ว่าวันเวลาจะผ่านไปนานหลายสิบปีแล้วก็ตาม เมื่อครั้งยังอยู่ในวัยเรียนเป็นนักเรียนนักศึกษา เพื่อนๆต่างก็ล้อเลียนและเรียกขานผู้สร้างสรรค์ผลงานว่า ไส้ลาว แม้เมื่อจบการศึกษาไปแล้ว เพื่อนบางคนยังคงเรียกขานเช่นเดิม จนกลายเป็นสมญานามประจำตัวไปแล้ว (ทั้งๆที่หากพิจารณาจากรูปร่างหน้าตารูปลักษณ์ภายนอกของผู้สร้างสรรค์ผลงานก็ไม่ได้มีความแตกต่างจากคนที่ถือกำเนิดในกรุงเทพมหานครเลย และไม่มีลักษณะเหมือนชาวอีสานโดยทั่วไปเลย ยกเว้นแต่เกิดและเติบโตในจังหวัดหนึ่งในดินแดนที่ราบสูง กินข้าวเหนียว และพูดภาษาอีสาน) ทุกครั้งที่ถูกเรียกขานด้วยสมญานามดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์ผลงานก็จะผสมโรงขบขันไปกับเพื่อนๆ เพราะไม่ได้รู้สึกว่ามันแตกต่างจากเพื่อนที่ถือกำเนิดในภูมิภาคอื่นแต่อย่างใด และไม่รู้หรือรู้สึกว่าตนเป็นปมด้อยหรือต่ำต้อยอย่างไร ในทางตรงกันข้ามกลับเป็นจุดเริ่มของการตั้งคำถามในการสร้างสรรค์งานชุดนี้ คำถามดังกล่าวคือ “แล้วเราเป็นใคร?” เมื่อมองไปรอบตัว เราจะเห็นชาวอีสานจำนวนมากมายที่อาศัยอยู่กรุงเทพมหานครและดำเนินชีวิตปะปนกับผู้คนที่มาจากภูมิภาคอื่นอย่างกลมกลืน จนบางครั้งก็เป็นเรื่องยากที่จะระบุได้อย่างชัดเจนในทันทีว่า คนที่พบเห็นในแต่ละวันมีที่มาจากดินแดนที่ราบสูง ดังนั้น

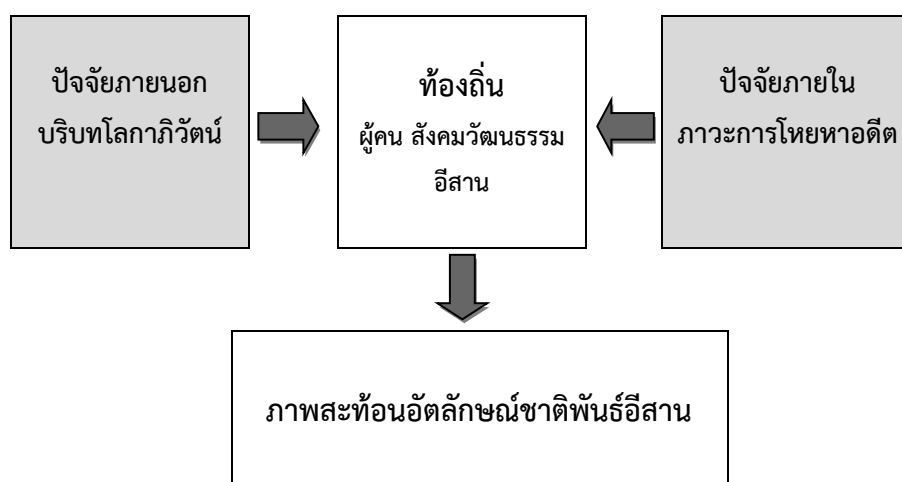
ผู้สร้างสรรค์จึงไม่เกิดความรู้สึกถึงความแปลกแยกและแตกต่างจากผู้คนในสังคมแต่อย่างใด เนื่องจากผู้คนในสังคมกรุงเทพมหานครปัจจุบันไม่ว่าจะมาจากภูมิภาคใดของประเทศไทยล้วนมีวิถีการดำเนินชีวิตคล้ายๆกัน ต้องเผชิญชะตาชีวิตคล้ายๆกัน (อาทิ การมีวิถีชีวิตแบบคนเมือง) กล่าวได้ว่า

สังคมเมืองได้หล่อหลอมให้ชีวิตผู้คนที่มีมาจากทั่วทุกภูมิภาคจากหลากหลายทางวัฒนธรรมผสมผสานกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้กระแสวัฒนธรรมคนเมือง ทำให้คำถามที่ว่า “แล้วเราเป็นใคร?” ดังก้องอยู่ในใจตลอดมา

ในบางครั้งที่ถูกเพื่อนๆ ล้อ คำถามผุดขึ้นในใจลึกๆ ก็คือ “แล้วชาวอีสานเป็นอย่างไร มีอะไรที่สามารถจะบ่งบอกความเป็นชาวอีสานของเราได้” คำถามในใจดังกล่าวได้แปรเปลี่ยนเป็นความรู้สึกโหยหาอดีตที่ปรารถนาจะแสวงหาคำตอบว่า “คนอีสานคือใครและเป็นอย่างไร” ซึ่งคงไม่ใช่เรื่องง่ายนักเนื่องจากสภาพสังคมวัฒนธรรมของชาวอีสานเองได้แปรเปลี่ยนไปบ้างไม่มากก็น้อย อันเนื่องจากทุกองค์ประกอบของสังคมวัฒนธรรมไทยโดยรวมได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แม้ว่าบริบททางสังคมวัฒนธรรมไทยโดยรวมจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ผู้สร้างสรรค์ผลงานเชื่อมั่นในใจอยู่ลึกๆ ว่า อัตลักษณ์ความเป็นชาวอีสานในดินแดนที่ราบสูงยังคงดำรงอยู่ เนื่องจากชาวอีสานท้องถิ่นยังคงดำเนินชีวิตเยี่ยงบรรพบุรุษ ดังจะเห็นว่า ชาวอีสานในท้องถิ่นยังคงสืบทอดประเพณีฮีตสิบสอง คองสิบสี่ อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ ผู้สร้างสรรค์ผลงานจึงปรารถนาที่จะศึกษาในประเด็นภาพสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นชาวอีสาน เพื่อธำรงรักษาและสืบสาน อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสานให้ดำรงอยู่ต่อไปในรูปแบบของงานศิลปะ

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

การถ่ายทอดภาพอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสานในการสร้างสรรค์งานศิลปะชุดนี้ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ที่สำคัญประกอบด้วย พลวัตรความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอก (เช่น กระแสโลกาภิวัตน์) ที่ส่งผลต่อปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ (เช่น ความปรารถนาโหยหาอดีต) ขณะเดียวกัน ความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกดังกล่าวยังส่งผลต่อปัจจัยภายในท้องถิ่น (เช่น สภาพบริบททางสังคมวัฒนธรรมอีสาน และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในฐานที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอดีตซึ่งส่งผลต่อสภาพบริบททางสังคมวัฒนธรรมอีสานที่ปรากฏในปัจจุบันและการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในอนาคต ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะครั้งนี้ ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ สามารถแสดงได้ดังกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน

2.1 แร้งบันดาลใจจากปัจจัยภายนอก : พลวัตรของระบบโลกาภิวัตน์ พลั้งท้องถิ่นนิยม กระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรม และการโยกย้ายถิ่น

ปัจจัยภายนอกที่เป็นแรงบันดาลใจต่อการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ คือ ผลกระทบของพลวัตรของระบบโลกาภิวัตน์ต่อการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสูญเสียต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังที่ เฮเลนา นอร์เบิร์ก-ฮอดจ์ (2545) ได้อธิบายถึงผลกระทบของระบบโลกาภิวัตน์ต่อการเกิด “ปมด้อยทางวัฒนธรรม” ต่อเยาวชน กระแสชุมชนท้องถิ่นและความตื่นตัวต่อการรื้อฟื้นและทบทวนภูมิปัญญาท้องถิ่นในบริบทของโลกาภิวัตน์ การเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์และการส่งเสริมเรื่องระดับโลกต้องแลกมาด้วยความสูญเสียของวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า ปมด้อยทางวัฒนธรรม” ต่อเยาวชน โดยเฉพาะวัยรุ่นที่เกิดความรู้สึกอับอายในรากเหง้าวัฒนธรรมของตน รู้สึกอายในความเป็นตัวเองและภาษาที่ตัวเองพูด แต่ทว่ากระตือรือร้นที่จะรับวัฒนธรรมอเมริกันเข้ามาแทนที่ เพราะเห็นว่ามันคือสัญลักษณ์ของชีวิตทันสมัย ในขณะที่เดียวกันทำให้เยาวชนปฏิเสธวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองทั้งหมด พร้อมๆกันนั้น กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ทันสมัย (modernization) ได้ทำให้สายใยแห่งการพึ่งพากันของชุมชนคลายตัวลง ระยะห่างระหว่างผู้คนเพิ่มมากขึ้น ความเฉยเมยต่อกัน ความผูกพันในครอบครัวและในชุมชนชาดลงเราจะเห็นถึงการเกิดขึ้นของกระแสชุมชนท้องถิ่น และความตื่นตัวต่อการรื้อฟื้นและทบทวนภูมิปัญญาท้องถิ่นในบริบทของโลกาภิวัตน์” (Helena Norberg – Hodge, 2545 : 1-3)

พลวัตรของระบบโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสารและการคมนาคมภายใต้ระบบทุนนิยมโลกอันเป็นหัวใจสำคัญของโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม และระบบคุณค่าต่างๆในสังคมไทยที่เกิดขึ้นแบบฉาบฉวยชั่วแล่น ทั้งในแง่ของรสนิยมการบริโภคและการใช้ชีวิต ขณะเดียวกัน พลวัตรของระบบโลกาภิวัตน์ที่มาผนวกรวมเข้ากับบริบทสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นก็ยังส่งผลถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงในเชิงลึกที่ส่งผลให้ค่านิยม และระบบคุณค่าบางสิ่งบางอย่างเลือนหายไปจากจิตใต้สำนึกของปัจเจกบุคคล อาทิ ความรู้สึกสงบ ความต่อเนื่องมั่นคง ความผูกพันที่ลึกซึ้งกับผู้อื่น รวมถึงความผูกพันกับเวลาและสถานที่ (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2546) และสังคม อาทิ การเปลี่ยนแปลงวิถีคิด การเปลี่ยนแปลง

วิธีการมองความจริง การเปลี่ยนแปลงของแบบแผนในการใช้ชีวิต ประจำวันของปัจเจกบุคคล วิถีชุมชน และการเปลี่ยนแปลงแบบแผนประเพณีต่างๆ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่ดิงามที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมานับตั้งแต่โบราณ (พัฒนา กิตติอาษา, 2546)

พลวัตรของระบบโลกานุวัตรที่ทำให้เกิดความทันสมัยและการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสากลโลกขณะเดียวกันก็ได้ทำลายสายใยแห่งการพึ่งพากันของชุมชนเสื่อมคลายมลายหายไป เกิดระยะห่างระหว่างผู้คนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ผู้คนเกิดความเฉยเมยต่อกันมากขึ้น ความผูกพันในครอบครัวและในชุมชนขาดลง ในทางกลับกัน ก็เกิดปฏิกิริยาผกผันต่อพลวัตรของระบบโลกานุวัตร การก่อตัวและการเกิดขึ้นของกระแสชุมชนท้องถิ่น ความตื่นตัวต่อการรื้อฟื้นและทบทวนภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้บริบทของโลกานุวัตร ซึ่งเรียกกันว่า พลังท้องถิ่นนิยม การที่เรามองวัฒนธรรมหรือสิ่งของใดที่มีคุณค่าหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้น แต่การยอมรับวัฒนธรรมสากลโลกเนื่องจากไม่สามารถฟันกระแสพลวัตรของระบบโลกานุวัตรได้นั้นก็ไม่ได้หมายความว่าคนทั้งโลกควรจะมีความวัฒนธรรมเพียงชุดเดียวเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ซึ่งโดยปกติ แม้มนุษย์จะไม่รู้สึกถึงคุณค่าของวัฒนธรรมของตนเอง แต่จะรู้สึกถึงความสูญเสียเมื่อวัฒนธรรมของตนได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจนอาจส่งผลให้เกิดการสูญสลายหรือสาบสูญไปของวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เรียกขานกันว่า “การโหยหาอดีต” เพราะความสูญสลายหรือสาบสูญไปของวัฒนธรรมของตนเองมีนัยหมายถึงความไม่มีตัวตนของตนเอง และโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ย่อมต้องการเอกลักษณ์และความเฉพาะตัว จึงเกิดความพยายามที่จะรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยต่างๆ ที่ยังคงดำรงอยู่ เพื่อให้เกิดการยอมรับการอยู่ร่วมกันบนพื้นที่แห่งความหลากหลายทางความคิดและการดำรงชีวิต การต่อต้านการถูกความเป็นอื่นของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มต่างๆ ในทุกภูมิภาคของโลกภายใต้กระแสท้องถิ่นนิยมก็ปรากฏรูปแบบชัดเจนมากยิ่งขึ้น

แม้ความพยายามที่จะรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยความพยายามที่จะรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยจะก่อรูปชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่การต่อต้านกระแสพลวัตรของระบบโลกานุวัตรที่เขี้ยวกรากของกระแสท้องถิ่นนิยมก็เป็นเรื่องยาก ซึ่งส่งผลให้เกิดกระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรม (hybridization) ระหว่างโลกานุวัตรและท้องถิ่นตามมา กระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรมนี้นำไปสู่นวัตกรรมทางวัฒนธรรมสำคัญ อาทิ การฟื้นฟูและผลิตซ้ำจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ การสร้างความหมายใหม่ และกำหนดบทบาทใหม่กับอัตลักษณ์ของท้องถิ่น รวมถึงการเคลื่อนไหวหรือปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นน่านปการ เพื่อสะท้อนการดำรงอยู่หรือการมีตัวตนของ “ชุมชนหรือท้องถิ่น” หรือการมีตัวตนของปัจเจกบุคคลในชุมชนหรือท้องถิ่น นวัตกรรมทางวัฒนธรรมและการเคลื่อนไหวหรือปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นล้วนบอกเล่าเรื่องราวเดียวกัน คือ การสร้างพื้นที่ทางสังคม ไม่ว่าชุมชนสังคมเล็กๆ ในระดับท้องถิ่น หรือชุมชนสังคมใหญ่ระดับโลก โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อที่จะให้ตนเองรู้สึกถึงความมีตัวตนของตนเอง ดังนั้น เรื่องราวการสร้างพื้นที่ของ “ความเป็นชุมชน” ในชุมชนสังคมใหญ่ระดับโลกจึงเป็นเรื่องของการสร้างพื้นที่หรือที่ยืนของตนในสังคม แต่ในขณะเดียวกัน ก็เป็นความพยายามที่จะสร้างความเป็นตัวตน ซึ่งบางทีเรียกขานกันว่าเป็นการสร้าง “อัตลักษณ์ (identity)” การสร้างอัตลักษณ์นี้เป็นความพยายามที่จะบอกคนอื่นให้รู้ว่า “ฉันเป็นใคร” นั่นเอง (อาภรณ์ จันทรสมวงศ์, 2544 : 21)

2.2 แรงบันดาลใจจากปัจจัยภายใน: “การโหยหาอดีต”

ความพยายามที่จะบอกคนอื่นให้รู้ว่า “ฉันเป็นใคร” ซึ่งบางทีเรียกขานกันว่าเป็นการสร้างอัตลักษณ์นี้เองที่เป็นปัจจัยภายในเบื้องต้นที่สำคัญและเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้สร้างสรรค์เกิดความปรารถนาที่จะมองย้อนหาอดีต หรือ “การโหยหาอดีต” ที่เป็นอัตลักษณ์หรือตัวตนของผู้คนในท้องถิ่นอีสานซึ่งก็เป็นรากเหง้าของผู้สร้างสรรค์เอง ดังนั้น แรงบันดาลใจจากปัจจัยภายในนี้เองจึงเป็นทั้งประสบการณ์ส่วนบุคคลและประสบการณ์ทางสังคมที่ผู้สร้างสรรค์มีความรู้สึกร่วมกับผู้คนในท้องถิ่นอีสานที่ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นภายใต้อิทธิพลของกระแสพลวัตของระบบโลกานุวัตร หากแต่การโหยหาอดีตเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมมาช้านานแล้วและมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสังคมไทยเกิดขึ้นนับตั้งแต่สังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตจากสังคมเกษตรกรรมมาสู่ทุนนิยมอุตสาหกรรม ซึ่งผลักดันให้เกิดการอพยพของชนบทหรือต่างจังหวัดเพื่อมาขายแรงงานในสังคมเมือง ผลกระทบที่ตามมาคือความสัมพันธ์ทางสังคมดั้งเดิมและการดำรงสายใยประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานต้องสูญสิ้นไป

ด้วยเหตุนี้ ความปรารถนาที่จะมองย้อนหาอดีต หรือ “การโหยหาอดีต” ที่เป็นอัตลักษณ์หรือตัวตนของผู้คนในท้องถิ่นจึงมีนัยสำคัญทางสังคมทางวัฒนธรรมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คำถามสำคัญก็คือ ในทางจิตวิทยาแล้ว อะไรเป็นแรงจูงใจใน “การโหยหาอดีต” นักวิชาการ (อาทิ ชนิดา ชิตบัณฑิตย์, 2543 : ธงชัย วินิจจะกูล, 2543 : อัญชลี ชัยวรพร, 2545) ลงความเห็นตรงกันว่า ปรากฏการณ์การโหยหาอดีตในสังคมมีสาเหตุสำคัญมาจากผู้คนในสังคมขาดความมั่นใจในตนเองเกิดความหวาดกลัวต่อความไม่แน่นอนของสังคมปัจจุบัน และเกิดความวิตกกังวลต่ออนาคตของสังคมด้วยเหตุนี้ จึงเกิดการแสวงหาสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจหรือการค้นหาอัตลักษณ์เพื่อเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปในชีวิต ดังที่ พัฒนา กิตติอาษา สรุปไว้อย่างน่าสนใจว่า “ถ้าถามว่าสังคมไทยโหยหาอะไร โหยหาอัตลักษณ์และความมั่นใจในตนเอง โหยหาความเป็นตัวของตัวเอง และโหยหาอดีตที่เชื่อมโยงกับอนาคตที่สะท้อนวิสัยทัศน์และชีวิตที่แท้จริงของผู้คนในสังคม” (พัฒนา กิตติอาษา, 2546 : 33) ในทำนองเดียวกัน นักวิชาการบางท่าน ธงชัย วินิจจะกูล (2543) อธิบายถึงแรงจูงใจใน “การโหยหาอดีต” ว่าเป็นปฏิกิริยาในเชิงลบต่อสภาพชีวิตในปัจจุบันของผู้คนในสังคมเมืองที่ถูกพรากออกมาจาก “ความเคยชิน” ในสังคมชนบท “การโหยหาอดีต” เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้นภายในใจเพื่อสร้าง “ความรู้สึกทดแทน” ที่จะช่วยให้ผู้คนที่ต้องถูกพรากออกมาจาก “ความเคยชิน” ในสังคมชนบท ได้สัมผัสสภาพสังคมชนบทที่ไม่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันในสังคมเมือง ความรู้สึกโหยหาอดีตอันสงบสุขปราศจากความวุ่นวาย และความรู้สึกที่ไม่พึงพอใจต่อสภาพวิถีชีวิต เนื่องจากภาวะที่ต้องถูกพรากออกมาจาก “ความเคยชิน” ในสังคมชนบทส่งผลให้ผู้คนต้องเผชิญกับปัญหาและแรงกดดันในการปรับตัวเพื่อดำเนินชีวิตในสังคมเมืองอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง ความรู้สึกแปลกแยกไร้รากฐานการแสวงหาตัวตนอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเปล่าเปลี่ยว อ้างว้าง โดดเดี่ยว แม้จะมีแวดล้อมไปด้วยผู้คน การแตกสลายของสัมพันธ์ทางสังคม ความหวาดกลัวต่อความไม่แน่นอน จึงทำให้กลุ่มชุมชนเริ่มแสวงหา “อดีต” ในฐานะที่สร้างความมั่นคงทางจิตวิญญาณเพื่อเป็นรากเหง้าให้กับตนเอง (ธงชัย วินิจจะกูล, 2543)

3. การถ่ายทอดแนวคิดเรื่องการโยยหาอดีตผ่านการประกอบสร้างภาพตัวแทนของอดีต

แนวคิดเรื่องการโยยหาอดีตนั้นเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมใหม่ โดยมีสาระสำคัญกล่าวถึง ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงไปในอดีตนี้เองนำไปสู่ความรู้สึกการโยยหาในความ เป็นตัวตนที่เป็นต้นกำเนิดที่เป็นรากเหง้าของตนเอง ความรู้สึกการโยยหานี้เป็นเสมือนอาการคิดถึงบ้าน (Homesickness) ของชาวชนบทที่เมื่อเดินออกจากบ้านมาเพื่อมาทำงานในเมืองที่ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลที่สร้างความอบอุ่นใจได้เลือนหายไป เพราะทุกคนต่างเป็น “คนแปลกหน้า” ต่อกันก็อดที่จะ คิดถึงสังคมอบอุ่นในชนบทหรืออุดมการณ์ในชีวิตเป็นแนวคิดที่พูดถึงความผูกพัน ความสงบสุข และความดีงามที่เคยมีมาในอดีต ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งในด้านสังคมและต่อจิตใจของผู้คนเนื่องจาก เป็น ความรู้สึกที่เติมเต็มทำให้ชีวิตสมบูรณ์ เมื่อผู้คนเกิดความรู้สึกว่าชีวิตในปัจจุบันของตนเองนั้น “ขาด บางสิ่งบางอย่าง” ที่เติมเต็มคุณค่าด้านสังคมและจิตใจทำให้ชีวิตของตนเองนั้นสมบูรณ์ จึงสร้าง “บาง สิ่งบางอย่าง” ที่เติมเต็มคุณค่าด้านสังคมและจิตใจขึ้นเพื่อทดแทนในหลากหลายรูปแบบภายใต้ “ อารมณ์ถวิลหาอดีต” (Nostalgia) มักเป็นภาพตัวแทนที่ถูกสร้างและภาพตัวแทนที่สื่อสารรูปแบบหรือ วิธีการรับรู้อดีตในรูปของวัตถุ สิ่งของ สถานที่ รวมทั้งรูปสัญลักษณ์หรือฟอรัมของอดีต ที่ในปัจจุบัน นับเป็นเรื่องตลกยุคสมัย (Outmoded) ไปแล้วก็ตาม การโยยหาอดีตนี้ เป็นการแสดงออกอย่างเป็น รูปธรรมถึงวิธีการมองโลกหรือวิธีการให้ความหมายแก่ประสบการณ์ชีวิตมนุษย์อย่างหนึ่ง โดยเน้น ความสำคัญของจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกของผู้คนในปัจจุบัน ที่มีต่ออดีตผ่านพ้นไปแล้ว เป็น วิธีการมองย้อนอดีต (Retro mode) หรือ วิธีการมองแบบโยยหาอดีต (Nostalgia) (พัฒนา กิตติ อาษา, 2546 : 3-4) ซึ่งการมองย้อนอดีตนั้นไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การย้อนเวลากลับไปอดีตอัน ไกลโพ้นในแง่ของจินตนาการและสุนทรียภาพทางอารมณ์ของผู้คนในปัจจุบันเท่านั้น ยิ่งกว่านั้น การ มองย้อนอดีตยังเป็นรูปแบบของการรับรู้ความจริงอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เราได้คิดใคร่ครวญหรือทำความเข้าใจอดีตที่หายไปแล้ว เนื่องจากบุคคลทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและสมาชิกของสังคมวัฒนธรรมต่างก็ เคยมีประสบการณ์ร่วมกันมาในอดีต โลกที่เคยเป็นจริงในอดีตได้กลายเป็นความทรงจำและ ประสบการณ์ให้เราได้ระลึกถึงในปัจจุบัน ซึ่งช่องทางการสื่อสารระหว่างโลกอดีตและโลกปัจจุบันเกิดขึ้น ได้ด้วยประสบการณ์ทางความรู้สึกนึกคิดที่เรียกว่า “ประสบการณ์ทางจินตนาการหรือความทรงจำ” ที่ ช่วยให้ผู้คนสัมผัสถึงโลกในอดีตและสามารถนำโลกในอดีตที่ได้ผ่านพ้นหรือสูญเสียไปแล้วนั้นกลับมาได้ อีกครั้ง ยิ่งกว่านั้น ประสบการณ์ทางจินตนาการยังช่วยสร้างภาพตัวแทนโดยการผลิตซ้ำผ่าน ประสบการณ์ทางจินตนาการและความทรงจำด้วยการมองย้อนกลับไปจำลองประสบการณ์ในอดีต ขึ้นมาใหม่อีกครั้ง เรียกว่า การย้อนภาพอดีตจากความทรงจำหรือจินตนาการ (Ivy, อ้างถึงใน พัฒนา กิตติอาษา, 2546 : 5-6) อดีต จึงเป็นสิ่งที่มันต์ขลัง มีเสน่ห์และมีพลังอย่างมหาศาลต่อความรู้สึกและ จิตนาการของมนุษย์และสังคม และการมองย้อนอดีตหรือการโยยหาอดีตก็เป็นส่วนสำคัญในโครงสร้าง บุคลิกภาพของมนุษย์แต่ละคน เนื่องจากในทางกายภาพ ไม่มีใครสามารถย้อนเวลากลับไปสู่โลกใน อดีตได้ การโยยหาหรือถวิลหาในรูปแบบต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถกระทำได้และมักจะกระทำ อยู่เสมอด้วยจินตนาการ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของปัจเจกบุคคลและวิถีวัฒนธรรมของสังคมโดยทั่วไป (พัฒนา กิตติอาษา, 2546 : 6) การกล่าวโดยสรุปได้ว่า การโยยหาอดีตของสังคมเป็นผลรวมของ ความคิด ความรู้สึก และจินตนาการร่วมของปัจเจกบุคคล การถ่ายทอดการโยยหาอดีตไม่ว่าจะเป็น ในรูปแบบใดก็ตามว่ามักจะเริ่มจากรูปแบบของจินตนาการร่วม (Collective imagination) แล้ว

พัฒนามาเป็นรากฐานของการสร้างแบบแผน และปฏิบัติการทางวัฒนธรรมและการเมืองในรูปแบบต่างๆโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อฟื้นคืนชีวิตให้กลับอดีต เพื่อให้การประกอบสร้างภาพตัวตนของอดีตเป็นผลผลิตของอาการโหยหาอดีตร่วมกันของคนในสังคม (Kelly, 1984, อ้างถึงใน พัฒนา กิตติอาษา, 2546 : 5-6)

4. แนวเรื่องและแนวความคิดในการประกอบสร้างภาพตัวตนของอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน

การประกอบสร้างภาพตัวตนของอดีตเป็นผลผลิตของอาการโหยหาอดีตร่วมกันของคนในสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งคือสำนึกทางชาติพันธุ์ (Ethnic Consciousness) การสร้างสรรค์ผลงานภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานชุดนี้มีประเด็นสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้น เพื่อเป็นพื้นฐานนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อการประกอบสร้างเป็นแนวเรื่องและแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ คือ กลุ่มชาติพันธุ์คืออะไร อัตลักษณ์ชาติพันธุ์คืออะไร กลุ่มชาติพันธุ์อีสานมีการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของตนผ่านวิธีการดำรงชีวิตอย่างไร เพื่อให้เข้าใจถึงแนวเรื่องและแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้

4.1 กลุ่มชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์เกิดจากการมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น ไทย พม่า กะเหรี่ยง จีนลาว เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมมีลักษณะเด่น คือ เป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบรรพบุรุษทางสายเลือด ซึ่งมีลักษณะทางชีวภาพและรูปพรรณ (เชื้อชาติ) เหมือนกัน รวมทั้งบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมด้วย ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรมพร้อมๆ กันไปเป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ และในขณะเดียวกันก็สามารถรับรู้อารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นับถือศาสนาเดียวกันความรู้สึกผูกพันนี้อาจเรียกว่า “สำนึก” ทางชาติพันธุ์ หรือชาติลักษณะ (Consciousness of Ethnic Identity) ความสำนึกในเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้และไม่ถาวร เมื่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีสำนึกในกลุ่มชาติพันธุ์ชัดเจนไม่เปลี่ยนแปลง คนกลุ่มนั้นมักจะเป็นคนที่มีวัฒนธรรม เชื้อชาติ ชาติพันธุ์และสัญชาติสอดคล้องกัน (อมรา พงศาพิชญ์. 2541 : 155-160) การปรับตัวของกลุ่มชนชาติพันธุ์มีหลายรูปแบบเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์จำเป็นจะต้องเปลี่ยน ทำให้เกิดการประเมินสถานการณ์และประเมินตัวเอง อาจเห็นได้จากการที่บุคคลสร้างเอกลักษณ์ใหม่หรือปรับความหมายของอัตลักษณ์เดิม โดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์รักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมของตนไว้

4.2 นิยามอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

ส่วนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์นั้นเกิดจากการที่เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์สองกลุ่มมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และต่างฝ่ายต่างมีความคิดต่ออีกฝ่ายว่าแตกต่างจากตน วิธีจำแนกแยกแยะและความสัมพันธ์ที่ตามมาจากวิธีคิดดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ความเป็นชาติพันธุ์ก่อรูปอัตลักษณ์ขึ้นเป็น “ความเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์” อัตลักษณ์ชาติพันธุ์จึงมิได้หมายถึงสิ่งที่เป็คุณสมบัติเฉพาะทางวัฒนธรรมหรือเชื้อชาติของกลุ่มเท่านั้น แต่มีความหมายในเชิงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มคนที่คิดว่ากลุ่ม

ตนแตกต่างจากกลุ่มอื่น และมีสิ่งที่ยู่ร่วมกันอยู่หลายประการ (เช่น อัตลักษณ์เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล) อัตลักษณ์เป็นการสร้างจากบริบทเชิงพื้นที่และเวลาเกิดขึ้นให้เห็นได้จากวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ และอัตลักษณ์เป็นเรื่องของการให้คำนิยามและตีความ มีความหมายเชิงคุณค่า ซึ่งไม่จำเป็นต้องได้รับความป็นสากล เป็นการสร้างตัวตนจากวัฒนธรรมย่อยก็ได้ อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ก่อตัวขึ้นมาโดยผ่านการปฏิสังสรรค์ระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลหนึ่งๆ เมื่อยอมรับในอัตลักษณ์แล้ว ก็จะมีกระบวนการกำหนดอัตลักษณ์ อัตลักษณ์อาจจะกำหนดโดยบุคคลหรือโดยสังคม กระบวนการกำหนดอัตลักษณ์นี้อาจก่อให้เกิดความหลากหลายในการสร้างอัตลักษณ์ ความหลากหลายในการสร้างอัตลักษณ์นี้จะมีผลเชื่อมโยงกับสังคมวัฒนธรรมที่มีส่วนร่วมในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมา

ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ กล่าวได้ว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ก่อให้เกิดลักษณะทางชาติพันธุ์ เนื่องจากลักษณะทางชาติพันธุ์มีใช้ลักษณะทางพันธุกรรม สิ่งที่เกิดจากธรรมชาติหรือสิ่งที่เกิดโดยสายโลหิต ลักษณะทางชาติพันธุ์เป็นกระบวนการที่เกิดจากการหล่อหลอมจากวิถีชีวิต การดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมต่างๆ การเลือกสรรลักษณะทางวัฒนธรรมบางอย่าง (เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหารบ้านเรือน ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิต) มาใช้เป็นเกณฑ์หรือเป็นเส้นแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์หรืออธิบายว่ากลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งแตกต่างจากอีกกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่มอย่างไร ซึ่งลักษณะเหล่านี้สามารถแปรผันไปตามสถานการณ์ได้ เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เชื่อมโยงกับลักษณะทางบริบทสังคมวัฒนธรรมในขณะเวลาหนึ่งใดและมีความเชื่อมโยงกับหน้าที่และระบบคุณค่าที่ติดตัวมา อัตลักษณ์ยังเป็นผลผลิตที่สำคัญของสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่และเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น อัตลักษณ์จึงเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับโลกที่เขาอาศัยอยู่ ขณะเดียวกัน อัตลักษณ์ยังสะท้อนการที่บุคคลและกลุ่มคนมองตัวเองอย่างไรและคนอื่นมองกลุ่มตนอย่างไร อัตลักษณ์จึงเป็นการกำหนดการรับรู้ ความรู้สึกภายในต่อการรับรู้ รวมถึงการยอมรับในอัตลักษณ์นั้นๆ แต่มุมมองการรับรู้ การยอมรับ และความรู้สึกภายในต่อการรับรู้ของสายตาหรือมุมมองของคนนอกและสายตาหรือมุมมองของคนในอาจจะสอดคล้องกันหรือไม่ก็ได้ เนื่องจากการรับรู้ การยอมรับ และความรู้สึกภายในต่อการรับรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเข้ามามีอิทธิพลต่อการกำหนดมุมมอง

4.3 มุมมองกับการประกอบสร้างภาพอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

มุมมองที่มีต่อภาพอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มักจะถูกกำหนดโดยตำแหน่ง พื้นที่ และเวลาในการมอง เช่น กลุ่มชาติพันธุ์อีสานมักจะถูกมองจากผู้คนในภูมิภาคอื่นผ่านมุมมองของสื่อการท่องเที่ยว มุมมองดังกล่าวจึงถูกประกอบภาพและความหมายหนึ่งขึ้นตามที่สื่อการท่องเที่ยวนำเสนอ ซึ่งผู้คนในภาคอีสานเองก็มองกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในอีกมุมมองที่สอดคล้องกันหรือแตกต่างกันได้ตามข้อมูลและประสบการณ์ของตน ความสอดคล้องกันหรือแตกต่างกันก็อาจจะถูกกำหนดโดยประสบการณ์การมีส่วนร่วมและช่วงเวลาของการมีส่วนร่วม และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อาจถูกประกอบสร้างจากประสบการณ์การรับรู้ในหลายระดับ ทั้งในระดับของบุคคลและระดับของสังคม การประกอบสร้างเองก็อาจถูกกำหนดความสำคัญตามสำนึกและประสบการณ์การมีส่วนร่วมและการแสดงตัวตนร่วมกันในกลุ่ม อัตลักษณ์จึงอาจถูกแสดงออกมาในลักษณะของอัตลักษณ์ของบุคคลและ/หรืออัตลักษณ์ที่ปรากฏในการมีส่วนร่วมและการแสดงตัวตนร่วมกันในกลุ่มสังคมซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย (อาทิ ตำแหน่งและประสบการณ์ของผู้ให้ความหมายกับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์นั้นๆ และการกำหนดมุมมองอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ยังสัมพันธ์กับพื้นที่และเวลา) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง

สังคมวัฒนธรรมในบริบทของโลกาภิวัตน์ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงความหมายและความหลากหลายของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ การสร้างสรรค์งานชุดนี้จึงเลือกนำเสนอความหมายและความหลากหลายของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในเชิงสัญลักษณ์ในเชิงประกอบสร้างเพื่อสื่อภาพแทนความหมาย (representation) จากมุมมองของปัจเจกบุคคล คือ ตัวผู้สร้างสรรค์เอง ที่บางครั้งก็ถูกมองเป็นคนนอก แต่บางครั้งก็ถูกมองว่าเป็นคนใน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า ใครเป็นผู้มอง จึงนับเป็นการมองที่มีความลื่นไหลในความหลากหลายของมุมมองควบคู่กับความหลากหลายของอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน

4.4 ความหลากหลายชาติพันธุ์อีสาน

ภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ต่างกันไปในแต่ละท้อง ถิ่นและแต่ละจังหวัด (ซึ่งประกอบด้วย 20 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด อำนาจเจริญ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ สกลนคร เลย หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี และบึงกาฬ) ศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นตัวบ่งบอกถึงความเชื่อ ค่านิยม ศาสนาและรูปแบบการดำเนินชีวิตตลอดจนอาชีพของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี อาจเป็นผลมาจากหลายเหตุผล อาทิ การเป็นศูนย์รวมของประชากรหลากหลายเชื้อชาติ การอพยพ ย้ายถิ่นที่อยู่ของผู้คน การกวาดต้อนไพร่พลหรือจากการหนีภัยสงครามในอดีตและการติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนในประเทศใกล้เคียง จนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมขึ้น แม้ว่าชาวอีสานจะมีพื้นเพมาจากคนหลายกลุ่มชาติพันธุ์ แต่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ดำเนินวิถีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายกัน คือ การยึดมั่นในจารีตประเพณีของท้องถิ่นที่เรียกว่า “ฮีตสิบสอง คองสิบสี่” ส่งผลให้เกิดความปรองดอง สนิทสนมที่อยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขเรื่อยมา การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ได้แบ่งกลุ่มชาติพันธุ์อีสานโดยใช้พื้นที่และแหล่งข้อมูลเป็นเกณฑ์ โดยกำหนดเป็น 8 กลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งประกอบด้วย

4.4.1 กลุ่มที่ 1 ไทยลาว (ไทยอีสาน) หรือทั่วไปเรียกว่า “ชาวอีสาน” ที่เป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดและมีจำนวนประชากรมากที่สุดในอีสาน มีภาษาพูดเป็นภาษาเดียวกับคนลาวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นกลุ่มที่สืบทอดวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงแต่โบราณ ชาวไทยลาว มีวรรณกรรมท้องถิ่นของตนเอง (เช่น เรื่องสินไซ หรือสังข์ศิลป์ชัย) จำปาสีตัน ท้าวท่ากาดำ นางผมหอม ไก่แก้ว ลิ่นทอง กำพร้าผีน้อย ขูลูนางอ้าว ท้าวผาแดงนางไอ่ เป็นต้น) อาจจะกล่าวได้ว่ากลุ่มไทยลาว เป็นกลุ่มผู้นำทางด้านวัฒนธรรมภาคอีสาน ฉะนั้นภูมิปัญญาสังคม เช่น ฮีต คอง ตำนาน จารีต ประเพณี กลุ่มไทยลาวจะเป็นกลุ่มสืบทอดและถ่ายทอดให้ชนกลุ่มไทยกลุ่มอื่นๆ อีกด้วย ชาวไทยลาวยึดมั่นในจารีตประเพณี ดำเนินชีวิตตาม “ฮีตสิบสอง” หรือกิจกรรมประเพณีในรอบ 12 เดือน ชาวไทยลาวนับถือผีบรรพบุรุษ ผีฟ้า ผีแถน รวมทั้งผีไร่ นา ฯลฯ โดยเฉพาะผีบรรพบุรุษยังมีอิทธิพลต่อสังคมมาก นั่นคือ ผีปู่ตา ทุกชุมชนในชนบทจะมีศาลเจ้าปู่ตา (ตูปู่ตา) ประจำหมู่บ้าน และมีตำแหน่งเฒ่าจ้ำ หรือหมอจ้ำ เป็นผู้ติดต่อวิญญูณ เฒ่าจ้ำจะเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือมากที่สุด ชาวไทยลาวมีความเชื่อคนอีสานในอดีต เช่น เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยคนอีสานจึงหันไปพึ่งภูตผี คนอีสานนั้นเชื่อในเรื่องของ ผี เป็นทุนเดิม ไม่ว่าจะเป็นผีของปู่ ย่าตา ยาย ผีป่า ผีเขา ผีปอบ ฯลฯ ในทุกวันนี้ความเชื่อในเรื่องผีของชาวอีสานนั้นยังดำรงอยู่และยากที่จะลบเลือนได้ ในขณะเดียวกันบนความเชื่อนั้นนอกจากจะเป็นการเตือนสติไม่ให้ประพฤติดิฉิบมา ปฏิบัติชั่วแล้วยังทำให้เกิดประเพณีที่ดีงาม งานบุญต่างๆ มากมายกับคนอีสาน เป็นกุศโลบายในการหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ร่วมกันในชุมชน เช่น ดอนปู่ตา ดอนเจ้าปู่ ชาวไทยลาวนับถือนับถือศาสนาพุทธแบบชาวบ้าน

คือ พุทธศาสนาที่ปรับเข้ากับจารีตของชาวบ้านมุ่งที่จะสั่งสอนให้เป็นพลเมืองดี นอกจากนี้ยังนับถือ พุทธศาสนานิกายเถรวาท และศาสนาพราหมณ์ซึ่งปรากฏในพิธีกรรมต่างๆ ในหมู่บ้านไทยลาวจะมีวัด เป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรม นอกจากนั้นชาวไทยลาวยังมีความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณ เช่น ผีในต้นไม้ แม่น้ำ ในบ้าน ในไร่นา ผีประจำหมู่บ้าน และผีบรรพบุรุษ จะมีพิธีเซ่นไหว้ผีเป็นประจำใน ฤดูเก็บเกี่ยวหรือเพาะปลูกข้าว เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยชาวไทยลาวเชื่อว่าสาเหตุมาจากผีและขวัญออกจาก ร่าง ชาวอีสานเป็นกลุ่มชนที่ให้ความเคารพนับถือและปฏิบัติตนเป็น พุทธศาสนิกชนที่ดี ยึดถือปฏิบัติ มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นว่าชาวไทยลาวจะเข้าร่วมงานบุญในทุกเทศกาลสำคัญของไทย

ภาพประกอบ 2 บุญกฐินหนองบัวบาน อีสานบ้านเฮา ปี 2557

ที่มา: Websanom Thailand [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 10 ก.ค. 2558.

จาก <https://www.youtube.com/watch?v=oW6pDLYmc4>

ภาพประกอบ 3 บุญผะเหวด ฟังเทศน์มหาชาติ

ที่มา: Sant K. [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 10 ก.ค. 2558.

จาก <https://www.youtube.com/watch?v=Zn0OWck-JLA>

4.4.2 กลุ่มที่ 2 เผ่าภูไท หรือผู้ไท เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่รักษาวัฒนธรรมของตนไว้ได้
 อย่างดี ลักษณะทางสังคมชาวภูไทเป็นกลุ่มชนที่มีความขยัน อดออม และมีวัฒนธรรมในเรื่องการถัก
 ทอเด่นชัด จึงปรากฏเสื้อผ้าชนิดต่างๆ ทั้งผ้าฝ้าย ไหม ในกลุ่มชาวภูไท เช่น ผ้าแพรวา มีความ
 สวยงาม จึงนับว่าชนกลุ่มนี้มีวัฒนธรรมเรื่องเสื้อผ้าเด่นชัดมาก ในด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต นอกจาก
 เอกลักษณ์ทางด้านการแต่งกายแล้ว ชาวภูไทมีการสร้างทำนองดนตรีที่เรียกกันว่า ลาย มีแบบบ้านภู
 ไท แต่ปัจจุบันมักปลูกบ้านอาศัยแบบไทย และในการแสดงฟ้อนภูไท ผู้ฟ้อนจะสวมเล็บยาว ปลายมีภู
 สีแดง ฟ้อนเพื่อถวายองค์พระธาตุ และฟ้อนในพิธีต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง งานประเพณีของชาวผู้
 ไทส่วนใหญ่แล้วจะคล้ายๆ กัน ในส่วนของชาวผู้ไทวารีขุมมี คือ พิธีบวงสรวงเจ้าปู่หมื่นเหล็ก ของทุก
 ปี วิถีชีวิตของชาวภูไทเน้นความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวเช่นเดียวกันกับครอบครัวไทยทั่วไป
 โดยในครอบครัวก็จะมีพ่อเป็นใหญ่ที่สุด รองลงมาคือ แม่ พี่คนโต และรองลงไปตามลำดับ สังคมภู
 ไทให้ความสำคัญต่อผู้เป็นสามีมาก ในปัจจุบันก็ยังให้ความสำคัญนับถืออยู่ เพียงแต่พฤติกรรมบางอย่างลดลง
 ไป เช่น การสมมาสามีในวันพระ บางคนไม่ได้ทำเลยโดยเฉพาะภรรยารุ่นใหม่ แต่จะมีการสมมาสามี
 ตอน “ออกคำ” ออกจากการอยู่ไฟใหม่ๆ เหมือนในอดีต เนื่องจากสามีเป็นผู้ลำบากทุกซีกยาก อดตา
 หลับขบตานอน ตักน้ำหาพินดูแลภรรยาที่อยู่คำ (อยู่กรรม) แต่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมีการ
 รับวัฒนธรรมของคนภาคกลาง เมื่อเจ็บป่วย ชาวภูไทในอดีตจะทำการรักษาเยียวยาตามความเชื่อ
 หรือทางด้านสมุนไพร การรักษาด้วยสมุนไพรนี้ อาศัยความรู้ และประสบการณ์ของบรรพบุรุษสืบทอด
 ต่อๆ กันมา บางคนมีความรู้มากในด้านสมุนไพรรักษาโรค จนรักษาโรคด้วยสมุนไพรได้ เรียกว่า
 “หมอฮะไม้” หรือเรียก หมอรากไม้ ในอดีตยังมีหมออีกประเภทหนึ่งที่รักษาคนไข้ด้วยการใช้คาถาเป่า
 เรียกว่า หมอเป่า คนป่วย เป็นไข้ ตกต้นไม้ ควายชน แขนหักขาบวมซ้ำ หมอาก็ใช้คาถาเป่าได้
 ชาวบ้านในอดีตมักจะไปหาหมอมาเป่า ในเรื่องเจ็บไข้ได้ป่วยในสมัยอดีตมักจะโยนให้ผี ที่ถูกใส่ความ
 บ่อยที่สุด คือ ผีปอบ และผีป่า หมอทรง เป็นหมอที่ทำพิธีอัญเชิญวิญญาณต่างๆ ตามที่ผู้มาหาบอก
 เพื่อให้เข้าร่างหมอทรงแล้วจะได้บอกกล่าวเรื่องราวระหว่างวิญญาณกับผู้มาหาหมอ หมอธรรม เป็น
 หมอที่นั่งทรงทางในเพื่อดูดวงชะตา หรือสิ่งที่มากระทำได้คนใดคนหนึ่งที่มาหาหมอ หรือไล่เลขไล่ยาม
 ผู้ไทยเรียกว่า “นั่งธรรม” หมอธรรมจะเป็นสื่อระหว่างวิญญาณกับคนคล้ายหมอทรง แต่ไม่มีพิธี
 สลับซับซ้อนเท่าหมอทรง ชาวภูไทมีพิธีกรรมในการรักษาคนป่วยเรียกว่า การเหยา ที่เชื่อว่าคนที่เจ็บ
 ไข้ได้ป่วยก็เนื่องมาจากถูกผีกระทำ อาจจะเป็น ผีตง ผีป่า ผีถน ผีปอบ ผีเป่า ผีบรรพบุรุษหรือถูก
 คุณไสย ผู้ที่เก่งกล้าในการขจัดปัดเป่าความเจ็บความไขว่ออกไปได้ คือ หมอเหยา และหมอเป่า โดย
 หมอเป่าจะใช้คาถาเป่าขับไล่ผี แต่หมอเหยาใช้ไม้ฉนวน คือ พุดจาว่านล้อมด้วยถ้อยคำอ่อนหวานและ
 เป็นทำนองเหยา (คล้ายลำ)

ภาพประกอบ 4 พิธีเหยา ประเพณีการเลี้ยงผี ผู้ไท

บ้านคำพอก อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร 4 เม.ย.56

ที่มา: tepanan [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 21 ก.ค. 2558. จ

<https://www.youtube.com/watch?v=lGv9bB1zz4A>

ภาพประกอบ 5 "พิธีเหยา ภูมิปัญญารักษาโรค วิถีแห่งภูไทบ้านกุดบอด"

ที่มา: Milk Marshall [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 21 ก.ค. 2558. จาก

<https://www.youtube.com/watch?v=iPNYVaqeghs>

4.4.3 กลุ่มที่ 3 เผ่ากุลา คือ ชนชาติตองสูและไทยใหญ่ ที่เดินทางค้าขายอยู่ในภาคภาคอีสานนานแล้ว พื้นที่ๆชาวกุลาเดินทางเร่ขายแลกเปลี่ยนสินค้านี้เป็นทุ่งที่กว้างใหญ่มีพื้นที่ติดต่อหลายกันจังหวัด (คือ บุรีรัมย์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และสุรินทร์) การเร่ขายสินค้าของชาวกุลาติดต่อตองสูและอดทน จนมีชื่อเรียกทุ่งแห่งนี้ว่า ทุ่งกุลาร้องไห้ สินค้าที่ชาวกุลาต้องการซื้อโดยทั่วไป คือ ข้าว งา ข้าว และโคกระบือ สินค้าที่ชาวกุลาไปขายเป็นพิเศษก็คือ ปืน ผ้าไหม ผ้าผืนแพรพรรณ พ่อค้ากุลาเหล่านี้จะพักค้างคืนตามวัดในหมู่บ้านและเดินทางเป็นกลุ่ม หมู่คณะ บางคณะอาจจะมีถึง 100 คน มีปืนและดาบเป็นอาวุธ คำว่า กุลา เปลี่ยนแปลงไปในสมัย

สงคราม โลกครั้งที่ 2 กุลา กลายเป็นชื่อที่เรียกพวกพ่อค้าชาวไทยใหญ่ที่มีสัญชาติพม่าในขณะนั้น (ในภาษาพม่า กุลา มาจากคำว่า กาลา (Kala) ซึ่งแปลว่า คนต่างถิ่น) เนื่องจากมีกลุ่มพ่อค้าเร่จำนวนมากจากประเทศพม่า เดินทางเข้ามาค้าขายตามหมู่บ้านต่างๆ ตลอดที่ราบลุ่มแม่น้ำมูล สิ่งของต่างๆ ที่พวกเขานำมาขายมีทั้ง เสื้อผ้า กลอง เครื่องเงิน และเครื่องประดับอื่นๆ เป็นต้น ชาวกุลา เป็นผู้ขายตัวสูง ใส่ตุ้มหูและโพกผ้าขาวรอบศีรษะ พวกเขาเดินเท้าเข้ามาพร้อมกับ หาบ คนลาวมองว่า คนกุลาเป็นคนแปลกหน้าที่มีความเก่งกล้าสามารถ อีกทั้งยังมีความรู้ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางพุทธศาสนา หรือเวทมนตร์คุณไสยต่างๆ เนื่องจากชาวกุลามีศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก พวกเขาได้บริจาคเงินจำนวนมากเพื่อบูรณะซ่อมแซมวัดภายในหมู่บ้าน อีกทั้งยังมอบคัมภีร์ที่มีอักษรจารึกทั้งภาษาไทยใหญ่และภาษาพม่าให้แก่วัดอีกด้วย ชาวกุลาบางคนแต่งงานกับผู้หญิงลาวในพื้นที่ เช่น ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี และที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร คนกุลาปฏิบัติตัวดีเป็นที่ยอมรับนับถือของคนลาว และคนลาวเห็นว่า ชาวกุลา เป็นคนดีและร่ำรวย มีทั้งเงินมีทั้งทองทุกอย่าง อีกทั้งยังเป็นคนขยันขันแข็ง ช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว คนกุลาเริ่มออกเดินทาง โดยจะนำข้าวส่วนที่เหลือจากที่แบ่งไว้กินแล้ว น้ำตาลอ้อยและสิ่งละอันพันละน้อยอื่นๆ ใส่หาบออกไปตระเวนขายยังท้องถิ่นอื่น สำหรับชาวกุลาที่เข้ามาขายของนั้น พวกเขาจะขายพวกผ้าฝ้าย ผ้าไหม ที่นำมาจากหมู่บ้านทางภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ชาวกุลาก็จะซื้อของในที่ที่พวกเขาไปถึงแล้วก็ขายต่อไป เป็นการต่อทุนเพื่อเดินทางไปเรื่อยๆ การเดินทางทำให้ชาวกุลาเป็นกลุ่มหนึ่งที่ทำให้เกิดความหลากหลายของวัฒนธรรมอีสาน

ภาพประกอบ 6 รำมอชิงกุลบ้านโนนใหญ่

ที่มา: อินทนนท์ ม่านเวียงพิงค์ [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 18 เม.ย. 2558. จาก

<https://www.youtube.com/watch?v=jC1oXs1x2X0>

ภาพประกอบ 7 วัฒนธรรมชาวภูเขา

ที่มา: Natlada Tao [วิดีโอ] : เข้าถึง 18 เม.ย. 2558. จาก

https://www.youtube.com/watch?v=xlF_HGFUFZU

4.4.4 กลุ่มที่ 4 ไทฮ้อ ไทฮ้อ เป็นประชากรกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งในจังหวัดสกลนคร และนครพนม มีภาษาพูดเหมือนภาษาไทยลาว ต่างสำเนียงเล็กน้อย คือ น้ำเสียงสูงอ่อนหวานไม่ห้วนสั้นเหมือนไทยลาว ผิวดำขาว บ้านเรือนสะอาดตา ชาวไทฮ้อถือว่าเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรม ลักษณะนิสัยของคนชาวไทฮ้อ คือ ซื่อสัตย์ สุจริต รักสงบ มีความสามัคคีกัน (เช่น การทำบุญ การปลูกบ้าน ทำนา การลงแขก) ประกอบอาชีพด้านเกษตรเป็นหลัก ภูมิปัญญาของที่เป็นเอกลักษณ์ชาวไทฮ้อ คือ การทำปลาร้า ทำส้มปลาชะโด ชาวไทฮ้อนิยมสร้างบ้านเรือนอยู่กันเป็นกลุ่มสังคมย่อยในวงศ์ญาติของตน เมื่อมีจำนวนมากขึ้นก็กลายเป็นหมู่บ้าน หรือที่เรียกว่า “คุ้ม” และมีวัดประจำคุ้มของพวกเขา ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่เป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว ลักษณะเครือญาติไทฮ้อมีลักษณะเด่นตรงที่ว่า พวกเขาแม้จะแยกครอบครัวไปแล้ว แต่ก็ยังไปมาหาสู่กันเสมอ ยามเจ็บไข้ได้ป่วยก็ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อย่างเต็มความสามารถ ยามเทศกาลงานบุญต่างๆ ก็จะเดินทางไปช่วยเหลือกัน ศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ คือ การฟ้อนไทฮ้อ จะพบในช่วงเทศกาลสงกรานต์เดือนเมษายนและเทศกาลที่สำคัญๆ เท่านั้น ในช่วงเทศกาลสงกรานต์นั้น ชาวไทฮ้อจะมีการสรงน้ำพระในตอนกลางวันโดยมีการตั้งขบวนแห่จากคุ้มเหนือไปยังคุ้มใต้ตามลำดับ ชาวไทฮ้อมีประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อที่สำคัญ คือ ประเพณีเลี้ยงผีปู่ตา หรือ โสภณปู่ตา โดยชาวไทฮ้อถือว่าผีปู่ตาคือผีบรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว แต่ยังมี ความห่วงใยในความเป็นอยู่ของลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ สำหรับที่ตั้งของผีปู่ตาจะอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ ผีบรรพบุรุษของชาวไทฮ้อที่ถือว่าเป็นผีปู่ตา และชาวไทฮอยังนับถือ คือ ผีเจ้าพ่อขุนสำราญ ญาพ่อผีลือสองนางพี่น้อง ซึ่งเป็นผีผู้หญิงที่ชอบความสวยงาม ชาวไทฮ้อจะให้ความสำคัญกับผีสองนางพี่น้อง ในด้านการป้องกันให้ความช่วยเหลือแก่เด็กๆ ของชาวไทฮ้อ โดยทั่วไปแล้ว ชาวไทฮ้อชอบตั้งถิ่นฐานที่อยู่ใกล้แม่น้ำ เพื่อสะดวกในการอุปโภค บริโภค ซึ่งด้วยเหตุที่มีเด็กๆ เสียชีวิตในการอาบน้ำบ่อยๆ ทำให้ ชาวไทฮ้อลดจำนวนลงเรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้ชาวไทฮ้อจึงมีโองมผีปู่ตาสองนางพี่น้องไว้ที่หน้า เพื่อรักษาเด็กในขณะลงอาบน้ำ เช่นเดียวกันกับชาวไทฮ้อที่ทำอุเทนที่มีความเชื่อว่า ผีเมสสิกัน และผีบรรพบุรุษ จะคอยปกป้องคุ้มครองให้พวกเขาอยู่เย็นเป็นสุข มีข้าวปลาอาหารสมบูรณ์ เพื่อตอบแทนคุณผีดังกล่าว ชาวไทฮ้อที่ทำอุเทน จึงมีประเพณีเลี้ยงผี โดยจัดพิธีกรรมที่เรียกว่า “ลงนางเทียม” ณ หอผีบ้านเป็นประจำทุกปี ปีละ 3 ครั้ง

ในส่วนของการรักษาพยาบาลของไทยผู้นั้นมีทั้งรักษาด้วยแผนปัจจุบันและแผนโบราณ จะมีการรักษาด้วยยาสมุนไพรและการรักษาด้วยเวทมนต์ คาถา โดยมีหมอธรรมเป็นผู้รักษา ในกรณีที่มีการเจ็บป่วยหาสาเหตุไม่พบหรือที่เชื่อว่าเป็นการกระทำของภูตผี วิญญาณ หรือที่เรียกว่า “ผีเข้าเจ้าสุน” อาจจะเป็นผีพระภูมิเจ้าที่ ผีเชื้อ หรือผีบรรพบุรุษ ผีเข้าสิง เสียขวัญ และถูกผีปอบเข้าสิง สำหรับประเพณีเกี่ยวกับชีวิตของชาวญ้อนั้น ประเพณีการแต่งงานเมื่อหนุ่มสาวคู่ใดที่รักใคร่ชอบพอดังขึ้นตกลงปลงใจที่จะเป็นสามีภรรยาแล้ว ฝ่ายชายก็จะให้บิดามารดาของตนดำเนินการให้ได้แต่งงานกับหญิงคนรัก ดังนี้ “ไปเจาะ” คือการส่งผู้ใหญ่ไปทาบถาม “โอมสาว” คือ การทำพิธีสู่ขอ “แฮกสือ แฮกหมอน” คือการเตรียมการได้แก่ การจัดเตรียมเครื่องนอน ประกอบด้วยฟูก หมอน ผ้าห่ม เสื้อ และมุ้ง ซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิง ในการนี้ต้องเชิญผู้เฒ่า “เล้าดอง” คือบอกเล่าวันแต่งงาน “มือกินดอง” คือ พิธีวันแต่งงาน สำหรับงานบุญของชาวไทญ้อส่วนมากก็เหมือนกับชาวอีสานทั่วไปที่นับถือ พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนตาม “ฮีตสิบสอง คองสิบสี่”

ภาพประกอบ 8 รำไทญ้อ พิธีรำบูชาพระธาตุพนม 2557

ที่มา: Chanadai Phak-la [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 7 ส.ค. 2558. จาก
https://www.youtube.com/watch?v=_qp8QNg2YY8

ภาพประกอบ 9 รำไทญ้อ พิธีรำบูชาพระธาตุพนม 2557

ที่มา: golfsaaaa [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 7 ส.ค. 2558. จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=aUdWHL5rLoA>

4.4.5 กลุ่มที่ 5 ไทลื้อ บางท้องถิ่นก็เรียกว่า “โซ่” หรือ “กะโซ่” หรือ “ข้าโซ่” ซึ่งถือว่าเป็นพวกหนึ่งในตระกูลมอญเขมร กะโซ่ ลักษณะและชาติพันธุ์ของชาวไทลื้อถือว่าอยู่ในกลุ่มมองโกลอยด์ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในท้องที่อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนมซึ่งมีเขตติดต่อกับอำเภอกุสุมาลย์ อีกหลายหมู่บ้านเช่นที่ตำบลโคกสูง และที่บ้านวังตามัว ในท้องที่อำเภอเมืองนครพนม ในท้องที่อำเภอคง หลวงจังหวัดมุกดาหาร ชาวไทลื้อยังรักษาไว้เป็นอัตลักษณ์ประจำเชื้อชาติที่เด่นชัด คือ “โซ่ถั่งบั้ง” หรือภาษากะโซ่เรียกว่า “สะลา” เป็นพิธีกรรมในการบวงสรวงวิญญาณของบรรพบุรุษประจำปีหรือเรียกขวัญ พิธีกรรม “โซ่ถั่งบั้ง” เป็นพิธีกรรมของชาวกะโซ่ (คำว่า “โซ่” หมายถึงพวกกะโซ่ คำว่า “ถั่ง” หมายถึงกระทู้หรือกระทก และคำว่า “บั้ง” หมายถึงบ้องกระบอกไม้ไผ่) โซ่ถั่งบั้งก็คือ พิธีกรรมใช้กระบอกไม้ไผ่ยาวประมาณ 3 ปล้อง กระทุ้งดินเป็นจังหวะแล้วมีการร่ายรำและร้องไปตาม จังหวะในพิธีกรรมของชาวกะโซ่และรักษาคนเจ็บป่วยกับพิธีกรรม “ซางกระมุด” ในงานศพ พิธีซาง กระมุด เป็นพิธีกรรมของชาวกะโวก่อนนำศพลงจากเรือน (คำว่า “ซาง” หมายถึงการกระทำหรือการจัดระเบียบ “กระมุด” แปลว่าผี) ซางกระมุด แปลว่า การจัดพิธีเกี่ยวกับคนตาย ชาวกะโซ่ถือว่าเมื่อคนตายไปแล้วจะเป็นผีดิบ จึงต้องกระทำพิธีกรรมเสียก่อนเพื่อให้ผีดิบและวิญญาณของผู้ตายได้สงบสุข มิฉะนั้นอาจทำให้ญาติพี่น้องของผู้ตายเจ็บป่วยขึ้นได้ ได้ใช้พิธีเหยาในการรักษาความเจ็บป่วยหรือเรียกขวัญ คล้ายๆกับพิธีกรรมของชาวอีสานทั่วไปเพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้ป่วยหรือการเรียกขวัญ โดยหมอผีจะทำหน้าที่ล่ามสอบถามวิญญาณของบรรพบุรุษว่าได้กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดล่วงเกินไปในขนบธรรมเนียมประเพณีไปบ้าง

ภาพประกอบ 10 ตำนานชนเผ่าไทลื้อ

ที่มา: Nattawut Runnam [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 9 ม.ค. 2558. จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=h13pN7oXgtE>

ภาพประกอบ 11 แสงชะนาม โพนสวรรค์ 2555 นครพนม 2

ที่มา: leknp [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 9 ม.ค. 2558. จาก

<https://www.youtube.com/watch?v=M61nj0flbA4>

4.4.6 กลุ่มที่ 6 กลุ่มแสง แสง หมายความว่า แจ้ง สว่าง เป็นชนชาติหนึ่งในตระกูลมอญ เขมร ชาวไทแสงเป็นชนกลุ่มน้อยตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในท้องที่นครพนมและจังหวัดมุกดาหาร ชาวไทแสงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นชาติพันธุ์เดิมมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในตอนกลางของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามอาศัยอยู่ในแถบเมืองรอง เมืองเว้ ปัจจุบันชาวไทแสงส่วนมากจะอยู่ที่หมู่บ้าน อาจสามารถ ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม และชนไทแสงบางกลุ่มที่ได้อพยพโยกย้ายไปทำมาหากินถิ่นต่างๆในจังหวัดนครพนม ประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวแสง คือ “พิธีกินเตตเดน” เป็นประเพณีพิธีกรรมอย่างหนึ่งเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ “โงมู่” ที่ชาวไทแสงเคารพนับถือ “โงมู่” เป็นบรรพบุรุษของชาวไทแสงเป็นผู้มีพระคุณต่อลูกหลานรุ่นหลังๆ สืบต่อกันมา โดย “โงมู่” จะทำหน้าที่คุ้มครองอันตรายที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและดลบันดาลให้สิ่งต่างๆ เกิดขึ้นตามที่ “ผู้บ๊ะ” (บนบาล) โดยมี “กวนจ้ำ” เป็นสื่อกลางในการประกอบพิธีกรรม แต่ถ้าหากลูกหลานประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้องเหมาะสม หรือทำพิธีบนบานแล้วไม่ประพฤติปฏิบัติตามที่ถูกต้องดีงามหรือไม่มีพิธีกรรม เก๋บ๊ะ (พิธีแก้คำสาบาน) ก็จะทำให้เกิดเหตุเภทภัยในครอบครัว เพื่อเป็นการตักเตือนให้ลูกหลานประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม ตัวอย่างเช่น อาจจะมีไข้ได้ป่วย เกิดอาการร้อนรนกินไม่ได้นอนไม่หลับแต่เมื่อทำ การบ๊ะ หรือ เก๋บ๊ะ แล้วเหตุร้ายก็จะกลายเป็นดี พิธีกรรมกินเตตเดนนี้ชาวไทแสงเชื่อว่า พิธีกรรมนี้มีบทบาทในการสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น ความรู้สึกดีร่วมกันความรู้สึกผูกพันที่มีในสายเลือดเผ่าพันธุ์เดียวกัน เป็นการสร้างจิตสำนึกให้ชาวไทยแสงทุกคน เกิดความรักความหวงแหนในวัฒนธรรมประเพณีของตนและแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณหรือผู้มีอายุน้อยกว่าให้เกิดความสามัคคี เคารพนับถือบรรพบุรุษ แสดงความปลื้มปิติแก่ชาวไทแสงที่มาร่วมพิธีกันถ้วนหน้า และพิธีบวงสรวง “โงมู่” โดยการแสดง “แสงเต้นสาก” ในสมัยก่อนเต้นสากของชาวแสง ถือว่าเป็นการละเล่นประจำเฉพาะพิธีบวงสรวง “โงมู่” ในวันขึ้น 2 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งตรงกับเดือนกุมภาพันธ์ ชาวแสงเรียกว่า “พิธีกิน-เตต-เดน” จะมีการแสดง “แสงเต้นสาก ถวายโงมู่” โดยใช้ไม้สากตี (ซึ่งก็คือไม้สากที่เป็นสากตำข้าวในสมัยโบราณ) กระแทบเป็นจังหวะ

ภาพประกอบ 12 ทุกทิศทั่วไทย แสกเต้นสาก

ที่มา: ปิยะชาติ คงถิ่น [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 20 เม.ย. 2558. จาก

<https://www.youtube.com/watch?v=4udcCGbeNuw>

ภาพประกอบ 13 แสกเต้นสาก วันรวมใจไทยแสด 2556 นครพนม

ที่มา: leknkp [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 20 เม.ย. 2558. จาก

<https://www.youtube.com/channel/UCXikFsZdMHR8LLu9yrxPaAA>

4.4.7 กลุ่มที่ 7 ชาวข่า (บรู) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในจังหวัดมุกดาหาร ชาวข่าส่วนมากอพยพมาอยู่ในท้องที่จังหวัดมุกดาหาร ในสมัยรัชกาลที่ 3 ชาวข่าเป็นชนเผ่าดั้งเดิมเผ่าหนึ่งในแถบกลุ่มแม่น้ำโขงที่สืบเชื้อสายมาจากขอมโบราณซึ่งเป็นดินแดนที่เคยอยู่ในของอาณาจักรเจนละ (ต่อมาเป็นอาณาจักรขอมและอาณาจักรศรีโคตรบูร) ซึ่งเคยมีอิทธิพลแล้วเสื่อมอำนาจลง ชาวข่ามิได้เรียกตัวเองว่า “ข่า” จะเรียกตัวเองว่า “บรู” (ซึ่งแปลว่า ภูเขา) คำว่า “ข่า” เป็นชื่อที่ชาวอีสานใช้เรียกขานพวกบรู คำว่า “ข่า” (อาจจะมาจากคำว่าข้าทาส ซึ่งชาวอีสานชอบเรียกพวกข้าทาสว่า ข่า) ชาวข่าดั้งเดิมมักจะมีผิวดำคล้ำ ผมหยิก ทั้งหญิงและชาย ผู้ชายแต่งกายด้วยการนุ่งผ้าเตี่ยว มีผมยาวประบ่า และนิยมใช้ผ้าแดงผูกคล้องคอหรือโพกศีรษะเป็นเอกลักษณ์ ตามประวัติเล่าว่าเนื่องจากบรรพบุรุษของชาวข่าได้ใช้ผ้าชุบเลือดสีแดงแนบติดกายไว้ก่อนสิ้นชีวิตในการต่อสู้แย่งชิงถิ่นที่

อยู่กับชาวผู้ไทยในอดีตในดินแดนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง พวกเขาจึงถือว่าผ้าแดงเป็นเอกลักษณ์ของเขา ผู้ชายเขาเคยมีประวัติว่าเป็นนักรบที่ห้าวหาญ มีหน้าไม้พร้อมลูกดอกอาบยาพิษยางนอง (ยางไม้ที่มียาพิษ) เป็นอาวุธประจำกายแม้ในสมัยที่ดินแดนลาว ส่วนผู้หญิงนิยมแต่งกายด้วยการนุ่งผ้าชิ้นยาวถึงข้อเท้า แต่เปลือยอกท่อนบน ในจังหวัดมุกดาหาร เขตอำเภอเมืองมุกดาหาร ยังมีชาวไทยเชื้อสายข่าอยู่ที่บ้านพังคองและบ้านนาเสือหลาย ในท้องที่อำเภอดอนตาล มีชาวไทยเชื้อสายข่า อยู่ที่บ้านบาก ในท้องที่อำเภอดงหลวง มีชาวไทยเชื้อสายข่า อยู่ที่ตำบลกกตูม บ้านसानแมน บ้านคำผักกูด บ้านโดดกรู๋ บ้านปากช่อง บ้านหินกอง ในเขตเทือกเขาภูพานรอยต่อติดกับเขตจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดสกลนคร

ภาพประกอบ 14 การขับสรภัญญะ กลอนลาและลำลาว ชาวไทข่า
บ้านโสกแก้ว ต.อุ่มเหมา อ.ธาตุพนม นครพนม
ที่มา: leknpk [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 13 ก.ค. 2558. จาก
https://www.youtube.com/watch?v=p4qzQA_BOV4

ภาพประกอบ 15 ผู้ว่ากับไทข่าอุ่มเหมา สงกรานต์ นครพนม 2556
ที่มา: leknpk [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 17 ก.ค. 2558. จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=frKWB7yDwIQ>

4.4.8 กลุ่มที่ 8 เผ่ากะเลิง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในหลายๆกลุ่มที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสกลนคร ชาวกะเลิง มีลักษณะรูปร่างเตี้ย ผิวคล้ำ เป็นคนซื่อๆ ชอบสนุก และชอบอยู่ตามป่า ตามเขา หาอาหารโดยการล่าสัตว์ หญิงชาวกะเลิงเป็นคนซื่อๆ แต่แข็งแรงอดทน เป็นผู้ที่รักความสงบ ตลอดจนภาษาพูดมีสำเนียงหรือถ้อยคำที่นิยมใช้กันเฉพาะในกลุ่มของตนเอง ชนเผ่ากะเลิงเป็นกลุ่มที่ชอบอาศัยอยู่ในพื้นที่ราบสูงตามไหล่เขาก่อนจะอพยพมาอยู่ในเขตจังหวัดสกลนครอาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขง ถิ่นที่อยู่ของชนเผ่ากะเลิง คือ ลุ่มแม่น้ำตะโปน และบริเวณต้นน้ำเซียงเหียน ชนเผ่ากะเลิงในเขตจังหวัดสกลนครได้อพยพมาจากดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง โดยเฉพาะหมู่บ้านนายอบบ้านนามน บ้านโพนงาม ในตัวเมืองสกลนครมีชนเผ่ากะเลิงอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่อผู้นำชาวกะเลิงที่สมัครใจอพยพขึ้นไปตั้งหลักแหล่งบนเทือกเขาภูพาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแถบบ้านบัว อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร สมัยก่อน ชายชาวกะเลิงจะนิยมสักเป็นรูปนกที่แก้ม ปัจจุบันยังพบชายชาวกะเลิงสักลายที่ขาและตามตัวบ้าง แต่ก็มีสักรูปนกที่แก้ม ชายชาวกะเลิงในปัจจุบันแต่งกายเหมือนชายชาวอีสานทั่วไป หญิงชาวกะเลิงในสมัยก่อนแต่งกายโดยนุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่มีเชิง ไม่สวมเสื้อ ใช้แพเปียงโต้งในเวลาว่างนุ่งปกตินิยมเปลือยหน้าอกซึ่งเรียกว่า ปละนม ไ่ว้ผมยาว และผมมวยสวมกำไลข้อมือ ข้อเท้า และตุ้มหูเงิน นิยมทัดดอกไม้ วิธีการดำรงชีวิตของชาวกะเลิงเหมือนกับชาวอีสานทั่วไป คือ ยึดถือฮีตสิบสอง คลองสิบสี่ เป็นหลักในการดำรงชีวิต และมีคติความเชื่อในเรื่องผี นับถือผีมหาเสกข์หลักบ้าน วิญญาณบรรพบุรุษ ผีตาแฮก ผีป่า ผีเขา ประเพณีที่ชาวกะเลิง จัดทำเป็นงานบุญยิ่งใหญ่ คือ บุญผะเหวด (เทศน์มหาชาติ) ซึ่ง 3 ปี จะจัดให้มีขึ้นหนึ่งครั้งเพราะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก นอกจากนี้ก็มีประเพณีเลี้ยงผีซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี ในเรื่องความเชื่อและพิธีกรรม บางเผ่าชาวกะเลิงนับถือผี เช่น ผีเรือน ผีขาน (ชาวผู้ไทยเรียกว่า “ผีแจ”) ถือกันว่าเป็นวิญญาณของพ่อแม่บรรพบุรุษจะยังวนเวียนปลุกแผ่รักษาคุ่มครอง โดยอยู่ที่มุมใดมุมหนึ่งของบ้าน โดยเรียกว่า “แจ” ถ้าบ้านใดมีลูกเขย หรือลูกสะใภ้ จะเข้ามาที่มุมแจนั้นไม่ได้เป็นการผิดผี ต้องให้หมอยาวมาทำพิธี ผีหมู่บ้าน ผีหอ หรือผีมหาเสกข์ เป็นที่เชื่อกันว่าเป็นผู้คุ้มครองทั้งบ้าน ชาวกะเลิงจะทำศาลในลักษณะของศาลพระภูมิเจ้าที่ไว้ในที่แห่งหนึ่ง เมื่อสิ้นปีซึ่งกำหนดในเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ ชาวบ้านจะพากันไปเลี้ยงผี จะมี “เจ้าจ้ำ” เป็นเจ้าพิธี หลังจากนั้นจะมีการกินเลี้ยงรื่นเริงกันอย่างสนุกสนาน ผีนา หรือตาแฮก ซึ่งชาวบ้านจะบอกกล่าวเวลาหว่านหรือเก็บเกี่ยว อาจทำหรือตั้งศาลพระภูมิให้ตามนาก็ได้ ชาวกะเลิงมีความเชื่อในเรื่องขวัญ เชื่อว่าเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือตกใจ หรือตกต้นไม้ ขวัญจะยังคงอยู่ในบริเวณนั้น เมื่อต้องการให้ขวัญเข้าร่างกายจะต้องหาภาษาชนะ หรือผ้าขาวม้าไปซ่อนขวัญกลับมาสู่ร่างของผู้ได้รับอุบัติเหตุต่างๆ จากนั้นจะผูกข้อต่อแขนผู้ประสบอุบัติเหตุเจ้าของขวัญ ชาวกะเลิงไม่นิยมตั้งเครื่องบูชารับขวัญหรือใช้สรวงซ่อนขวัญเหมือนกลุ่มอื่นๆ

ภาพประกอบ 16 พิธีเหยา วันกะเลิงรำลึกประจำปี 2558

ต.กรูคุ อ.เมือง จ.นครพนม วันที่ 26 ก.พ. 2558

ที่มา: leknp [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 18 มิ.ย. 2558. จาก

<https://www.youtube.com/watch?v=zHjs74IYoE>

ภาพประกอบ 17 รำผีหมอเผ่ากะเลิง "งานบุญเดือนสิบ ไหว้พระแก้ว"

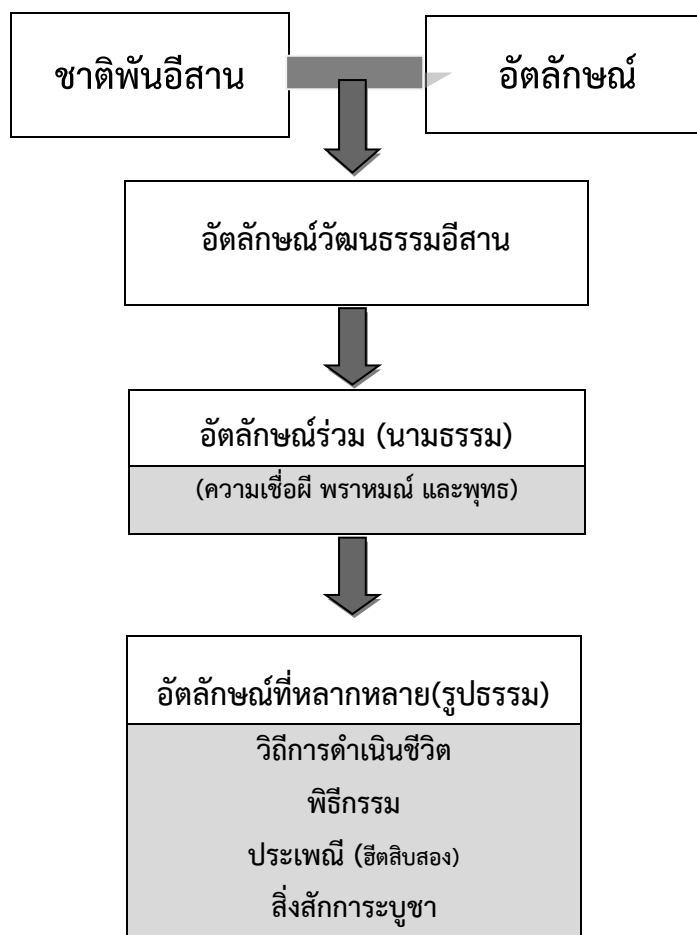
ที่มา: sunthorn chumsri [วีดิทัศน์] : เข้าถึง 18 มิ.ย. 2558. จาก

<https://www.youtube.com/watch?v=tWUDz8ZOO5U>

5. การกำหนดเนื้อหางาน : ความเหมือนในความต่างของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน

จากการศึกษาข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์อีสานเพื่อใช้เป็นข้อมูลและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน พบว่า ภายใต้อัตลักษณ์หลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ได้ถูกแสดงออกทางวิธีการดำรงชีวิตและความเชื่อที่เป็นส่วนสำคัญที่กลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มในอีสานมักจะแสดงออกเชิงสัญลักษณ์โดยปรากฏให้เห็นผ่านพิธีกรรมและประเพณีของท้องถิ่น (เช่น ฮีตสิบสอง คองสิบสี่) แต่วิถีปฏิบัติมีความหลากหลายเป็นไปตามความเชื่อของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ภายใต้อัตลักษณ์ที่หลากหลาย กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีอัตลักษณ์ที่เป็นพื้นฐานร่วมกัน คือ ความเชื่อในเรื่องผี พราหมณ์ และพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่ผสมผสานและยังคงดำรงอยู่อย่างเหนียวแน่นในกลุ่ม

ชาติพันธุ์อีสาน จากมุมมองดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์จึงมุ่งที่จะมองหาภาพที่สะท้อนความหลากหลายผ่านวิถีความเชื่อของคนอีสานซึ่งเป็นมุมมองอัตลักษณ์เชิงนามธรรมหรือเป็นอัตลักษณ์ร่วมที่ปรากฏในกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน และที่แสดงออกให้เห็นถึงความหลากหลายผ่านผู้คน วิธีการดำรงชีวิต พิธีกรรม และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่สักการบูชาของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 18 แสดงมุมมองอัตลักษณ์เชิงนามธรรมหรืออัตลักษณ์ร่วมที่ปรากฏในกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน

5.1 อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน : การผานวัฒนธรรมความเชื่อแบบพุทธ พราหมณ์ ผี

ความเชื่อและลักษณะของสังคมชาวอีสานแตกต่างจากกับความเชื่อและลักษณะของสังคมของภาคอื่นๆ เนื่องจากสังคมอีสานมีความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา ศาสนาจึงเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม วิถีชีวิต และจารีตประเพณีของชาวอีสาน ชาวอีสานเห็นว่า สังคมมนุษย์ต้องมีศาสนา หากปราศจากศาสนาจะทำให้คนไม่รู้ดีรู้ชั่ว ไม่ละอายหรือเกรงกลัวต่อบาป สังคมป่าเถื่อน บ้านเมืองวุ่นวายและวิบัติล่มจม ศาสนาจึงเป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นเสาหลักในการยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน เป็นหลักแห่งความเชื่อถือศรัทธา ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อส่วนบุคคลหรือความเชื่อของกลุ่มบุคคล ชาวอีสานเห็นว่า ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่สำคัญต่อจิตใจ ดังนั้น เมื่อไปสร้างบ้าน

แปลงเมืองในที่ใด ชาวอีสานจะหาบริเวณสำหรับสร้างวัดได้ด้วย เพราะถือว่าหมู่บ้านก็ต้องมีวัด เมื่อมีวัดก็ต้องมีพระสงฆ์ หมู่บ้านใดไม่มีพระสงฆ์ประจำวัดชาวบ้านจะมีจิตใจหดหู่ ขาดที่พึ่งเป็นอย่างยิ่ง ต้องลงทุนลงแรงไปนิมนต์พระจากหมู่บ้านอื่น จึงอาจกล่าวได้ว่า ศาสนาพุทธเป็นวิถีชีวิตของคนอีสาน และเป็นศาสนาเดียวที่มีความคงทนถาวรที่สุดในสังคมอีสาน การนับถือศาสนาของคนอีสานจึงเป็นความเชื่อ ความเลื่อมใสศรัทธาร่วมกันของคนอีสานที่มีต่อองค์รวมของศาสนา คือ ความศรัทธาที่มีต่อคำสอน ซึ่งถือเป็นหลักธรรมคำสอนขั้นปรมาตม ชาวบ้านเห็นว่าไม่มีสิ่งใดมาลบล้างได้ ความศรัทธาที่มีต่อพิธีกรรม เมื่อมีคำสอนหลักธรรมซึ่งเป็นทฤษฎีแล้วก็มีพิธีกรรมเป็นภาคปฏิบัติ พิธีกรรมทางศาสนาอาจเป็นสิ่งที่เดียวกับขนบธรรมเนียมประเพณีที่สมาชิกของสังคมยึดถือปฏิบัติต่อกันมา ความศรัทธาที่มีต่อผู้ประกอบพิธีกรรม อันหมายถึงพระสงฆ์ผู้เป็นสาวกสืบทอดศาสนา และถ้าตามนัยพุทธศาสนาแบบชาวบ้านที่มีการผสมกลมกลืนของพุทธ พราหมณ์ และผี ผู้ประกอบพิธีกรรมนั้นก็จะต้องรวมไปถึง เจ้าคนทรง หมอผี หมอสูตรขวัญด้วย และความศรัทธาที่มีต่อสัญลักษณ์ทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ วิหาร พระพุทธรูป พระธาตุ เจดีย์ สลุป เป็นต้น คนอีสานยุคก่อนเชื่อว่าต้องหาโอกาสไปไหว้พระธาตุพนมให้ได้อย่างน้อย 1 ครั้งในชีวิต เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อชีวิต (อภิศักดิ์ โสมอินทร์. 2537 : 118-119) ความเชื่อตามแนวพุทธศาสนาของคนอีสานจะอยู่ในลักษณะของความเชื่อตามแนวของการประพฤติปฏิบัติตามจารีตประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติ ครบทั้ง 12 เดือน ที่นี้เรียกว่า ฮีตสิบสอง ในแต่ละเดือนจะมีสิ่งที่คนกับพระต้องปฏิบัติตามแนวหลักของพุทธศาสนาเนื่องจากคนอีสานยังมั่นคงต่อความเชื่อเรื่องวิญญาณ จึงนำเรื่องความเชื่อเดิมผสมผสานกับความเชื่อตามแนวพุทธศาสนา เช่น เดือนอ้ายเป็นเดือนที่พระสงฆ์ต้องอยู่กรรม ถ้าผู้ใดนำปฏิบัติดูแลพระสงฆ์ในช่วงดังกล่าวแล้ว จะได้บุญกุศลมาก ตายไปวิญญาณก็จะสงบสุข เป็นต้น คนอีสานจึงมีความเชื่อตามแนวพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติ การผสมผสานความเชื่อปรากฏในประเพณีพิธีกรรมในแต่ละท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการด้านต่างๆของคนในสังคม กำหนดแบบแผนทางการปฏิบัติให้เหตุและผลปฏิบัติแก่บุคคลและสังคมให้ดำเนินตามแนวทางนั้นเสมอ ขณะเดียวกัน ความเชื่อดังกล่าวมีการปรับเปลี่ยนและผสมผสานรูปแบบทางวัฒนธรรมกับภายนอกที่ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและการแสดงออกด้านพิธีกรรมและความเชื่ออยู่ตลอดเวลา ความเชื่อพื้นฐานเหล่านี้ได้รับการสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ และดำเนินต่อเนื่องมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อพื้นฐานเหล่านี้มีทั้งลักษณะร่วมและความแตกต่างกันตามสภาพกลุ่ม สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมประจำถิ่น

แม้ว่าในทัศนะของคนอีสานนั้นจะถือว่า ศาสนาที่แท้จริงคือพุทธศาสนา แต่ในทางปฏิบัติแล้ว จะเห็นว่า พิธีกรรมในชีวิตประจำวันอาจจะมีทั้งความเชื่อแบบพราหมณ์และความเชื่อเกี่ยวกับภูต ผี เทวดาเข้ามาผสมกลมกลืนด้วย พุทธศาสนาที่คนอีสานนับถือจึงเป็นรูปแบบพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน (Folk Buddhism) ที่ผสมผสานความเชื่อเกี่ยวกับผีเช่นเดียวกันกับระบบความเชื่อพื้นฐานของคนไทย คือ มีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณ นรก สวรรค์ ภูตผี เทวดา ฤกษ์ยาม โชคลาง เครื่องรางของขลัง ลัทธิศาสนา เป็นต้น (สุพิศวง ธรรมพันธ, 2543 : 40) ในทัศนะของชาวอีสาน ผมมีทั้งผีให้คุณและผีให้โทษ เช่น ผีดำหรือ ผีบรรพบุรุษ ผีเรือน ผีตาแฮก ผีปู่ตา ผีปอบ ผีเปรตผีพราย ผีกองกอย ผีแม่หม้าย นอกจากนี้ยังมีผีภูเขาผีป่าผีหนอง บึง กุด ความเชื่อเกี่ยวกับผีดังกล่าวยังปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน จะเห็นว่า ชาวอีสานยังมีการประกอบพิธีเหยา การรำผีฟ้า และบางกลุ่มยังปฏิบัติไม่ให้ "ผีดผี" อย่างเข้มงวด เพื่อความอยู่ดีมีสุขของชาวอีสาน นอกจากนี้ ชาวอีสานยังมีความเชื่อดังเดิมเกี่ยวกับ

เรื่องของวิญญาณผีร่วมกัน คือ ความเชื่อเรื่องของผีบ้านผีเรือน ผีปู่ย่า ชาวอีสานเชื่อกันว่า ถ้าเป็นวิญญาณหรือผีชั้นสูงจะเป็นประเภทเทวดา พรหม ความเชื่อเรื่องของผีบ้านผีเรือน ผีปู่ของย่าชาวอีสานเกิดจากสภาพภูมิประเทศของอีสาน โดยส่วนมากเป็นป่าเขา ลำเนาไพร บ้านเรือนตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ เพราะฉะนั้นคนอีสานจึงต้องหาเครื่องยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ คนอีสานจึงเชื่อและให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่รอบตัว (ในที่นี้หมายถึงสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ) ในขณะที่ชาวอีสานมีความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับเรื่องผีและวิญญาณและมีการนับถือศาสนาพุทธในเวลาต่อมา แต่ชาวอีสานก็ยังมีการรับความเชื่อแบบพราหมณ์เข้ามาผสมผสานในการประกอบพิธีกรรม ในวิถีชีวิตของชาวอีสานจึงมักจะมีเรื่องพุทธ พราหมณ์ และผีเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นงานมงคลหรืออวมงคล (เช่น งานแต่งงานขึ้นบ้านใหม่ งานบุญต่างๆ งานศพ) การผสมผสานระหว่างพุทธ พราหมณ์และผีจึงมีอิทธิพลต่อโลกทัศน์ และวิถีชีวิตของชาวอีสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่สำคัญจิตใจตามลักษณะวัฒนธรรมความเชื่อแบบพุทธ พราหมณ์ และผีนั่นเอง

ลักษณะวัฒนธรรมความเชื่อแบบพุทธ พราหมณ์ และผีเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของครอบครัว เศรษฐกิจ ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของและสังคมของชาวอีสาน ความเชื่อแบบพุทธ พราหมณ์ และผีมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคมให้อยู่ในกรอบของจารีตประเพณีและการเสริมสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคมอีสาน เสริมสร้างความสามัคคี ความมั่นคงเป็นปึกแผ่น และรักษาสมดุลของสังคม โดยปกติแล้วความเชื่อทั้งสามรูปแบบจะมีหน้าที่แตกต่างกันไป ชาวบ้านไปทำบุญที่วัดไปฟังเทศน์ฟังธรรม และร่วมพิธีกรรมทางศาสนาแต่เมื่อทำพิธีสู่ขวัญก็ไปหาพราหมณ์ ถ้าหากเจ็บไข้ได้ป่วยก็หาหมอธรรม หมอส่อง หมอลำผีฟ้าซึ่งทำหน้าที่สัมผัสกับผี (เสรี พงศ์พิศ. 2536 : 19-20) กล่าวโดยสรุปแล้ว คนอีสานมีประวัติความเป็นมา สภาพสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตที่ผูกพันอย่างเหนียวแน่นกับวัฒนธรรมความเชื่อที่ผสมผสานกันอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาดระหว่างพุทธ พราหมณ์ และผี วัฒนธรรมความเชื่อที่ผสมผสานกันดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมอีสานและโครงสร้างทางสังคม การผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมความเชื่อพื้นฐานระหว่างพุทธ พราหมณ์ และผีคนอีสานปรากฏในรูปแบบของความเชื่อและความเลื่อมใสศรัทธาต่อคำสอน ศรัทธาต่อพิธีกรรม ศรัทธาต่อผู้ประกอบพิธีกรรม และศรัทธาต่อศาสนาซึ่งจะถูกนำมาถ่ายทอดลงในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ในเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นรูปแบบที่น่าจะสามารถสื่อสารความรู้สึก ความเชื่อและความเลื่อมใสศรัทธาอย่างแนบแน่นของคนอีสานที่มีต่อความเชื่อเรื่องพุทธ พราหมณ์ และผี

5.2 อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน : การผสมผสานความเชื่อของชาวอีสานกับฮิตสิบสอง

ประเพณีพิธีกรรมในภาคอีสานมีทั้งประเพณีในชีวิตประจำวันและประเพณีตามฮิตสิบสอง แต่ประเพณีที่ถือได้ว่าเป็นความโดดเด่นและถือเป็นลักษณะเฉพาะของภูมิภาคก็คือ ประเพณีฮิตสิบสอง เป็นประเพณี 12 เดือนที่เกี่ยวข้องกับหลักทางพุทธศาสนา ความเชื่อและการดำรงชีวิตทางเกษตรกรรมที่ชาวอีสานยึดถือปฏิบัติกันมาแต่โบราณ เรียกในท้องถิ่นกันว่า งานบุญ นับเป็นเอกลักษณ์ของชาวอีสานอย่างแท้จริง ชาวอีสานให้ความสำคัญกับประเพณี ฮิตสิบสอง เป็นอย่างมากและยึดถือปฏิบัติมาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดสิริมงคลในการดำเนินชีวิต งานบุญแต่ละเดือนมีแนวปฏิบัติแตกต่างกันไป มีผู้อธิบายถึงฮิตสิบสองกองสิบสี่ไว้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ (สาร สาระทัศน์ นันท์, 2537 : 1-15) อธิบายถึง ฮิตสิบสองกองสิบสี่ ว่า เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชน

ชาวอีสาน ปฏิบัติมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อประชาชนและชาติบ้านเมืองเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมแสดงความเป็นชาติเก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองมานาน เป็นเอกลักษณ์ของชาติหรือท้องถิ่น (มณี พะยอมยงค์, 2536 : 52-58) ได้ให้นิยาม คำว่า “ฮีสสิบสอง” มาจากคำว่า “ฮีส” อันหมายถึงจารีตการปฏิบัติที่สืบ ต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณี “สิบสอง” คือประเพณีที่ปฏิบัติตามเดือนทางจันทรคติ ทั้ง 12 เดือน โดยแต่ละเดือนชาวอีสานจะมีประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา (สุภณ สมจิตรศรีปัญญา, 2536 : 42-48) ได้อธิบายว่า ฮีสสิบ เป็นประเพณีที่กำหนดโดยพระภิกษุในศาสนาพุทธเพื่อเป็นหลักสำหรับหมู่คณะนำไปปฏิบัติให้เกิดความสุข ความเจริญรุ่งเรืองแก่บ้านเมือง พิธีกรรมทุกฮีสจะมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธปรากฏอยู่แต่จะมีการผสมผสานระหว่างความเชื่อผีสงเทวดาในพิธีกรรมด้วย (มณี พันทวี, ม.ป.ป. : 63) ให้นิยามคำว่า “ฮีส” ว่าเป็นคำย่อของ “จารีต” ฮีสสิบสอง ก็คือจารีตที่ปฏิบัติกันในแต่ละเดือนของรอบปี ตรงกับคำว่า ประเพณีสิบสองเดือนของภาคกลางนั่นเอง (สิริวัฒน์ คำวันสา, 2521 : 65) อธิบายว่า ฮีสสิบสอง เป็นประเพณีที่ปฏิบัติหมุนเวียนไปอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปตามฤดูกาล ประเพณีในแต่ละเดือนก็แฝงไว้ด้วยความเชื่อในลัทธิศาสนากับวิถีชุมชนของชาวอีสานได้เป็นอย่างดี ชาวอีสานเชื่อถือในประเพณีฮีสสิบสองมาก และมีการปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง ฮีสสิบสองของชาวอีสานประกอบด้วยประเพณีต่างๆ ดังนี้ เดือนอ้ายหรือเดือนเจียง ทำบุญข้าวกรรม (เดือนยี่) ทำบุญคูณลาน (เดือนสาม) ทำบุญข้าวจี่ (เดือนสี่) ทำบุญพระเวสหรือบุญมหาชาติ (เดือนห้า) ทำบุญสงกรานต์หรือตรุษสงกรานต์ (เดือนหก) ทำบุญบั้งไฟ (เดือนเจ็ด) ทำบุญข่าหรือบุญบูชาบรรพบุรุษ (เดือนแปด) ทำบุญเข้าพรรษา (เดือนเก้า) ทำบุญข้าวประดับดิน (เดือนสิบ) ทำบุญข้าวสาก (เดือนสิบเอ็ด) ทำบุญออกพรรษา หรือเรียกอีกอย่างว่าทำบุญจุดประทีป (เดือนสิบสองทำบุญกฐิน) (สำลี รักสุทธี, 2549 : 112) ในทางปฏิบัติ (สุนทร การงาน, 2540 : 2) เพิ่มเติมว่า บางท้องที่ปฏิบัติกันจนครบทั้งสิบสองเดือน บางท้องที่ปฏิบัติกันเป็นบางฮีส จะมีบางท้องที่เท่านั้นที่ได้สืบทอดมา แต่ประเพณีบางเดือนชาวอีสานจัดเป็นงานใหญ่และจะขาดเสียมิได้ เช่น บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญข้าวสาก เป็นต้น บางเดือนอาจจัดเป็นงานเล็กๆ หรือรวมเข้าจัดขึ้นพร้อมกันกับเดือนใกล้เคียงด้วยก็ได้ เช่น บุญเข้ากรรม บุญคูณลาน บุญข่าฮะ เป็นต้น ทั้งนี้สิ่งที่ถือปฏิบัติในฮีสสิบสอง ล้วนคลี่คลายมาจากพื้นฐานทางความเชื่อในศาสนาชาวบ้าน ซึ่งเป็นรูปแบบความเชื่อของชาวอีสานเกิดจากการผสมผสานของระบบความเชื่อหลักสามประการ คือพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ และการนับถือผี โดยแสดงออกผ่านการดำเนินชีวิต พิธีกรรม และจารีตของชุมชน มักเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและการทำมาหากิน การแก้ปัญหาปากท้อง การแสวงหาที่ทำกิน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในชุมชน มีระบบครอบครัวและเครือญาติเป็นแรงยึดเหนี่ยว (วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ สุวิทย์ อิศาศวัต และดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, 2535 : 40-41) ในจำนวนฮีสทั้งสิบสองเดือน อาจสามารถจำแนกประเภทได้ตามจุดมุ่งหมายหรือตามหลักความเชื่อในการกระทำได้ 4 ประเภท คือ ประเพณีที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา มีทั้งหมดหกเดือน คือ เดือนเจียง เดือนสาม เดือนสี่ เดือนแปด เดือนสิบเอ็ด และเดือนสิบสอง ประเพณีที่เกี่ยวกับการทำมาหากินเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิตตลอดจนความบริบูรณ์ของน้ำฝน มีทั้งหมดสามเดือนคือ เดือนยี่ เดือนหก และเดือนสิบ ซึ่งเป็นความเชื่อตามแบบธรรมชาตินิยม หรือความเชื่อเกี่ยวกับผี (Animism) ประเพณีเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการดำรงชีวิต มีทั้งหมดสองเดือนคือ เดือนห้าและเดือนเจ็ด ซึ่งจะมีลักษณะของความเชื่อถือผีผสมกับพิธีกรรมแบบพราหมณ์อยู่ในประเพณีเดียวกัน และประเพณีเกี่ยวกับความกตัญญู

ระลึกถึงบรรพบุรุษ มีสองเดือนคือ เดือนเก้าและเดือนสิบ ซึ่งในเดือนสิบจะเป็นลักษณะผสมระหว่างความมุ่งหมายเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิตและแสดงความกตัญญูแก่บรรพบุรุษไปด้วยในขณะเดียวกัน (สุเทพ สารคุณ, สุนันท์ เพชรเลื่อน, พระครู และคณะ, 2544 : 286-287)

โดยสรุปแล้ว ฮีตสิบสองแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานความเชื่อระหว่างพุทธ พราหมณ์ และผีของสังคมไทยและสังคมอีสาน เป็นความเชื่อที่เกิดจากความรู้สึก นึกคิด กำหนดพฤติกรรมการแสดงออก มีความสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิต และมีบทบาทสำคัญต่อโครงสร้างทางสังคม ฮีตสิบสอง จะปรากฏอยู่ในพิธีกรรม จารีตประเพณี การดำเนินชีวิตแบบสังคมชาวนา สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน โดยมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นวัฒนธรรมความเชื่อหลัก และมีความเชื่อเกี่ยวกับผีและพราหมณ์ ผสมกลมกลืนกันเป็นหลักที่ชาวอีสานใช้อยึดเหนี่ยวหรือเป็นหลักพึ่งพาทางใจ โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤติหรือเมื่อเกิดปัญหาในระดับชุมชน มีบทบาทโดยตรงในการรับรองความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมและมีบทบาทแฝงในการควบคุมคนในสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชนหรือสังคม ประเพณีฮีตสิบสองก็มีการผสมผสานความเชื่อแบบต่างๆในแต่ละเดือน โดยแสดงออกผ่านการดำเนินชีวิต พิธีกรรม และจารีตของชุมชน มักเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและการทำมาหากิน ประเพณีและพิธีกรรมของชาวอีสานจึงเปรียบเสมือนเครื่องหมายวัฒนธรรมทางความเชื่อที่ชุมชนหรือสังคมแสดงออกมาให้ภายนอกได้รับรู้ ผ่านการมองเห็นสัมผัสได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่ผ่านการเรียนรู้ ดัดแปลง สังสม และถ่ายทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยในแต่ละสังคมมีประเพณีพิธีกรรมที่แตกต่างหรือคล้ายคลึงกันไปตามลักษณะสังคมวัฒนธรรมและอิทธิพลของสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นนั้น

6. แนวทางและกระบวนการสร้างสรรค์

การกำหนดแนวทางการสร้างสรรค์เป็นหัวใจของการทำงาน เนื่องจากการกำหนดเส้นทางที่จะเดินและแนวทางแก้ปัญหาข้อบกพร่องที่จะเกิดขึ้นในการทำงาน แนวทางในการแสวงหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะชุดนี้มีความหลากหลายในแง่ศิลปะสัมพันธ์กับผู้คน สังคมวัฒนธรรม และแนวคิดในการสร้างสรรค์ การสัมผัส การรับรู้ ภาพในสมองและการตีความ เพื่อนำเสนอภาพความคิดหรือภาพในสมองในรูปแบบการแสดงออกงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ ที่สามารถอธิบายที่มีขององค์ประกอบทางศิลปะที่นำมาเรียงร้อยเป็นผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ มีดังนี้

6.1 การรับรู้ (Perception) อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน

การสร้างสรรค์ผลงานชุด ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานเกิดขึ้นจากคำถามว่าเราเป็นใครเมื่อมองผู้คนรอบตัว สิ่งที่เห็นคือ คนอีสาน เกิดคำถามตามมาว่า คนอีสานคือใครแล้วอะไรที่ทำให้รู้ว่าเขาเหล่านั้นเป็นคนอีสาน คงเพราะการขาดความรู้ความเข้าใจของผู้สร้างสรรค์เองเกี่ยวกับเรื่องราววิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี อันเป็นส่วนประกอบให้เข้าใจและแยกแยะได้ ที่กล่าวมาเป็นจุดเริ่มต้นทำให้ผู้สร้างสรรค์สนใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่สะท้อนภาพของคนอีสานออกมาและเป็นการพัฒนาความเข้าใจและความไม่รู้เกี่ยวกับเรื่องราวของคนอีสานไปพร้อมกัน ด้วยเหตุนี้ทำให้การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้จึงให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูล (Perception) ทั้งข้อมูลเอกสาร ข้อมูลจากพื้นที่ ข้อมูลภาพ ข้อมูลจากสื่อต่างๆ การรับรู้เป็นกระบวนการสร้างสรรค์มีส่วนต่อความคิดและ

ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ในการกำหนดมุมมอง การจัดวางองค์ ประกอบของภาพเพื่อให้สื่อความหมาย และความรู้สึกที่ผู้สร้างสรรค์ได้รับรู้ข้อมูล

การรับรู้ข้อมูลบริบทต่างๆของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานเพื่อมองหาอัตลักษณ์ของคนและกลุ่มคนอีสานมาใช้ในการสร้างสรรค จากผลของการรับรู้อัตลักษณ์ของกลุ่มคนอีสานทำให้เห็นถึงความหลากหลายของวิถีการปฏิบัติการดำเนินชีวิต ประเพณี และพิธีกรรม เหล่านี้ล้วนเป็นการแสดงออกของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในความพยายามแสดงลักษณะเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มของตน ผู้สร้างสรรคมองเห็นว่าการแสดงออกที่กลุ่มคนแสดงให้เห็นจากกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณี และวิถีชีวิต เป็นอัตลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมสามารถนำมาใช้ในการกำหนดรูปแบบของภาพร่วมกับมุมมองและความรู้สึกที่ผู้สร้างสรรคได้รับนำไปใช้สร้างภาพอัตลักษณ์กลุ่มคนอีสานได้ ในระหว่างการมองหาอัตลักษณ์ของกลุ่มคนที่แสดงออกถึงความหลากหลาย ผู้สร้างสรรคได้รับรู้ในความหลากหลายดังกล่าวมีความเหมือนกันโดยเฉพาะสิ่งที่กลุ่มคนแสดงออกอย่างชัดเจน คือ ความเชื่อ ความเชื่อเดียวกันที่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิด พิธีกรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ผู้สร้างสรรคเกิดมุมมองว่า กลุ่มชาติพันธุ์อีสานทุกกลุ่มมีพื้นฐานความเชื่อที่เป็นอัตลักษณ์จากความเชื่อเรื่องผี พราหมณ์ และพุทธ ซึ่งมีลักษณะที่เป็นนามธรรม จึงเลือกสะท้อนนามธรรมดังกล่าวออกมาในรูปแบบของสื่อและสัญลักษณ์เพื่อแสดงอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์อีสานภายใต้มุมมองของความเชื่อในเรื่องผี พราหมณ์ และพุทธ ที่เป็นพื้นฐานความเชื่อเดียวกันในการแสดง ออกถึงอัตลักษณ์ของคนอีสาน

6.2 ทศนคติต่อการเลือกต้นแบบ

อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานส่วนใหญ่มีความเป็นสาธารณะ เมื่อนำเข้าสู่การสร้างสรรคผลงานศิลปะซึ่งมีความเป็นปัจเจกสูง เนื่องจากถูกแสดงออกผ่านทศนคติและความรู้สึกที่ผู้สร้างสรรคต้องการนำเสนอ อัตลักษณ์ของกลุ่มคนอีสานแต่ละกลุ่มมีความหลากหลายที่ถูกแสดงออกผ่านหลากหลายมุมมอง การเลือกอัตลักษณ์แต่ละอย่างมาใช้เป็นภาพต้นแบบล้วนผ่านประสบการณ์และความคุ้นเคยของผู้สร้างสรรคซึ่งเป็นมุมมองปัจเจกบุคคล ในระหว่างการศึกษาค้นคว้าข้อมูลผู้สร้างสรรคได้เกิดความรู้สึกและมุมมองต่อเรื่องราวที่ได้รับรู้ ความรู้สึกถึงอัตลักษณ์บางอย่างของกลุ่มคนอีสานที่หายไป แต่ยังคงเหลือในรูปแบบของการบันทึกเรื่องราว เรื่องเล่า ข้อมูลภาพ ข้อมูลวิดิทัศน์ และบางอย่างกำลังที่จะหายไปและไม่ง่ายที่จะพบเห็นในวิถีการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ เหล่านี้มีผลต่อทศนคติให้เกิดความรู้สึกว่า “ปัจจุบันนั้นขาด” ซึ่งเป็นสาเหตุที่ว่า อารมณ์ของการโหยหาอดีตส่งผลต่อผู้สร้างสรรคต่อการเลือกภาพต้นแบบที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค ซึ่งเป็นวิธีการเลือกต้นแบบจากมุมมองย้อนอดีต การมองย้อนอดีตนั้นมักเป็นภาพตัวแทนที่ถูกสร้างจากรับรู้ ความคุ้นเคย ความผูกพันที่ยังสะท้อนวิถีการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นตามแบบที่ดั้งเดิมและสืบต่อกันมา

6.3 แนวคิดในชุดผลงาน

แนวคิดที่ใช้ในการกำหนดเลือกภาพแต่ละชิ้นเกิดจากมุมมองของความเชื่อในเรื่องผี พราหมณ์ และพุทธ ที่มีการแสดงออกอย่างหลากหลายและต่างระดับ เนื่องจากผู้คนในท้องถิ่นมีความเข้าใจ มีประสบการณ์และมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของตนไม่เท่ากัน จึงส่งผลให้เกิดการยอมรับและความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์หลากหลายระดับ ความหลากหลายมุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์ดังกล่าวถูกนำมาสร้างเป็นภาพใน 2 ลักษณะ ประกอบด้วย ก) ภาพอัตลักษณ์ของบุคคล การสร้างสรรคด้วยการสะท้อนภาพจากมุมมองของบุคคล มุมมองของคนที่มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมแสดงออกถึงลักษณะเด่นของตนผ่านประสบการณ์ เรื่องเล่า เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม

ที่เป็นความภูมิใจและยอมรับว่าสิ่งนั้นเป็นอัตลักษณ์ของตน รวมไปถึงบุคคลสำคัญและมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมความเชื่อในกลุ่ม ข้อมูลดังกล่าวเป็นสิ่งที่สร้างมุมมองในการประกอบภาพร่างเพื่อถ่ายทอดเป็นผลงานสร้างสรรค์ต่อไป และ ข) ภาพอัตลักษณ์ของสังคม การประกอบสร้างภาพจากมุมมองการมีตัวตนร่วมกันในกลุ่มนั้นๆ ที่มองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นตัวตนและมีความภูมิใจร่วมกันในกลุ่มชาติพันธุ์ของตน มุมมองที่ผู้สร้างสรรค์ได้นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ภาพเป็นภาพที่แสดงถึงความ เป็นหนึ่งเดียวและสำคัญในการปฏิบัติร่วมกัน ทั้งกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณี รวมไปถึงสิ่งสักการบูชา สถานที่ที่เป็นที่นับถือของกลุ่ม

การประกอบภาพอัตลักษณ์ ทั้งภาพบุคคลและภาพสังคม ต่างมีความหลายหลายในลักษณะของการแสดงออก และเนื่องจากการศึกษานี้เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะซึ่งต้องผ่านการรับรู้ ทศนคติ และการเลือกของผู้สร้างสรรค์ ที่เป็นผู้เลือกประเด็นเหมือนเป็นส่วนร่วมในการกำหนด เลื่อนนำอัตลักษณ์ดังกล่าวเพียงบางส่วนขึ้นมาสร้างสรรค์ ทศนคติของผู้สร้างสรรค์ต่ออัตลักษณ์ดังกล่าว เป็นเพียงตัวแบบหรือสื่อจิตใจ (inspiration) ก่อนนำไปสู่กระบวนการถ่ายทอดและสร้างสรรค์ผลงาน ที่มีเป้าหมายที่สำคัญของการถ่ายทอดที่อารมณ์ความรู้สึก และบรรยากาศของความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานที่ยังคงเป็นภาพของความงาม ความทรงจำที่ยังคงแสดงถึงความผูกพันกับวิถีการดำเนินชีวิต ทั้งในอดีตและยังคงสืบต่อกันในปัจจุบัน ไม่ได้มุ่งแสดงด้านข้อมูลความรู้ว่าภาพนั้นคืออะไร ความพยายามที่จะเข้าใจว่าภาพนี้คือภาพอัตลักษณ์อะไร จะมีความแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความรู้ และทศนคติของผู้ที่แตกต่างกัน เพื่อความเข้าใจต่อเป้าหมายของการสร้างสรรค์การชมผลงานชุดนี้ คือการเปิดกว้างต่อความหลากหลายและความแตกต่าง และพิจารณาด้วยความรู้สึกที่ว่าผู้ดูรู้สึกอย่างไร ต่อภาพอัตลักษณ์อีสานที่สร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงานศิลปะชุดนี้

6.4 ลักษณะการถ่ายทอด

ลักษณะของการถ่ายทอดผลงานมุ่งให้เกิดความสอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการสร้างสรรค์ผลงานให้มีรูปแบบหลากหลายผสมผสานกันในทุกผลงาน เพื่อสะท้อนความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ปรากฏผ่านวิถีชีวิต พิธีกรรม ประเพณี พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มมีลักษณะของการแสดงออกที่แตกต่างกัน ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานผ่านกระบวนการรับรู้ข้อมูลและการสร้างความรู้สึกในแต่ละภาพก่อนการกำหนดรูปแบบการถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานแต่ละชิ้นงาน ซึ่งจำเป็นจะต้องตัดทอนรายละเอียดเฉพาะบางส่วนออกให้คงเหลือแต่ในส่วนที่สำคัญๆ การตัดทอนรายละเอียดนี้เป็นการถ่ายทอดตามการรับรู้ตามความคิดของผู้สร้างสรรค์ ในการพิจารณาจากต้นแบบและสาระสำคัญของในแต่ละภาพ ตามมุมมองที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการถ่ายทอดออกมา ผู้สร้างสรรค์จะพิจารณาว่าควรตัดส่วนไหนออก ควรเพิ่มส่วนไหนเข้า ส่วนใดควรจะได้รับปรับปรุงแก้ไข ตามความเชื่อและทศนคติของผู้สร้างสรรค์รับรู้และจากภาพต้นแบบที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดรูปแบบของผลงานเกิดขึ้น กล่าวได้ว่า การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้เป็นลักษณะการถ่ายทอดแบบที่เน้นการแสดงออกทางความรู้สึกเป็นลักษณะการถ่ายทอดความประทับใจ (Impression) ตามที่รับรู้และการเลือกใช้ภาษาทางทัศนศิลป์เพื่อการสร้างสรรค์โดยการร่างแบบร่างพิจารณาเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับแนวความคิดในการสร้างสรรค์ ทำให้เกิดลักษณะของการถ่ายทอดหลากหลายลักษณะที่เกิดขึ้น ดังนี้ ก) ลักษณะการถ่ายทอดที่มีความคล้ายกับต้นแบบ เป็นการถ่ายทอดการรับรู้ตามความสามารถและความชำนาญให้ใกล้เคียงกับความจริงตามที่ตาเห็นจากภาพมากที่สุด รูปแบบนี้เป็นการถ่ายทอดที่เปลี่ยนแปลงจากภาพถ่ายต้นแบบเพียงบางส่วนยังใช้โครงสร้างหลัก

ของภาพถ่ายเป็นส่วนหลัก ข) ลักษณะการถ่ายทอดเฉพาะที่เด่นและสำคัญของต้นแบบ เป็นการถ่ายทอดจากลักษณะที่เห็นจากภาพถ่ายต้นแบบที่เป็นลักษณะเด่นและลดส่วนที่ไม่สำคัญกับความหมายลงหรือนำออกไป โดยเน้นส่วนที่เป็นลักษณะเด่นหรือสำคัญที่แสดงความหมายหรือความรู้สึกที่ต้องการแสดงออก ค) ลักษณะการถ่ายทอดตามความรู้สึกต่อต้นแบบ จากการถ่ายทอดเรื่องราว เหตุการณ์ หรือวัตถุใดๆ ตามที่เราเห็นหรือรับรู้เท่านั้น โดยยึดความจริงตามความรู้สึกสัมผัสและประสบการณ์ทางอารมณ์ความรู้สึก และ ง) ลักษณะการถ่ายทอดตามจินตนาการประกอบกับต้นแบบ ส่วนใหญ่แล้วเกี่ยวข้องกับการรับรู้โดยตรงและเป็นเสมือนพื้นฐานสร้างความเข้าใจเบื้องต้น แต่รูปแบบที่ถ่ายทอดตามจินตนาการนี้เป็นผลจากการรับรู้เรื่องราว ประสบการณ์จากสิ่งที่สัมผัส โดยเฉพาะเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมาแล้ว ต้องจินตนาการสร้างเป็นภาพขึ้นมา

6.5 รูปแบบ (form and style)

จากลักษณะการถ่ายทอดผลงานประกอบกับความรู้สึกที่ผู้สร้างสรรค์ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้สัมผัสจากกลุ่มคนอีสาน ผู้สร้างสรรค์สัมผัสได้ถึงบรรยากาศของความรู้สึกถึงความเชื่อ ความเร้นลับ อันเกิดจากความเชื่อของชาวอีสานต่อสิ่งเร้นลับ จากผลความความรู้สึกที่ได้รับจากมุมมองความเชื่อของผู้คนอีสานที่เชื่อในเรื่องผี พราหมณ์ และพุทธ ที่ผสมกันอยู่ในกิจกรรม พิธีกรรม และประเพณี สามารถรับรู้ในเรื่องนี้ได้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน ความรู้สึกดังกล่าวทำให้ผู้สร้างสรรค์ ได้กำหนดรูปแบบที่ต้องการให้ผลงานแสดงออกเพื่อตอบสนองมุมมองและความรู้สึกได้ชัดเจน ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดผลของภาพให้สอดคล้องกับแนวความคิด โดยยังใช้รูปแบบความเป็นภาพขาวดำ และบรรยากาศของแสงและเงา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.5.1 ความเป็นภาพขาวดำ ผลงานชุดนี้ผู้สร้างสรรค์กำหนดให้เป็นภาพขาวดำ เกิดจากผลการรับรู้ข้อมูลจากการศึกษากลุ่มความเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในภาคอีสานทำให้เกิดมุมมองความคิดต่ออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์มีการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนตามเวลา สถานการณ์และภาวะของสังคม มีทั้งอัตลักษณ์ที่ยังคงรักษาไว้ อัตลักษณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ตามภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลต่อสภาวะความเข้าใจที่มีต่ออัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มคน โดยเฉพาะเรื่องสีต่างๆ ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสานต้องการที่จะสร้างความแตกต่างและสามารถมองแยกแตกต่างออกไปจากกลุ่มอื่นๆ โดยการประดิษฐ์เครื่องแต่งกายและนำสีต่างๆมาใช้เพื่อแยกแต่ละกลุ่มให้แยกออกจากกัน รวมถึงความพยายามครอบครองและแย่งชิงวัฒนธรรมให้กลายเป็นของกลุ่ม ด้วยมุมมองนี้ ผู้สร้างสรรค์จึงกำหนดให้ผลงานที่เกิดขึ้นในลักษณะภาพขาวและดำ เป็นการลดมุมมองการตีความหมายให้เกิดขึ้นในหลายทิศทางซึ่งเป้าหมายที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการให้ผู้ชมผลงานสัมผัสถึงตัวตนของผู้คนในกิจกรรมและพิธีกรรมได้ชัดเจน ดังนั้น ความเป็นภาพขาวและดำจึงถูกใช้ในการกำหนดแบบร่างที่ช่วยให้สามารถสะท้อนมุมมองและความรู้สึกผ่านบรรยากาศขาว เทา และดำ ซึ่งเป็นการลดทอนส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องที่จะทำให้ผลงานไม่สอดคล้องการเป้าหมายที่ต้องการ และช่วยให้ผลงานสะท้อนอัตลักษณ์นามธรรมในผลงานได้ชัดเจนขึ้น สิ่งสำคัญในขั้นตอนการทำแบบร่าง คือ การกำหนดอารมณ์ความรู้สึกภายในภาพร่าง ผ่านค่าน้ำหนักแสงเงาที่มีความสอดคล้องกับผลของเทคนิคภาพพิมพ์โลหะซึ่งเป็นเทคนิคที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงาน ที่แสดงออกในด้านค่าน้ำหนักแสงเงาภายในภาพได้เป็นอย่างดี

6.5.2 บรรยากาศของแสงและเงา การกำหนดให้แสงและเงาเป็นส่วนสำคัญในรูปแบบการสร้างสรรคผลงานชุดนี้ เนื่องจากแสงและเงาส่งผลต่อการรับรู้หรือมองเห็นเพราะมีแสงสว่าง

บริเวณที่วัตถุนั้นตั้งอยู่ ถ้าไม่มีแสงสว่าง ก็จะไม่มีน้ำหนัก หรือถ้ามีแสงสว่าง ก็จะไม่มีน้ำหนักของวัตถุ หรือถ้ามีแสงสว่างเท่ากัน เงานจะไม่เกิดคุณค่า (Value) ของแสงและเงา แสงและเงามีอิทธิพลต่อรูปร่างของวัตถุขนาดของวัตถุจะเปลี่ยนแปลงไปตามคุณค่าของแสงและเงาวัตถุ เนื่องจากแสงและเงามีผลต่อความรู้สึกและการรับรู้ อิทธิพลของแสงเป็นสิ่งที่สำคัญ ทั้งในด้านความงามและความรู้สึกในการสร้างสรรค์ศิลปะ ลักษณะของแสงที่ตกกระทบลงบนวัตถุสามารถทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก เช่น สงบเยือก นุ่มนวล เร้าใจ ตื่นเต้น เป็นต้น แสงและเงาที่เกิดขึ้นภายในภาพโดยรวมยังสามารถให้ผลของบรรยากาศที่สะท้อนความเชื่อของผู้คนได้

6.6 เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด (Etching Printmaking Process)

การสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์เป็นกระบวนการหนึ่งหรือเครื่องมือเพื่อการถ่ายทอดความคิดและการแสดงออก ในการทำความเข้าใจต่อลักษณะธรรมชาติของเทคนิคแต่ละวิธีและผลที่เทคนิคนั้นแสดงออกมาผ่านการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด (Etching Printmaking Process) ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้ทดลองศึกษาวิธีการใช้เทคนิคนี้ในการสร้างสรรค์ทดลองสร้างภาพและทดลองพิมพ์จนได้ผลของภาพที่แสดงลักษณะของแสงและเงาและบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกตามที่ต้องการ ในการสร้างสรรค์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะมีสิ่งสำคัญ คือ การควบคุมให้ผลออกมาได้อย่างที่ต้องการตลอดทุกขั้นตอน มีหลายปัจจัยที่สามารถทำให้ผลของภาพที่พิมพ์ออกมาไม่เกิดผลได้ตามที่ต้องการนับตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้าย การกำหนดวิธีการสร้างสรรค์แม่พิมพ์ที่เหมาะสมกับเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรดมีหลากหลายวิธีการย่อที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน และเทคนิควิธีการแต่ละวิธีให้ผลที่เกิดขึ้นบนภาพที่พิมพ์เสร็จมีความแตกต่างกัน ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โลหะกัดกรดหนึ่งชิ้นจึงมีหลากหลายขั้นตอน และรายละเอียดที่ต้องการความชำนาญในการควบคุม การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ชุดนี้ได้ทดลองพัฒนาวัสดุและวิธีการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โลหะกัดกรดด้วยการทดลองใช้แม่พิมพ์แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี (Galvanized sheet) กับสารเคมีคอปเปอร์ (II) คลอไรด์ ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันที่ยังคงใช้แผ่นทองแดง (Copper Plate) กับสารละลายเฟอร์ริก คลอไรด์ (Ferric Chloride) ในการสร้างสรรค์ แผ่นแม่พิมพ์แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี (Galvanized sheet) ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ช่วยลดระยะเวลาการทำงานสร้างสรรค์และยังให้ผลของค่าน้ำหนักที่มีความต่อเนื่องได้สมบูรณ์ วิธีการสร้างภาพหรือสร้างร่องรับหมึกที่ทำให้เกิดเป็นภาพบนแม่พิมพ์ ผลงานชุดนี้ต้องการการถ่ายทอดความประทับใจ (Impressionism) ที่ผ่านภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อภาพและมุมมองจากแบบร่างที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดเทคนิคการสร้างแม่พิมพ์ที่ช่วยให้ผู้สร้างสรรค์แสดง ออกได้อย่างอิสระขึ้นคล้ายการวาดเส้น (Drawing) ผู้สร้างสรรค์ได้ประยุกต์วิธีการจากเครื่องมือ(เครื่องเจียรขนาดเล็ก) และการประยุกต์หัวเจียรเหล็กในรูปแบบต่างๆ ทดลองสร้างแม่พิมพ์และพิมพ์ทดสอบผลจนสามารถควบคุมผลของเส้น ค่าน้ำหนักที่ต้องการได้

กระบวนการสร้างสรรค์ด้วยเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด เป็นกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ด้วยวิธีการต่างๆต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะ ผลที่ได้ขึ้นอยู่กับการใช้เครื่องมือ วัสดุ และกระบวนการทำงาน ความเข้าใจในเทคนิคการทำงานสร้างสรรค์ในแต่ละเทคนิคโดยเฉพาะจึงจะสามารถสร้างสรรค์งานได้ดี ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์จำเป็นต้องประยุกต์และพัฒนาเครื่องมือทดลองสร้างแม่พิมพ์และทดสอบผลด้วยการพิมพ์จนเกิดความเหมาะสมกับแนวความคิด และความเหมาะสมกับรูปแบบของการแสดงออกค่าน้ำหนักของแสงเงาและบรรยากาศ

6.7 ภาพสัญลักษณ์ในผลงานสร้างสรรค์

ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานเป็นผลงานภายใต้แนวคิดภาพตัวแทน (Representation) กล่าวคือ เป็นผลงานที่ปรากฏขึ้นมาเป็นภาพตัวแทน ในรูปสัญลักษณ์เชิงภาพ (visual sign) หรือภาพซึ่งเป็นสัญลักษณ์สิ่งต่างๆ ในโลกความจริง ภาพตัวแทนภาพอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน ประกอบสร้างความหมายโดยใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย และใช้สัญลักษณ์เพื่อการอ้างอิงถึงโลกความจริง รวมถึงสิ่งที่เป็นจินตนาการและความคิดนามธรรมที่ไม่ปรากฏในโลกวัตถุ ทั้งนี้ภาพไม่ได้ทำงานเพื่อเลียนแบบภาพถ่ายต้นแบบ แต่เป็นภาพตัวแทนที่ได้ประกอบสร้างความหมายขึ้นมาหรืออีกนัยหนึ่ง การประกอบสร้างภาพอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานนั้นเป็นการใช้ภาษาภาพถึงสิ่งต่างๆ ผ่านระบบความหมายในการสื่อสารกับบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นการผลิตความหมายและแนวคิดต่างๆ ในรูปแบบของผลงานศิลปะ ซึ่งเก็บสะสมไว้ภายในจิตใจของมนุษย์และเป็นความหมายระหว่างสมาชิกร่วมสังคมวัฒนธรรมภายในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ภาพตัวแทนภาพอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานในผลงานชุดนี้เป็นจินตนาการถึงบุคคลและสมาชิกของสังคมวัฒนธรรมที่เคยมีประสบการณ์ร่วมกันมาในอดีต บางส่วนเหลือไว้เพียงเป็นความทรงจำและประสบการณ์ให้เราได้ระลึกถึงในรูปแบบต่างๆ ภาพอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานเป็นการผลิตซ้ำภาพขึ้นมาอีกครั้งโดยความทรงจำของผู้คน กลุ่มคนอีสานและผู้สร้างสรรค์ ด้วยการมองย้อนกลับไปจำลองประสบการณ์ในอดีตที่ยังคงอยู่ในความคิด ความรู้สึก และจินตนาการร่วมของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นผลผลิตของอาภรณ์โหยหาอดีตร่วมกันของคนในสังคม

7. ผลที่คาดหวังจากผลงานการสร้างสรรค์

ผลงานชุดนี้ประกอบด้วยผลงานภาพพิมพ์ทั้งหมด 64 ชิ้น ที่สรรค์สร้างขึ้นจากการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน 8 กลุ่ม ประกอบด้วย ไทยลาว (ไทอีสาน) ผู้ไท (ภูไท) ไทข่า (บรู) ไทลื้อ (กะโซ่) ไทกะเลิง ไทแสก ไทญ้อ (ย้อ) และไทกุลลา (กุลลา) การนำเสนอผลงานในแต่ละภาพมุ่งนำเสนอคุณค่าในเชิงนามธรรมของอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องคุณค่าทางวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานที่ถ่ายทอดผ่านสุนทรียะทางศิลปะขึ้นในความรู้สึกนึกคิดและจิตใจของผู้ชมหรือผู้เสพงาน เพื่อให้เกิดความรู้สึกระหนักในคุณค่า การให้ความเคารพยกย่อง และการให้ความสำคัญต่อบุคคล พิธีกรรม กิจกรรม พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมใจของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นอีสาน ดังนั้น แม้ว่าผู้ชมหรือผู้เสพงานจะไม่ทราบข้อมูลรายละเอียดเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล พิธีกรรม กิจกรรม พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และสถานที่ของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นที่ปรากฏในผลงานชุดนี้ แต่ผู้สร้างสรรค์ผลงานเชื่อมั่นว่า ผู้ชมหรือผู้เสพงานจะสามารถสัมผัสได้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานได้ โดยเฉพาะเมื่อสัมผัสกับผลงานที่สื่อสารอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงานในลักษณะกลุ่มภาพที่ถูกเรียงร้อยเล่าเรื่องราวตามจินตนาการและแรงบันดาลใจของมนุษย์ ซึ่งผู้ชมหรือผู้เสพงานปัจเจกบุคคลสามารถจะสัมผัสได้ถึงรายละเอียดที่มีความหลากหลายในภาพแต่ละภาพและในแต่ละชุดที่มีความเอกลักษณ์แตกต่างกัน ขณะเดียวกันก็สามารถสัมผัสและรับรู้ได้ถึงลักษณะร่วมในความต่างของกลุ่มภาพที่เป็นกลุ่มเดียวกันและอยู่ภายใต้โครงสร้างเดียวกัน ภายใต้แนวคิดหลักของผลงานชุดนี้ คือ การรับรู้ถึงความหลากหลายภายใต้ความรู้สึกถึงความเป็นหนึ่งเดียว (Diversity in Unity) เนื่องจาก เป้าหมายของการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้จึงไม่ได้มุ่งเพื่อตอบคำถามว่า ภาพอะไร แต่คาดหวังว่า ผู้ชมจะรู้สึกอะไร จากภาพเรื่องราววิถี

ชีวิตของกลุ่มคนที่อาศัยในดินแดนสุวรรณภูมิอย่างยาวนานที่สื่อสารผ่านมุมมองของผู้สร้างสรรค์งานศิลปะคนหนึ่ง ผลงานภาพชุดนี้จึงเปรียบเสมือนคั่นฉ่องบานหนึ่งที่ส่องอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานผ่านผลงานศิลปะ เพื่อสืบสานวัฒนธรรมที่เรียบง่าย งดงามและทรงคุณค่าให้ดำรงอยู่ในดินแดนอีสาน

8. สรุปลักษณะกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานในผลงานชุดนี้นำเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์ที่สะท้อนความหมายและความหลากหลายชาติพันธุ์ ที่ถ่ายทอดสืบสานจากรุ่นสู่รุ่นและยังคงดำรงอยู่ร่วมกันอย่างเหนียวแน่นนับเนื่องตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ภายใต้ระบบความเชื่ออันเดียวกันที่ผสานความเชื่อเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตของคนอีสาน คือ พุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ และการนับถือผี ที่เป็นแก่นสำคัญที่ทำให้คนอีสานสามารถรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนให้คงอยู่ไว้ได้ในปัจจุบัน และจากประสบการณ์ทางสุนทรียะที่เกิดจากการรับรู้และสัมผัสกับความหลากหลายในวิถีการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์อีสาน ภายใต้ความแตกต่างทางบริบทสังคมวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านวิถีดำรงชีวิต พิธีกรรม และจารีตของชุมชน เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ความประทับใจ และมุมมองการรับรู้ของผู้สร้างสรรค์ ผลงานแต่ละภาพมุ่งนำเสนอคุณค่าในเชิงนามธรรมของอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นอีสานผ่านผลงานสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องคุณค่าและความงดงามของวัฒนธรรมท้องถิ่น การให้ความสำคัญและการให้ความเคารพยกย่องต่อบุคคล กิจกรรม พิธีกรรม พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นการกำหนดบทบาทที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อสะท้อนการดำรงอยู่หรือการมีตัวตนของปัจเจกบุคคลและของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ที่มีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมพร้อมๆ กันไป การการศึกษาอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์อีสานทั้ง 8 กลุ่ม สามารถแยกอธิบายอัตลักษณ์ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ มีรายละเอียดดังนี้

8.1 อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว (ไทยอีสาน)

อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ

8.1.1 อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ผู้นำทางด้านวัฒนธรรมภาคอีสานและภูมิปัญญาสังคม โดยเฉพาะ ฮิต คอง จาริต ประเพณี กลุ่มไทยลาวจะเป็นกลุ่มสืบทอดและถ่ายทอดให้ชนกลุ่มไทยกลุ่มอื่นๆ ความยึดมั่นในจารีตประเพณีในรอบ 12 เดือน (ฮิตสิบสอง) คือ วิถีปฏิบัติที่เป็นลักษณะเด่นของคนไทยลาวในปัจจุบัน ประกอบด้วย 1) บุญชะเวต (บุญเดือนสาม) 2) บุญข้าวประดับดิน (บุญเดือนเก้า) และ 3) บุญกฐิน (เดือนสิบสอง)

8.1.2 อัตลักษณ์ความเชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ถูกสะท้อนออกมาผ่านพิธีกรรมความเชื่อในการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ประกอบด้วย 1) การอยู่ไฟ 2) การกินดอง และ 3) การเผาศพ

8.1.3 อัตลักษณ์ของชาวไทยลาวยังมีความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณ ในทุกวันนี้ความเชื่อในเรื่องผีของชาวอีสานนั้นยังดำรงอยู่และยากที่จะลบเลือนได้ เช่น ผีในต้นไม้ ในแม่น้ำ ในบ้าน ในไร่ นา ผีประจำหมู่บ้าน และผีบรรพบุรุษ ในขณะเดียวกันบนความเชื่อนั้นนอกจากจะเป็นการ

เตือนสติไม่ให้ประพฤติดิถี ปฏิบัติชั่วแล้วยังทำให้เกิดประเพณีที่ดีงาม ประกอบด้วย 1) ผีตาแฮก และ 2) เสียเคราะห์

8.2 อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท (ภูไท)

อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท (ภูไท) ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ

8.2.1 อัตลักษณ์ที่แสดงที่รักษาวัฒนธรรมของชาวภูไทไว้ได้อย่างดี มีความขยันและมีวัฒนธรรมในเรื่องเสื้อผ้าเด่นชัด มีความพิถีพิถันในรายละเอียดและความสวยงามในอดีต ได้แก่ ผู้หญิงชาวผู้ไทมีบทบาทต่อชุมชนเพราะได้รับการอบรมบ่มเพาะภูมิปัญญาการทอผ้าที่ตกทอดส่งต่อในครอบครัว

8.2.2 อัตลักษณ์ทางความเชื่อและภูมิปัญญาของชาวผู้ไทในการรักษาเยียวยาเมื่อเจ็บป่วยที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผี ชาวผู้ไทเชื่อว่าคนที่เจ็บไข้ได้ป่วยก็เนื่องมาจากถูกผีกระทำ ประกอบด้วย 1) ผีฟ้าผีแถนหลวง 2) การทรงผี และ 3) พิธีเหยา

8.2.3 อัตลักษณ์วัฒนธรรมต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองชาวภูไท จุดเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและแขกบ้านแขกเมืองเมื่อมาเยือนท้องถิ่นนั้น ชาวผู้ไทใช้เหล้าอุในการเลี้ยงสังสรรค์ต้อนรับเพื่อนฝูงที่มาเยี่ยมเยียน ได้แก่ อุ หรือเหล้าอุ "เหล้าอุ" ปัจจุบันเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในทุกประเพณีของชาวผู้ไท

8.2.4 อัตลักษณ์ความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของชาวภูไท ชาวภูไทมีวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรม นับถือศาสนาพุทธแบบชาวบ้าน คือ พุทธศาสนาที่ปรับเข้ากับจารีตของชาวบ้านมุ่งที่จะสั่งสอนให้เป็นพลเมืองดี ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่ยึดถือกัน ประกอบด้วย 1) การถวายจตุปัจจัย 2) การทำบุญอุทิศส่วนกุศล และ 3) พระธาตุ

8.3.อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทญ้อ (ย้อ)

อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทญ้อ (ย้อ) ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ

8.3.1 อัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชาวไทญ้อ เป็นกลุ่มใหญ่ที่สามารถรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่นและต่อเนื่อง ได้แก่ หมอลำ ศิลปะการแสดงในพิธีกรรมผีหมอ

8.3.2 อัตลักษณ์ความเชื่อเรื่องผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวไทญ้อ ผีปู่ตา หรือ โส้งผีปู่ตา ผีบรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว แต่ยังมีความห่วงใยในความเป็นอยู่ของลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ และความเชื่อที่มีต่อ ผีเมสลักซ์ และผีบรรพบุรุษ ที่คอยปกป้องคุ้มครองให้พวกตนอยู่เย็นเป็นสุข มีข้าวปลาอาหารสมบูรณ์ ประกอบด้วย 1) การรำส่งผี 2) การเหยาเข้าทรง 3) สิ่งของประกอบพิธีกรรม และ 4) เจ้าปู่เมสลักซ์ ศูนย์รวมความสามัคคีกิจกรรมของคนในชุมชน

8.3.3 อัตลักษณ์งานบุญของชาวไทญ้อถือปฏิบัติตาม ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์เดือนเมษายน และเทศกาลที่สำคัญๆเท่านั้น ได้แก่ ข้าวพันก้อน (บุญเดือน4) การทำบุญในช่วงเข้ามิดของ เป็นการนำข้าวเหนียวก้อนเล็กๆไปทำบุญโดยวางตามจุดต่างๆรอบพระอุโบสถสามรอบ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ล่วงลับ

8.3.4 อัตลักษณ์ความเชื่อของชาวไทญ้อ เชื่อว่าคนเรามีการเจ็บป่วยทางจิตวิญญาณ จำต้องรักษาทางจิตวิญญาณ ซึ่งก็คือรักษาขวัญโดยใช้หมอพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธี ประกอบ 1) ขวัญ ความเชื่อในการรักษาขวัญโดยใช้หมอพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธี และ 2) เครื่องคาย ขันหมาก พลุบายศรี

8.4.อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์แสก

อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์แสก ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ

8.4.1 อัตลักษณ์ของชาวไทแสกในปัจจุบันปรากฏให้เห็นในพิธีกรรมประจำปีที่สำคัญที่สุด คือ พิธีกินเตตเดน เป็นงานฉลองที่สำคัญ เป็นวันพบญาติ วันที่ประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อที่สืบต่อมาตั้งแต่อดีต เป็นพิธีของชาวไทแสกที่สะท้อนภาพสังคมวัฒนธรรมของชาวไทแสกที่มีความเชื่อผี พราหมณ์ และความศรัทธาในพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) พิธีกินเตตเดน กิจกรรมประจำปีคือวันตรุษแสก 2) บรรพบุรุษของชาวไทแสก ผู้มีพระคุณต่อลูกหลาน และ 3) แสกเต้นสาก เป็นการละเล่นที่จะกระทำเฉพาะในพิธีบวงสรวง “โองมู่”

8.4.2 อัตลักษณ์ของการดำรงชีวิต ความพยายามในการสืบสารและเผยแพร่การมีตัวตนและการคงอยู่ของกลุ่มในเศรษฐกิจสังคมปัจจุบัน ได้แก่ โหมสเตยชาวไทแสก ที่พักทางวัฒนธรรม

8.4.3 อัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมชาวแสก เป็นทั้งสิ่งบันเทิงในชีวิต สื่อกลางที่ถ่ายทอดสำนึกของชาติพันธุ์และทำให้จิตใจของทุกคนมาหลอมรวมกัน และประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อของชาวแสกมายาวนาน ประกอบด้วย 1) นาฏกรรมแสก 2) แคน เครื่องมือสื่อสารของโลกมนุษย์และโลกวิญญาณ และ 3) นักดนตรีแสก

8.4.4 อัตลักษณ์ความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของชาวแสก เป็นกลุ่มชนที่ให้ความสำคัญแก่นับถือและปฏิบัติตนเป็น พุทธศาสนิกชนที่ดี ยึดถือปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ การทำบุญใส่บาตร การสังฆสมบุญบารมี เสริมบุญ

8.5.อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ

อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ

8.5.1 อัตลักษณ์ความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณของกลุ่มชาวไทลื้อ โดยเฉพาะวิญญาณของบรรพบุรุษและผู้ล่วงลับ อัตลักษณ์ของชาวไทลื้อผีและวิญญาณจึงถูกปลูกฝังและแนบแน่นในการดำเนินชีวิตของชาวไทลื้อ ได้แก่ 1) ผีบรรพบุรุษ บนเรือนหรือบนหิ้งคือที่สถิตของผีเรือน และ 2) แสงสนิม หรือ แสงกะมูด (เสียงผีลงสนาม) พิธีกรรมในการบวงสรวงวิญญาณเอกลักษณ์การเล่นกลองของไทลื้อ

8.5.2 อัตลักษณ์ความเชื่อในการรักษาความเจ็บป่วย พิธีเหยา โดยหมอผีจะทำหน้าที่ล่ำสอบถามวิญญาณของบรรพบุรุษว่าได้กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดล่วงเกินขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดปฏิบัติกัน ประกอบด้วย 1) แม่หมอ ผู้ติดต่อกับสิ่งที่มองไม่เห็น การเสี่ยงดวงหรือการสร้างขวัญกำลังใจ 2) แม่แก้ว หรือนางแก้ว ผู้สูงศักดิ์ท่านหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มชาวไทลื้อ และ 3) ลูกแก้ว หรือลูกเลี้ยงของแม่แก้ว

8.5.3 อัตลักษณ์ที่แสดงถึงการผสานและอยู่ร่วมกันของพุทธศาสนากับความเชื่อเรื่องผีของชาวไทลื้อ หรือเคารพสิ่งที่มองไม่เห็น อัตลักษณ์ไทลื้อที่นำมาใช้เป็นตัวแทนสะท้อนการผสานระหว่างพุทธและผี ได้แก่ พระชาวไทลื้อ

8.5.4 อัตลักษณ์การสืบสาน ถ่ายทอด และปลูกฝังวัฒนธรรมของบรรพบุรุษไทลื้อ ที่ยังคงปรากฏความเชื่อในรูปแบบของบุคคลและบทบาทที่เป็นประสบการณ์และเป็นสิ่งที่ภูมิใจในรากเหง้าของตน ประกอบด้วย 1) ครูชาวไทลื้อ 2) ดนตรีไทลื้อ จากการสืบทอดวิถีไทลื้อจากพ่อสู่ลูก

8.6 อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กุลา

อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กุลา ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ

8.6.1 อัตลักษณ์ความศรัทธาในพุทธศาสนาของชาวกุลา ใช้หลักพุทธเศรษฐกิจ ยึดมั่นตามหลักพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของคนกุลายังคงอยู่ในรูปแบบพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน ซึ่งมักแสดงออกผ่านวิถีชีวิต พิธีกรรม และจารีตของชุมชน ประกอบด้วย 1) วัดทุ่งสว่าง แต่คนนิยมเรียก “วัดกุลา” 2) งานบุญประเพณีออกพรรษา กิจกรรมสำคัญประจำปี 3) การให้ทาน ถือว่าเป็นการทำบุญชั้นสุดยอด จะทำให้อยู่บนสวรรค์ที่สุขสบาย และ 4) ศาลและรูปจำลอง ความศรัทธาก็ยังคงเลื่อมใสต่อผู้นำของชุมชนในอดีต

8.6.2 อัตลักษณ์กุลาในฐานะของพ่อค้าเร่ เป็นภาพลักษณ์ร่วมที่แสดงถึงบทบาทของคนกุลาในอดีตชาวกุลาในบทบาทพ่อค้าเร่เดินทางเป็นกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพ่อค้าเร่กุลา

8.6.3 อัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมกับการสร้างตัวตน กลุ่มชาติพันธุ์กุลายังสามารถรักษาเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีที่โดดเด่นหลายประการเอาไว้ได้จนปัจจุบัน ประกอบด้วย 1) การฟ้อนมองเชียง ขบวนแห่ การฟ้อนเพื่อนันทนาการ และ 2) ช้องมองเชียงของชาวกุลา

8.6.4 อัตลักษณ์การสืบทอดวัฒนธรรมของบรรพบุรุษจากผู้เฒ่าผู้แก่ชาวกุลา ได้รับรู้และสืบทอดต่อไป ได้แก่ ผู้เฒ่าผู้แก่ชาวกุลา การรื้อฟื้นความทรงจำของผู้อาวุโสและปลูกฝังความรักในวัฒนธรรมของบรรพบุรุษให้แก่ลูกหลาน

8.7.อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง

อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ

8.7.1 อัตลักษณ์ความเชื่อเรื่องผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวกะเลิง อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มรักสงบประกอบกับการตั้งถิ่นฐานตามป่าเขา ความห่างไกลทำให้ชนเผ่ากะเลิงยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางความเชื่อในพิธีกรรมเผ่าชาวกะเลิงนับถือผีเรือน ผีخان ถือกันว่าเป็นวิญญาณของพ่อแม่ บรรพบุรุษ การเจ็บป่วยทางจิตวิญญาณจำต้องรักษาทางจิตวิญญาณ ซึ่งก็คือรักษาขวัญ ประกอบด้วย 1) พิธีกรรมเหยา เป็นการติดต่อสื่อสารประกอบการรำยรำระหว่างมนุษย์กับวิญญาณ 2) กลุ่มหมอเหยา พิธีไหว้พ่อน้ำตกแต่งด้วยดอกไม้โดยเฉพาะดอกจำปา 3) การเหยาแก้บน เป็นการเหยาเมื่อมีการบนบานและการเสี่ยงทาย 4) หมอเหยาปราบผีวิญญาณ ที่เข้ามาสิงในร่างของคนป่วยโดยการเหยียบไฟ และ 5) ผีปู้ตา พิธีกรรมเลี้ยงผีปู้ตาเป็นงานประจำปีของหมู่บ้าน

8.7.2 อัตลักษณ์ที่สืบทอดวิถีทางการดำรงชีพและวิถีปฏิบัติตามจารีตที่ยึดถือกันมาจากอดีต และปลูกฝังวัฒนธรรมของบรรพบุรุษแก่ ที่ยังคงปรากฏความเชื่อในรูปแบบของบุคคล และลูกหลานหลายแ่ก ประกอบด้วย บ้านทอผ้า บทบาทที่เป็นประสบการณ์และเป็นสิ่งที่ภูมิใจในรากเหง้าของตน 2) ไต้ถุนบ้านทอผ้า พื้นใช้ใช้สอย การถักทอ ปลูกฝัง เรียนรู้ และ 3) ขาโทกเทก เป็นการละเล่นของลูกหลานแ่ก

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องของชาติพันธุ์อีสานที่ได้จากการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้จะถูกนำไปประมวลเป็นเนื้อหาเพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานชุด “ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน” โดยมีกระบวนการสร้างสรรค์ตามรายละเอียดของเนื้อหาซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปในบทที่ 3

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการสร้างสรรค์

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานที่ได้จากการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มคนอีสานมีอัตลักษณ์ร่วมกันในความเชื่อเรื่องผี พราหมณ์ และพุทธ อัตลักษณ์ร่วมนี้แสดงออกอย่างหลากหลายผ่านพิธีกรรม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต และสิ่งสักการบูชา ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ได้ถูกนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานชุด “ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน” ตามเนื้อหารายละเอียดของบทนี้ ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการค้นคว้าต้นแบบการสร้างสรรค์ การกำหนดเลือกต้นแบบ การทำภาพร่าง และการสร้างสรรค์ผลงานเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด

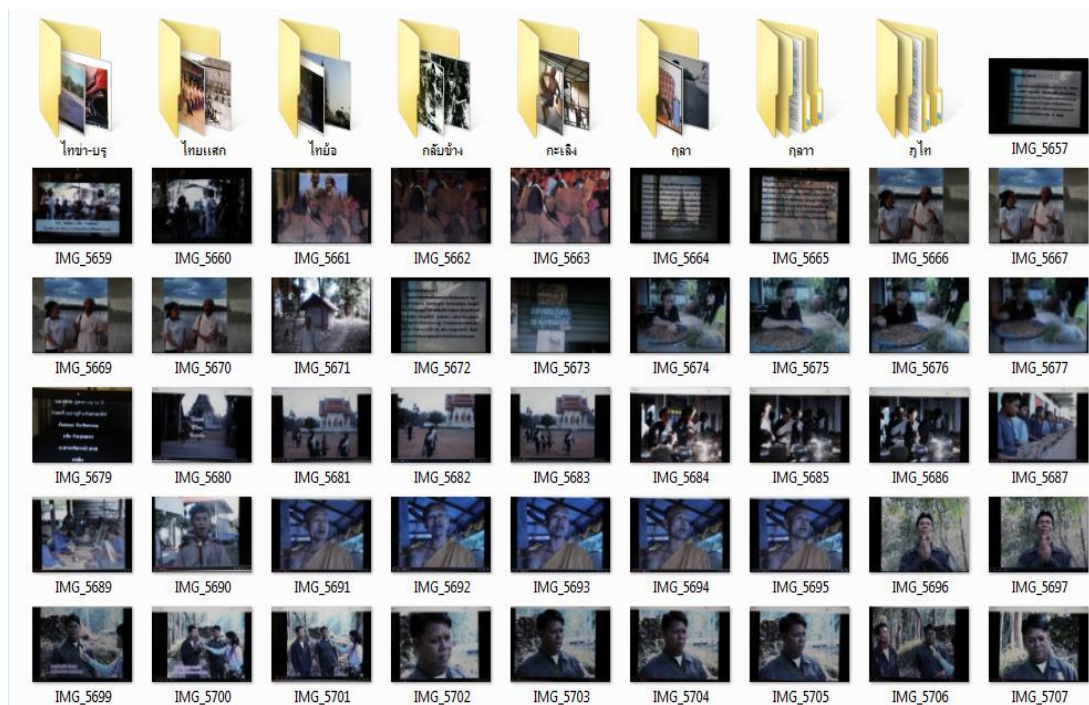
เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรดมีลักษณะเฉพาะด้านเทคนิคที่สัมพันธ์กับรูปแบบและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน จากการถ่ายทอดผลงานที่กำหนดรูปแบบของผลงานที่ต้องการถ่ายทอดมิติทางความเชื่อที่หลากหลายอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน โดยเน้นลักษณะของผลงานที่ต้องการสร้างบรรยากาศความเชื่อผ่านค่าน้ำหนักแสงและเงา การเลือกใช้เทคนิคนี้เพื่อถ่ายทอดและสื่อความหมายด้วยภาพขาวดำมีความเหมาะสมในแง่ของการกำหนดอารมณ์ความรู้สึกภายในภาพ ผ่านค่าน้ำหนักแสงเงา มีความสอดคล้องกับธรรมชาติของผลที่เกิดขึ้นจากเทคนิคภาพพิมพ์โลหะ เนื่องจากภาพพิมพ์โลหะเป็นเทคนิคที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกผ่านค่าน้ำหนักของแสงเงาภายในภาพได้อย่างเหมาะสมกับรูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงานให้ได้ค่าน้ำหนัก ขาว เทา และดำ ตามที่ต้องการจะต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการแช่แม่พิมพ์ในกรด หรือ ในสารละลายเคมี รวมถึงขั้นตอนการพิมพ์ การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โลหะกัดกรดหนึ่งชิ้นจึงมีหลายขั้นตอนและมีรายละเอียดเกี่ยวข้องมากมาย จำเป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญชำนาญในการควบคุมการสร้างสรรค์เพื่อให้ได้ผลตามต้องการได้ การทดลองการสร้างสรรค์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด และการสร้างสรรค์ผลงาน แต่ละหัวข้อมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การสร้างสรรค์ผลงานขั้นที่ 1 การค้นคว้าต้นแบบการสร้างสรรค์ (แหล่งที่มาของข้อมูล) และการกำหนดเลือกต้นแบบ

การสร้างสรรค์ขั้นที่ 1 เป็นการค้นคว้าข้อมูล เริ่มต้นด้วยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว จากหนังสือ ภาพอดีต สื่ออินเทอร์เน็ต มาจัดเป็นหมวดหมู่ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ข้อมูลที่ถูกจัดรวบรวมเพื่อใช้เป็นต้นแบบ ผลงานชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์ผลงานทั้งหมด 8 ชุด จากกลุ่มคนอีสาน ประกอบด้วย ไทยลาว (ไทอีสาน) ผู้ไท (ภูไท) ไทข่า (บรู) ไทโส้ (กะโซ่) ไทกะเลิง ไทแสก ไทญ้อ(ย้อ) และไทกุลลา (กุลลา) และในแต่ละชุดจะประกอบด้วยชิ้นงาน 8 ชิ้นงาน ที่แสดงอัตลักษณ์อย่างหลากหลายผ่านพิธีกรรม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต และสิ่งสักการบูชา แหล่งข้อมูลอื่นในการสืบค้นมีความสำคัญเนื่องจากผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานนอกจากจะเป็นต้นแบบที่แสดงอัตลักษณ์ทางความเชื่อและรูปแบบที่หลากหลายแล้ว ผู้สร้างสรรค์ปรารถนาที่จะเห็นภาพต้นแบบของวิถีชีวิตที่ยังคงความผูกพันและสืบต่อกันในชุมชน แต่เนื่องจากการดำเนินชีวิตของกลุ่มที่เปลี่ยนแปลงไปแตกต่างจากข้อมูลที่ได้รับรู้ บางพิธีกรรมเป็นเรื่องภายในกลุ่มคน บางพิธีกรรมเป็นสถานการณ์เฉพาะขึ้นอยู่กับเวลา เช่น ประเพณีตามฮีตสิบสอง เป็น

ต้น ซึ่งทำให้แหล่งที่มาของข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากข้อมูลทุติยภูมิ อาทิ ข้อมูลหนังสือ ภาพอดีต สื่ออินเทอร์เน็ต มาใช้เป็นต้นแบบของการสร้างสรรค์แทนข้อมูลปฐมภูมิ

จากการรวบรวมข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานเพื่อช่วยให้ผู้สร้างสรรค์สามารถกำหนดภาพรวมของชุดผลงาน การพิจารณาภาพรวมของลักษณะอัตลักษณ์ทั้งหมดของกลุ่มทำให้เห็นความแตกต่างที่เกิดจากการปรับตัวของวิถีการดำเนินชีวิตและการรักษารูปแบบของวิถีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน และยังเห็นถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันในพิธีกรรม เช่น พิธีเหยา ประเพณีตามฮีตสิบสองที่มีการถือปฏิบัติเหมือนกัน การกำหนดภาพรวมของชุดผลงานยังช่วยให้สามารถแยกแยะและเข้าใจต่อลักษณะรูปแบบที่เป็นความเด่นของอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ มากำหนดอัตลักษณ์ที่จะนำไปใช้ในผลงานแต่ละชิ้นได้อย่างชัดเจน และยังส่งผลการรับรู้ด้านอารมณ์ความรู้สึกในการสร้างสรรค์ผลงานแต่ละชุด

ภาพประกอบ 19 การรวบรวมข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน

2.การสร้างสรรค์ผลงานขั้นที่ 2 การทำภาพร่าง (Sketch design) เพื่อการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ขั้นที่ 2 เป็นการถ่ายภาพร่าง จากการรวบรวมข้อมูลและกำหนดอัตลักษณ์ที่จะนำมาใช้ในผลงานแต่ละชิ้นแล้ว ผู้สร้างสรรค์ได้ทดลองทำภาพร่างเพื่อเป็นแบบและแนวทางในกระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด ได้ทดลองเพื่อลักษณะการวางองค์ประกอบภายในภาพหลากหลายลักษณะ การปรับ เปลี่ยนรูปทรงสัญลักษณ์ที่เป็นส่วนสำคัญในการสื่อสารลักษณะรูปแบบอัตลักษณ์ได้อย่างเหมาะสม การทดลองสร้างค่าน้ำหนักแสงเงาภายในภาพให้เกิดบรรยากาศความรู้สึกในหลายลักษณะ การเพิ่ม ลด ปรับเปลี่ยนรูปทรง หลากหลายลักษณะเพื่อการเปรียบเทียบ

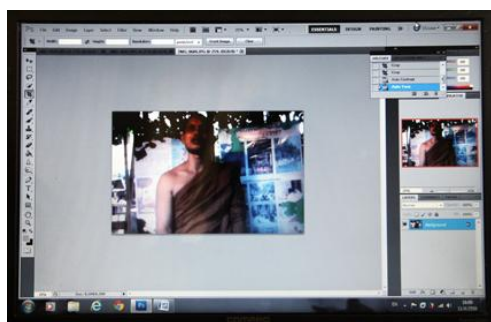
ให้ได้ภาพร่างที่มีความเหมาะสมที่สามารถสื่อความหมายได้ตามลักษณะอัตลักษณ์ที่ต้องการ รวมถึงบรรยากาศแสงและเงาภายในภาพที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อมุมมองความเชื่อของผู้คน ดังตัวอย่างภาพอัตลักษณ์บุคคลที่นำมาใช้ในการปรับแต่งภาพต้นแบบ โดยกำหนดภาพเหมือนบุคคลเป็นส่วนหลักหรือหรือจุดสนใจของภาพ และได้ประกอบข้อมูลภาพที่เกี่ยวข้องมาประกอบเข้าร่วมในการทำภาพร่างแล้วเพื่อสื่อความหมายของบุคคลในภาพกับความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ถึงความเป็นศูนย์กลางของความเชื่อของผู้คนในชุมชน อัตลักษณ์ของคนกับการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม พิธีกรรมทางพุทธศาสนา และความเชื่อเรื่องผีขงชาวไทโส้

การปรับภาพเพื่อกำหนดโครงสร้างและตำแหน่งภาพคนและองค์ประกอบอื่นภายในภาพ รวมถึงการปรับค่าน้ำหนัก แฉม อ่อน สว่าง ความคมชัดของภาพ จนได้แบบเบื้องต้น ตามต้องการ ด้วยโปรแกรมกราฟิกตกแต่งภาพ เช่น โปรแกรมตกแต่งภาพ เป็นต้น ข้อดีของการใช้โปรแกรมกราฟิก คือ สามารถปรับเปลี่ยนภาพ รูปแบบ และองค์ประกอบในภาพได้หลากหลายและรวดเร็ว ทำให้สามารถได้ภาพร่างมาเลือกใช้ได้หลายลักษณะ ด้านรูปแบบที่ออกมาเป็นการประกอบภาพจากประสบการณ์และเรื่องราวที่ถูกถ่ายทอด และได้เพิ่มเติมด้วยการปรับเปลี่ยนค่าน้ำหนักภายในภาพให้เกิดความรู้สึกภายในภาพร่างจะปรากฏส่วนที่เป็นการแสดงออกในลักษณะลดทอนความเหมือนจริง และส่วนที่แสดงออกในลักษณะนามธรรมมาประกอบกัน ทำให้ภาพร่างแสดงออกทางความรู้สึกได้มากกว่าภาพถ่ายหรือภาพเหมือนจริง มีขั้นตอนการปรับแต่งภาพร่างดังตัวอย่าง

2.1 เลือกมุมมองภาพบุคคลจากข้อมูล และปรับค่าสีให้เป็นสีขาวและดำ ด้วยโปรแกรมกราฟิกตกแต่งภาพ เพื่อให้สามารถมองเห็นค่าน้ำหนักของแสงและเงา และมิติในภาพได้ชัดเจน อีกทั้งยังสอดคล้องกับลักษณะของผลงานภาพพิมพ์โลหะ ภาพร่างจะมีความใกล้เคียงกับการแสดงออกในผลงานภาพพิมพ์โลหะ ในกรรมวิธีการสร้างแม่พิมพ์ซึ่งมีเทคนิค Aquatint ซึ่งทำให้ภาพที่พิมพ์ออกมา มีลักษณะของภาพที่มีความต่อเนื่องของแสง-เงาและบรรยากาศภายในภาพ

ภาพประกอบ 20 แสดงการเลือกภาพเหมือนบุคคลจากมุมมองแตกต่างกัน

ภาพประกอบ 21 การปรับค่าสีให้เป็นสีขาว-ดำ ด้วยโปรแกรมกราฟิกตกแต่งภาพ

2.2 การประกอบภาพจัดวางองค์ประกอบในภาพให้ได้โครงสร้างเพื่อเลือกใช้เป็นภาพร่างต้นแบบด้วยโปรแกรมกราฟิกตกแต่งภาพ ขั้นตอนนี้เป็นกรออกแบบให้ภาพร่างเกิดความหลากหลายและสร้างให้เกิดความเป็นไปได้ที่เหมาะสมกับแนวคิดที่ต้องการ สอดคล้องกับวิธีการภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด ดังตัวอย่าง

ภาพประกอบ 22 การประกอบภาพให้เกิดความหลากหลาย ด้วยโปรแกรมกราฟิกตกแต่งภาพ

การทดลองทำภาพร่างเพื่อให้ได้ภาพร่างต้นแบบตามต้องการ และเพื่อให้ได้ภาพร่างที่หลากหลายลักษณะเพื่อใช้พิจารณาเลือกภาพร่างที่สอดคล้องตามแนวความคิดให้มากที่สุดและมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โลหะ ดังอีกตัวอย่างหนึ่งของการทดลองทำภาพร่างจากรูปแบบของอัตลักษณ์ของชาวไทแสกที่เป็นกลุ่มที่มีความศรัทธาและเลื่อมใสในพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ชอบสร้างบุญมักประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอทั้งในกลุ่มของตนและร่วมกับกลุ่มอื่น ภาพความประทับใจนี้เป็นเพียงภาพหนึ่งในชุดอัตลักษณ์ของชาวไทแสกที่เลือกมาอธิบายการทดลองทำภาพร่างให้หลากหลายลักษณะก่อนการเลือกภาพในกลุ่มนี้ไปใช้เป็นต้นแบบการสร้างสรรค์หนึ่งภาพ

ภาพประกอบ 23 ตัวอย่างการทดลองทำภาพร่างจากอัตลักษณ์เดียว (ชาวไทแสก)

จากภาพตัวอย่างการทดลองทำภาพร่างจากอัตลักษณ์เดียวของชาวไทแสก ผู้สร้างสรรค์ใช้การทดลองและพัฒนาภาพร่างในลักษณะทดลองนี้กับทุกอัตลักษณ์ที่เด่นชัดและมีความเป็นไปได้กับทุกๆอัตลักษณ์ที่จะสามารถประกอบภาพเป็นภาพร่างที่มีความน่าสนใจ ซึ่งบางกลุ่มจะทำให้ภาพร่างที่ได้มีจำนวนมากหรือมากกว่าจำนวนที่ต้องการนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงาน ดังส่วนหนึ่งของตัวอย่างการทำภาพร่างจากความหลากหลายทางอัตลักษณ์ของชาวภูไท

ภาพประกอบ 24 ส่วนหนึ่งของตัวอย่างการทำภาพร่างจากความหลากหลายอัตลักษณ์ของชาวภูไท

การเลือกภาพร่างที่เหมาะสมในการสร้างสรรค์ ส่วนหนึ่งของตัวอย่างการทำภาพร่างจากความหลากหลายอัตลักษณ์ของชาวภูไทซึ่งเป็นภาพร่างของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งจากทั้งหมด 8 กลุ่ม ผู้สร้างสรรค์ต้องการภาพร่างต้นแบบเพื่อนำไปใช้สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานในกลุ่มชาติพันธุ์นี้เพียง 8 ภาพร่างต้นแบบ ผู้สร้างสรรค์มีวิธีการในการคัดเลือกภาพร่างที่สอดคล้องกับแนวความคิดในการสร้างสรรค์ด้วยวิธีการดังนี้ คือ

1) จัดกลุ่มภาพร่างที่อยู่ในชุดความหมายเดียวกันหรือมีความหมายใกล้เคียงกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน จะทำให้เห็นลักษณะรูปแบบของอัตลักษณ์แต่ละแบบได้ชัดเจนขึ้น

2) พิจารณาคัดแยกกลุ่มภาพร่างที่สามารถสื่อลักษณะของกลุ่มได้ชัดเจนที่สุดไว้ 8 กลุ่ม โดยเน้นที่แนวคิดของความหลากหลายของอัตลักษณ์ที่แสดงบนภาพ

3) พิจารณารูปทรงสัญลักษณ์องค์ประกอบภายในภาพร่าง แสงและเงาที่ปรากฏ การรับรู้บรรยากาศที่สอดคล้องกับเรื่องราว เหล่านี้เป็นส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจในการพิจารณาขั้นสุดท้าย คือ ความรู้สึกต่อคุณค่าของภาพร่างนั้นที่มีผลต่อผู้สร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่กระตุ้นการถ่ายทอดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ความรู้สึกในคุณค่าที่มีต่อภาพร่าง เกิดขึ้นจากบุคคล กลุ่มคน วัตถุ พฤติกรรม เรื่องราว ประวัติศาสตร์ เป็นต้น เป็นความรู้สึกภายในของผู้สร้างสรรค์เกิดขึ้นจากการรับรู้ข้อมูล ข้างหลังภาพหรือเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏให้เห็นได้ทั้งหมดบนภาพ เพียงเป็นความรู้สึกและทัศนคติต่อคุณค่าของภาพอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานเป็นส่วนสำคัญต่อการเลือกแต่ละภาพร่าง ดังตัวอย่างภาพร่างอัตลักษณ์ชาวภูไท 8 ภาพ เพื่อใช้สร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์

1

2

3

4

ภาพประกอบ 25 ภาพร่างอัตลักษณ์ชาวภูไททั้ง 8 ภาพ เพื่อใช้ในสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์

5

6

7

8

ภาพประกอบ 25 ภาพร่างอัตลักษณ์ชาวภูไททั้ง 8 ภาพ เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ (ต่อ)

3. การสร้างสรรค์ผลงานขั้นที่ 3 การทดลองการสร้างสรรค์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด

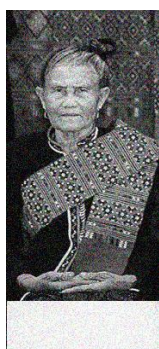
การทดลองการสร้างสรรค์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด เป็นขั้นตอนการทดลองและพัฒนาวิธีการเพื่อแนวทางในการถ่ายทอดผลงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการ การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โลหะมีวัสดุอุปกรณ์และขั้นตอนการสร้างสรรค์เฉพาะที่แตกต่างจากวิธีการสร้างสรรค์อื่น เครื่องมือและความชำนาญการควบคุมเทคนิครวมถึงการเลือกใช้วิธีการสร้างภาพที่เหมาะสมกับลักษณะของภาพร่างที่ต้องการต่างมีความสำคัญต่อผลของภาพที่จะเกิดขึ้นหลังจากการพิมพ์ผลงานออกมา การทดลองเทคนิคการสร้างสรรค์นี้ใช้แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี (Galvanized sheet) มาเป็นแม่พิมพ์ และใช้อัตราส่วนผสมสารละลายที่ใช้ในการทดลอง คือ ปริมาณการผสมสารเคมี คอปเปอร์ ซัลเฟต 0.075 มิลลิกรัม ต่อ น้ำ 10 มิลลิลิตร

การทดลองด้านเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรดในการสร้างสรรค์ผลงาน เนื่องจากภาพพิมพ์โลหะกัดกรดมีหลากหลายวิธีการที่ให้ผลของภาพที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกัน และระยะเวลาในการผสมสารละลายมีผลกับภาพได้ หากทำการแช่ในสารละลายน้อยไปค่าน้ำหนักของภาพจะเป็นค่าน้ำหนักอ่อนซึ่งแตกต่างกันได้หลายระดับ หากแช่ในสารละลายมากเกินไปอาจได้ค่าน้ำหนักของภาพที่ดำเกินไปหรืออาจส่งผลให้ตัวป้องกันผิวหน้าโลหะหลุดออกสร้างความเสียหายให้กับผลงานได้ ดังนั้น การทดลองด้านเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรดเพื่อให้สามารถควบคุมขั้นตอนการสร้างแม่พิมพ์ได้ดีและให้ได้

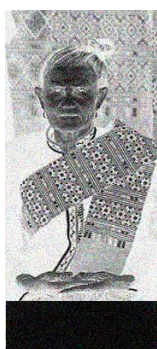
ภาพผลงานพิมพ์ที่มีความสมบูรณ์ การทดลองเพื่อศึกษาเพื่อให้ทราบระยะเวลาการแช่แม่พิมพ์ในสารละลายและรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจริงจึงเป็นสิ่งจำเป็น ผลการทดลองที่จะนำไปใช้กับการสร้างสรรค์ผลงานจริง ดังนี้

3.1 การทดลองที่ 1 วิธีการถ่ายโอนภาพด้วยความร้อน (Photo transfer)

การทดลองวิธีการถ่ายโอนภาพด้วยความร้อนลงบนแม่พิมพ์โลหะเพื่อนำผลของเวลาในการแช่ที่เหมาะสม ซึ่งเป็นวิธีการแรกๆที่ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้ในการขึ้นรูปโครงสร้างผลงาน โดยใช้รูปแบบที่เหมือนกันและใช้เวลาในการแช่ที่แตกต่างกัน คือ 1 3 5 7 10 15 20 25 30 35 40 และ 45 นาที

ภาพต้นแบบ

ภาพกลับค่า

ใช้ความร้อนถ่ายโอนภาพ

พิมพ์ภาพทดสอบ

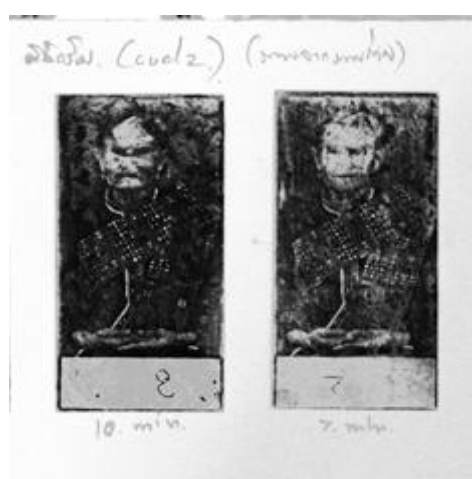
แช่ในสารละลายเคมี

ภาพประกอบ 26 ขั้นตอนการทดลองการถ่ายโอนภาพด้วยความร้อนลงบนแม่พิมพ์โลหะ

ภาพประกอบ 27 แสดงผลของภาพจากการทดลองการถ่ายโอนภาพด้วยความร้อนลงบนแม่พิมพ์โลหะ

จากผลการทดลองการถ่ายโอนภาพด้วยความร้อนลงบนแม่พิมพ์โลหะ เมื่อเปรียบเทียบผลของเวลากับภาพที่เกิดขึ้นจากการพิมพ์ จะเห็นได้ว่า ระยะเวลาในการแช่แม่พิมพ์ในสารละลายด้วยวิธีการนี้เพื่อขึ้นรูปโครงสร้างผลงานอยู่ในช่วงเวลาน้อยกว่า 7 และไม่ควรเกิน 10 นาที เพราะภาพจะขาดรายละเอียดและระดับความลึกและค่าน้ำหนักจะหายไป ดังภาพ

ภาพประกอบ 28 แสดงผลของภาพเมื่อแช่แม่พิมพ์ในสารละลาย 7 และ 10 นาที

3.2 การทดลองที่ 2 เพิ่มค่าน้ำหนักวิธีการกัดกรดแบบลายเส้น (Hart Ground)

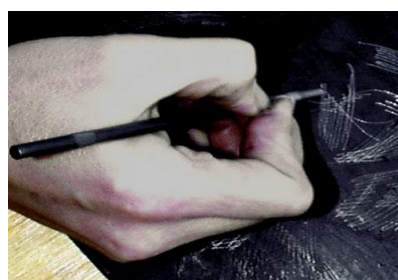
การทดลองเพิ่มค่าน้ำหนักวิธีการกัดกรดแบบลายเส้นหรือแบบพื้นแข็ง เป็นวิธีการที่ใช้ในการสร้างภาพลักษณะเส้น และค่าน้ำหนักของเส้นที่แตกต่างกันขึ้นกับระยะเวลาการแช่แม่พิมพ์ในสารละลายเคมี การทดลองนี้ใช้ระยะเวลาการแช่แม่พิมพ์ในสารละลายเคมีคอปเปอร์ (II) คลอไรด์ ด้วยเวลาที่แตกต่างกัน คือ มีวิธีการกัดกรดลายเส้นเพื่อการสร้างสรรค์ ดังนี้

การทาเคลือบน้ำยาป้องกันกรดกัด เริ่มจากการทำความสะอาดไขมันหรือคราบสกปรกที่ตกค้างอยู่บนแผ่นแม่พิมพ์ให้เรียบร้อยก่อนทาเคลือบผิวพื้นแม่พิมพ์ ทาน้ำยาป้องกันกรดกัด (Stop-out Varnish) โดยปกติใช้ผงแอพลิเคชันผสมกับน้ำมันสน (Turpentine) แล้วใช้แปรงจุ่มทาด้านหลังโลหะให้ทั่วแล้วปล่อยให้แห้งสนิทบนแผ่นแม่พิมพ์ แล้วปล่อยให้แผ่นแม่พิมพ์แห้งสนิทก่อนทำการชุบขีดสร้างภาพ

การชุบขีดเพื่อสร้างลายเส้นและค่าน้ำหนัก (Hard Ground) เครื่องมือสร้างภาพที่นิยมใช้คือ เหล็กแหลมเอทชิง (Etching Needle) ใช้ขีดเขียนเป็นรูปวาดลายลงบนระนาบผิวโลหะที่เตรียมพื้นแล้วเหล็กแหลมจะเปิดพื้นที่ขี้ผึ้งหรือน้ำยาให้เห็นร่องเส้นจนถึงพื้นผิวโลหะ ภาพจะมีความเข้มและความอ่อนที่ต่างกัน ระยะเวลาแช่กรดควรที่ต่างกันจะทำให้แม่พิมพ์มีร่องเส้นที่ลึกตื้นแตกต่างกันด้วย เส้นที่ลึกก็ติดหมึกเข้มกว่าเส้นที่ตื้น จะทำให้ได้ภาพที่มีความสมบูรณ์ของค่าน้ำหนักมากขึ้น ลักษณะการชุบหรือเขียนลายเส้นด้วยเหล็กแหลมเอทชิง ดังภาพ

การเคลือบน้ำยาป้องกันกรดกัดด้วยแปรง

การชุบขีดเพื่อสร้างลายเส้น

การพิมพ์ผลงาน

แช่แม่พิมพ์ในสารละลายเคมี

ภาพประกอบ 29 ขั้นตอนการทดลองเพิ่มค่าน้ำหนักวิธีการกัดกรดแบบลายเส้น (Hart Ground)

ภาพพิมพ์

แม่พิมพ์

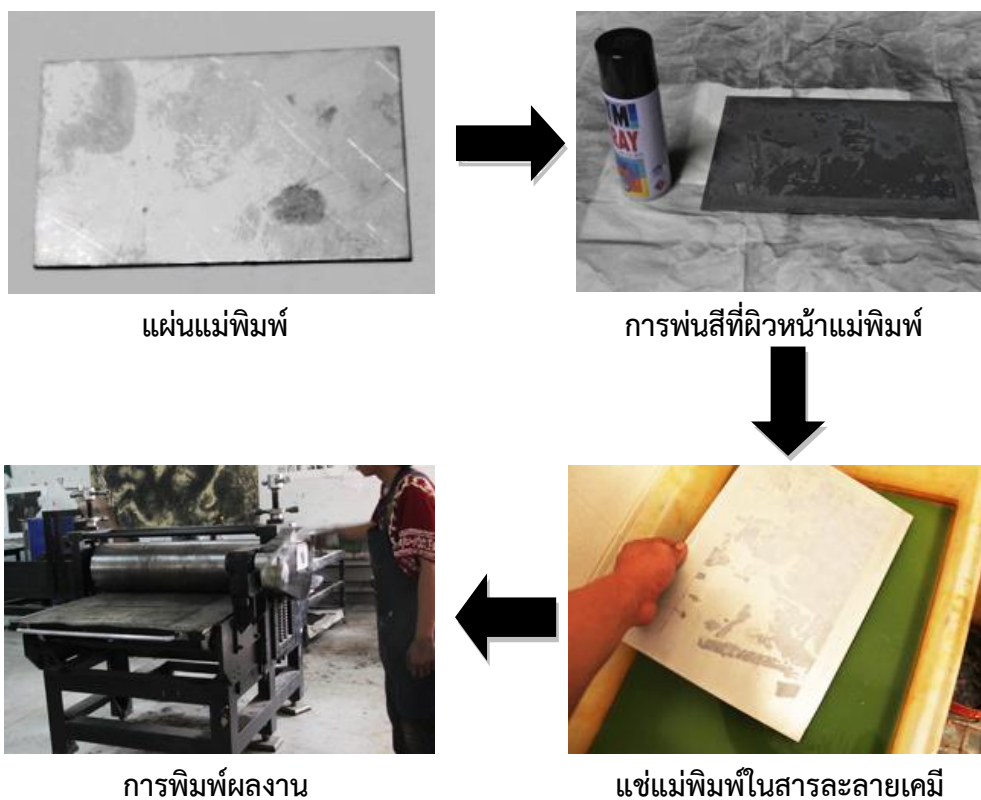
ภาพประกอบ 30 แสดงผลของค่าน้ำหนักของเส้นกับระยะเวลาการแช่แม่พิมพ์ในสารละลาย

จากผลการทดสอบเพื่อให้ได้ค่าน้ำหนักของเส้นไปช่วยเสริมในภาพหลังจากการถ่ายโอนภาพในขั้นตอนแรก ค่าน้ำหนักของเส้นที่ต้องการต้องเป็นค่าน้ำหนักที่เป็นสีดำหลังจากการพิมพ์จากภาพแสดงผลของค่าน้ำหนักของเส้นกับระยะเวลาการแช่แม่พิมพ์ในสารละลาย เห็นได้ว่า เส้นที่เกิดจากการสานเส้นทับซ้อนกันคล้ายลักษณะของการวาดเส้นด้วยดินสอสีดำ สามารถทำให้เกิดร่องรับหมึกที่เป็นน้ำหนักสีดำได้โดยใช้ระยะเวลาการแช่ในสารละลายไม่น้อยกว่า 15 นาที ดังนั้นในการสร้างสรรค์ผลงาน ระยะเวลาในการนำแม่พิมพ์ที่สร้างภาพด้วยวิธีการกัดกรดแบบลายเส้น (Hart Ground) ใช้ระยะเวลาการแช่แม่พิมพ์ในสารละลาย 15 นาที

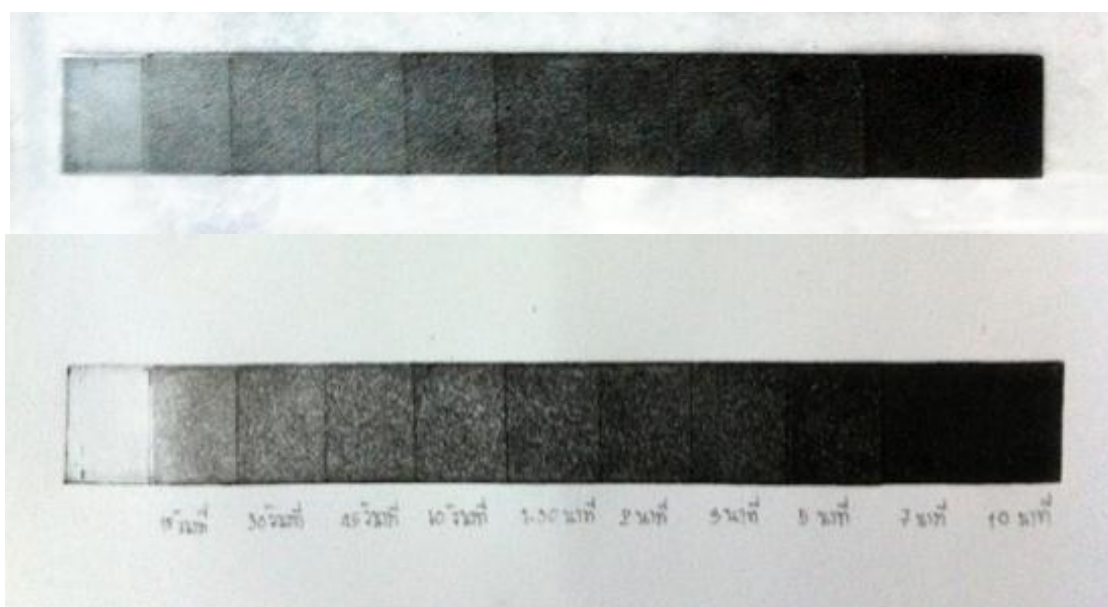
3.3 การทดลองที่ 3 วิธีการกัดกรดแบบโรยเม็ดยางสน (Aquatint Process)

วิธีการกัดกรดแบบโรยเม็ดยางสน เป็นกรรมวิธีกัดกรดแผ่นแม่พิมพ์ในเป็นเนื้อที่สีต่างๆ อย่างภาพระบายด้วยสีน้ำ หรือหมึกน้ำ การทดลองวิธีการกัดกรดแบบโรยเม็ดยางสนนี้เป็นการประยุกต์หลักการทำแม่พิมพ์แต่เดิมมาใช้สีผงหรือ สีสเปรย์กระป๋อง โดยหลักการคือจะต้องทำแผ่นแม่พิมพ์ให้มีพื้นเป็นรูพรุนโดยการสีพื้นที่มีความละเอียดลงไปทีผิวหน้าของแม่พิมพ์ แล้วรอให้สีแห้งสนิทติดกับพื้นผิวแม่พิมพ์โลหะ เมื่อนำแผ่นแม่พิมพ์ไปแช่ในสารละลายเคมี สารละลายก็จะผ่านเข้าไปตามช่องเล็กๆ ในระหว่างเม็ดสีบนพื้นแม่พิมพ์และกัดเซาะผิวพื้นโลหะเป็นโพรงเล็กๆ จะทำให้เกิดรูพรุนที่จะคอยอุ้มหมึกพิมพ์เอาไว้ ซึ่งจะสร้างค่าน้ำหนักได้ตามระยะเวลาในการแช่แม่พิมพ์ในสารละลาย

ผลงานภาพพิมพ์โลหะกัดกรดแบบโรยเม็ดยางสนนี้สามารถใช้แสดงน้ำหนักของสีในแบบต่างๆ กันได้หลายระดับ เช่น ดำ เทาแก่ เทาอ่อน ขาว เป็นต้น จะเป็นน้ำหนักแบนๆ หรือการไล่ น้ำหนักอันนวลนึ่ม หรือเป็นน้ำหนักสีบางใสอย่างภาพเขียนสีน้ำก็ได้

ภาพประกอบ 31 ขั้นตอนการทดลองวิธีการกัดกรดแบบโรยเม็ดยางสน (Aquatint Process)

ภาพประกอบ 32 แสดงผลระดับของค่าน้ำหนักจากการทดลองวิธีการกัดกรดแบบโรยเม็ดยางสน

จากระดับของค่าน้ำหนักจากการทดลองวิธีการกัดกรดแบบโรยเม็ดยางสน เป็นวิธีการที่จะนำไปใช้สร้างสรรค์ผลงานเป็นขั้นตอนที่ทำหลังจากขั้นตอนการทดลองเพิ่มค่าน้ำหนักวิธีการกัดกรดแบบ

ลายเส้นเพื่อให้ได้ค่าน้ำหนักสีที่ต่อเนื่องกลมกลืนกันตามภาพร่างที่ได้ออกแบบไว้ ระดับของค่าน้ำหนักที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการแช่แม่พิมพ์ในสารละลายซึ่งค่าน้ำหนักที่ต้องการนำไปใช้ต้องเป็นค่าน้ำหนักดำแต่จะไม่ดำสนิท เพื่อให้สามารถมองเห็นร่องรอยของวิธีการถ่ายโอนภาพและวิธีการกัดกรวดลายเส้น ซึ่งเป็นวิธีการที่ได้อธิบายไว้ก่อนหน้านี้ ดังนั้น ระยะเวลาในการแช่แม่พิมพ์ในสารละลายด้วยวิธีการกัดกรวดแบบโรยเม็ดยางสนสำหรับการสร้างสรรค์ คือ 7 นาที ซึ่งให้ค่าน้ำหนักดำที่เพียงพอต่อการสร้างสรรค์วิธีการนี้

3.4 การทดลองที่ 4 การประยุกต์วิธีการและเครื่องมือสร้างแม่พิมพ์เพื่อการสร้างสรรค์ผลงาน

การประยุกต์วิธีการและเครื่องมือสร้างแม่พิมพ์เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานเกิดจากการที่ผู้สร้างสรรค์ได้นำผลการทดลองทั้ง 3 ไปใช้กับการสร้างสรรค์ผลงานแล้วพบว่าผลงานภาพพิมพ์ยังไม่สามารถสร้างความรู้สึกรับรู้ของบรรยากาศของแสงและเงาได้อย่างที่ต้องการ อีกทั้งวิธีการสร้างแม่พิมพ์ไม่สามารถตอบสนองการถ่ายทอดที่ผู้สร้างสรรค์คาดหวังให้ผลงานออกมาในรูปแบบของอารมณ์ความรู้สึกที่สามารถตอบโต้กับผลงานได้รวดเร็วขึ้นคล้ายลักษณะของงานวาดเส้น (Drawing) ที่สามารถแสดงความรู้สึกผ่านเส้นได้ทั้งความละเอียดของเส้น ความหนา ร่องรอยของความอิสระในการถ่ายทอด จากปัญหาดังกล่าวผู้สร้างสรรค์ได้ประยุกต์วิธีการสร้างสรรค์เพื่อให้ผลงานภาพพิมพ์ที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้ดีขึ้น ดังนี้

3.4.1 การประยุกต์วิธีการสร้างแม่พิมพ์ ผู้สร้างสรรค์ได้นำหลักพื้นฐานของการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์เมสโซตินท์ คล้ายกับการวาดเส้นด้วยดินสอสีขาวบนกระดาษดำ แตกต่างกันในวิธีการนี้ต้องใช้แท่งโลหะค่อยๆ บดบนผิวหน้าแม่พิมพ์ให้ส่วนที่ต้องการให้สว่างค่อยๆ ปรากฏภาพหรือรูปทรงขึ้นมา ขั้นแรกก่อนการสร้างภาพบนแม่พิมพ์โดยใช้วิธีการเดียวกันกับการสร้างค่าน้ำหนักด้วยวิธีการกัดกรวดแบบโรยเม็ดยางสน (Aquatint Process) แตกต่างกันในวิธีการนี้ต้องเตรียมพื้นแม่พิมพ์ให้เป็นสีดำหรือค่าน้ำหนักสีดำ ด้วยการแช่แม่พิมพ์ที่สร้างด้วยวิธีการกัดกรวดแบบโรยเม็ดยางสนในสารละลาย นาน 30 นาที ทำเช่นเดียวกัน 3 รอบจะช่วยให้ระดับความพรุนของผิวแม่พิมพ์ที่เป็นร่องรับหมึกสีดำมีความละเอียดของส่วนต่างภายในระยะใกล้และระยะไกลภายในผลงานได้ดีขึ้น

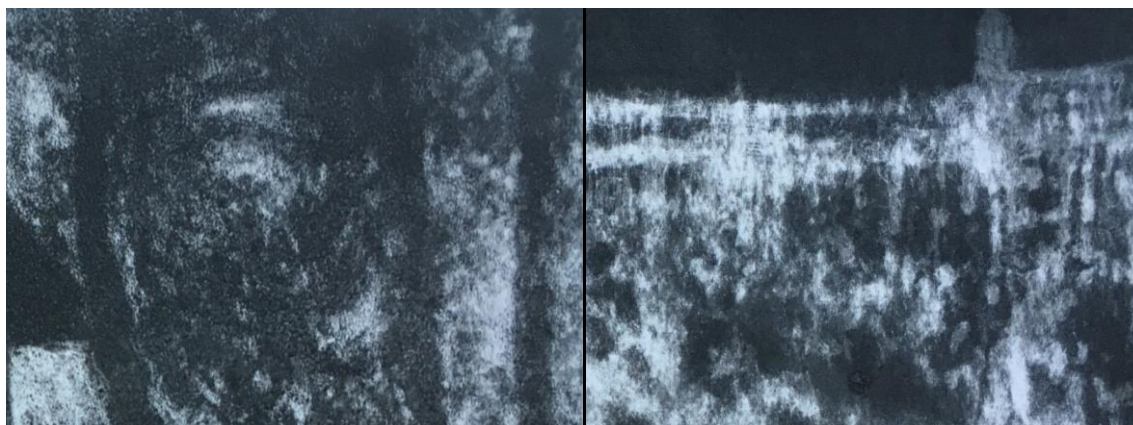
3.4.2 การทดลองเครื่องมือการสร้างแม่พิมพ์ เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้กับการทำแม่พิมพ์ที่นิยมใช้กัน คือ เหล็กแหลม (Needle) และเหล็กกลบน้ำหนัก (Burning) ไม่สามารถตอบสนองการแสดงออกและความต้องการให้ผลของภาพพิมพ์แสดงออกทางอารมณ์ (Expression) ได้ตามต้องการ ผู้สร้างสรรค์จึงได้ทดลองหาเครื่องมืออื่นนำมาประยุกต์และทดลองใช้สร้างสรรค์เพื่อศึกษาผลและวิธีการควบคุมให้เกิดผลตามที่ต้องการ เครื่องมือที่นำมาประยุกต์ใช้คือ เครื่องเจียรขนาดเล็ก นำมาทดลองร่วมกับหัวเจียรที่สามารถมาใช้ลบน้ำหนักในลักษณะเดียวกันกับเหล็กกลบน้ำหนัก (Burning) แล้วนำมาทดลองสร้างแม่พิมพ์เพื่อศึกษาผลของภาพที่เกิดขึ้นในหลายลักษณะ เช่น ลักษณะของพื้นผิว ลักษณะของเส้น ลักษณะของลายละเอียด แสงและเงา ความต่อเนื่องของน้ำหนักสีภายในภาพ เป็นต้น

ภาพประกอบ 33 เครื่องเจียรขนาดเล็กที่ประยุกต์นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงาน

ภาพประกอบ 34 ลักษณะหัวลบน้ำหนัก (Burning) ขนาดต่าง

ภาพประกอบ 35 แสดงผลลักษณะพื้นผิว จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ

ภาพประกอบ 36 แสดงผลลักษณะของค่าน้ำหนัก จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ

ภาพประกอบ 37 แสดงผลลักษณะของแสงเงา จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ

ภาพประกอบ 38 แสดงผลลักษณะของค่าน้ำหนักในบรรยากาศ จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ

ภาพประกอบ 39 แสดงผลลักษณะบรรยากาศ จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ

ภาพประกอบ 40 แสดงผลลักษณะของภาพพระยะไกล จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ

ภาพประกอบ 41 แสดงผลลักษณะของภาพพระยะไกล จากการประยุกต์วิธีการและเครื่องมือ

4. การสร้างสรรค์ผลงานขั้นที่ 4 การสร้างสรรค์ผลงานเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด

4.1 วัสดุอุปกรณ์หลักในการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โลหะ

4.1.1 แผ่นโลหะ หรือ แม่พิมพ์ ใช้แผ่นโลหะที่ใช้กันมาแต่โบราณก็คือ แผ่นทองแดง และแผ่นทองเหลืองในการทำภาพพิมพ์ร่องลึก ในปัจจุบันสามารถใช้แผ่นโลหะได้หลายชนิดขึ้นอยู่กับรูปแบบของผลงานที่ต้องการ แผ่นแม่พิมพ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ คือ แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี

ภาพประกอบ 42 แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี (Galvanized sheet)
นำมาใช้เป็นแม่พิมพ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน

4.1.2 สารเคมี สารเคมีที่ใช้เมื่อผสมเข้ากับน้ำกลายเป็นสารละลายเคมี เนื่องจากสามารถกัดเซาะแม่พิมพ์โลหะให้เกิดร่องรับหมึก ได้แก่ คอปเปอร์ ซัลเฟต (Copper Sulfate Chemical) มีลักษณะเป็นผงเม็ดผลึกเล็กๆ สีฟ้า นิยมใช้ในอุตสาหกรรมเกษตร (อาหารสัตว์) อุตสาหกรรมสิ่งทอ (ย้อมสี) และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (Printed Circuit Board)

ภาพประกอบ 43 สารเคมีคอปเปอร์ ซัลเฟต ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

4.1.3 เครื่องมือทำแม่พิมพ์ เครื่องมือที่ใช้ทำแม่พิมพ์คือ เครื่องเจียรขนาดเล็กที่มีด้ามจับขนาดเล็กคล้ายปากกาช่วยให้สะดวกต่อการทำงาน กับหัวเจียรและหัวลบภาพที่ประยุกต์ขึ้นมาสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานในชุดนี้สามารถมาใช้ลบน้ำหนักในลักษณะเดียวกันกับเหล็กลบน้ำหนัก (Burning)

ภาพประกอบ 44 เครื่องมือทำแม่พิมพ์และหัวลบภาพลักษณะต่างๆ

4.1.4 หมึกพิมพ์ หมึกที่ใช้พิมพ์ภาพพิมพ์ร่องลึกเรียกกันว่า หมึกเอตชิง เป็นหมึกที่มีเนื้อละเอียดมากกว่าหมึกพิมพ์ภาพแกะไม้ หมึกลักษณะนี้สามารถใช้ได้เลย มีความเหลวของสีที่มีความเหมาะสมกับภาพพิมพ์ร่องลึกโดยไม่ต้องผสมกับตัวหล่อลื่น

ภาพประกอบ 45 หมึกสำหรับพิมพ์ภาพพิมพ์ร่องลึก (Etching Ink)

4.1.5 เครื่องพิมพ์ หรือแท่นพิมพ์ การพิมพ์ภาพพิมพ์โลหะ โดยใช้เครื่องพิมพ์เฉพาะที่เรียกว่า เครื่องพิมพ์เอตชิง (Etching Press) หรือเครื่องพิมพ์ภาพโลหะ (Intaglio Press) วิธีใช้นั้นเริ่มด้วยการวางแผ่นแม่พิมพ์ลงบนเหล็กแผ่นรอง และเอากระดาษพิมพ์วางทาบแล้วเอาผ้าสักหลาดปู

ขั้นหนึ่งก่อน จึงจะอัดลูกกลิ้ง โดยหมุนมือหมุนแรงกดลงมาให้อยู่ระดับเท่ากันทั้ง 2 ข้าง แล้วจึงทำการหมุนแรงเคลื่อนไปจนสุดแม่พิมพ์

ภาพประกอบ 46 แม่พิมพ์สำหรับพิมพ์ภาพพิมพ์ร่องลึก (Intaglio Press)

4.2 ขั้นตอนการเตรียมแม่พิมพ์โลหะ

เริ่มด้วยการเตรียมแม่พิมพ์โลหะ เริ่มด้วยการตัดแผ่นโลหะตามขนาดที่ต้องการ แม่พิมพ์โลหะที่นำมาใช้เป็นแม่พิมพ์ คือ แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี (Galvanized sheet) มีสีเทาและมีความเงา ปกติโลหะที่นิยมใช้ในการทำภาพพิมพ์กัณฑ์นิยมใช้กันโดยทั่วไป มีขนาด 0.8 ถึง 1.5 มิลลิเมตร เนื่องจากการทำภาพพิมพ์กัณฑ์ในบางวิธีการต้องการความลึกของโลหะค่อนข้างมาก

ภาพประกอบ 47 แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี (Galvanized Steel Sheet)

4.2.1 การเตรียมแม่พิมพ์โลหะ อุปกรณ์ในการเตรียมแม่พิมพ์โลหะ ได้แก่ กระจดาษทราย แผ่นสติกเกอร์ มีดคัตเตอร์ อะสีตัน หรือน้ำสมสายชู

ภาพประกอบ 48 อุปกรณ์ในการเตรียมแม่พิมพ์โลหะ

4.2.2 การขัดผิวหน้าแม่พิมพ์ โดยใช้กระดาษทรายน้ำประเภชขัดเหล็กตั้งแต่เบอร์ 800-1200 เพื่อลบรอยขีดข่วนที่ผิวหน้าของแผ่นโลหะด้านที่ต้องการใช้งาน การขัดจะเริ่มต้นจากกระดาษทรายเบอร์ 800 เพิ่มขนาดขึ้นจนถึงเบอร์ 1200 ขัดในขณะที่ผิวแผ่นโลหะเปียกน้ำ จนผิวแผ่นโลหะเรียบ

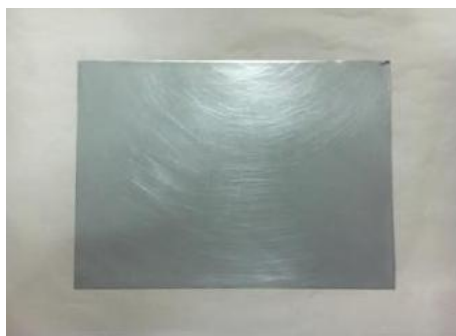
ภาพประกอบ 49 การขัดผิวหน้าแม่พิมพ์โลหะ

4.2.3 การล้างคราบไขมันบนผิวแม่พิมพ์โลหะ โดยสารเคมีที่ใช้กำจัดคราบมันได้ทั่วไป เช่น อะซิโตน น้ำส้มสายชู ล้างและเช็ดให้ทั่วผิวหน้าของโลหะ ปัจจุบันสามารถใช้น้ำยาขัดผิวโลหะได้

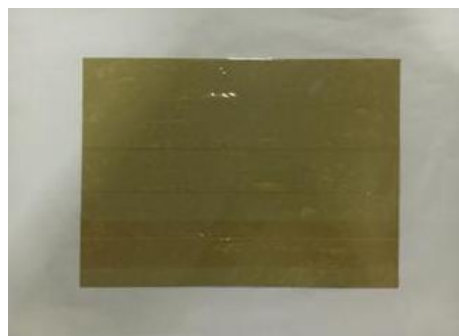

ภาพประกอบ 50 การล้างคราบไขมันบนผิวแม่พิมพ์โลหะ

4.2.4 การป้องกันด้านหลังแผ่นแม่พิมพ์โลหะ เป็นส่วนที่ไม่ต้องการให้โลหะสัมผัสสารเคมี แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสีเป็นโลหะที่เปิดผิวเปิดทั้ง 2 ด้าน จะต้องป้องกันส่วนด้านหลังสามารถทำได้หลากหลายวิธีการและวัสดุป้องกันตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน เช่น แผ่นสติ๊กเกอร์สเปรย์ วานิช สีน้ำมัน เป็นต้น

ด้านหน้า

ด้านหลัง

ภาพประกอบ 51 ด้านหน้าและด้านหลังแม่พิมพ์โลหะ

4.3 ขั้นตอนการเตรียมสารละลายเคมี

การทดลองเทคนิคการสร้างสรรค์นี้ใช้แม่พิมพ์แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี (Galvanized Steel Sheet) สารละลายที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กัดเซาะให้เกิดภาพคือ คอปเปอร์ (II) คลอไรด์ (Copper II Chloride) การเตรียมสารละลายเคมีด้วยการผสมสารเคมีกับน้ำด้วยอัตราส่วน คอปเปอร์ (II) คลอไรด์ 0.075 มิลลิกรัม ต่อ น้ำ 10 มิลลิลิตร ขึ้นอยู่กับขนาดของอ่างแช่และขนาดของแม่พิมพ์ สารละลายต้องท่วมผิวหน้าแม่พิมพ์

ภาพประกอบ 52 การเตรียมสารละลายเคมี

4.4 ขั้นตอนการเตรียมภาพร่าง

ขั้นตอนการเตรียมภาพร่างเนื่องจากผลงานภาพพิมพ์ที่พิมพ์ออกมาแล้วจะกลับด้านตรงกับข้ามกับแม่พิมพ์ เพื่อให้ผลงานพิมพ์ออกมาได้เหมือนกับภาพร่างต้นแบบต้องทำการกลับข้างเพื่อใน

ระหว่างการทำแม่พิมพ์เพื่อให้ผลงานที่พิมพ์ออกมาบนกระดาษมีทิศทางและองค์ประกอบต่างๆ อยู่ด้านเดียวกันกับภาพร่างที่ใช้เป็นต้นแบบ

ภาพร่างที่เป็นต้นแบบ

ภาพร่างที่กลับข้างแล้ว

ภาพประกอบ 53 แสดงตัวอย่างภาพร่างที่เป็นต้นแบบและภาพร่างที่กลับข้างแล้ว

4.5 การสร้างภาพบนแม่พิมพ์ด้วยเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด

การเลือกวิธีการที่เหมาะสมสามารถตอบสนองรูปแบบของผลงานและอารมณ์ความรู้สึกในการถ่ายทอด การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ได้ทดลองเทคนิคและทดลองสร้างสรรค์และปรับปรุงวิธีการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สร้างสรรค์ ดังนั้น ในการสร้างสรรค์ผลงานแต่ละชิ้น ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกวิธีการสร้างภาพบนแม่พิมพ์ ด้วยการประยุกต์วิธีและเครื่องมือสร้างแม่พิมพ์เพื่อการสร้างสรรค์ผลงาน ดังต่อไปนี้

4.5.1 ขั้นตอนที่ 1 การสร้างภาพบนแม่พิมพ์ด้วยเทคนิคกัดกรดแบบโรยเม็ดยางสน (Aquatint)

ขั้นตอนนี้ผู้สร้างสรรค์ได้นำหลักการเทคนิคกัดกรดแบบโรยเม็ดยางสนมาใช้แต่ได้เปลี่ยนจากการใช้ยางสน เป็นการใส่สเปรย์พ่นสี ทำให้เวลาในการแช่ต่างกันและจำนวนครั้งในการแช่มากขึ้นเพื่อให้พื้นผิวมีความพรุนหรือโพรงเล็กๆจำนวนมากบนผิวหน้าของแม่พิมพ์เกิดเป็นร่องรับหมึก กล่าวคือ เมื่อพิมพ์ผลงานออกมาแล้วจะเกิดเป็นสีดำทั่วทั้งภาพ เจตนาการใช้เทคนิคนี้เป็นเทคนิคแรกๆเพื่อให้ผิวของแม่พิมพ์เมื่อลงหมึกกลายเป็นพื้นที่สีดำ คล้ายกระดาษดำก่อนการนำไปใช้ต่อในขั้นตอนของการลงน้ำหมึกต่อไป

ขั้นตอนนี้ เริ่มด้วยการพ่นสเปรย์สีดำให้ทั่วทั้งแผ่นในลักษณะละอองหรือลักษณะที่เป็นเม็ดขนาดเล็กไม่ให้บางหรือหนาจนเกินไป ถ้าบางเกินไปจะทำให้เม็ดสีหลุดจากแม่พิมพ์ได้ง่าย ถ้ามีความหนาเกินไปสารละลายจะไม่สามารถเข้าไปกัดเซาะผิวหน้าของแม่พิมพ์ได้ รอจนสีแห้งสนิทแล้วนำไปแม่พิมพ์ไปแช่สารละลายในอ่างแช่ ระยะเวลาการแช่ที่ผู้สร้างสรรค์ใช้ คือ 30 นาที (ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของสารเคมี) เมื่อครบตามระยะเวลานำแม่พิมพ์ล้างน้ำแล้วจึงล้างสีออกให้หมดจนแผ่นแม่พิมพ์สะอาด รอจนแห้งแล้วทำเช่นเดิมซ้ำ 3 ครั้ง การทำซ้ำจะช่วยให้ความพรุนที่ผิวหน้าแม่พิมพ์มีความละเอียดขึ้นกว่าการทำเพียงรอบเดียว และจะช่วยให้ได้ค่าน้ำหนักดำภายในภาพที่มีความลึกที่ดี สามารถสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีลักษณะของบรรยากาศแสงและเงาได้ดี

ภาพประกอบ 54 การใช้สเปรย์กระป๋องพ่นให้ทั่วผิวหน้าแผ่นแม่พิมพ์

4.5.2 ขั้นตอนที่ 2 การสร้างภาพด้วยวิธีการลบน้ำหนั (Burning)

วิธีการลบน้ำหนักมีเครื่องมือเฉพาะในการทำภาพพิมพ์โลหะ (Intaglio Press) เรียก Burnisher ลักษณะเป็นแท่งตรงปลายรูปประตูลำโพงโค้งสามารถใช้ลบหรือขูดร่องบนผิวแม่พิมพ์ในส่วนที่ต้องการให้ขาว หรือสว่างขึ้นได้ การสร้างภาพด้วยวิธีการลบน้ำหนัก (Burning) ผู้สร้างสรรค์ได้นำมาทดลองใช้ผลของภาพยังไม่สามารถตอบสนองการถ่ายทอดด้านอารมณ์ความรู้สึก (Expression) จึงได้ทดลองนำเครื่องเจียรขนาดเล็กมาใช้สร้างแม่พิมพ์ให้ผลของภาพที่หลากหลายได้ดี และยังช่วยให้ผู้สร้างสรรค์แสดงออกและถ่ายทอดลงบนผลงานได้อย่างอิสระ เห็นได้จากผลการทดลอง

4 การประยุกต์วิธีการและเครื่องมือสร้างแม่พิมพ์เพื่อการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพประกอบ 55 เครื่องมือลบน้ำหนัก (Burnisher) ที่ใช้กันทั่วไป

ภาพประกอบ 56 เครื่องเจียรขนาดเล็กที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

การสร้างภาพด้วยวิธีการลบน้ำหนัก (Burning) โดยนำแผ่นแม่พิมพ์จากขั้นตอนที่ 1 การสร้างภาพบนแม่พิมพ์ด้วยเทคนิคกัดกรดแบบโรยเม็ดทรายสน (Aquatint) ถึงตรงนี้ผิวหน้าของแม่พิมพ์จะมีลักษณะคล้ายกระดาษทรายสีดำทั่วทั้งแผ่น ต้องทำให้ภาพเกิดแสงสว่างและปรากฏรูปทรงขึ้นมาด้วยวิธีการลบน้ำหนักหรือการลบร่องรับหมึกจนได้ภาพตามภาพร่างที่ต้องการ วิธีการนี้คล้ายลักษณะการเขียนดินสอขาวบนกระดาษสีดำ เพื่อให้เกิดแสง-เงาในภาพ รวมถึงบรรยากาศโดยรวมของภาพด้วย

เพื่อให้ง่ายต่อการสังเกตภาพที่จะเกิดขึ้นบนแม่พิมพ์ในระหว่างการขัดได้โดยการเอียงแผ่นโลหะ หรือ หันทิศทางการทำงานให้แสงตกกระทบบนแม่พิมพ์เพื่อให้สามารถมองเห็นได้ง่าย หรือการลงหมึกดำบนแม่พิมพ์เพื่อช่วยในการสังเกต วิธีการนี้ส่วนที่ลบออกจะเห็นพื้นผิวโลหะของแผ่นแม่พิมพ์สว่างขึ้น ช่วยให้สามารถสังเกตเห็นภาพและร่องรอยที่ขีดไปแล้วได้ง่าย เมื่อต้องการทราบว่าน้ำหนักที่ขูดลงบนแม่พิมพ์เกิดน้ำหนักหรือความเข้มของสีได้อย่างที่ต้องการหรือไม่ สามารถใช้หมึกอุดลงไปบนร่องเพื่อให้มองเห็นผลที่เกิดขึ้นได้ แล้วทำเช่นเดิมเป็นระยะเพื่อสังเกตผลในระหว่างการทำงานจนผลงานได้ค่าน้ำหนัก ได้ความสว่างของภาพ พร้อมทั้งจะทำการพิมพ์

การลบภาพให้สร้างแสงเงาภายในภาพจนเกิดเป็นรูปทรง มิติระยะและบรรยากาศความรู้สึก ต้องใช้ความชำนาญทั้งการเลือกใช้เครื่องมือให้สอดคล้องกับผลของภาพที่ต้องควบคุม เครื่องมือเพื่อการถ่ายทอดเช่นเดียวกับการใช้ดินสอขาววาดภาพบนกระดาษดำ ในขั้นตอนนี้พื้นฐานการวาดเส้น (Drawing) จึงเป็นสิ่งที่เป็ปัจจัยในการสร้างแม่พิมพ์ให้เกิดความน่าสนใจ

ภาพประกอบ 57 การสร้างภาพและการสังเกตผลด้วยแสงกระทบ

ภาพประกอบ 58 แสดงรายละเอียดร่องภาพที่ถูกกลบออก

ภาพประกอบ 59 การลงหมึกผิวหน้าแม่พิมพ์เพื่อช่วยในการสังเกตผล

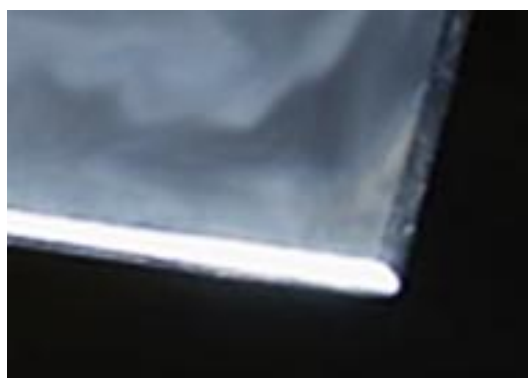

ภาพประกอบ 60 แผ่นแม่พิมพ์ที่ผ่านวิธีการลบน้ำหมึก

4.6 การพิมพ์แม่พิมพ์โลหะกัดกรด (Printing Etching Process)

การพิมพ์แม่พิมพ์โลหะกัดกรดเป็นขั้นตอนมาตรฐานการพิมพ์ผลงานในกระบวนการภาพพิมพ์พื้นลึก (Intaglio Process) มีขั้นตอนดังนี้

4.6.1 การตะไบขอบแม่พิมพ์โลหะ โดยเริ่มต้นด้วยการตะไบส่วนขอบของแม่พิมพ์ เพื่อลดความคมที่จะไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อ กระดาษพิมพ์ ผ้ารองพิมพ์ขาด และเกิดร่องรอยบนเครื่องพิมพ์ วิธีการตะไบลักษณะ 30 องศา ดังภาพ

ภาพประกอบ 61 แสดงการตะไบขอบแม่พิมพ์โลหะ

4.6.2 การเตรียมหมึกพิมพ์ การพิมพ์จากส่วนร่องต้องใช้หมึกที่มีความละเอียดไม่ข้นหรือเหลวมากเกินไป ดังนั้นก่อนการลงหมึกควรตีสีบนแท่นให้เกิดความละเอียดและแน่ใจว่าหมึกที่จะนำไปลงบนแม่พิมพ์ไม่มีสีหรือเนื้อสีจับตัวเป็นก้อน

ภาพประกอบ 62 การเตรียมหมึกพิมพ์

4.6.3 การเตรียมกระดาษพิมพ์ กระดาษที่ใช้พิมพ์จะมีความหนาสามารถดูดซับหมึกจากส่วนร่องของภาพ กระดาษเหล่านี้นก่อนการพิมพ์ต้องทำการแช่น้ำขึ้นต่อนี้กระดาษจะถูกแช่ไว้ในระหว่างที่ทำการลงหมึกแม่พิมพ์ ประมาณ 5-10 นาที ก่อนนำกระดาษขึ้นมาซับน้ำให้ทั่วทั้งแผ่นโดยไม่ให้มีคาบน้ำเหลือบนกระดาษ

ภาพประกอบ 63 การเตรียมกระดาษพิมพ์

4.6.4 การลงหมึกบนแม่พิมพ์ การลงหมึกด้วยอุปกรณ์สำหรับลงสีหรือยางปาดให้ทั่วแผ่นแม่พิมพ์ แล้วเช็ดแผ่นแม่พิมพ์ด้วยกระดาษ คือ การเช็ดหมึกส่วนผิวหน้าออกให้หมดจะปรากฏภาพจากหมึกที่ลงไปร่องภาพที่สร้างขึ้น

ภาพประกอบ 64 ขั้นตอนการลงหมึกและการเช็ดหมึกพิมพ์บนแม่พิมพ์

4.6.5 การวางแม่พิมพ์และกระดาษบนแท่น การวางแม่พิมพ์ให้อยู่ในตำแหน่งตรงกลางกระดาษพิมพ์เพื่อความสวยงาม การวางแม่พิมพ์และกระดาษบนแท่นพิมพ์เริ่มด้วยวางแม่พิมพ์ (Etching Plate) บนแท่นหรือเตียงสำหรับพิมพ์ (Bed) หายส่วนของแม่พิมพ์ขึ้นข้างบน แล้ววางกระดาษพิมพ์ (Paper) ที่ตัดและเตรียมไว้ทับบนแม่พิมพ์ แล้ววางทับอีกชั้นด้วยผ้ารองพิมพ์ หรือสักราด (Blanket) บนกระดาษก่อนทำการปรับตั้งค่าแรงกดของเครื่องพิมพ์

ภาพประกอบ 65 แสดงลำดับการวางแม่พิมพ์ กระจก และผ้ารองพิมพ์บนแท่นพิมพ์

4.6.6 การพิมพ์ภาพพิมพ์พื้นลิค หลังจากการวางแม่พิมพ์กระจกและผ้ารองพิมพ์บนเครื่องพิมพ์เรียบร้อยแล้ว ให้ตั้งค่าแรงกดของเครื่องไม่มากหรือน้อยเกินไป ขั้นตอนนี้ควรมีการทดลองพิมพ์ก่อนการพิมพ์จริง (Edition) เพื่อตรวจสอบแรงกดว่ามีความเหมาะสมกับขนาดความหนาของแม่พิมพ์

ภาพประกอบ 66 การพิมพ์ผลงานด้วยเครื่องพิมพ์ภาพพิมพ์พื้นลิค

4.6.7 การตากผลงาน หลังจากการพิมพ์ด้วยแท่นพิมพ์แล้วกระดาษที่พิมพ์ยังคงมีความชื้นจากการแช่น้ำในขั้นตอนการเตรียมกระดาษ จึงควรนำผลงานไปตากโดยผนึกเข้ากับไม้หรือวางแผ่นไม้ที่มีน้ำหนักทับบนผลงาน เพื่อให้กระดาษเรียบเสมอกัน

ภาพประกอบ 67 แสดงการตากผลงานด้วยการทับ

ภาพประกอบ 68 แสดงผลงานภาพพิมพ์ที่เสร็จสมบูรณ์

กระบวนการสร้างสรรค์ที่ผ่านการค้นคว้าต้นแบบการสร้างสรรค์และการกำหนดเลือกต้นแบบ การทำภาพร่าง การทดลองการสร้างสรรค์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัฏกรด และการสร้างสรรค์ผลงาน ตามรายละเอียดที่ได้กล่าวไปในข้างต้นได้สร้างสรรค์ขึ้นเป็นผลงานดังที่จะนำเสนอในบทถัดไป

บทที่ 4

ผลการสร้างสรรค์

ผลการสร้างสรรค์หัวข้อ “ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน” ผู้สร้างสรรค์ได้ดำเนินการตามกระบวนการสร้างสรรค์ตาม ลำดับจนเกิดเป็นผลงานจำนวน 64 ชิ้นที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน 8 กลุ่ม ในบทนี้ ผู้สร้างสรรค์จะนำเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ในแต่ละชุด และการวิเคราะห์ผลทางทัศนศิลป์จากการสร้างสรรค์ผลงาน ด้วยวิธีการนำเสนอแบบพรรณนาสาธิตการวิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจถึงการสร้างสรรค์ผลงานในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีโครงสร้างการนำเสนอตามลำดับดังนี้ เริ่มต้นด้วยการพรรณนาแนวคิดในการสร้างสรรค์ และแนวเรื่องในการสร้างสรรค์เพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่การนำเสนอผลงานแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนกลุ่มละ 8 ชิ้นและลงสรุปด้วยการวิเคราะห์รูปแบบในผลงานสร้างสรรค์ องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์ ภาพรวมการถ่ายทอด การสื่อความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในผลงานสร้างสรรค์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ และการเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ ดังนี้

1.ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 1 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว (ไทยอีสาน)

1.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์

อัตลักษณ์ความเชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ถูกสะท้อนออกมาผ่านพิธีกรรมความเชื่อในการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย และความยึดมั่นในจารีตประเพณีในรอบ 12 เดือน (ฮิตสิบสอง) คือ วิถีปฏิบัติที่เป็นลักษณะเด่นของคนไทลาวในปัจจุบัน

1.2 แนวเรื่องในการสร้างสรรค์

ชาวไทยลาวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยึดมั่นในจารีตประเพณี ดำเนินชีวิตตาม “ฮิตสิบสอง” (กิจกรรมประเพณีในรอบ 12 เดือน) อีกทั้งวิถีการผสมผสานความเชื่อและวิถีปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่สืบต่อกันตั้งแต่เกิดจนตาย ชาวไทยลาวนับถือพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ซึ่งปรากฏในพิธีกรรมต่างๆ ในหมู่บ้านไทยลาวมีวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรม นอกจากนั้น ชาวไทยลาวยังมีความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณ นับถือพุทธศาสนาที่ปรับเข้ากับจารีตของชาวบ้านมุ่งที่จะสั่งสอนให้เป็นพลเมืองดี ดังจะเห็นได้จากงานบุญทุกเทศกาลสำคัญ นอกจากนี้ยังนับถือผีบรรพบุรุษ ผีแถน รวมทั้งผีไร่นา เป็นต้น จะมีพิธีเช่นไหว้ผีเป็นประจำในฤดูเก็บเกี่ยวหรือเพาะปลูกข้าว โดยเฉพาะผีบรรพบุรุษ และความเชื่อในเรื่อง บุญ-กรรม มีอิทธิพลต่อสังคมชาวไทยลาวเป็นอย่างมาก

แนวเรื่องผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 1 กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว (ไทยอีสาน)

“การอยู่ไฟ” ภูมิปัญญาพื้นบ้านพื้นฟูร่างกายคุณแม่หลังคลอด เพื่อปรับสมดุลในร่างกายให้เป็นปกติ แม่หลังคลอดทุกคนจะต้องเข้าเรือนไฟ โดยเข้าไปนอนผิงไฟ พร้อมกับลูกน้อยที่จะเอาใส่กระด้ง ร่วมอยู่ไฟกับแม่บนกระดานไม้แผ่นเดียว งดอาหารแสลงบางประเภท กินข้าวกับเกลือ เชื่อว่าจะไปทดแทนเกลือที่ร่างกายต้องเสียไปทางเหงื่อที่ไหลออกมาระหว่างการอยู่ไฟ

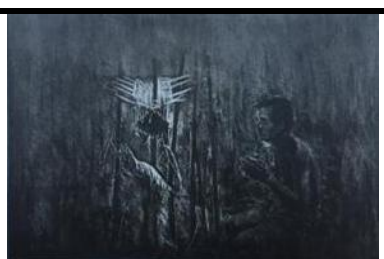
การกินดองเป็นประเพณีสำคัญของชาวอีสาน กล่าวคือ เป็นการเริ่มชีวิตใหม่ที่จะพึ่งตนเองต่อไปภายภาคหน้า นั่นก็คือชีวิตแบบผัวเมียหรือเป็นพ่อบ้านแม่เรือนนั่นเอง การกินดองคือการกินเลี้ยงในงานแต่งงานของชาวไทยอีสานที่มีมาแต่โบราณกาลภายใต้ความเชื่อเรื่อง สายเชือกที่คล้องเกี่ยวกันมาตั้งแต่อดีตชาติและการรวมสายผีของทั้งสองฝ่ายให้เป็นฝ่ายเดียว

บุญข้าวประดับดิน (บุญเดือนเก้า) ประเพณีชาวบ้านอีสานจะนำข้าวปลา อาหาร คาวหวาน ผลไม้ หมากรุก พลุ บุหรี่ มาห่อด้วยใบตอง และทำเป็นห่อเล็ก ๆ ก่อนจะนำไปวางตามโคนต้นไม้ใหญ่ หรือตามพื้นดินบริเวณรอบ ๆ เจดีย์ หรือโบสถ์ โดยเชื่อว่า เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว รวมถึงอุทิศส่วนกุศลให้กับสัตว์นรก หรือเปรต

บุญผะเหวด (บุญเดือนสาม) คนอีสาน เรียกว่า วันโฮมบุญรำลึกถึงการบำเพ็ญบุญ คือ ความดีที่ยั่งยืน อันมีการสละความเห็นแก่ตัวเพื่อผลคือ ประโยชน์สุขอันไพศาลของมวลชนมนุษยชาติเป็นสำคัญ ดังนั้น บรรพชนชาวไทยอีสานแต่โบราณ จึงถือเป็นเทศกาลที่ประชาชนทั้งหลายพึงสนใจร่วมกระทำบำเพ็ญ

ความเชื่อของชาวอีสาน ซึ่งเชื่อว่า ผีตาแสด เป็นผีประจำท้องไร่นา ท้องนา ถือกันว่าเป็นผีที่ปกป้องรักษาพืชสวนไร่นา และทำให้ข้าวกล้าเจริญงอกงามอุดมสมบูรณ์ การทำนาจะได้ผลดี จึงมีการเซ่นไหว้ ผีตาแสดทุกปี คือก่อนลงมือปักดำ ฉะนั้นในที่นาของแต่ละคนจะมีที่ให้ผีตาแสดอยู่

บุญกฐิน (เดือนสิบสอง) คือบุญที่ต้องนำจีวรไปถวายพระเป็นสำคัญ บุญกฐินเป็นบุญอิตถุสถายของชาวอีสาน เป็นการนำจีวรไปถวายในช่วงนี้เทศกาลนี้มีความสำคัญต่อชาวอีสานมาก และเป็นอานิสงส์แก่ผู้ทำบุญอย่างมากเพราะจะได้ถวายจีวรให้แก่ภิกษุที่ครบไตรมาศ

"เสียเคราะห์" การแต่งแก้เสียเคราะห์โดยใช้กระทงเก้าห้องหรือกระทงหน้าวัวเป็นตัวเชื่อมต่อการสวดส่งเคราะห์พิธีกรรมนี้จะทำกันกับคนป่วยหรือผู้ที่มีเคราะห์ ความเสียเคราะห์จะเป็นการกล่าวบูชาเทวดา ภูติผีเจ้าชตา ให้ลงมาเอาเครื่องบูชาที่ได้เตรียมไว้นี้ให้เคราะห์หายไปจากผู้ป่วยไข้โดยไว มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรงตลอดไป

"กองฟอน" การส่งสัการะผู้ตายเป็นครั้งสุดท้าย เป็นความเชื่อเรื่องโลกหลังความตายว่า "ไปอยู่บ้านข้าวบ่ได้หา ไปอยู่บ้านปลาบ่ได้ซื้อ" โดยให้พระสงฆ์เป็นผู้ทำพิธีกรรมสวดส่งดวงวิญญาณ

1.3 รูปแบบในผลงานสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานแต่ละชิ้นจากแนวเรื่องอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลาว ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกใช้รูปแบบหลัก 2 รูปแบบลักษณะที่ปรากฏเด่นชัดในอัตลักษณ์ร่วมทางความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลาว ประกอบด้วย

1.3.1 รูปแบบจากประเพณีที่ถือตามฮีตสิบสอง ที่ชาวอีสานยึดถือปฏิบัติกันอย่างเหนียวแน่น

1.3.2 รูปแบบความเชื่อที่ปรากฏในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย

1.4 องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์

1.4.1 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพจะเน้นลักษณะของกลุ่มคนที่แสดงออกความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะของท่าทางของผู้คน ความรู้สึกของการเคลื่อนไหวอย่างมีความสุขภายในบรรยากาศของแต่ละงานประเพณี

1.4.2 ลักษณะการจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพจะเน้นที่บุคคล และการจัดส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมนั้นๆ เพื่อเพิ่มความรู้สึกให้เกิดขึ้นในบรรยากาศโดยรวมของภาพ

1.5 การถ่ายทอด และการสื่อความหมายในผลงานสร้างสรรค์

การถ่ายทอดผลงานในแต่ละภาพมีความแตกต่างกันเกิดจากประสบการณ์การรับรู้ข้อมูล และมุมมองความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่อภาพแต่ละภาพ ดังนี้

1.5.1 การถ่ายทอดให้เกิดความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวของผู้คนและกลุ่มคนในบรรยากาศของประเพณีและพิธีกรรม เกิดความรู้สึกถึงความรื่นเริงสนุกสนานกับการมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยผู้คนอีสาน

1.5.2 การถ่ายทอดในลักษณะการกำหนดแสงเงาส่งอารมณ์ความรู้สึกต่อเหตุการณ์ภายในภาพ เป็นการถ่ายทอดที่ใช้เกี่ยวข้องกับเชื่อในการดำเนินชีวิต สามารถแยกได้ 2 ลักษณะของแสงและเงา ลักษณะที่ 1 แสงและเงาที่สะท้อนความเชื่อความศรัทธาแสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบพิธีกรรมที่กำลังทำ แสงลักษณะนี้จะปรากฏในส่วนกลางหรือจุดสนใจของภาพ

และลักษณะที่ 2 แสงและเงาที่สร้างความรู้สึกของความเชื่อต่อสิ่งเร้าลับ แสงลักษณะนี้จะปรากฏในลักษณะภาพย้อนแสงหรือแสงจะอยู่ส่วนหลังของจุดสนใจ

1.6 ผลการสร้างสรรค์ผลงานชุดที่ 1 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทลาว (ไทยอีสาน)

ผลงานสร้างสรรค์ชุด ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทลาว เป็นภาพแทนอัตลักษณ์ส่วนหนึ่งที่สะท้อนผ่านความเชื่อและปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรม กิจกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ ประกอบด้วยผลงานภาพพิมพ์จำนวน 8 ชิ้น ดังนี้

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 1

ภาพประกอบ 69 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 1

ชื่อผลงาน : อยู่ไฟ

ขนาด : 18.5 X 28 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 2

ภาพประกอบ 70 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 2

ชื่อผลงาน : กินดอง

ขนาด : 18.5 X 28 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 3

ภาพประกอบ 71 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 3

ชื่อผลงาน : ข้าวประดับดิน

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 4

ภาพประกอบ 72 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 4

ชื่อผลงาน : บุญพะหวัด

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 5

ภาพประกอบ 73 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 5

ชื่อผลงาน : โหมบุญ

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 6

ภาพประกอบ 74 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 6

ชื่อผลงาน : ผีตาแฮก

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 7

ภาพประกอบ 75 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 7

ชื่อผลงาน : เสียดเคราะห์

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 8

ภาพประกอบ 76 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 8

ชื่อผลงาน : กองฟอน

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

2.ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 2 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท (ภูไท)

2.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์

อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทถูกถ่ายทอดความสับสนต่อความเชื่อจากฐานฐาน ผู้เฒ่าเป็นผู้ผ่านประสบการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมต่างเป็นแบบอย่างในวิถีปฏิบัติ จนทำให้ชาวผู้ไทเป็นกลุ่มวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและภาคภูมิใจในความเป็นคนกลุ่มคนที่รักษาวัฒนธรรมของตนให้ดำเนินคู่ไปกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

2.2 แนวเรื่องในการสร้างสรรค์

ชาวผู้ไทเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่รักษาวัฒนธรรมของตนไว้ได้ดี มีความขยัน และมีความอดทนในเรื่องเสื้อผ้าเด่นชัด มีความพิถีพิถันในรายละเอียดและความสวยงาม ชาวผู้ไทมีอัตลักษณ์ทางความเชื่อและภูมิปัญญาในการรักษาเยียวยาเมื่อเจ็บป่วยที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษซึ่งเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อเรื่องผี ชาวผู้ไทเชื่อว่าคนที่เจ็บไข้ได้ป่วยก็เนื่องมาจากถูกผีกระทำ อาจจะเป็น ผีตง ผีป่า ผีถ่าน ผีบอบ ผีเป่า ผีบรรพบุรุษหรือถูกคุณไสย ความเชื่อในเรื่องของการรักษายังปรากฏในบุคคลและบทบาทในชุมชน เช่น หมอสะไมรักษาโรคด้วยรากไม้ หมอเป่าจะใช้คาถาเป่าขับไล่ผี หมอทรงเป็นหมอที่ทำพิธีอัญเชิญวิญญาณต่างๆ หมอธรรมเป็นหมอที่นั่งทรงทางในเพื่อดูดวงชะตา หมอเหยาผู้ทำเป็นพิธีกรรมในการรักษาคนป่วยของคนภูไท ด้านวัฒนธรรมชาวภูไทมีการแสดงฟ้อนภูไท ฟ้อนในพิธีต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ฟ้อนเพื่อถวายองค์พระธาตุ และพิธีบวงสรวงเจ้าปู่หมเหล็ก ศูนย์รวมของชุมชนซึ่งทำให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มชาวผู้ไท

แนวเรื่องผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 2 กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท (ผู้ไท)

บทบาทผู้หญิงชาวผู้ไท ในอดีต ผู้หญิงชาวผู้ไทได้รับการอบรมสั่งสอนให้รู้หน้าที่แม่บ้าน ให้อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน การอบรมบ่มเพาะภูมิปัญญาการทอผ้าที่ตกทอดส่งต่อในครอบครัวนำมาสู่รายได้ที่นำพาคุณภาพชีวิตอันมีความสุขล้วนแต่เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ

ผีฟ้าผีถ่านหลวง เป็นสิ่งส่งผ่านของโลกลมนุษย์ไปสู่โลกวิญญาณของกลุ่มชนที่นับถือผีฟ้าผีถ่านหลวง โดยส่วนใหญ่มักเป็นดอกจำปาหรือลีลาวดี โดยผู้ทำพิธีจะดมดอกไม้และสอบถามอาการหรือเหตุการณ์ต่างๆไปเรื่อยๆจนได้คำตอบจากถ่าน

การทำบุญอุทิศส่วนกุศล เป็นความเชื่อเรื่องผลแห่งกรรม ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่ยึดถือกันโดยทั่วไปในภาคอีสาน เมื่อเดือนเก้า ต้องทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติพี่น้องที่ตายไป เพื่อที่จะได้รับส่วนบุญเพื่อช่วยให้ญาติมีความสุขและบรรเทาความทุกข์ที่ได้รับ เป็นการทำบุญด้วยการให้ทานข้าวปลาอาหาร เมื่อได้ทำแล้วก่อให้เกิดความสุขด้านจิตใจ

อุ หรือเหล้าไห จุดเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและแขกบ้านแขกเมืองเมื่อมาเยือนท้องถิ่นนั้น ชาวผู้ไทยใช้เหล้าอุในการเลี้ยงสังสรรค์ต้อนรับเพื่อนฝูงที่มาเยี่ยมเยียน "เหล้าอุ" ทำมาจากข้าวเหนียว แกลบ รำข้าวและแป้งยีสต์ ปัจจุบันเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในทุกประเพณีของชาวผู้ไทย

การทรงผี มีความแตกต่างไปตามกลุ่มวัฒนธรรม แต่มีจุดร่วมเดียวกันคือการติดต่อกับผีเพื่อบอกกล่าวเรื่องราว วิธีการแก้ และการปฏิบัติให้ถูกต้องตามครรลอง

พระธาตุ เป็นจุดรวมความศรัทธาของชุมชนและท้องถิ่นใกล้เคียง การบูชาพระธาตุเป็นการแสดงออกถึงการแสดงความเคารพและการขอขมาสมมา เกี่ยวกับองค์พระธาตุเป็นต้นว่าการบนบานที่นำไปสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

การถวายจตุปัจจัย ชาวผู้ไทยชินารายณ์ จะแขวนข้าวของเครื่องใช้และเงินไว้กับม้ายไม้ไผ่ ซึ่งทำขึ้นอย่างวิจิตรสวยงามเพื่อนำไปถวายแก่พระสงฆ์เป็นการสร้างกุศลให้กับตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องไปแล้ว

พิธีเหยา การไปร่วมพิธีเหยาในแต่ละครั้งในอดีตแม่หมอแต่ละคนจะมีสัมภาระมากมาย เช่น ผ้าแพรขาว ไข่ เหล้าไห มีด พร้า มาลาดอกไม้ เพราะฉะนั้นตะกร้าคานหาบ เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อคนในอดีต

2.3 รูปแบบในผลงานสร้างสรรค์

รูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงานชุดภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้รูปแบบจากบางส่วนในการประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อและประเพณีที่ชาวผู้ไทถือปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

2.3.1 รูปแบบพิธีกรรมทางความเชื่อและการสืบสานรักษาสืบตั้งนามจากบรรพบุรุษในชุมชน

2.3.2 รูปแบบพิธีทางศาสนาของชาวผู้ไทที่ผสมผสานความเชื่อผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองที่ชาวผู้ไท

2.4 องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์

การจัดองค์ประกอบผลงานแต่ละชิ้น ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกองค์ประกอบของภาพที่แสดงภาพของกลุ่มคนในพิธีกรรมทางความเชื่อ ท่าทางของผู้คนและกลุ่มคนร่วมกันประกอบพิธีกรรมประกอบเข้ากับองค์ประกอบอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องของภาพ และการจัดวางรูปทรงสัญลักษณ์ที่เป็นส่วนหลักเพื่อการสื่อความหมายนำมาใช้เป็นจุดเด่นของภาพ รูปแบบสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมายอัตลักษณ์ของชาวผู้ไท ประกอบด้วย

2.4.1 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญ และมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมบ่งบอกถึงความร่วมมือร่วมใจ สืบทอดสิ่งที่มีคุณค่าของกลุ่มให้คงอยู่

2.4.2 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพผู้เฒ่าผู้สูงวัยเป็นสัญลักษณ์ของการสืบทอดการถือปฏิบัติทางความเชื่อ และพิธีกรรมมาอย่างยาวนานเป็นแบบอย่างต่อคนรุ่นหลัง

2.4.3 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองที่สำคัญที่คอยคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่างๆ เป็นศูนย์รวมใจของคนในกลุ่มที่ให้ความเคารพนับถือและยึดถือปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2.4.4 การจัดองค์ประกอบเครื่องแต่งกายของผู้คนในพิธีที่แสดงออกลักษณะเด่นที่มีความพิถีพิถันในรายละเอียด และความสวยงามของชาวผู้ไท

2.5 การถ่ายทอด และการสื่อความหมายในผลงานสร้างสรรค์

ลักษณะของการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกในผลงานแต่ละภาพเกิดจากความรู้สึกและมุมมองของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่อภาพร่างต้นแบบที่นำมาใช้ ดังนี้

2.5.1 การถ่ายทอดมุ่งเน้นให้เกิดความรู้สึกของกลุ่มคนในบรรยากาศของการประกอบพิธีกรรม ลักษณะของท่าทางที่กำลังเคลื่อนไหวของกลุ่มคนแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของผู้คนที่มีส่วนร่วม

2.5.2 การกำหนดแสงและเงาในระดับที่แตกต่างกัน (แสงเงาตัดกัน) ทำให้รูปทรงของคนภายในภาพมีความเป็นเอกภาพหรือเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน

2.5.3.การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก (Expression) ผ่านบรรยากาศของความเร้นลับในพิธีกรรมจากมุมมองความรู้สึกต่อความเชื่อของคนผู้ไทในสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ อารมณ์ความรู้สึกการถ่ายทอดผลงานลักษณะนี้มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและกำลังจะเกิดขึ้นของพิธีกรรมในภาพแต่ละภาพ

2.6 ผลการสร้างสรรค์ผลงานชุดที่ 2 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท (ภูไท)

ผลงานสร้างสรรค์ชุด ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท เป็นภาพแทนอัตลักษณ์ส่วนหนึ่งที่สะท้อนผ่านความเชื่อและปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรม กิจกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ ประกอบด้วยผลงานภาพพิมพ์จำนวน 8 ชิ้น ดังนี้

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 9

ภาพประกอบ 77 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 9

ชื่อผลงาน : รุ่งสุ่ม

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 10

ภาพประกอบ 78 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 10

ชื่อผลงาน : หอมดอกไม้

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 11

ภาพประกอบ 79 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 11

ชื่อผลงาน : ร่วม-บุญ

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 12

ภาพประกอบ 80 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 12

ชื่อผลงาน : อุ

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 13

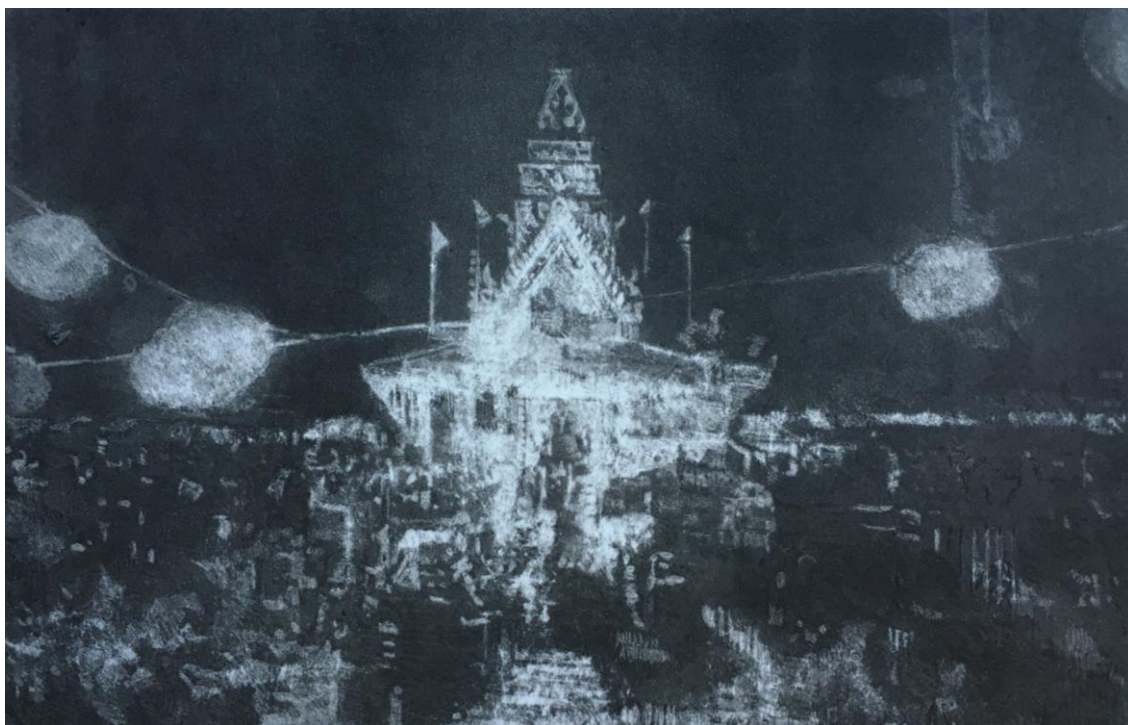
ภาพประกอบ 81 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 13

ชื่อผลงาน : ทรงผี

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 14

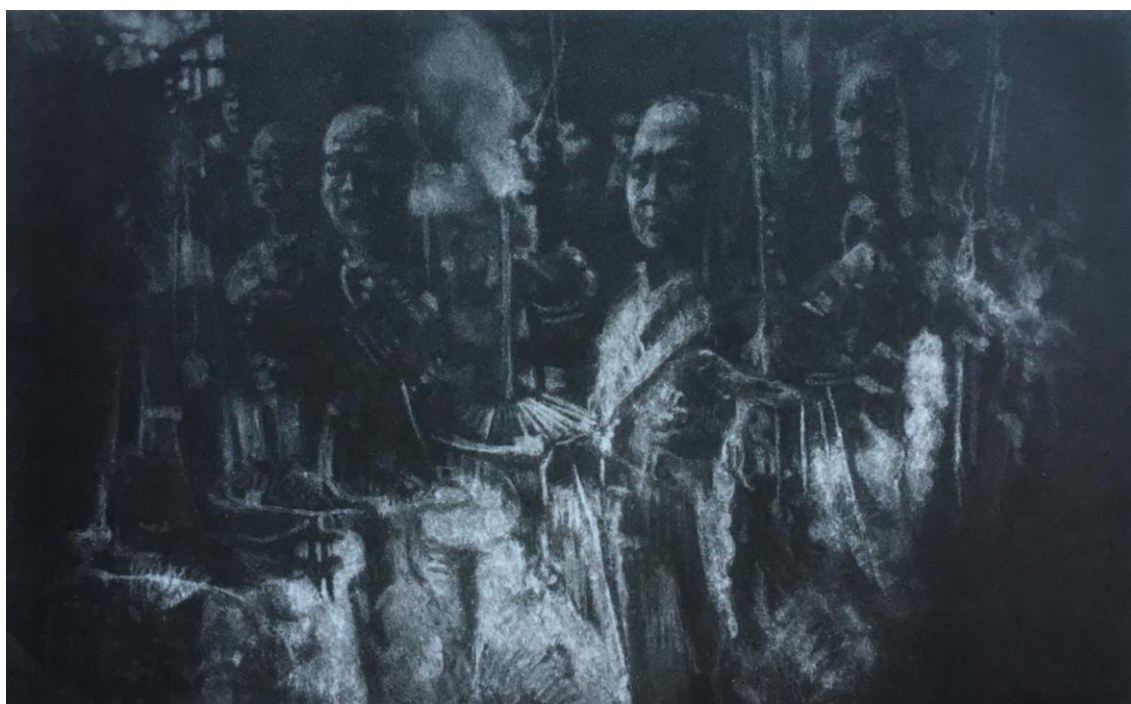
ภาพประกอบ 82 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 14

ชื่อผลงาน : ปุ่มเหล็กดี

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 15

ภาพประกอบ 83 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 15

ชื่อผลงาน : มาลัยไม้ไผ่

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 16

ภาพประกอบ 84 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 16

ชื่อผลงาน : หาบ

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

3. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 3 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทญ้อ (ย่อ)

3.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์

กลุ่มไทญ้อมีลักษณะของกลุ่มที่อยู่อาศัยร่วมกัน ไปมาหาสู่เน้นความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติและในวงศ์ชาติพันธุ์ของตน ทำให้อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทญ้อยังคงการรักษาและสืบต่อวัฒนธรรมเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความเชื่อและนับถือผีอย่างหลากหลายรูปแบบ และเด่นชัด ผสานความศรัทธาต่อพุทธศาสนา พิธีพราหมณ์ และผี เข้ากับวิถีการดำรงชีวิต

3.2 แนวเรื่องในการสร้างสรรค์

ไทญ้อเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งในอีสานที่สามารถรักษาและสืบต่อวัฒนธรรมเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างเหนียวแน่นและต่อเนื่อง ชาวไทญ้อมีการทำทางน้ำเสียงสูงอ่อนหวาน นิยมอาศัยอยู่ร่วมกัน เป็นกลุ่มมีศิลปะการแสดงที่โดดเด่น หมอลำญ้อ ฟ้อนไทญ้อ ชาวไทญ้อเชื่อว่า ผีปู้ตาหรือ โส้งผีปู้ตา คือ ผีบรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว แต่ยังมีความห่วงใยในความเป็นอยู่ของลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ และความเชื่อที่มีต่อ ผีเมสลักซ์ และผีบรรพบุรุษ ที่คอยปกป้องคุ้มครองให้พวกตนอยู่เย็นเป็นสุขให้มีข้าวปลาอาหารสมบูรณ์ เพื่อตอบแทนคุณผีดังกล่าว ชาวไทญ้อจึงมีประเพณีเลี้ยงผี โดยจัดพิธีกรรมที่เรียกว่า “ลงนางเทียม” เมื่อเจ็บป่วยหาสาเหตุไม่พบเชื่อว่าเป็นการกระทำของภูตผี วิญญาณ หรือผีเข้าสิง สำหรับงานบุญของชาวไทญ้อถือปฏิบัติตนตาม “ฮิตสิบสอง คลองสิบสี่” ในช่วงเทศกาลสงกรานต์เดือนเมษายน และเทศกาลที่สำคัญๆ เท่านั้น

แนวเรื่องผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 3 กลุ่มชาติพันธุ์ไทญ้อ (ย่อ)

การติดต่อสื่อสาร ความสามารถหรือวิธีการที่เหนือธรรมชาติในการติดต่อสื่อสารกับผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นวิถีของความเชื่อเหนือธรรมชาติฝังติดตัวทุกกลุ่มชาติพันธุ์มาตั้งแต่กำเนิด

สิ่งของประกอบพิธีกรรม ไม่ว่าจะเป็นสุรา ข้าวปลา ไข่ต้ม หรือแม้กระทั่งพวงพูกขนานานาพันธุ์ที่มีกินฟุ้งกระจายก็เป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมเช่นกัน การเหยาเข้าทรงจึงมักจะใช้ดอกไม้เป็นเครื่องประกอบสำคัญในการเข้าทรง

เครื่องคาย ขึ้นหมาก พลุ บายศรี และความนอบน้อมเพื่อค้อมขวัญในการจะทำการสิ่งใด ชาวอีสานยึดมั่น ถือปฏิบัติเป็นสิ่งดีงาม เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรมีไม่ว่าจะเป็นความเชื่อเรื่องผีและการบูชาพระ

ส่งเคราะห์ผี ส่งผีคืนสู่ถิ่นเดิมของตน การตกแต่งเสากลางลานพิธีเลาไม้ต่าง ๆ มักนิยมนำดอกไม้มาประดับ เช่น ดอกกรัง ดอกจิก ดอกจำปาในช่วงการจัดพิธีลงสนามเป็นช่วงฤดูดอกไม้บาน ดังคำกลอนที่ว่า "เดือนสามซ้อยดอกไม้บานพี (คลี่)" เดือนสี่ซ้อยดอกไม้บานหลาย"

ขวัญ ความเชื่อของชาวอีสานเชื่อว่า คนเรามีขวัญอยู่กับเนื้อกับตัว 32 ขวัญ ถ้าขวัญใดขวัญหนึ่งหายไปจะทำให้บุคคลนั้นไม่สบายก็คือการเจ็บป่วยทางจิตวิญญาณ จำต้องรักษาทางจิตวิญญาณ ซึ่งก็คือรักษาขวัญโดยใช้หมอพรหมณ์เป็นผู้ทำพิธี

บุญเดือน 4 การทำบุญในช่วงเข้ามิดของบุญเดือน 4 เป็นการนำข้าวเหนียวก้อนเล็กๆ ไปทำบุญโดยวางตามจุดต่างๆ รอบพระอุโบสถ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ล่วงลับ

หมอลำ ในพิธีกรรมผีหมอ มีอยู่คู่ชาวญ้อมานาน เมื่อมีเสียงล่ำก็ย่อมมีเสียงแคน ขับกล่อมให้ช่วงเวลานั้นตกอยู่ในวังวนของความเชื่อ ทำให้เกิดพลังอย่างหนึ่งที่ออกมาจากจิตใจของชาวบ้าน

เจ้าปู่หมอก สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองที่ชาวผู้ไทมีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าปู่หมอกว่านอกจากจะคุ้มครองป้องกันภัยแล้ว ยังเป็นศูนย์รวมความสามัคคีกิจกรรมของคนในชุมชน

3.3 รูปแบบในผลงานสร้างสรรค์

รูปแบบของภาพในแต่ละภาพที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดภาพสะท้อนอัตลักษณ์ไทยเชื้อ ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกใช้รูปแบบในการสื่อความหมายและเป็นภาพแทนอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อ ส่วนหนึ่งที่เกิดจากประสบการณ์การรับรู้และข้อมูลในการเลือกอัตลักษณ์มาใช้สร้างสรรค์ ประกอบด้วย

3.3.1 รูปแบบจากความเชื่อในเรื่องผีผ่านคนและกลุ่มชาวไทยเชื้อที่กำลังประกอบพิธีกรรมทั้งพิธีกรรมทางความเชื่อเรื่องผีทั้งหมดเหยา และหมอทรงในระหว่างการประกอบพิธีกรรม

3.3.2 รูปแบบจากภาพบุคคลที่มีความสำคัญเป็นหัวใจหลักของการประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อ โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องสิ่งเร้นลับ และภาพหมอลำไทยเชื้อที่แสดงให้เห็นถึงการสืบทอดวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อทั้งผู้เฒ่า คนหนุ่มคนสาว และเด็ก

3.3.3 รูปแบบจากภาพมุมมองพิธีกรรมทางพุทธศาสนาและพิธีพราหมณ์ของชาวไทยเชื้อ

3.3.4 รูปแบบจากภาพของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มีผลต่อความเชื่อในจิตใจ เป็นที่สักการบูชาเคารพนับถือและเป็นศูนย์รวมใจของชาวผู้ไท

3.4 องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์

องค์ประกอบหลักของภาพที่การเลือกจุดสนใจที่จะสามารถสื่อความหมายผ่านอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อ ส่วนประกอบร่วมที่นำมาใช้ภายในภาพเป็นรายละเอียดมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวภายในภาพแต่ละภาพ อีกส่วนสำคัญคือการกำหนดแสงและเงาภายในภาพเพื่อสร้างให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อเรื่องราวทางความเชื่อที่ได้รับรู้

3.4.1 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพจะเน้นลักษณะของกลุ่มคนที่แสดงออกในพิธีกรรมลักษณะของของกลุ่มคน เป็นองค์ประกอบของภาพในช่วงเวลาหนึ่งของการประกอบพิธีที่สะท้อนให้เห็นถึงความยึดมั่นศรัทธาต่อ แสดงออกถึงการร่วมใจและความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน

3.4.2 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพจะเน้นที่บุคคล และการจัดส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมนั้นๆ

3.4.3 การจัดองค์ประกอบและมุมมองพระธาตุจากการประกอบพิธีรำบูชาพระธาตุ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มีผลต่อความเชื่อในจิตใจ เป็นที่สักการบูชาเคารพนับถือและเป็นศูนย์รวมใจของชาวไทยเชื้อ

3.5 การถ่ายทอดและการสื่อความหมายในผลงาน

3.5.1 การถ่ายทอดลักษณะของแสงและเงาในภาพที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีและสิ่งเร้นลับ ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดแสงเงาภายในภาพในลักษณะของภาพย้อนแสง ทำให้รูปทรงหลักมีค่าน้ำหนักที่เข้มและบรรยากาศของภาพจะทำให้รู้สึกได้ถึงความรู้สึกกลับในผลงาน

3.5.2 การถ่ายทอดลักษณะของแสงและเงาในภาพที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาและพิธีพราหมณ์ ลักษณะของแสงและเงาจะเกิดขึ้นตามแหล่งกำเนิดของแสงภายในภาพ ผู้สร้างสรรค์ได้ปรับเปลี่ยนและลดความสว่างของแสงเงาในบางพื้นที่ของภาพ มีเป้าหมายให้แสงเกิดความรู้สึกถึงความศรัทธาต่อพิธีกรรมของผู้คน

3.5.3 การถ่ายทอดลักษณะของแสงและเงาในภาพพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ การกำหนดแสงและเงาที่ช่วยเน้นให้เกิดความสง่างาม ความยิ่งใหญ่และความเป็นศูนย์กลาง

การถ่ายทอดในการสร้างสรรค์ภาพแต่ละภาพผู้สร้างสรรค์อาจปรับลด ปรับเพิ่มบางส่วน บางภาพถูกแสดงออกทางรายละเอียดที่มาก บางภาพมีรายละเอียดน้อย บางภาพแสดงอารมณ์ผ่าน

การเคลื่อนไหว เป็นต้น ความแตกต่างของรายละเอียดที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการโต้ตอบความรู้สึกในระหว่างการสร้างสรรค์ที่ผู้สร้างสรรค์รู้สึกและต้องการแสดงออกผ่านลักษณะของแสง เส้น พื้นผิว มีลักษณะที่แตกต่างรายละเอียดดังผลงานสร้างสรรค์

3.6 ผลการสร้างสรรค์ผลงานชุดที่ 3 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทยอื้อ (ย่อ)

ผลงานสร้างสรรค์ชุดภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทยอื้อ เป็นภาพแทนอัตลักษณ์ส่วนหนึ่งที่สะท้อนผ่านความเชื่อและปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรม กิจกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ประกอบด้วยผลงานภาพพิมพ์จำนวน 8 ชิ้น ดังนี้

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 17

ภาพประกอบ 85 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 17

ชื่อผลงาน : รำทรง

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 18

ภาพประกอบ 86 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 18

ชื่อผลงาน : เหย้าขี่เฒ่า

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 19

ภาพประกอบ 87 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 19

ชื่อผลงาน : ศรัทธา

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 20

ภาพประกอบ 88 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 20

ชื่อผลงาน : ลำส่ง

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 21

ภาพประกอบ 89 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 21

ชื่อผลงาน : สู่ขวัญ

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 22

ภาพประกอบ 90 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 22

ชื่อผลงาน : ข้าวพันก้อน

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 23

ภาพประกอบ 91 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 23

ชื่อผลงาน : หมอลำญ้อ

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 24

ภาพประกอบ 92 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 24

ชื่อผลงาน : บุษพาพระธาตุ

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

4. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 4 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์แสก

4.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์

อัตลักษณ์ของชาวไทแสกในปัจจุบันปรากฏให้เห็นในพิธีกรรมประจำปีที่สำคัญที่สุด คือ พิธีกินเตดเดน เป็นงานฉลองที่สำคัญ เป็นวันพบญาติ วันที่ประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อที่สืบต่อมาตั้งแต่อดีต เป็นพิธีของชาวไทแสกที่สะท้อนภาพสังคมวัฒนธรรมของชาวไทแสกที่มีความเชื่อผีพราหมณ์ และความศรัทธาในพุทธศาสนาที่ทำให้ถึงความสามัคคีและความรู้สึกผูกพันที่มีในสายเลือดของชาวไทแสก

4.2 แนวเรื่องในการสร้างสรรค์

ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวแสกที่เรียกขานกันว่า “พิธีกินเตดเดน” เป็นพิธีกรรมที่มีบทบาทในการสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น ความรู้สึกดี ๆ ที่มีร่วมกัน ความรู้สึกผูกพันที่มีในสายเลือดเผ่าพันธุ์เดียวกัน เป็นพิธีกรรมที่สร้างจิตสำนึกให้ชาวไทยแสกทุกคนเกิดความรักความหวงแหนในวัฒนธรรมประเพณีของตน และเป็นประเพณีพิธีกรรมอย่างหนึ่งเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อ “โอ่งมู” ที่ชาวไทแสกเคารพนับถือ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวไทแสก เป็นผู้ที่มีพระคุณต่อลูกหลานรุ่นหลังๆชาวแสก เชื่อว่า “โอ่งมู” โดยมี “ผู้บ๊ะ” (บนบาล) โดยมี “กวนจ๋า” เป็นสื่อกลางในการประกอบพิธีกรรมให้ชาวแสกประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม ในพิธีบวงสรวงโอ่งมูชาวแสกจะทำการแสดง “แสกเต้นสาก” เป็นการละเล่นประจำเฉพาะพิธีบวงสรวง “โอ่งมู” โดยใช้ไม้สากตีกระทบเป็นจังหวะ สากที่ใช้ตีในการเต้นสากก็คือไม้สากที่เป็นสากตำข้าวในสมัยโบราณ โอ่งมูจะทำหน้าที่คุ้มครองอันตรายที่จะเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ดลบันดาลให้สิ่งต่างๆ เกิดขึ้น แสดงถึงความสามัคคีและเคารพนับถือในบรรพบุรุษของชาวไทแสก

แนวเรื่องผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 4 กลุ่มชาติพันธุ์แสก

นักดนตรี เบื้องหลังที่สำคัญอย่างคนทำเพลงหรือนักดนตรีส่วนสำคัญในพิธีไหว้พ่อน้ำ ส่งเสริมบุคคลผู้นำทำการแสดง เบื้องหน้าแลพิธีการต่างๆของชุมชนให้สมบูรณ์

นาฏกรรม แสดงถึงความรื่นเริงยินดีปรีดามีประจำทุกกลุ่มชน แต่แตกต่างกันไปตามพื้นที่วัฒนธรรม เสียงดนตรีและภาษา คือสื่อกลางที่ถ่ายทอดสำนึกของชาติพันธุ์และทำให้จิตใจของทุกคนมาหลอมรวมกัน และดำเนินชีวิตร่วมกันไปอย่างมีความสุข

ที่พัก(โฮตสเตย์) เมื่อสังคมอีสานเปลี่ยนไปเพราะมีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้ามา การทำบ้านให้เป็นที่พักของผู้มาเยือนแลกกับเงินตามจำนวนที่ถูกจัดวางไว้จึงเป็นการสร้างรายได้อย่างหนึ่งในสังคมอีสานยุคปัจจุบัน และที่สำคัญเป็นการสืบสารและเผยแพร่การมีตัวตนและการคงอยู่ของกลุ่มในเศรษฐกิจสังคมปัจจุบัน

แคน เครื่องดนตรีที่ถ่ายทอดเรื่องราวของชาวอีสานทั้งสุข ทุกข์ และใช้เป็นหนึ่งในเครื่องสื่อสารของโลกมนุษย์และโลกวิญญาณ การผลิตแคนจึงเป็นอีกวิถีการดำเนินชีวิตของคนอีสาน

โองมู่ เป็นพิธีกรรมการสักการะบรรพบุรุษ คนส่วนใหญ่ทุกเชื้อสายเชื่อว่าเป็นสิ่งดีงามแสดงถึงควมมีสัมมาคาราวะ เถก เช่นเดียวกับเผ่าแสกที่นับถือโองมู่ ที่จะมีพิธีกรรมประจำปีที่ดีปฏิบัติต่อโองมู่มาช้านาน การสร้างจิตสำนึกให้ชาวไทยแสกทุกคนเกิดความรักความหวงแหนในวัฒนธรรมประเพณีของตน

พิธีกินเตตเดน เผ่าแสกมีกิจกรรมประจำปีคือวันตรุษแสก หรือ “พิธีกินเตตเดน” พิธีกรรมนี้มีบทบาทในการสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น ความรู้สึกดี ๆ ร่วมกันความรู้สึกผูกพันที่มีในสายเลือด เผ่าพันธุ์เดียวกัน เป็นการสร้างจิตสำนึกให้ชาวไทยแสกทุกคน

ทำบุญใส่บาตร การสั่งสมบุญบารมี เสริมบุญ เป็นความเชื่อพื้นฐานของคน เชื่อกันว่าการทำทานจะทำให้พบกับสวัสดิมาร เมื่อยามสิ้นชีพหลังความตาย เพราะฉะนั้นเมื่อยามมีชีวิตอยู่จึงต้องเร่งทำบุญจนถึงบั้นปลายชีวิต

“แสกเต้นสาก” เป็นการละเล่นที่จะกระทำเฉพาะในพิธีบวงสรวง “โองมู่” โดยใช้ไม้สากตีกระทบเป็นจังหวะสากที่ใช้ตีในการเต้นสาก ก็คือไม้สากที่เป็นสากตำข้าวในสมัยโบราณ

4.3 รูปแบบในผลงานสร้างสรรค์

รูปแบบของภาพในแต่ละภาพที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดภาพสะท้อนอัตลักษณ์ไทแสก ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกใช้รูปแบบในการสื่อความหมายและเป็นภาพแทนอัตลักษณ์ชาวไทแสก ประกอบด้วย

4.3.1 รูปแบบจากวัฒนธรรมประเพณีประจำปีของชาวไทแสก ที่สำคัญเป็นประเพณีที่ร่วมใจเป็นหนึ่งเดียวกันกันของชาวไทแสกทุกเพศทุกวัย

4.3.2 รูปแบบพิธีกรรมความเชื่อที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานของชาวไทแสก

4.3.3 รูปแบบจากวิถีชีวิตของคนไทแสก ที่มีบทบาทสำคัญต่อชุมชนและสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวแสกให้คงอยู่

4.4 องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์

4.4.1 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพจะเน้นลักษณะของกลุ่มคนที่แสดงออกความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะของท่าทางของผู้คน ความรู้สึกของทีแต่ละคนแสดงออกในระหว่างการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม

4.4.2 ลักษณะการจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพบุคคลที่เน้นให้เห็นวิธีการดำเนินชีวิต โดยใช้ส่วนประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่างๆ มาประกอบเข้ากับจุดสนใจที่เป็นภาพบุคคล

4.5 การถ่ายทอดและการสื่อความหมายในผลงาน

การถ่ายทอดในลักษณะการกำหนดแสงเงาส่งอารมณ์ความรู้สึกต่อเหตุการณ์ภายในภาพ เป็นการถ่ายทอดที่ใช้เกี่ยวข้องกับความเชื่อในการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนและบุคคล แยกได้ 2 ลักษณะของแสงและเงา ลักษณะที่ 1 แสงและเงาที่สะท้อนความเชื่อความศรัทธาของกลุ่มคนในการประกอบพิธีกรรมที่กำลังทำ แสงลักษณะนี้จะปรากฏจากแหล่งกำเนิดของแสงหรือแสงจากธรรมชาติสื่อให้เห็นถึงช่วงเวลาในการประกอบพิธีกรรม การกำหนดแสงเงาลักษณะนี้จะช่วยให้เกิดมุมมองความเป็นเอกภาพของกลุ่มคนและสื่อความหมายความสามัคคีร่วมใจในการประกอบพิธีทางความเชื่อ และลักษณะที่ 2 แสงและเงาที่สร้างความรู้สึกของความเชื่อต่อสิ่งเร้นลับ แสงลักษณะนี้จะปรากฏในลักษณะภาพย้อนแสงหรือแสงจะอยู่ส่วนหลังของจุดสนใจที่สะท้อนความเชื่อความศรัทธาแสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบพิธีกรรมที่กำลังทำ แสงลักษณะนี้จะปรากฏเพื่อเน้นในส่วนกลางหรือจุดสนใจของภาพ การกำหนดแสงในลักษณะนี้สื่อความหมายและให้ความสำคัญต่อภาพบุคคลเพื่อสะท้อนถึงคุณค่าอัตลักษณ์ทางความเชื่อที่มีและสะสมในจิตใจของของคน

4.6 ผลการสร้างสรรค์ผลงานชุดที่ 4 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์แสก

ผลงานสร้างสรรค์ชุด ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์แสก เป็นภาพแทนอัตลักษณ์ส่วนหนึ่งที่สะท้อนผ่านความเชื่อและปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรม กิจกรรม และวิธีการดำเนินชีวิตของผู้คน ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ประกอบด้วยผลงานภาพพิมพ์จำนวน 8 ชิ้น ดังนี้

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 25

ภาพประกอบ 93 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 25

ชื่อผลงาน : เป็องหลัง

ขนาด : 22 X 30 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 26

ภาพประกอบ 94 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 26

ชื่อผลงาน : ร้องนำ

ขนาด : 19.5 X 30.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 27

ภาพประกอบ 95 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 27

ชื่อผลงาน : โทมัสเตย์

ขนาด : 22 X 30.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 28

ภาพประกอบ 96 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 28

ชื่อผลงาน : แคน-วันแคน

ขนาด : 21 X 31.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 29

ภาพประกอบ 97 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 29

ชื่อผลงาน : องค์กร

ขนาด : 21 X 31 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 30

ภาพประกอบ 98 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 30

ชื่อผลงาน : ตรุษแสก

ขนาด : 20.5 X 31 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 31

ภาพประกอบ 99 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 31

ชื่อผลงาน : ใส่บุญ

ขนาด : 21 X 30 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 32

ภาพประกอบ 100 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 32

ชื่อผลงาน : แสกเต้นสาก

ขนาด : 21 X 30.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

5. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 5 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้

5.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์

กลุ่มชาวไทโส้เป็นกลุ่มคนที่มีความเชื่อในเรื่องของผีและวิญญาณโดยเฉพาะวิญญาณของบรรพบุรุษและผู้ล่วงลับ อัตลักษณ์ของชาวไทโส้ผูกพันกับความเชื่อผีและวิญญาณ จึงถูกปลูกฝังและแนบแน่นในการดำเนินชีวิตของชาวไทโส้ ปัจจุบันสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้รูปแบบทางพิธีกรรมที่ทำร่วมกันน้อยลงแต่ยังคงปรากฏความเชื่อในรูปแบบของบุคคลและบทบาทที่เป็นประสบการณ์และเป็นสิ่งที่ภูมิใจในรากเหง้าของตน

5.2 แนวเรื่องในการสร้างสรรค์

กลุ่มชาวไทโส้มีพิธีกรรมทางความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์เด่นชัดก็คือ “โซ่ถั่งบั้ง” เป็นพิธีกรรมในการบวงสรวงวิญญาณของบรรพบุรุษประจำปีหรือเรียกขวัญ พิธีกรรมคือใช้กระบอกไผ่ยาวประมาณ 3 ปล้อง กระทุ้งดินเป็นจังหวะแล้วมีการร่ายรำและร้องไปตามจังหวะในพิธีกรรมของชาวกะโซ่และรักษาคนเจ็บป่วยกับพิธีกรรม “ซางกระมุด” ในงานศพ พิธีซางกระมุด เป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับคนตาย ชาวกะโซ่ถือว่าเมื่อคนตายไปแล้วจะเป็นผีดิบจึงต้องกระทำพิธีกรรมเสียก่อนเพื่อให้ผีดิบและวิญญาณของผู้ตายได้สงบสุข มิฉะนั้นอาจทำให้ญาติพี่น้องของผู้ตายเจ็บป่วยขึ้นได้ พิธีเหยา ในการรักษาความเจ็บป่วยหรือเรียกขวัญคล้ายๆกับพิธีกรรมของชาวอีสานทั่วไป เพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้ป่วยหรือการเรียกขวัญ โดยหมอผีจะทำหน้าที่ถามคำถามวิญญาณของบรรพบุรุษว่าได้กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดล่วง เกินขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดปฏิบัติกัน

แนวเรื่องผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 5 กลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้

ผู้สืบทอด การสืบทอดเป็นวิถีทางการปฏิบัติของเชื้อชาติพันธุ์ กลุ่มคนที่นับถือผี เฉากเช่นชาวโส้ก็มีครูผู้นำผู้พาทำปฏิบัติตาม แนวครรลองที่ถือปฏิบัติสืบทอดมาจากบรมครูรุ่นก่อน

ผู้นำ การดำรงอยู่ของกลุ่มคนหนึ่งนั้น ต้องมีผู้นำคือช้างเท้าหน้า ในการขับเคลื่อน เป็นผู้นำในการสอนเอาตัวรอดในสังคมยุคนี้ จากการสืบทอดวิถีผ่านการดำเนินชีวิตจากพ่อสู่ลูก

แม่หมอ สภาพภาวะจิตที่ตกต่ำต้องการหาที่พึ่งพิงทางจิตใจ จากความเชื่อ นำมาสู่พิธีกรรมหรืออีกอีกคำหนึ่งเรียกว่า วิธีการสร้างกำลังใจจากสิ่งที่มองไม่เห็น ไม่ว่าจะเป็น ผี เทวดา น้ำ ฟ้า อากาศ ต้นไม้ และมีผู้ติดต่อกับสิ่งที่มองไม่เห็นคือแม่หมอ การเสี่ยงดวงหรือการสร้างขวัญกำลังใจคือสิ่งสำคัญ

	ทาน เป็นความสัมพันธ์ของกลุ่มคนซึ่งมีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม คือ การให้ทาน การเลี้ยงดูผู้ที่ไร้ซึ่งความอบอุ่นตั้งแต่แรกเริ่ม หรือขาดมานาน พ่อฮัก แม่ฮัก แต่ถึงอย่างไรก็ตามการสร้างบุญคุณแม้ว่าจะเล็กหรือใหญ่ก็คือการสร้างกุศลบารมีต่อไปในชาติภพหน้า
	แม่แก้ว หรือนางแก้ว ผู้ประเสริฐเลิศดีทุกอย่าง ผู้สูงศักดิ์ท่านหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มคนนั้นๆ ที่สามารถติดต่อเหวตา หรือสิ่งที่มองไม่เห็นได้
	พระกับผี แรกเริ่มเดิมทีก่อนที่คนเราจะไหว้พระทำบุญนั้น คนรุ่นก่อนนั้นได้นับถือผี หรือเคารพสิ่งที่มองไม่เห็น โดยเชื่อว่าธรรมชาติคือผู้สร้าง แต่หลังจากนั้นเมื่อเริ่มมีศาสนาพุทธเข้ามา พุทธกับผีก็เข้าถึงและผสมผสานอยู่ร่วมกัน
	ผีบรรพบุรุษ บนเรือนหรือบนหิ้งคือที่สถิตของผีเรือนและผีบรรพบุรุษ ซึ่งผีบรรพบุรุษก็คือผีของปู่ย่าตายาย ผีบรรพบุรุษเป็นผีที่ปกป้องคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุขแก่ลูกหลานและสมาชิกในครอบครัว ต้องสักการบูชา เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนให้ตระหนักและปฏิบัติตาม
	การเล่นลายกลอง แต่เดิมจะตีเล่นประกอบการฟ้อนพื้นบ้าน เช่น เลี้ยงผีลงสนาม (แข่งสนับประจักษ์มอ แข่งกะมุด) เมื่อการแสดงฟ้อนเสร็จสิ้นนักตีกลอง นักดนตรีจะบรรเลงกลองตามลายลีลาต่างๆ ตามความสามารถของตน เป็นเอกลักษณ์การเล่นกลองของไทย

5.3 รูปแบบในผลงานสร้างสรรค์

รูปแบบของภาพในแต่ละภาพที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดภาพสะท้อนอัตลักษณ์ไส้ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกใช้รูปแบบในการสื่อความหมายและเป็นภาพแทนอัตลักษณ์ไส้ ประกอบด้วย

5.3.1 รูปแบบจากบุคคลสำคัญในสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยแท้ที่เป็นผู้สืบสานรักษาอัตลักษณ์ของชาวไส้ในปัจจุบัน

5.3.2 รูปแบบเรื่องเล่าจากประสบการณ์ของคนไส้ที่เกิดความภาคภูมิใจต่อการเป็นส่วนหนึ่งร่วมกับพิธีกรรมของชุมชน

5.3.3 รูปแบบของพิธีกรรมความเชื่อที่คนไส้ได้ถือปฏิบัติสืบมาจนถึงปัจจุบัน

5.4 องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์

การจัดองค์ประกอบของภาพในผลงานชุดนี้ใช้ภาพบุคคลของชาวโล้ที่มีบทบาทสำคัญนำมาเป็นจุดสนใจหรือรูปทรงหลักของภาพ และประกอบเข้ากับส่วนประกอบอื่นๆ ที่เกิดจากประสบการณ์ที่เป็นความภูมิใจต่ออัตลักษณ์ที่แต่ละคนถ่ายทอดออกมาเป็นเรื่องเล่านำมาใช้เป็นพื้นหลังของภาพ การจัดองค์ประกอบของภาพในผลงานชุดนี้ส่วนใหญ่เป็นการจัดโดยเน้นภาพบุคคลเป็นส่วนหน้าของภาพ และเรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดออกมาจะถูกใช้เป็นส่วนพื้นหลังของภาพเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศและความหมายของภาพให้ชัดเจนขึ้น

5.5 การถ่ายทอดและการสื่อความหมายในผลงาน

การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกผ่านบรรยากาศของความเร้นลับในพิธีกรรมจากมุมมองความรู้สึกต่อความเชื่อของคนในสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ อารมณ์ความรู้สึกการถ่ายทอดผลงานลักษณะนี้มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่อบุคคลและเหตุการณ์ในภาพแต่ละภาพ

การถ่ายทอดกำหนดลักษณะของแสงเงาเพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อเหตุการณ์ภายในภาพเป็นการถ่ายทอดที่ใช้เกี่ยวข้องกับความเชื่อในการดำเนินชีวิต ลักษณะของแสงและเงาที่สร้างความรู้สึกของความเชื่อต่อสิ่งเร้นลับ แสงลักษณะนี้จะปรากฏในลักษณะภาพย้อนแสงและแสงจะปรากฏจากส่วนหลังของจุดสนใจสื่อความหมายของความเชื่อความศรัทธาและความมุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบพิธีกรรมที่กำลังทำ แสงลักษณะนี้จะปรากฏเพื่อเน้นและถ่ายทอดรูปทรงในส่วนกลางหรือจุดสนใจของภาพให้เกิดความสำคัญให้รู้สึกถึงคุณค่าอัตลักษณ์ที่มีในจิตใจของผู้คน

5.6 ผลการสร้างสรรคผลงานชุดที่ 5 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทโล้

ผลงานสร้างสรรค์ชุด ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทโล้ เป็นภาพแทนอัตลักษณ์ส่วนหนึ่งที่สะท้อนผ่านความเชื่อและปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรม กิจกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ประกอบด้วยผลงานภาพพิมพ์จำนวน 8 ชิ้น ดังนี้

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 33

ภาพประกอบ 101 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 33

ชื่อผลงาน : ครูโส้

ขนาด : 18.5 X 27 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 34

ภาพประกอบ 102 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 34

ชื่อผลงาน : วิถีพ่อ วิถีลูก

ขนาด : 20.5 X 31.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 35

ภาพประกอบ 103 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 35

ชื่อผลงาน : เสียงดวง

ขนาด : 19.5 X 29 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 36

ภาพประกอบ 104 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 36

ชื่อผลงาน : ลุกเลี้ยว

ขนาด : 18 X 28 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 37

ภาพประกอบ 105 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 37

ชื่อผลงาน : แม่แก้ว

ขนาด : 18 X 30 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 38

ภาพประกอบ 106 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 38

ชื่อผลงาน : นำพุทธนำผี

ขนาด : 21 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 39

ภาพประกอบ 107 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 39

ชื่อผลงาน : บรรพบุรุษ

ขนาด : 19 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 40

ภาพประกอบ 108 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 40

ชื่อผลงาน : เล่นไฟ

ขนาด : 18 X 29 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

6. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 6 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กูลา

6.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์

ชาวกูลาเป็นกลุ่มที่เดินทางค้าขายเมื่อตั้งถิ่นฐานในอีสาน ชาวกูลาไม่ได้นำวัฒนธรรมของกลุ่มมาสืบสานและถ่ายทอดต่อแต่ได้สร้างและถ่ายทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มขึ้นคือความศรัทธาอย่างสูงที่มีต่อพุทธศาสนา การสร้างวัด พิธีทางศาสนาที่ปรากฏในหมู่บ้านของชนกูลา เป็นลักษณะเด่นที่ถูกผสมเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกูลาในปัจจุบัน

6.2 แนวเรื่องในการสร้างสรรค์

ชาวกูลาในอดีต คือคนต่างถิ่น เป็นกลุ่มพ่อค้าเร่จากประเทศพม่า เดินทางเข้ามาค้าขายตามหมู่บ้านต่างๆ ตลอดที่ราบลุ่มแม่น้ำมูล สิ่งของต่างๆ ที่พวกเขานำมาขายมีทั้ง เสื้อผ้า กลอง เครื่องเงิน และเครื่องประดับอื่นๆ เป็นต้น คนกุลารูปร่างสูงใหญ่ ใส่ตุ้มหูและโพกผ้าขาวรอบศีรษะ พวกเขาเดินเท้าเข้ามาพร้อมกับ หาบขายสินค้า จนชาวกูลาบางคนแต่งงานกับผู้หญิงลาวจนตั้งถิ่นฐานเป็นหลักเป็นแหล่งในอีสาน คนกูลาเป็นคนขยันขันแข็ง ช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยวคนกูลาเริ่มออกเดินทางออกไปตระเวนขายยังท้องถิ่นอื่น มีความรู้ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางพุทธศาสนาหรือเวทมนตร์คุณไสยต่างๆ ชาวกุลามีศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากเป็นได้จากที่ได้บริจาคเงินจำนวนมากเพื่อบูรณะซ่อมแซมวัดภายในหมู่บ้าน อีกทั้งยังมอบคัมภีร์ที่มีอักษรจารึกทั้งภาษาไทยใหญ่และภาษาพม่าให้แก่วัด

แนวเรื่องผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 6 กลุ่มชาติพันธุ์กูลา

ธรรมชาติ การสร้างกฎเกณฑ์ให้คนสืบทอดปฏิบัติกันนั้นอาจจะเป็นสิ่งดี การสร้างความเชื่อเกี่ยวกับพื้นที่หนึ่งอาจจะเป็นในฝันป่า แม่น้ำลำธาร ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดีในการรักษาสมดุลของธรรมชาติ เชื่อกันว่าใครทำก็ได้บุญ

ความหลัง คนเราเมื่อมาถึงจุดหนึ่งของชีวิต มักมีความคิดทบทวนความหลัง ประสบการณ์เรื่องราวจากบรรพบุรุษที่ต้องสื่อสารและถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังถึงวิถีการดำเนินชีวิตของคนกูลา ก่อนที่จะจากไป

หาบเร่ ในอดีตกลุ่มหาบเร่เดินทางเข้ามาค้าขายตามหมู่บ้านต่างๆ ตลอดแนวที่ราบลุ่มแม่น้ำมูล สิ่งของต่างๆ ที่พวกเขานำมาขายมีทั้งเสื้อผ้า กลอง เครื่องเงิน และเครื่องประดับอื่นๆ ในปัจจุบันคือคนกุลาในอีสาน

ศรัทธา ผู้นำที่เข้มแข็งถึงแม้จะสิ้นชีพายชนม์ไปแล้ว ความศรัทธาก็กังคังเลื่อมใสมากขึ้น การสร้างศาลหรือรูปจำลองให้กับหัวหน้าหรือผู้นำคนเดิมนั้นเป็นสิ่งดี เป็นการเตือนสติให้ผู้คนตระหนักถึงการดูแลรักษาบ้านเมืองและทำให้คนในพื้นที่รักใคร่กลมเกลียว

“มองเซิง” เป็นภาษาไทยใหญ่โดยที่ คำว่า “มอง” แปลว่า “ฆ้อง” ส่วน “เซิง” แปลว่า “ชุด” หมายถึงกลองที่ใช้ฆ้องเป็นชุด เพราะวงกลองมองเซิงจะเน้นเสียงฆ้องเป็นหลักใหญ่ วงกลองมองเซิงใช้ประกอบในงานบุญของวัด ประกอบขบวนแห่ครัวทาน และการฟ้อนพื้นเมือง รวมทั้งขบวนแห่ต่างๆ

ขบวนแห่ ชาวบ้านจะช่วยกันเตรียมผู้คน การซ้อม การแต่ง แห่เป็นแถวเป็นขบวนไปรอบหมู่บ้าน ในขบวนแห่ก็จะมี การแต่งตัว การแสดงการฟ้อน สร้างความสวยงาม ความรื่นเริง เป็นการสร้างสีสันให้กับงานในทุกประเพณี ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงหมู่บ้านเล็กๆ

การทำทาน ด้วยใจอันบริสุทธิ์ เชื่อว่าการทานให้กับพระสงฆ์หรือทานให้กับผู้ยากไร้นั้นถือว่าการทำบุญชั้นสุดยอด จะทำให้เมื่อวายชนม์ไปนั้น จะทำให้ได้อยู่บนสวรรค์ที่สุขสบาย

แสงธรรมชาติที่ส่องประกายอยู่ในสถานธรรมอันงดงามอันเกิดจากความพร้อมเพียงพร้อมใจกันของชุมชนจนเป็นกลุ่มของแสงที่สวยงามเต็มเปี่ยมไปด้วยพลังแห่งศรัทธา

6.3 รูปแบบในผลงานสร้างสรรค์

รูปแบบของภาพในแต่ละภาพที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดภาพสะท้อนอัตลักษณ์กุลลา ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกใช้รูปแบบในการสื่อความหมายและเป็นภาพแทนอัตลักษณ์ชาวกุลลาประกอบด้วย

6.3.1 รูปแบบจากการประกอบพิธีทางพุทธศาสนาที่ชาวกุลลาถือปฏิบัติกันเป็นประจำในชุมชน

6.3.2 รูปแบบสัญลักษณ์จากพื้นที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพสักการบูชาของชาวกุลลา

6.3.3 รูปแบบจากข้อมูลประวัติศาสตร์ของชาวกุลลาและประสบการณ์เรื่องเล่าในอดีตจากคนกุลลา

6.4 องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์

6.4.1 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพที่เน้นลักษณะของกลุ่มคนกุลลาในพิธีกรรมลักษณะของของกลุ่มคน เป็นองค์ประกอบของภาพในช่วงเวลาหนึ่งของการประกอบพิธี ภาพจะถูกปรับลดในรายละเอียดบางส่วนที่ไม่จำเป็น และเพิ่มเติมส่วนสำคัญที่จะสื่อความหมายของอัตลักษณ์ทางความเชื่อของคนกุลลา

6.4.2 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพจะเน้นที่บุคคลที่เป็นบุคคลที่บทบาทและสำคัญของชาวกุลลาเป็นส่วนหลักหรือจุดสนใจของภาพ ประกอบเข้ากับภาพที่จินตนาการจากข้อมูลเรื่องเล่าและจากประสบการณ์ที่ถ่ายทอดถึงความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของคนกุลลา มาใช้เป็นส่วนพื้นหลังของภาพเพื่อประกอบเรื่องราวของอัตลักษณ์นั้นๆให้ชัดเจนตามแนวคิดในการสร้างสรรค์

6.4.3 การจัดองค์ประกอบโดยใช้มุมมองของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นพื้นที่ที่สำคัญมีผลต่อความเชื่อในจิตใจ ต่อความเชื่อ และการประกอบพิธีกรรมของชาวกุลลา

6.5 การถ่ายทอดและการสื่อความหมายในผลงาน

การถ่ายทอดในการสร้างสรรค์ภาพแต่ละภาพผู้สร้างสรรค์อาจปรับลดและเพิ่มบางส่วนบางภาพถูกแสดงออกทางรายละเอียด บางภาพแสดงอารมณ์ผ่านการเคลื่อนไหว เป็นต้น ความแตกต่างของรายละเอียดที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการโต้ตอบความรู้สึกในระหว่างการสร้างสรรค์ที่ผู้สร้างสรรค์รู้สึกและต้องการแสดงออกผ่านลักษณะของแสง เส้น พื้นผิว มีลักษณะที่แตกต่างรายละเอียดดังผลงานสร้างสรรค์ ลักษณะการถ่ายทอดมุมมองอารมณ์ความรู้สึกในผลงานชุดนี้ ประกอบด้วย

6.5.1 ลักษณะการถ่ายทอดแสงและเงาในภาพที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีและสิ่งเร้นลับ ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดแสงเงาภายในภาพในลักษณะของภาพย้อนแสง ทำให้รูปทรงหลักมีค่าน้ำหนักที่เข้มและบรรยากาศของภาพจะทำให้รู้สึกได้ถึงความรู้สึกกลับในผลงาน

6.5.2 ลักษณะการถ่ายทอดแสงและเงาในภาพที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาและพิธีพราหมณ์ ลักษณะของแสงและเงาจะเกิดขึ้นตามแหล่งกำเนิดของแสงภายในภาพ ผู้สร้างสรรค์ได้ปรับเพิ่มและลดความสว่างของแสงเงาในบางพื้นที่ของภาพ มีเป้าหมายให้แสงเกิดความรู้สึกถึงความศรัทธาต่อพิธีกรรมของผู้คน

6.5.3 ลักษณะการถ่ายทอดแสงและเงาในภาพมุมมองของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ การถ่ายทอดแสงเงาที่ช่วยเน้นให้เกิดความสง่างาม ความยิ่งใหญ่และความเป็นศูนย์กลางที่เคารพนับถือ

6.6 ผลการสร้างสรรคผลงานชุดที่ 6 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กุล

ผลงานสร้างสรรค์ชุดภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กุล เป็นภาพแทนอัตลักษณ์ส่วนหนึ่งที่สะท้อนผ่านความเชื่อและปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรม กิจกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ ประกอบด้วยผลงานภาพพิมพ์จำนวน 8 ชิ้น ดังนี้

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 41

ภาพประกอบ 109 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 41

ชื่อผลงาน : ลานบุญ-ลานผี

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 42

ภาพประกอบ 110 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 42

ชื่อผลงาน : สุดท้าย

ขนาด : 19 X 28 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 43

ภาพประกอบ 111 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 43

ชื่อผลงาน : ทาบแร่

ขนาด : 19 X 28 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 44

ภาพประกอบ 112 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 44

ชื่อผลงาน : เจ้าปู่

ขนาด : 19 X 28 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 45

ภาพประกอบ 113 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 45

ชื่อผลงาน : ฮ่องมอชิง

ขนาด : 19 X 28 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 46

ภาพประกอบ 114 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 46

ชื่อผลงาน : แห่

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 47

ภาพประกอบ 115 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 47

ชื่อผลงาน : หอบบุญ

ขนาด : 18 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 48

ภาพประกอบ 116 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 48

ชื่อผลงาน : แสงธรรม

ขนาด : 19 X 28 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

7. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 7 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง

7.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์

ชนเผ่ากะเลิงเป็นกลุ่มที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม รักสงบประกอบกับการตั้งถิ่นฐานตามป่าเขา ดำรงชีวิตกับการพึ่งพาธรรมชาติ ความห่างไกลทำให้ชนเผ่ากะเลิงยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางความเชื่อที่สืบต่อมาได้หลากหลายรูปแบบตามวิถีทางการดำรงชีพและวิถีปฏิบัติตามจารีตที่ยึดถือกันมาจากอดีต

7.2 แนวเรื่องในการสร้างสรรค์

ชนเผ่ากะเลิง เป็นกลุ่มที่รักความสงบ ชอบอยู่ตามป่า ตามเขา หาดอาหารโดยการล่าสัตว์ ความเชื่อในพิธีกรรมเผ่าชาวกะเลิงนับถือผี เช่น ผีเรือน ผีชน ถือกันว่าเป็นวิญญาณของพ่อแม่บรรพบุรุษจะยังวนเวียนปลูกผักรักษาคุ้มครอง โดยตั้งอยู่ที่มุมใดมุมหนึ่งของบ้าน ต้องให้หมอยาวมาทำพิธีผีหมู่บ้าน ผีหอ หรือผีมหัศจรรย์ เป็นที่เชื่อกันว่าเป็นผู้คุ้มครองทั้งบ้าน ชาวกะเลิงจะทำศาลในลักษณะของศาลพระภูมิเจ้าที่ไว้ในที่แห่งหนึ่ง เมื่อสิ้นปีซึ่งกำหนดในเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ ชาวบ้านจะพากันไปเลี้ยงผี จะมี “เจ้าจ้ำ” เป็นเจ้าพิธีหลังจากนั้นจะมีการกินเลี้ยงรื่นเริงกันอย่างสนุกสนาน ผีนา หรือ ตาแฮก ซึ่งชาวบ้านจะบอกกล่าวเวลาหว่านหรือเก็บเกี่ยว ชาวกะเลิงเชื่อในเรื่องขวัญ เมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือตกใจ ขวัญจะยังคงอยู่ในบริเวณนั้น เมื่อต้องการให้ขวัญเข้าร่างกายจะต้องหาภาชนะหรือผ้าขาวมาไปซ่อนขวัญกลับมาสู่ร่างของผู้ได้รับอุบัติเหตุ นั้นๆ จากนั้นจะผูกข้อต่อแขนผู้ประสบอุบัติเหตุเจ้าของขวัญ

แนวเรื่องผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 7 กลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง

การส่งผ่าน เมื่อช่วงชีวิตของมนุษย์ไม่ยาวนาน การส่งผ่านชิ้นงานจึงเป็นเรื่องสำคัญที่รุ่นหนึ่งต้องส่งผ่านอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อเป็นการส่งสมและต่อยอดวิถีการดำเนินชีวิตอันดีงามต่อไป

ไต้ถุนบ้าน พื้นที่ใช้สอยและสร้างงานสารพัดประโยชน์ การถ่ายทอด ปลูกฝัง เรียนรู้ ทัศนคติที่สืบทอดมาจากชาวบ้านต่างถูกสรรค์สร้างจากไต้ถุนบ้านเป็นส่วนมาก

โลกเถก เป็นการละเล่นของเด็กในชนบท อาศัยไม้สองอันและการทรงตัวที่ดีก็จะเล่นได้สนุกสนานและสบาย ความพยายามในการสืบทอดวัฒนธรรมให้กับเยาวชนของคนกะเลิง โลกเถกเสริมสร้างกำลังใจให้แข็งแรง มีจิตใจเบิกบานสนุกสนานร่าเริง ทั้งยังทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีของเด็กในหมู่บ้าน

	กลุ่มหมอเหยา พิธีไหว้พ่อน้ำตกแต่งด้วยดอกไม้โดยเฉพาะดอกจำปานำมาร้อยเป็นพวงแขวนไว้ตามปลายร่มขนาดใหญ่รอบ ๆ เสากลางลานพิธี จะมีโองน้ำ กะละมัง จะใส่น้ำใช้คล้ายเป็นอ่างน้ำมนต์ใช้ลูบหน้าเวลาร้อน ใช้ตักน้ำรดแม่ครูและลูกแก้วด้วยกันตลอดจนใช้ลอยเรือกากกล้วยเพื่อสะเดาะเคราะห์
	ผีปูด้า เป็นผีผู้ใหญ่ที่คอยคุ้มครองให้ชาวกะเลิงมีความสุขตามควรแก่สภาพ และมีบทบาทในการรักษาป่าของหมู่บ้านจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้คนและหมู่บ้าน จึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอชาวบ้านจนมีพิธีกรรมเลี้ยงผีปูด้าเป็นงานประจำปีของหมู่บ้าน
	การปราบผี หมอเหยาจะเพิ่มอิทธิฤทธิ์ในการปราบผีวิญญาณที่เข้ามาสิงในร่างของคนป่วยโดยการเหยียบไฟ แล้วมาเหยียบบริเวณของร่างกายคนป่วยที่เข้าใจว่าผีสิงอยู่ หมอผีจะถือจ้าวพร้อมกับขับไล่ศัตรูตบตีแล้วใช้จ้าวตัดด้ายที่ตัดผูกแขนผูกคอผู้ป่วยไว้เพื่อเป็นการป้องกันวิญญาณร้ายไม่ให้เข้ามาสร้างความทุกข์
	การเหยาแก้บน เป็นการเหยาเมื่อครบกำหนดการบนบานไว้ญาติพี่น้องของผู้ป่วยจะเชิญหมอเหยามาเสี่ยงทายดู หมอเหยา คือล่าผู้สื่อสารกับผี หากวิญญาณที่สิงอยู่ในคนให้เกิดความพอใจโดยหมอเหยาช่วยล่าอ่อน ล่าเชิญเป็นกำลังใจแบบต่าง ๆ ตามวิญญาณแต่ละวิญญาณนั้นจะพอใจจึงจะเลิกกันไป
	พิธีกรรมเหยา เป็นการติดต่อสื่อสารกันระหว่างมนุษย์กับวิญญาณ โดยใช้บทกลอนและทำนองลำ มีแคนประกอบการให้จังหวะ หมอเหยาผู้ทำหน้าที่สื่อสารประกอบการรำรำ ประกอบทำนองลำและเสียงแคนเสียงกลองของสตรีผู้สื่อสารความเชื่อในชุมชน

7.3 รูปแบบในผลงานสร้างสรรค์

รูปแบบของภาพในแต่ละภาพที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดภาพสะท้อนอัตลักษณ์กะเลิง ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกใช้รูปแบบในการสื่อความหมายและเป็นภาพแทนอัตลักษณ์ชาวกะเลิงประกอบด้วย

7.3.1 รูปแบบจากการประกอบพิธีของกลุ่มคนและจากประสบการณ์ของคนในความเชื่อเรื่องผีและสิ่งเร้นลับที่ชาวกะเลิงให้ความเคารพนับถือในชุมชน

7.3.2 รูปแบบจากวิถีการดำเนินชีวิตและกิจกรรมที่สืบทอดกันมาจากคนรุ่นก่อนจนถึงปัจจุบัน

7.4 องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์

7.4.1 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพที่เน้นลักษณะของกลุ่มคนกะเลิงนำมาเป็นส่วนเด่นของภาพ เป็นมุมมองในช่วงเวลาหนึ่งบรรยากาศและบริบทแวดล้อมของพิธีกรรมและกิจกรรม ภาพจะถูกปรับลดในรายละเอียดบางส่วนที่ไม่จำเป็น และเพิ่มเติมส่วนสำคัญที่จะสื่อความหมายของอัตลักษณ์ทางความเชื่อของชาวกะเลิง

7.4.2 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพของบุคคลที่มีบทบาทในการสืบทอดวิถีปฏิบัติภายในครอบครัวของคนกะเลิง เป็นบรรยากาศมุมมองหนึ่งของบ้านและบรรยากาศสิ่งแวดล้อม ลักษณะของแสงเงาในภาพจะถูกปรับเพื่อเน้นให้เกิดความรู้สึกลึกถึงความเชื่อและความผูกพันของผู้คนต่ออัตลักษณ์ของตน

7.5 การถ่ายทอดและการสื่อความหมายในผลงาน

การถ่ายทอดในการสร้างสรรค์ภาพแต่ละภาพผู้สร้างสรรค์อาจปรับลด ปรับเพิ่มบางส่วน บางภาพถูกแสดงออกทางรายละเอียดที่มีมาก บางภาพมีรายละเอียดน้อย บางภาพแสดงอารมณ์ผ่านการเคลื่อนไหว เป็นต้น ความแตกต่างของรายละเอียดที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการได้ตอบความรู้สึกในระหว่างการสร้างสรรค์ ที่ผู้สร้างสรรค์รู้สึกและต้องการแสดงออกผ่านลักษณะของแสงและเงา มีลักษณะการถ่ายทอดที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ ดังนี้

7.5.1 การถ่ายทอดมุ่งเน้นบรรยากาศในบริบทสิ่งแวดล้อมของพิธีกรรมให้เกิดความรู้สึกของกลุ่มคนในบรรยากาศของการประกอบพิธีกรรม โดยกำหนดลักษณะถ่ายทอดแสงเงาเพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อเหตุการณ์ภายในภาพ เป็นการถ่ายทอดที่ใช้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของกลุ่มคนในพิธีกรรม ลักษณะของแสงเงาที่สร้างความรู้สึกของความเชื่อต่อสิ่งเร้นลับ แสงลักษณะนี้จะปรากฏในลักษณะภาพย้อนแสงหรือแสงจะอยู่ส่วนหลังของจุดสนใจที่สะท้อนความเชื่อความศรัทธา แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบพิธีกรรมความเชื่อที่มีร่วมกัน

7.5.2 การถ่ายทอดมุ่งเน้นบรรยากาศในบริบทสิ่งแวดล้อมของบุคคล เป็นการถ่ายทอดที่ใช้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกในการดำเนินชีวิต ลักษณะของแสงเงาที่สร้างความรู้สึกที่มีต่อความเชื่อมั่นในวิถีปฏิบัติที่สืบทอดที่สะสมในตัวบุคคล แสงลักษณะนี้จะปรากฏในลักษณะภาพย้อนแสงและแสงจะปรากฏจากส่วนหลังของจุดสนใจ การถ่ายทอดลักษณะนี้แสงเงาจะลดรายละเอียดของรูปทรงหลักให้เกิดเป็นบรรยากาศโดยรวมของภาพเพื่อให้ภาพสื่อความหมายของของคุณค่าทางความเชื่อมากกว่ารายละเอียดของคน

7.6 ผลการสร้างสรรค์ผลงานชุดที่ 7 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง

ผลงานสร้างสรรค์ชุดภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง เป็นภาพแทนอัตลักษณ์ส่วนหนึ่งที่สะท้อนผ่านความเชื่อและปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรม กิจกรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ ประกอบด้วยผลงานภาพพิมพ์จำนวน 8 ชิ้น ดังนี้

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 49

ภาพประกอบ 117 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 49

ชื่อผลงาน : ต่อยอด

ขนาด : 18.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 50

ภาพประกอบ 118 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 50

ชื่อผลงาน : ใต้ถุน

ขนาด : 18.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 51

ภาพประกอบ 119 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 51

ชื่อผลงาน : โถกเถก

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 52

ภาพประกอบ 120 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 52

ชื่อผลงาน : กลุ่ม

ขนาด : 18.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 53

ภาพประกอบ 121 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 53

ชื่อผลงาน : ฝ่าป่า

ขนาด : 18.5 X 26.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 54

ภาพประกอบ 122 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 54

ชื่อผลงาน : หมอทรงไฟ

ขนาด : 18.5 X 29 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 55

ภาพประกอบ 123 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 55

ชื่อผลงาน : ถามกรรม

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 56

ภาพประกอบ 124 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 56

ชื่อผลงาน : หมอลำทรง

ขนาด : 19.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

8. ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 8 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ข่า (บรู)

8.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์

ชาวข่าเป็นกลุ่มที่มีอัตลักษณ์ความเชื่อที่สืบทอดมาในอดีตพบได้จากประวัติศาสตร์ของชาวข่า จากสภาพสังคมในปัจจุบันทำให้เกิดการย้ายพื้นที่การดำรงชีวิตของกลุ่มข่าในอีสาน ความหลากหลายของรูปแบบทางความเชื่อจึงปรับเปลี่ยนจากพิธีกรรมทางความเชื่อที่เคยเป็นในอดีต เป็นรูปแบบอัตลักษณ์ทางความเชื่อที่ต้องที่ผานให้เข้ากับการดำเนินชีวิตของชาวข่าในปัจจุบัน

8.2 แนวเรื่องในการสร้างสรรค์

ชาวข่าเป็นชนเผ่าดั้งเดิมเผ่าหนึ่งในแถบกลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งอาจจะสืบเชื้อสายมาจากขอมโบราณ ชาวข่าดั้งเดิมมักจะมีผิวดำคล้ำ ผมหยิก ทั้งหญิงและชาย ผู้ชายแต่งกายด้วยการนุ่งผ้าเตี่ยว มีผมยาวประบ่า และนิยมใช้ผ้าแดงผูกคล้องคอ หรือ โปกศรีษะ เป็นเอกลักษณ์ตามประวัติเล่าว่า เนื่องจากบรรพบุรุษของชาวข่าเป็นนักรบที่ห้าวหาญ มีหน้าไม้พร้อมลูกดอกอาบยาพิษขางนอง (ยางไม้ที่มียาพิษ) เป็นอาวุธประจำกาย ชาวข่าเชื่อในเรื่องการผิดจารีตประเพณี (ผิดผี) เช่น ห้ามลูกสะใภ้เข้าห้องนอนก่อนผัว ห้ามลูกสะใภ้รับของจากพ่อผัว ห้ามลูกเขยที่เข้าในบ้านออกจากห้องหนึ่งไปยังอีกห้องหนึ่ง ห้ามลูกเขยพกมีดหรือสวมนวมเข้าบ้านพ่อตา เป็นต้น การผิดจารีตผิดผีนอกจากจะเป็นการเตือนสติไม่ให้ประพฤติด ผิดปฏิบัติแล้วยังทำให้เกิดการพิธีกรรมทางความเชื่อในรูปแบบต่างๆ

แนวเรื่องผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 8 กลุ่มชาติพันธุ์ข่า

การแต่งกายในพิธีเหยา เป็นพิธีเรียกขวัญ พอได้ฤกษ์หมอเขาก็จะเริ่มพิธีโดยขับลำหมอแคนก็จะเป่าแคนประกอบ ในการขับลำนี้จะเป็นการเสี่ยงทายหาสาเหตุว่า ในขณะที่ขวัญของคนป่วยอยู่ที่ใดและอยู่กับใคร เมื่อหมอแคนเป่าแคนหมอเหยา ก็จะขับลำเรียกขวัญของคนป่วยอยู่ ณ ที่ใดก็ให้รับกลับมา

การเริ่มบูชาครูก่อนแล้วลำเชิญผีลง หรือเรียกผีให้มาเข้าทรง เพื่อจะได้ถามว่าคนป่วยนั้นเป็นอะไร เมื่อผีเข้ามาทรงแล้วจะมีการแต่งตัวให้หมอเหยาใหม่ คือ ถ้าผีเข้ามาทรงนั้นเป็นผีงู หมอเหยาจะเอาผ้าแดงมัดศรีษะ ถ้าเป็นผีปามาสิงหรือผีบ้านธรรมดา หมอเหยาจะมัดศรีษะด้วยฝ้ายดอกไม้ ถ้าเป็นผีนกมวยใช้ผ้าแดงมัดศรีษะเหมือนกัน แต่เวลาร่ายรำหมอเหยาจะกำกำปั้นเหมือนจะชกมวย

ผีฟ้า นางเทียม บุคคลผู้เสียสละบางช่วงของชีวิตเพื่อดูแลและรักษาเพื่อนบ้าน ถือเป็นการสร้างสะสมบุญกุศลให้กับตัวเอง

แบบอย่าง การสืบสานถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังภาพลักษณ์ของบรรพบุรุษในอดีตถูกนำมาเป็นแบบอย่างให้แก่คนรุ่นหลังได้เรียนรู้สืบทอดมา ผู้ชายแต่งกายด้วยการนุ่งผ้าเตี่ยว มีผมม้ายาว ประบ่า และนิยมใช้ผ้าแดงผูกคล้องคอ หรือ โปกศีระชะ เป็นเอกลักษณ์ ผู้ชายขี่ตามประวัติเป็นนักรบในสมัยอดีต

การดำข้าว และรำผัดข้าว การแสดงที่ปรับจากพฤติกรรมการค้าเนินชีวิตการแสดงของชาวข่า "ดำข้าว และรำผัดข้าว" สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในอดีต เป็นการฟ้องรำของชาวนาเพื่อเฉลิมฉลองรื่นเริงในปีที่เก็บเกี่ยวข้าวได้อุดมสมบูรณ์ เครื่องแต่งกายเลียนแบบเครื่องแต่งกายของชาวนาในชนบท

กระติบข้าว เป็นอัตลักษณ์ของวิถีชีวิตชนบทอีสาน วัฒนธรรมการจักสานมายาวนานโดยมีการสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นพัฒนาในรูปแบบต่างๆอยู่อย่างต่อเนื่อง จากเพื่อใช้สอยในครัวเรือนเท่านั้น ต่อจากนั้นก็มีการจักสานเพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับพื้นที่ใกล้เคียง เรื่อยมาจนนำไปสู่การซื้อขายระหว่างคนต่างถิ่น

เจ้าจ้ำ เป็นบุคคลที่ถูกสมมติให้เป็นตัวแทนของหมู่บ้าน มีหน้าที่ปฏิบัติรักษาเป็นผู้บอกกล่าวเป็นผู้ติดต่อสื่อสารกับวิญญาณที่มีประจำในหมู่บ้านแทนชาวบ้าน “เจ้าจ้ำ” ส่วนมากเป็นชายจะมีหมู่บ้านละหนึ่งคนเท่านั้น

พิธีกรรมโบราณ ตามความเชื่อในการรักษาคนป่วยว่าอาการเจ็บป่วยต่างนั้นมีสาเหตุมาจากการกระทำของผีและเกิดจากโรคในปัจจุบันถ้าชาวบ้านที่ป่วยไปรักษาทางแพทย์แล้วยังไม่หายส่วนใหญ่มักจะให้หมอเหยาทำการรักษาต่อไปตามความเชื่อของบรรพบุรุษ

8.3 รูปแบบในผลงานสร้างสรรค์

รูปแบบของภาพในแต่ละภาพที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาวผู้สร้างสรรคได้เลือกใช้รูปแบบในการสื่อความหมายและเป็นภาพแทนอัตลักษณ์ชาวข่า ประกอบด้วย

8.3.1 รูปแบบจากการประกอบพิธีทางพุทธศาสนาที่ชาวข่าถือปฏิบัติกันเป็นประจำในชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ยังมีให้เห็น

8.3.2 รูปแบบจากวิถีการดำเนินชีวิตที่ชาวข่าสืบทอดจากคนรุ่นก่อนเป็นส่วนใหญ่ที่แสดงถึงการดำเนินชีวิตของชาวข่าในสังคมปัจจุบัน

8.3.3 รูปแบบของการสืบทอดและรักษาวิถีทางวัฒนธรรมความเชื่อของชาวข่าต่อการปลูกฝังให้กับคนรุ่นหลัง

8.3.4 รูปแบบจากบุคคลที่เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อความเปลี่ยนแปลงและคงอยู่ของวัฒนธรรมความเชื่อของชาวข่าในปัจจุบัน

8.4 องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์

8.4.1 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพที่เน้นลักษณะของกลุ่มชาวข่ามาเป็นส่วนเด่นของภาพ ใช้การจัดภาพและกำหนดแสงเงาให้เกิดมุมมองของการเป็นกลุ่มก้อนของผู้คน ให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพของกลุ่มคนในบรรยากาศและบริบทแวดล้อมของพิธีกรรมและกิจกรรม โดยปรับลดรายละเอียดบางส่วนที่ไม่จำเป็นให้อยู่ในบรรยากาศของเงา และเพิ่มเติมส่วนสำคัญโดยใช้แสงให้พื้นที่รูปทรงนั้นเด่นชัดขึ้นเพื่อสื่อความหมายของอัตลักษณ์ทางความเชื่อให้เด่นชัดขึ้น

8.4.2 การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพของบุคคลที่มีบทบาทและสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวข่า ทั้งการสืบทอดวิถีปฏิบัติภายในครอบครัวและสืบทอดวิถีความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันมาในท้องถิ่น องค์ประกอบมุมมองเป็นบรรยากาศมุมมองหนึ่งชองบ้านและบรรยากาศในสิ่งแวดล้อมในชุมชนนำมาใช้ด้วยการปรับลักษณะของแสงเงาในภาพ เพื่อเน้นให้เกิดความรู้สึกถึงความเชื่อและความผูกพันของผู้คนต่ออัตลักษณ์นั้นๆ

8.5 การถ่ายทอดและการสื่อความหมายในผลงาน

การถ่ายทอดในการสร้างสรรค์ภาพแต่ละภาพในผลงานชุดนี้มีความแตกต่างของรายละเอียดที่เกิดขึ้นเกิดจากการได้ตอบความรู้สึกในระหว่างการสร้างสรรค ที่ผู้สร้างสรรครู้สึกจากการรับรู้ข้อมูลและต้องการถ่ายทอดผ่านลักษณะของบรรยากาศภายในภาพ ด้วยการกำหนดแสงและเงาในแต่ละภาพ ลักษณะการถ่ายทอดที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค ดังนี้

8.5.1 ลักษณะการถ่ายทอดบรรยากาศในสิ่งแวดล้อมของพิธีกรรมให้เกิดความรู้สึกของกลุ่มคนในช่วงเวลาของการประกอบพิธีกรรม โดยกำหนดลักษณะแสงเงาเพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อเหตุการณ์ภายในภาพ ลักษณะของแสง-เงาที่สร้างความรู้สึกในภาพลักษณะนี้จะปรากฏในลักษณะภาพย้อนแสงหรือแสงจะอยู่ส่วนหลังของจุดสนใจที่สะท้อนความเชื่อความศรัทธาแสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบพิธีกรรมความเชื่อที่มีร่วมกันของกลุ่มคน

8.5.2 ลักษณะการถ่ายทอดมุ่งเน้นบรรยากาศในบริบทสิ่งแวดล้อมของบุคคล เป็นการถ่ายทอดที่ใช้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกในการดำเนินชีวิต ลักษณะของแสง-เงาที่สร้างความรู้สึกที่มีต่อความเชื่อมั่นในวิถีปฏิบัติที่สืบทอดและถ่ายทอดในตัวบุคคล แสงลักษณะนี้จะปรากฏในลักษณะภาพย้อนแสงและแสงจะปรากฏจากส่วนหลังของจุดสนใจการถ่ายทอดลักษณะนี้แสงเงาจะช่วยลดรายละเอียด

ของรูปทรงหลักให้เกิดเป็นบรรยากาศโดยรวมของภาพเพื่อให้ภาพสื่อความหมายของของคุณค่าอัตลักษณ์ความเชื่อในตัวบุคคล

8.6 ผลการสร้างสรรคผลงานชุดที่ 8 ภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ชา

ผลงานสร้างสรรค์ชุดภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ชา เป็นภาพแทนอัตลักษณ์ส่วนหนึ่งที่สะท้อนผ่านความเชื่อและปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรม กิจกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ ประกอบด้วยผลงานภาพพิมพ์จำนวน 8 ชิ้น ดังนี้

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 57

ภาพประกอบ 125 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 57

ชื่อผลงาน : เหยาผี

ขนาด : 19 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 58

ภาพประกอบ 126 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 58

ชื่อผลงาน : บุษามณี

ขนาด : 19 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 59

ภาพประกอบ 127 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 59

ชื่อผลงาน : เส้นทางบุญ

ขนาด : 19 X 28 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 60

ภาพประกอบ 128 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 60

ชื่อผลงาน : ปลุกฝัง

ขนาด : 19 X 28 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 61

ภาพประกอบ 129 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 61

ชื่อผลงาน : เชื้อ

ขนาด : 19 X 28 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 62

ภาพประกอบ 130 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 62

ชื่อผลงาน : หมอลำทรง

ขนาด : 18.5 X 29.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 63

ภาพประกอบ 131 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 63

ชื่อผลงาน : เฒ่าจ๋า

ขนาด : 18.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 64

ภาพประกอบ 132 ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 64

ชื่อผลงาน : รำผีฟ้า

ขนาด : 18.5 X 28.5 เซนติเมตร

เทคนิค : Etching and Burning

9. การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์

การเผยแพร่ผลงานและการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ชุด ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน ได้จัดแสดงผลงานชุดนี้จำนวน 2 ครั้ง

ครั้งแรก นิทรรศการโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุน "การสร้างสรรค์วิชาการงานศิลป์" ปี 2557 ภายในงานการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยและสร้างสรรค์ระดับชาติและนานาชาติ "ศิลปากรวิจัยและสร้างสรรค์ ครั้งที่ 9 : บูรณาการศาสตร์และศิลป์" วันที่ 11 - 21 กุมภาพันธ์ 2559

ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา และหอศิลป์สนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม ผลงานสร้างสรรค์ที่นำไปจัดแสดงจำนวน 36 ชิ้น การติดตั้งในลักษณะกลุ่มภาพหรือภาพชุด

ภาพประกอบ 133 การเผยแพร่ผลงานครั้งแรกในงาน "ศิลปากรวิจัยและสร้างสรรค์ ครั้งที่ 9 : บูรณาการศาสตร์และศิลป์" วันที่ 11 - 21 กุมภาพันธ์ 2559

ครั้งที่สอง นิทรรศการผลงานศิลปะภาพพิมพ์ “อัตลักษณ์อีสาน: ความเหมือนที่แตกต่าง” (Isan Identity : Diversities in Unity) มีนาคม 2559 ณ หอศิลป์จำปาศรี สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย นิทรรศการผลงานสร้างสรรค์จำนวน 64 ชิ้น การจัดกิจกรรมเสวนา หัวข้อ “ทำไมต้องอีสาน ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ” และสูจิบัตรประกอบการแสดงผลงาน (ภาคผนวก ก)

ภาพประกอบ 134 การเผยแพร่ผลงานครั้งสองนิทรรศการผลงานศิลปะภาพพิมพ์ “อัตลักษณ์อีสาน: ความเหมือนที่แตกต่าง” (Isan Identity : Diversities in Unity) มีนาคม 2559

จากภาพการเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ทั้งสองครั้งมีลักษณะของการติดตั้งผลงานที่แตกต่างกัน คือ การติดตั้งในลักษณะของกลุ่มภาพ และการติดตั้งผลงานลักษณะผลงานเดี่ยว จากเจตนาที่ผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการศึกษาผลของผู้ชมที่มีความแตกต่างกันของประสบการณ์และภูมิลำเนา และการรับรู้ของผู้ชมต่อความหมายของผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้

9.1 การติดตั้งในลักษณะของกลุ่มภาพ จำนวน 36 ชิ้น ที่จังหวัดนครปฐม ผู้ชมในนิทรรศการส่วนใหญ่มีความหลากหลายทางภูมิลำเนาและหลากหลายประสบการณ์ต่อความเข้าใจในคน วิถีชีวิต และความเชื่อของคนอีสาน การการติดตั้งในลักษณะของกลุ่มภาพผู้ชมสามารถรับรู้ภาพรวม

ของผลงานได้ และการติดตั้งผลงานในลักษณะนี้ช่วยให้ผลงานแสดงกำลังของผลงานที่เกิดจากกลุ่มภาพจำนวนมาก การรับรู้ถึงภาพรวมของผู้ชมต่อผลงานชุดนี้ช่วยให้เข้าใจได้ถึงการแสดงออกถึงภาพวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนอีสานที่มีการแสดงออกที่หลากหลายรูปแบบ สอดคล้องกับความต้องการของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการให้ผู้ชมรับรู้ถึง “ความเหมือน” ที่รู้ได้ว่าเป็นภาพอีสาน และ “ความแตกต่าง” ที่ความหลากหลายของรูปแบบวิถีชีวิตและวัฒนธรรม หลังจากที่คุณชมรับรู้ภาพรวมของชุดภาพผลงานแล้วเมื่อมองเข้าไปในรายละเอียดของผลงานแต่ละภาพ คำถามที่พบ คือ ภาพเกี่ยวกับอะไร? เหตุจากพื้นฐานประสบการณ์ ความคุ้นเคยของผู้ชมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนอีสานที่มีความแตกต่างกัน เป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ชมกลุ่มนี้ให้ความสนใจต่อข้อมูลที่อยู่ในภาพแต่ละภาพมากขึ้น

9.2 การติดตั้งในลักษณะภาพเดี่ยว จำนวน 64 ชิ้น ที่จังหวัดมหาสารคาม ผู้ชมในนิทรรศการส่วนใหญ่เป็นคนอีสาน เป็นคนในท้องถิ่นและมีความคุ้นเคยกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ปรากฏในผลงาน ผู้ชมกลุ่มนี้สามารถการรับรู้ภาพรวมต่อผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ได้ง่าย ผู้สร้างสรรค์เลือกการนำเสนอผลงานในลักษณะภาพเดี่ยวเพื่อกำหนดให้ผู้ชมกลุ่มนี้ชมภาพและพิจารณาภาพไปที่ละภาพเพื่อสื่อสารต่อผู้ชมให้เห็นถึงรากเหง้าของคนอีสานที่สืบสารและส่งต่อมาให้คนรุ่นหลัง อาจปรากฏในความคุ้นเคย ความทรงจำ การดำเนินชีวิตของผู้ชมกลุ่มนี้ ผู้ชมผลงานศิลปะที่เป็นคนในท้องถิ่นต่างมีความคุ้นเคยซึ่งเกิดจากประสบการณ์ในอดีตเพียงแต่รับรู้ได้บางภาพที่แต่ละคนมีแตกต่างกัน ซึ่งมีทั้งภาพที่เป็นการรับรู้จากประสบการณ์เฉพาะคน และที่เคยมีประสบการณ์ร่วมกันในอดีต รวมถึงภาพที่ไม่เคยเห็นแต่รับรู้ได้ว่าเป็นลักษณะรูปแบบของคนอีสาน ภาพต่างๆในผลงานชุดนี้ทำให้ผู้ชมในท้องถิ่นหวนกลับมาคิดและย้อนมุมมองของผู้ชมกลับไปหาความรู้สึกและประสบการณ์ดีๆในอดีตที่เคยร่วมมีประสบการณ์ เคยรับรู้มาและเพิ่มความสนใจต่อความเป็นอีสานที่ยังอยู่ในจิตสำนึกของคนอีสานของผู้ชมกลุ่มนี้

บทที่ 5

บทสรุป

จากแรงบันดาลใจที่จะค้นหาอัตลักษณ์ของตนสู่การค้นหาอัตลักษณ์ของคนอีสาน โดยเจาะลงสู่การค้นหาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน โดยมีมุ้งหว้งที่จะดำรงรักษาและสืบสานอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสานและกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ให้ดำรงอยู่ต่อไปในรูปแบบของงานศิลปะ ภายใต้กรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยที่มุ่งเน้นการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด (Etching Printmaking) ที่สะท้อนภาพอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหมายที่สื่อถึงตัวตนและความเป็นท้องถิ่นผ่านกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมในพื้นที่อีสานที่สะสมวัฒนธรรมและส่งต่อรูปแบบตามวิถีการดำรงชีพที่สืบต่อ ดำรงอยู่และเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยภาพพิมพ์โลหะกัดกรดที่สามารถลดต้นทุนในการสร้างสรรค์และมีความปลอดภัยในขั้นตอนการปฏิบัติงานมากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการบูรณาการความรู้สู่การสร้างสรรค์ที่เป็นแบบอย่างต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนและการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์ร่วมสมัย ภายใต้กรอบแนวคิดของโครงการวิจัยดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ออกแบบกระบวนการสร้างสรรค์โดยเริ่มต้นจากการค้นหารูปแบบที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวอีสานในดินแดนที่ราบสูงด้วยการลงพื้นที่เพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรงและข้อมูลปฐมภูมิ การลงสำรวจพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานกลุ่มเป้าหมาย 8 กลุ่ม ประกอบด้วยไทยลาว (ไทอีสาน) ผู้ไท (ภูไท) ไทข่า (บรู) ไทลื้อ (กะโซ่) ไทกะเลิง ไทแสก ไทญ้อ และ ไทกลา (กูลา) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งการศึกษาริบททางสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในอดีตส่วนหนึ่งจากข้อมูลหัตถ์ภูมิศาสตร์ต่างๆที่ได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ (อาทิ ภาพนิ่ง ภาพถ่ายในอดีต และภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น) เนื่องจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์สำหรับการนำเสนอเนื้อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ในบทที่ 2 การกำหนดกระบวนการและวิธีการสร้างสรรค์ ผลงานตั้งแต่กระบวนการค้นคว้าต้นแบบการสร้างสรรค์และการกำหนดเลือกต้นแบบ การทำภาพร่าง การทดลองการสร้างสรรค์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรดในบทที่ 3 และผลการสร้างสรรค์ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานจำนวน 64 ชิ้น จาก 8 กลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งในแต่ละชาติพันธุ์ได้นำเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์และแนวเรื่องในการสร้างสรรค์ เพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่การนำเสนอผลงานแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนกลุ่มละ 8 ชิ้น และลงสรุปด้วยการวิเคราะห์รูปแบบในผลงานสร้างสรรค์ องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์ และภาพรวมการถ่ายทอดและการสื่อความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในผลงานสร้างสรรค์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ 4 ซึ่งเนื้อหาทั้ง 5 บท สามารถประมวลเพื่อลงสรุปผลการสร้างสรรค์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานทั้ง 8 กลุ่ม โดยแบ่งเป็นหัวข้อได้ ดังนี้

1. อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานในการสร้างสรรค์ผลงาน
2. การถ่ายทอดอัตลักษณ์สู่ผลงานสร้างสรรค์
3. การทดลองพัฒนากระบวนการทางเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด
4. ผลงานสร้างสรรค์ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน

5. บทสรุปของผลงานการสร้างสรรค์

6. ข้อเสนอจากการสร้างสรรค์

แต่ละหัวข้อมีรายละเอียดของการสร้างสรรค์ ดังนี้

1. อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานในการสร้างสรรค์ผลงาน

อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานภาพสะท้อนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์อีสานมาจากพื้นฐานความเชื่อที่เกี่ยวกับการถือผีและอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของสิ่งเหนือธรรมชาติและความศรัทธาต่อพุทธศาสนา ของคนอีสาน ความเชื่อเหล่านี้ปรากฏผ่านประเพณีพิธีกรรมในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการด้านต่างๆของคนอีสาน และจากการที่สังคมชนบทอีสานมิได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่ จึงมีการปรับเปลี่ยนผสมผสานรูปแบบทางวัฒนธรรมกับภายนอกก่อให้เกิดความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงทางความคิดและการแสดงออกด้านพิธีกรรมและความเชื่ออยู่ตลอดเวลา อัตลักษณ์จึงมีลักษณะเป็นนามธรรมเปลี่ยนแปลงได้ การกำหนดอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์อีสานมาใช้ในการสร้างสรรค์ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้กำหนดความหมาย เมื่อบริบทเปลี่ยนไปค่านิยมของอัตลักษณ์ก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้จึงเป็นอีกมุมมองของการหยิบยกอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานผ่านสายตาของผู้สร้างสรรค์ที่เป็นคนนอก และภายใต้เงื่อนไขของการเลือกอัตลักษณ์นั้นๆมาใช้ในการสร้างสรรค์ การกำหนดอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์อีสานตามการรับรู้ของผู้สร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งสอดคล้องผลของการรับรู้ของมนุษย์แต่ละคนนั้น ย่อมแตกต่างกันไปตามประสบการณ์การรับรู้ในสิ่งที่ประทับใจในมุมมองที่ต่างกันไปไม่เหมือนกัน บางครั้งอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานในพื้นที่เดียวกันแต่อยู่คนละมุมมองก็เห็นต่างกันและรับรู้ต่างกัน อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 อัตลักษณ์สะท้อนความยึดมั่นในจารีตประเพณี (ฮีตสิบสอง) กลุ่มชาติพันธุ์อีสานยึดมั่นในจารีตประเพณี โดยเฉพาะ ฮีต คอง จารีต ประเพณี เป็นกลุ่มสืบทอดและถ่ายทอดให้ชนกลุ่มไทยกลุ่มชาติพันธุ์อีสานกลุ่มอื่นๆ ความยึดมั่นในจารีตประเพณีในรอบ 12 เดือน (ฮีตสิบสอง) คือ วิถีปฏิบัติที่เป็นลักษณะเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในปัจจุบัน ประกอบด้วย บุญพระเวด (บุญเดือนสาม) บุญข้าวประดับดิน (บุญเดือนเก้า) และ บุญกฐิน (เดือนสิบสอง) กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อเป็นอีกกลุ่มใหญ่ที่ถือปฏิบัติตนตาม ฮีตสิบสอง คลองสิบสี่ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์เดือนเมษายน และเทศกาลที่สำคัญๆ ได้แก่ ข้าวพันก้อน (บุญเดือน4) การทำบุญในช่วงเข้ามิดของ เป็นการนำข้าวเหนียวก้อนเล็กๆไปทำบุญโดยวางตามจุดต่างๆรอบพระอุโบสถสามรอบ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ล่วงลับ และกลุ่มชาติพันธุ์ไทแสกในปัจจุบันปรากฏให้เห็นในพิธีกรรมประจำปีที่สำคัญที่สุดของชาวไทแสก คือ พิธีกินเตตเตน กิจกรรมประจำปี คือวันตรุษแสก เป็นงานฉลองที่สำคัญ เป็นวันพบญาติ วันที่ประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต เป็นพิธีของชาวไทแสกที่สะท้อนภาพสังคมวัฒนธรรมของชาวไทแสกที่มีความเชื่อผีพราหมณ์ และความศรัทธาในพุทธศาสนา

1.2 อัตลักษณ์สะท้อนศิลปวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์อีสานเป็นกลุ่มใหญ่ที่สามารถรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่นและต่อเนื่อง ได้แก่ หมอลำ ไทญ้อ หมอแคน ศิลปะการแสดงในพิธีกรรม นาฏกรรมชาวไทแสก การฟ้อนมอญเซิง ขบวนแห่ เป็นลักษณะการฟ้อนเพื่อนันทนาการ ช้องมอญเซิงของชาวภูไท และแสกแต้สาก” เป็นการละเล่นตั้งแต่บรรพบุรุษของชาวไทแสก ปัจจุบันกระทำเฉพาะในพิธีบวงสรวง “โองมู” เป็นทั้งความบันเทิงในชีวิต เครื่องมือสื่อสารของโลกมนุษย์และโลกวิญญาณ สื่อกลางที่ถ่ายทอดสำนึกของชาติพันธุ์และทำให้จิตใจของทุกคนมาหลอมรวมกัน และประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์มายาวนาน และยังสามารถรักษาเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีที่โดดเด่นหลายประการเอาไว้ได้จนปัจจุบัน

1.3 อัตลักษณ์สะท้อนความเชื่อเรื่องผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณ ในขณะที่ยังมีชาวยุโรปนับถือศาสนาพุทธ ก็มีเรื่องของพราหมณ์และผีเข้ามาผสมกลมกลืนด้วยการประกอบพิธีกรรม ในชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานจะมีเรื่องผีเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ การเชื่อเรื่องผีของชาวยุโรปเป็นความเชื่อดั้งเดิมมาช้านานและความเชื่อเรื่องผีและ วิญญาณก็มีอิทธิพล ต่อโลกทัศน์ และวิถีชีวิตของชาวยุโรปการประกอบพิธีกรรมต่างๆ จะมีเรื่องผีเข้ามาเกี่ยวข้องไม่มากนักซึ่งเป็นลักษณะวัฒนธรรมความเชื่อของชาวยุโรป การนับถือผีบรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว แต่ยังมีห่วงใยในความ เป็นอยู่ของลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ และความเชื่อที่มีต่อผีบรรพบุรุษที่คอยปกป้องคุ้มครองให้พวกตนอยู่เย็นเป็นสุข มีข้าวปลาอาหารสมบูรณ์ เพื่อตอบแทนคุณผีดังกล่าวจึงมีพิธีกรรมและประเพณีเลี้ยงผี เช่น ผีปู่ตาหรือ โองมูผีปู่ตา ผีแดน ผีแม่เหล็ก รวมทั้งผีไร่ นา ฯลฯ ความเชื่อในพิธีกรรม ผีเรือน ผีชาน ถือกันว่าเป็นวิญญาณของพ่อแม่ บรรพบุรุษจะยังวนเวียนปกปักรักษาคุ้มครอง โดยตั้งอยู่ที่มุมใดมุมหนึ่งของบ้าน เป็นที่เชื่อกันว่าเป็นผู้คุ้มครองทั้งบ้าน จะทำศาลในลักษณะของศาลพระภูมิเจ้าที่ไว้ในที่แห่งหนึ่ง เมื่อสิ้นปีชาวบ้านจะพากันไปเลี้ยงผี จะมี “เจ้าจ้ำ” เป็นเจ้าพิธี หลังจากนั้นจะมีการกินเลี้ยงรื่นเริงกัน

อย่างสนุกสนาน ผีนา หรือ ตาแฮก ซึ่งชาวบ้านจะบอกกล่าวเวลาหว่านหรือเก็บเกี่ยวโดยจัดพิธีกรรมเช่น ไห้วผีเป็นประจำในฤดูเก็บเกี่ยวหรือเพาะปลูกข้าว ชาตัพันธ์กะเลิง อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม รักสงบ ประกอบกับการตั้งถิ่นฐานตามป่าเขา ความห่างไกลทำให้ชนเผ่ากะเลิงยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางความเชื่อในพิธีกรรมนับถือผีเรือน ผีซาน ถือกันว่าเป็นวิญญาณของพ่อแม่ บรรพบุรุษ ผีปู่ตา พิธีกรรมเลี้ยงผีปู่ตาเป็นงานประจำปีของหมู่บ้าน ชาวกะเลิงจะทำศาลในลักษณะของศาลพระภูมิเจ้าที่ไว้ ชาวไทญ้อเชื่อ ผีปู่ตาหรือ โหงผีปู่ตา ผีบรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว แต่ยังมีความห่วงใยในความเป็นอยู่ของลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ และความเชื่อที่มีต่อ ผีมเหสักข์ และผีบรรพบุรุษ ที่คอยปกป้องคุ้มครองให้พวกตนอยู่เย็นเป็นสุข มีข้าวปลาอาหารสมบูรณ์ เจ้าปู่มเหสักข์ ศูนย์รวมความสามัคคีกิจกรรมของคนในชุมชน อัตลักษณ์ความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส้ โดยเฉพาะวิญญาณของบรรพบุรุษและผู้ล่วงลับ ชาวไทโส้ เคารพสิ่งที่ไม่มองเห็น ผีและวิญญาณจึงถูกปลูกฝังและแนบแน่นในการดำเนินชีวิตของชาวไทโส้ ผีบรรพบุรุษ บนเรือนหรือบนหิ้งคือที่สถิตของผีเรือน และแซงสนั้ม หรือ แซงกะมุด (เลี้ยงผีลงสนาม) พิธีกรรมในการบวงสรวงวิญญาณเอกลักษณ์การเล่นกลองของไทโส้

1.4 อัตลักษณ์สะท้อนความเชื่อและภูมิปัญญาในการรักษา อัตลักษณ์ทางความเชื่อและภูมิปัญญาในการรักษาเยียวยาของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ความเชื่อและภูมิปัญญาในการรักษาเยียวยาที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษเมื่อเจ็บป่วยหาสาเหตุไม่พบเชื่อว่าเป็นการกระทำของภูตผี วิญญาณ หรือผีเข้าสิง คนที่เจ็บไข้ได้ป่วยก็เนื่องมาจากถูกผีกระทำ อาจจะเป็น ผีตง ผีป่า ผีแกน ผีปอบ ผีเป่า ผีบรรพบุรุษ หรือถูกคุณไสย ความเชื่อในเรื่องของการรักษายังปรากฏในบุคคลและบทบาทในชุมชน เช่น หมอเป่าจะใช้คาถาเป่าขับไล่ผี หมอทรงเป็นหมอที่ทำพิธีอัญเชิญวิญญาณต่างๆ หมอธรรมเป็นหมอที่นั่งทรงทางในเพื่อดูดวงชะตา หมอเหยาผู้ทำเป็นพิธีกรรมในการรักษาคนป่วย ในปัจจุบันยังมีพิธีเหยา การรำผีฟ้า และบางกลุ่มยังปฏิบัติไม่ให้ "ผีดผี" อย่างเข้มงวด เพื่อความอยู่ดีมีสุขของชาวอีสาน การผีดจาริตผีดผีนอกจากจะเป็นการเตือนสติไม่ให้ประพฤติดีปฏิบัติชั่วแล้ว ยังทำให้เกิดการพิธีกรรมทางความเชื่อในรูปแบบต่างๆ กลุ่มชาติพันธุ์ไทญ้อ เมื่อเจ็บป่วยที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษซึ่งเกี่ยวพันกับความเชื่อเรื่องผีเชื่อว่าคนที่เจ็บไข้ได้ป่วยก็เนื่องมาจากถูกผีกระทำ การรักษาความเจ็บป่วย พิธีเหยา เป็นการติดต่อสื่อสารประกอบการร่ายรำระหว่างมนุษย์กับวิญญาณ โดยหมอผีจะทำหน้าที่ถามสอบถามวิญญาณของบรรพบุรุษว่าได้กระทำการสิ่งใดล่วงเกินขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดปฏิบัติกัน ประกอบด้วย หมอเหยา ผู้ติดต่อกับสิ่งที่มองไม่เห็น การเสี่ยงดวงหรือการสร้างขวัญกำลังใจ แม่แก้ว หรือนางแก้ว ผู้สูงศักดิ์ท่านหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่ม กลุ่มชาติพันธุ์ไทญ้อ เชื่อว่าคนเรามีอาการเจ็บป่วยของคนเราคือการเจ็บป่วยทางจิตวิญญาณจำต้องรักษาทางจิตวิญญาณ ซึ่งก็คือรักษาขวัญ การสู่ขวัญหรือสูตรขวัญ

เป็นพิธีกรรมมาจากพิธีพราหมณ์ เพราะหมอสวดขวัญ ผู้ทำพิธีนั้นอีสาน เรียกว่าพราหมณ์ จุดมุ่งหมายของการสวดขวัญก็เพื่อเป็นการบำรุงขวัญให้ดีให้อยู่กับตัว ในกรณีที่ขวัญนี้ก็เป็นกรเรียกขวัญให้กลับมาหรือบางกรณีก็เป็นพิธีทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลอุดมสมบูรณ์

1.5 อัตลักษณ์สะท้อนความศรัทธาต่อพุทธศาสนา ความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน เห็นได้จากการมีวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรม นับถือพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน คือ ความเชื่อเรื่องบุญ-กรรมมีอิทธิพลสูงสุดต่อความเชื่อของชาวอีสาน หลักบุญ-กรรม ตามความเข้าใจของชาวอีสาน "บุญ" คือ ผลของการทำดีได้แก่ การประพฤติธรรมหรือการปฏิบัติตามฮีตคองส่วน "กรรม" คือ ผลของการทำชั่ว หรือการปฏิบัตินอกฮีต นอกคอง คนเกิดมาในโลกก็เพื่อใช้ "บุญ" หรือ "กรรม" ชาวอีสานเชื่อว่าผลบุญกรรมทำให้มนุษย์เกิดดีมีชีวิตรที่ดี มีบุคลิกลักษณะงดงาม มีโภคทรัพย์และบริวาร และมีสุขภาพแข็งแรงและยืนยาวความเชื่อดังกล่าวได้กลายเป็นความเชื่อพื้นฐานที่อยู่ในจิตใต้สำนึกอันมีผลต่อโลกทัศน์และพฤติกรรมของชาวอีสาน กลุ่มชาติพันธุ์แสก เป็นกลุ่มชนที่ให้ความสำคัญกับบุญและปฏิบัติตนเป็น พุทธศาสนิกชนที่ดี ยึดถือปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ การทำบุญใส่บาตร การสังฆบุญบารมี เสริมบุญ การทำบุญอุทิศส่วนกุศล การให้ทาน ถือว่าเป็นการทำบุญชั้นสุดยอด จะทำให้อยู่บนสรวงสวรรค์ที่สุขสบาย กลุ่มชาติพันธุ์กุล่า ใช้หลักพุทธเศรษฐกิจ ยึดมั่นตามหลักพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของคนกุล่ายังคงอยู่ในรูปแบบพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน ซึ่งมักแสดงออกผ่านวิถีชีวิต พิธีกรรมงานบุญประเพณีออกพรรษา กิจกรรมสำคัญ และจารีตของชุมชน ประกอบด้วย 1) วัดทุ่งสว่าง แต่คนนิยมเรียก "วัดกุล่า" 2) ประจำทุกปี 3) และ 4) ศาลและรูปจำลอง ความศรัทธาก็ยังคงเลื่อมใสต่อผู้นำของชุมชนในอดีต

1.6 อัตลักษณ์สะท้อนวิถีการดำรงชีวิตจากอดีต กลุ่มชาติพันธุ์อีสานสืบทอดวิถีทางการดำรงชีพและวิถีปฏิบัติที่ยึดถือกันมาจากอดีต และปลูกฝังวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ที่ยังคงปรากฏความเชื่อ

ในรูปแบบของบุคคลผู้สูงอายุในชุมชน การปลูกฝังลูกหลานให้เห็นคุณค่าในวิถีของการดำรงชีวิตและคุณค่าทางวัฒนธรรมตามแบบอย่างบรรพบุรุษ ประกอบด้วย บ้านทอผ้า บทบาทที่เป็นประสบการณ์และเป็นสิ่งที่ภูมิใจในรากเหง้าของตน เห็นได้จาก พิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องเนื่องการดำเนินชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย การอยู่ไฟ การกินตอง และ การเผาคนตาย กลุ่มชาติพันธุ์ไทมีวัฒนธรรมในเรื่องเสื้อผ้าเด่นชัด มีความพิถีพิถันในรายละเอียดและความสวยงาม ในอดีต ผู้หญิงชาวผู้ไทมีบทบาทได้รับการอบรมบ่มเพาะภูมิปัญญาการทอผ้าที่ตกทอดส่งต่อในครอบครัว และวัฒนธรรมต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองชาวผู้ไท จุดเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและแขกบ้านแขกเมืองเมื่อมาเยือนท้องถิ่นนั้น ชาวผู้ไทใช้เหล้าอูในการเลี้ยงสังสรรค์ต้อนรับเพื่อนฝูงที่มาเยี่ยมเยียน ได้แก่ อู หรือเหล้าไท "เหล้าอู" ปัจจุบันเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในทุกประเพณีของชาวผู้ไท อัตลักษณ์สะท้อนวิถีการดำรงชีวิตในเศรษฐกิจสังคมปัจจุบัน สะท้อนถึงความพยายามในการสืบสารและเผยแพร่การมีตัวตนและการคงอยู่ของกลุ่มในเศรษฐกิจสังคมปัจจุบัน ได้แก่ โฮมสเตย์ชาวไทแสกที่พักทางวัฒนธรรมเพื่อเผยแพร่ รักษา วัฒนธรรมของบรรพบุรุษให้คงอยู่ รวมถึงถ่ายทอด และปลูกฝังวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ที่ยังคงปรากฏความเชื่อในรูปแบบของบุคคลด้วยการถ่ายทอดประสบการณ์ความทรงจำของผู้อาวุโสของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานให้ลูกหลานได้รับรู้ สืบทอด และภูมิใจในรากเหง้าของตน

2. การถ่ายทอดอัตลักษณ์สู่ผลงานสร้างสรรค์

การสร้างสรรคผลงานชุดนี้จึงเป็นอีกมุมมองของการหยิบยกอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสานผ่านสายตาของผู้สร้างสรรค์ที่เป็นคนนอกและภายใต้เงื่อนไขของการเลือกอัตลักษณ์นั้นๆมาใช้ในการสร้างสรรค์ การกำหนดอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์อีสานตามการรับรู้ของผู้สร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งสอดคล้องการรับรู้ในการสร้างสรรค์ที่ อารีย์ สุทธิพันธุ์ (2532: 173) ได้อธิบายว่า การรับรู้ของมนุษย์แต่ละคนนั้นย่อมแตกต่างกันไปไม่เหมือนกัน บางคนมีประสาทสัมผัสดี มีความจำดี ก็รับรู้ในสิ่งที่ประทับใจได้มาก บางครั้งวัตถุในมุมมองเดียวกันแต่อยู่คนละมุมเห็นต่างกันรับรู้ต่างกัน และการถ่ายทอดที่เน้นการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ตามแนวคิดของ ชลูด นิ่มเสมอ (2544:8) ศิลปะต้องแสดงส่วนที่อยู่ภายใน เช่น อารมณ์ ความรู้สึกซึ่งเป็นของศิลปินที่มีต่อสังคม เช่น ความรู้สึกของเชื้อชาติ ชาติ หรือของมนุษย์ชาติ โดยส่วนรวม รวมถึงการแสดงออกทางมโนคติและความคิดเมื่อพิจารณาแล้วดูไม่แตกต่างอะไรกับทัศนะที่ว่าศิลปะคือตัวแทนของชีวิต สอดคล้องกับ ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2546:194) ที่เน้นว่า ศิลปะสะท้อน

ชีวิต ความงามของทัศนศิลป์จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกภายในกับสภาพแวดล้อมและความจริงรอบตัว

การถ่ายทอดผลงานในแต่ละภาพมีความแตกต่างกันเกิดจากประสบการณ์การรับรู้ข้อมูลและมุมมองความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่อภาพแต่ละภาพ การถ่ายทอดในการสร้างสรรค์ภาพแต่ละภาพอาจถูกปรับลด ปรับเพิ่มบางส่วน บางภาพถูกแสดงออกทางรายละเอียดที่มาก บางภาพมีรายละเอียดน้อย บางภาพแสดงอารมณ์ผ่านการเคลื่อนไหว เป็นต้น ความแตกต่างของรายละเอียดที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการโต้ตอบความรู้สึกในระหว่างการสร้างสรรค์ ที่ผู้สร้างสรรค์รู้สึกและต้องการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกประทับใจ (Impression) ที่แสดงออกผ่านบรรยากาศจากมุมมองความรู้สึกต่อความเชื่อของผู้คน อารมณ์ความรู้สึกการถ่ายทอดผลงานลักษณะนี้จะมีความสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์โดยตรงในระหว่างการสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบและกำหนดเทคนิคในการแสดงออกที่สามารถตอบสนองการสร้างสรรค์ในรูปแบบผลงานแนว Impressionism ที่สามารถโต้ตอบในการสร้างแม่พิมพ์ได้โดยตรงและรวดเร็ว ส่งผลให้ภาพพิมพ์ที่ปรากฏขึ้นมีความสอดคล้องกับผลงานวาดเส้น ซึ่งลักษณะของเทคนิควิธีการนี้เป็นการประยุกต์ที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่แตกต่างจากการสร้างสรรค์เทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรวดทั่วไป และเกิดผลการแสดงออกที่หลากหลาย ดังภาพตัวอย่าง

3. การทดลองพัฒนากระบวนการทางเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด (Etching Process)

ผลการทดลองพัฒนากระบวนการทางเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด (Etching Printmaking Process) เนื่องจากเทคนิคภาพพิมพ์พื้นฐานยังไม่สามารถตอบสนองการถ่ายทอดที่ผู้สร้างสรรค์คาดหวังให้ผลงานออกมาในรูปแบบของอารมณ์ความรู้สึกประทับใจ จึงใช้วิธีการที่สามารถแสดงความรู้สึกผ่านค่าความอ่อนแก่ของแสงและเงา ได้ทั้งลักษณะที่มีความละเอียดและความหยาบ ด้วยการใช้วิธีการสร้างสรรค์เพื่อให้ผลงานภาพพิมพ์สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้ดีขึ้น ดังนี้ ประการแรก การประยุกต์วิธีการสร้างแม่พิมพ์ ผู้สร้างสรรค์ได้นำหลักพื้นฐานของการสร้างสรรคภาพพิมพ์เมซโซตินท์ (Mezzotint Process) มาใช้แต่แตกต่างกันที่วิธีการนี้ต้องเตรียมพื้นแม่พิมพ์ให้เป็นสีดำหรือค่าน้ำหนักสีดำ ด้วยการแช่แม่พิมพ์ที่สร้างด้วยวิธีการกัดกรวดแบบโรยเม็ดยางสนในสารละลาย นาน 30 นาที ทำเช่นเดียวกัน 3 รอบจะช่วยให้ระดับความพรุนของผิวแม่พิมพ์ที่เป็นร่องรับหมึกสีดำมีความละเอียดของระยะใกล้และระยะไกลภายในผลงานได้ดีขึ้น ประการต่อมา การทดลองเครื่องมือการสร้างแม่พิมพ์เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้กับการทำแม่พิมพ์ที่นิยมใช้ไม่สามารถตอบสนองการแสดงออกและความต้องการให้ผลของภาพพิมพ์แสดงออกทางอารมณ์ (Expression) ได้ เครื่องมือที่นำมาประยุกต์ใช้คือ เครื่องเจียรขนาดเล็ก นำมาทดลองร่วมกับหัวเจียรและหัวลบน้ำหนัก (Burning) ขนาดต่างๆที่สามารถมาใช้ลบน้ำหนักในลักษณะเดียวกันกับเหล็กลบน้ำหนัก แล้วนำมาทดลองสร้างแม่พิมพ์เพื่อศึกษาผลของภาพที่เกิดขึ้นในหลายลักษณะ เช่น ลักษณะของพื้นผิว ลักษณะของเส้น ลักษณะของรายละเอียด แสงและเงา ความต่อเนื่องของน้ำหนักสีภายในภาพ เป็นต้น และประการสุดท้าย ผลการทดลองประยุกต์เครื่องมือในการทำแม่พิมพ์ ผลงานชุดนี้มุ่งถ่ายทอดรูปแบบที่สะท้อนความรู้สึกประทับใจ (Impressionism) ผ่านภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อภาพถ่ายต้นแบบและมุมมองจากภาพร่างที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดใช้

เทคนิคการสร้างแม่พิมพ์เพื่อช่วยให้ผู้สร้างสรรค์สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นคล้ายกับการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดผ่านแสงและเงา (Light and Shade) ผลงานชุดนี้ได้กำหนดให้เป็นผลงานในลักษณะค่าน้ำหนักอ่อน น้ำหนักปลายกลาง น้ำหนักเข้ม หรือสามารถให้แสงและเงา 3 ระดับ (Full Range of Tone) เรียงกันตามลำดับ เพื่อให้ผลงานแสดงค่าน้ำหนักของแสงและเงาที่สร้างให้เกิดบรรยากาศหรือมิติภายในผลงาน สอดคล้องกับลักษณะการสร้างสรรคผลงานด้วยเทคนิคภาพพิมพ์โลหะกัดกรด

4.ผลงานสร้างสรรค์ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน

การสร้างสรรคงานศิลป์เรื่อง ศิลปะภาพพิมพ์โลหะกัดกรด : ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ได้ถูกกำหนดผ่านกระบวนการรับรู้ข้อมูลในแต่ละเรื่องราวของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ลักษณะของการถ่ายทอดผลงานศิลปะ (Expression) มุ่งให้เกิดความสอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการสร้างสรรค์ผลงานให้มีรูปแบบหลากหลายผสมผสานกันในงานชุดผลงาน เพื่อสะท้อนความหลากหลายของอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มชาติพันธุ์อีสานที่ปรากฏมีลักษณะที่แตกต่างกันตามการรับรู้ตามความคิดของผู้สร้างสรรค์ที่เน้นการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก (Art as Expression) ได้รูปแบบศิลปะ (Art Style) และองค์ประกอบทางศิลปะในผลงานสร้างสรรค์ และแสงเงาที่เกิดขึ้นในผลงานสร้างสรรค์ รายละเอียดดังนี้

4.1 รูปแบบศิลปะ (Art Style) รูปแบบของผลงานสร้างสรรค์ในผลงานชุดนี้มีความหลากหลายรูปแบบจากผลงานที่ปรากฏ การถ่ายทอดลักษณะรูปแบบถูกกำหนดด้วยความรู้สึก การรับรู้ และประสบการณ์จากข้อมูลในแต่ละอัตลักษณ์ โดยที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะปรากฏทั้งรูปแบบในลักษณะที่เหมือนจริง (Realistic) รูปแบบแบบตัดทอน (Distortion) และรูปแบบตามความรู้สึก (Abstraction) ผสมผสานกันในแต่ละชุดผลงาน เป็นวิธีคิดเพื่อสร้างความหลากหลายให้ผลงานที่เกิดขึ้นและความหลากหลายต่อการรับรู้ของผู้ชม รูปแบบที่ปรากฏในผลงานชุดนี้ ประกอบด้วย

1) รูปแบบเหมือนจริง (Realistic) การสร้างงานที่เหมือนจริงดังที่ปรากฏอยู่ในธรรมชาติ โดยยึดหลักการสร้างสรรค์ และการนำเสนอสิ่งที่ตามองเห็น การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์รูปแบบเหมือนจริง เป็นการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาสร้างสรรค์โดยการจัดองค์ประกอบศิลป์ แสดงรายละเอียดของผลงานให้เหมือนจริงดังที่ตามองเห็นจากภาพมากที่สุด รูปแบบนี้เป็นการถ่ายทอดที่เปลี่ยนแปลงจากภาพถ่ายต้นแบบเพียงบางส่วน

2) **รูปแบบแบบตัดทอน (Distortion)** การสร้างสรรค์งานศิลปะในลักษณะบิดเบือนไปจากของจริง โดยจะให้ความสำคัญกับรูปแบบที่เหมือนจริงน้อยลง แต่ให้ความสำคัญกับรูปแบบจากความคิดของมากขึ้น เพื่อสื่อความงามในการรับรู้ให้เข้าใจง่ายและรวดเร็ว การสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบแบบตัดทอนหรือการให้ความสำคัญเฉพาะลักษณะเด่นและตามความรู้สึกที่มีต่อเรื่องราวโดยยึดความจริงตามความรู้สึกสัมผัสและประสบการณ์ทางอารมณ์ความรู้สึกและลดทอนส่วนที่ไม่สำคัญกับความหมายลงหรือนำออกไป เป็นการนำทัศนธาตุมาจัดองค์ประกอบศิลป์ของผลงาน โดยการบิดเบือนไปจากของจริงตามความคิดสร้างสรรค์ของของประสบการณ์ เพื่อสื่อความหมายจากการรับรู้ให้เข้าใจง่ายและรวดเร็ว

3) **รูปแบบตามความรู้สึก (Abstraction)** การสร้างสรรค์ผลงานที่ไม่ได้อาศัยเรื่องราวตามความจริง แต่มุ่งแสดงอารมณ์ความรู้สึกตามมุมมองจากการรับรู้ของผู้สร้างสรรถ่ายทอดลงในผลงาน โดยยึดความจริงตามความรู้สึกสัมผัสและประสบการณ์ทางอารมณ์ความรู้สึกและลดส่วนที่ไม่ต้องการให้คงเหลือเฉพาะที่สำคัญเพื่อสื่อความหมายที่เกิดจากประสบการณ์การรับรู้ทางความรู้สึก การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์รูปแบบตามความรู้สึก เป็นการนำทัศนธาตุมาใช้ในการจัดองค์ประกอบศิลป์และกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก

4.2 องค์ประกอบภาพในผลงานสร้างสรรค์(Composition) ประกอบด้วย

การจัดองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับแนวเรื่องของภาพ และรูปแบบ เพื่อกำหนดการจัดวางรูปทรงสัญลักษณ์ที่เป็นส่วนหลักและส่วนประกอบต่างๆ เพื่อการสื่อความหมายให้สอดคล้องกับแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1) องค์ประกอบและมุมมองของภาพที่เน้นลักษณะของกลุ่มคนอีสานในวิถีชีวิต พิธีกรรม และวัฒนธรรม กลุ่มคนในพิธีกรรมและประเพณีนำมาเป็นส่วนเด่นของภาพ การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพจะเน้นที่ลักษณะของกลุ่มคนที่แสดงออกความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะของท่าทางของผู้คน ความรู้สึกของการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนภายใต้บรรยากาศของแต่ละพิธีกรรม โดยการจัดภาพและกำหนดแสงเงาให้เกิดมุมมองของการเป็นกลุ่มก้อนของผู้คน ให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพของกลุ่มคนในบรรยากาศและบริบทแวดล้อมของพิธีกรรมและกิจกรรม โดยปรับลดรายละเอียดบางส่วนที่ไม่จำเป็นให้อยู่ในบรรยากาศของเงา และเพิ่มเติมส่วนสำคัญโดยใช้แสงให้พื้นที่รูปทรงนั้นเด่นชัดขึ้นเพื่อสื่อความหมายบ่งบอกถึงความร่วมมือร่วมใจ สืบทอดสิ่งที่มีคุณค่าของกลุ่ม ให้อยู่ สะท้อนให้เห็นถึงความยึดมั่นศรัทธาต่อ แสดงออกถึงการร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน

2) องค์ประกอบและมุมมองภาพมุ่งเน้นที่บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการสืบทอด วัฒนธรรมของบรรพบุรุษของคนอีสาน การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพของบุคคล โดยการกำหนดเลือกบุคคลที่มีบทบาทและสำคัญต่อวิถีทางความเชื่อและการดำเนินชีวิต ทั้งการสืบทอดวิถีปฏิบัติภายในครอบครัวและสืบทอดวิถีความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันมาในท้องถิ่น นำมาเป็นจุดสนใจหรือรูปทรงหลักของภาพ และประกอบเข้ากับส่วนประกอบอื่นๆ ที่เกิดจากประสบการณ์ที่เป็นความภูมิใจ

ต่ออัตลักษณ์ที่แต่ละคนถ่ายทอดออกมาเป็นเรื่องเล่านำมาใช้เป็นพื้นหลังของภาพ การจัดองค์ประกอบของภาพในผลงานชุดนี้ส่วนใหญ่เป็นการจัดโดยเน้นภาพบุคคลเป็นส่วนหน้าของภาพ และเรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดออกมาจะถูกใช้เป็นส่วนพื้นหลังของภาพเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศทั้งในสิ่งแวดล้อมและในบรรยากาศในพิธีกรรม นำมาใช้ในการปรับลักษณะของแสงเงาในภาพเพื่อเน้นให้เกิดความรู้สึกถึงความเชื่อและความผูกพันของผู้คนต่อบุคคลและต่ออัตลักษณ์ของตน การเพิ่มเติมส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมนั้นๆ เพื่อเพิ่มความรู้สึกให้เกิดขึ้นในบรรยากาศโดยรวมของภาพ และประกอบเข้ากับจุดสนใจที่เป็นภาพบุคคล เพื่อให้ผลงานสื่อความหมายได้ชัดเจนตามแนวคิดในการสร้างสรรค์

3) องค์ประกอบโดยเน้นมุมมองทัศนียภาพของพื้นที่ประกอบพิธีกรรมและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การกำหนดมุมมองทัศนียภาพที่สัมพันธ์กับความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นพื้นที่ที่สำคัญมีผลต่อความเชื่อในจิตใจ ต่อความเชื่อและการประกอบพิธีกรรม มุมมองทัศนียภาพลักษณะนี้ทำให้เห็นภาพกว้างของพื้นที่เพื่อให้ผลงานสะท้อนบรรยากาศตามอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมที่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานที่คอยคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่างๆ เป็นศูนย์รวมใจของคนในกลุ่มที่ให้ความเคารพนับถือและยึดถือปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การจัดองค์ประกอบและมุมมองของภาพสัญลักษณ์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นมุมมองที่สร้างความรู้สึกและแสดงถึงความยิ่งใหญ่และความเป็นศูนย์กลางของความเคารพนับถือของผู้คน

4.3 ทัศนธาตุทางศิลปะ (Visual Elements) ทัศนธาตุทางศิลปะเป็นภาษาทางศิลปะที่ประกอบเข้าเพื่อสร้างความรู้สึกและความหมายในภาพให้ชัดเจนขึ้น จากผลของการสร้างสรรค์

ประกอบด้วยทัศนธาตุหลักที่ใช้ในการสร้างสรรค์ในผลงานชุดนี้ เน้นที่ค่าน้ำหนักของแสงและเงาที่เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดบรรยากาศความรู้สึกภายในภาพ ซึ่งในการสร้างสรรค์ยังมีส่วนประกอบทางทัศนธาตุอื่นๆ ที่มีความจำเป็นในการประกอบกันเป็นภาพหนึ่งภาพขึ้นมา อาทิ เส้น รูปทรง พื้นผิว เป็นต้น สามารถแยกอธิบายการใช้ทัศนธาตุต่างๆ ในการสร้างสรรค์ผลงาน ได้ดังนี้

4.3.1 แสงและเงาในผลงานสร้างสรรค์ (Light and Shade)

ลักษณะแสงและเงาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ เพื่อช่วยให้ความรู้สึกที่สามารถรับรู้ได้ถึงความรู้สึกและความศรัทธาของคนและผู้คน การรับรู้บรรยากาศของภาพที่จะสามารถสร้างอารมณ์ความรู้สึกได้ดีและชัดเจนเกี่ยวพันกับแสงและเงาภายในภาพ ลักษณะของแสงและเงา 2 ลักษณะ ดังนี้

1) แสงและเงาที่สะท้อนความเชื่อความศรัทธาของกลุ่มคนในการประกอบพิธีกรรม แสงลักษณะนี้จะปรากฏจากแหล่งกำเนิดของแสงหรือแสงจากธรรมชาติส่องให้เห็นถึงช่วงเวลาในการประกอบพิธีกรรม การกำหนดแสงเงาลักษณะนี้จะช่วยให้เกิดมุมมองความเป็นเอกภาพของกลุ่มคน สะท้อนความเชื่อความศรัทธาแสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบพิธีกรรมที่กำลังทำ แสงลักษณะนี้จะปรากฏในส่วนกลางหรือจุดสนใจของภาพ แสงและเงาลักษณะนี้จะใช้กับภาพที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาและพิธีพราหมณ์ ผู้สร้างสรรค์ได้ปรับเพิ่มและลดความสว่างของแสงเงาในบางพื้นที่ของภาพโดยมีเป้าหมายเพื่อให้แสงสร้างความรู้สึกถึงความศรัทธาต่อพิธีกรรมของผู้คน

2) แสงและเงาที่สร้างความรู้สึกของความเชื่อต่อสิ่งเร้นลับ แสงลักษณะนี้จะปรากฏในลักษณะภาพย้อนแสงหรือแสงจะอยู่ส่วนหลังของจุดสนใจที่สะท้อนความเชื่อความศรัทธาแสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบพิธีกรรมที่กำลังทำ แสงลักษณะนี้จะปรากฏเพื่อเน้นในส่วนกลางหรือจุดสนใจของภาพ การกำหนดแสงในลักษณะนี้สื่อความหมายและให้ความสำคัญต่อภาพบุคคลเพื่อสะท้อนถึงคุณค่าอัตลักษณ์ทางความเชื่อที่มีและสะสมในจิตใจของของคน แสงและเงาในภาพที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีและสิ่งเร้นลับ ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดแสงเงาภายในภาพในลักษณะของภาพย้อนแสง ทำให้รูปทรงหลักมีค่าน้ำหนักที่เข้มและบรรยากาศของภาพจะทำให้รู้สึกได้ถึงความรู้สึกกลับในผลงาน

4.3.2 ทศนธาตุทางศิลปะอื่นๆ

1) การเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวของผู้คนและกลุ่มคนในบรรยากาศของประเพณีและพิธีกรรม ลักษณะของท่าทางที่กำลังเคลื่อนไหวก่อนแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของผู้คนที่มาร่วมกัน

2) รูปทรงคนในระยะต่างๆ ภาพในภาพ การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้รูปทรงคนเป็นส่วนสำคัญในทุกๆ ภาพ เมื่อคนและผู้คนอยู่ในบรรยากาศในตำแหน่งต่างๆ ทั้งระยะใกล้ กลาง ไกลในภาพ ล้วนมีผลและส่งผลให้ภาพเกิดความสมบูรณ์ได้

ก.รูปทรงคนในระยะใกล้

ข.รูปทรงคนในระยะกลาง

ค.รูปทรงคนในระยะไกล

ง.เส้นในผลงานและพื้นผิวในผลงาน

5. บทสรุปของผลงานการสร้างสรรค์

ผลงานภาพพิมพ์ชุดนี้สะท้อนอัตลักษณ์ในเชิงนามธรรมในหลากหลายมิติของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานทั้ง 8 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อในเรื่องผี ความศรัทธาที่มีต่อศาสนาพุทธ และวิถีการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวอีสาน อัตลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าชาวอีสานเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความเชื่อเรื่องผีและมีความศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า ความยึดมั่นศรัทธาอย่างแรงกล้าทำให้ชาวอีสานยังคงสามารถธำรงรักษาความเชื่อมั่นและความศรัทธานั้นไว้อย่างเหนียวแน่นมั่นคงและสืบสานถ่ายทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นผ่านหลากหลายแนวทาง อาทิ ผ่านกิจกรรมที่เป็นจารีตประเพณีและผ่านหลักปฏิบัติหลากหลายเพื่อสร้างความรักความสามัคคีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความเชื่อและความศรัทธาร่วมกัน ผ่านวิถีการดำเนินชีวิตเพื่อการดำรงอยู่ในกลุ่ม ผ่านพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือพื้นที่ที่เป็นศูนย์รวมใจในการประกอบพิธีกรรมร่วมกัน ผ่านบุคคลที่เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาในฐานะผู้นำทางจิตใจ ผ่านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผ่านสิ่งกราบไหว้สักการบูชา รวมถึงสิ่งของที่เป็นเสมือนตัวแทนในการยึดเหนี่ยวจิตใจผู้คนไว้ด้วยกัน เป็นต้น ผลงานภาพพิมพ์ชุดนี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและความศรัทธาของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในหลากหลายมิติ เป็นความหลากหลายที่สามารถสัมผัสได้ถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอันเกิดขึ้นจากการมีพื้นฐานที่สำคัญร่วมกันและเป็นพื้นฐานที่สั่งสมมาอย่างต่อเนื่องยาวนานและสืบสานจากรุ่นสู่รุ่นของชาวอีสาน

การสร้างสรรค์ผลงานทั้ง 64 ชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งในคุณูปการ ดังนี้ ประการแรก การเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องคุณค่าทางทางวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานที่ถ่ายทอดผ่านสุนทรียทางศิลปะขึ้นในความรู้สึกนึกคิดและจิตใจของผู้ชมหรือผู้เสพงาน เพื่อให้เกิดความรู้สึกตระหนักในคุณค่า การให้ความเคารพยกย่อง และการให้ความสำคัญต่อบุคคล พิธีกรรม กิจกรรม พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมใจของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นอีสาน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมอนุรักษ์และพัฒนาคุณค่าทางศาสนาคุณธรรม จริยธรรมศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่หลากหลายตามแผนงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีค่านิยมและสร้างสรรค์งานศิลปะระดับท้องถิ่นระดับชาติและระดับนานาชาติ เนื่องจากได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นอีสานที่มีความหลากหลายและแสดงถึงอัตลักษณ์ของแต่ละชาติพันธุ์ที่ควรค่าแก่การศึกษา บันทึกและเผยแพร่ในรูปแบบของผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่สะท้อนถึงความหลากหลายของอัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในปัจจุบัน

6. ข้อเสนอจากการสร้างสรรค์

1. ความหมายสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้อยู่ที่ สำนึกในรากเหง้าของคน ทั้งของผู้คนอีสานและของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรมอีสาน ถึงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนในบริบทของท้องถิ่น บริบทโลกาภิวัตน์และบริบทของการสร้างสรรค์ศิลปะ เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามการเติมเต็มสิ่งที่ขาดไปในความเข้าใจในท้องถิ่นและในชีวิต อัตลักษณ์ในผลงานชุดนี้จึงไม่ได้อยู่ที่รูปแบบภายนอกที่เป็นรูปธรรมเป็นสำคัญ เนื่องจากรูปแบบของอัตลักษณ์มีการผสมและเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและยุคสมัย สิ่งสำคัญของอัตลักษณ์ คือ คน ผู้คนที่ทำและสำนึกต่อคุณค่าที่สืบสานส่งต่อมาจากบรรพบุรุษ คนเป็นกลไกสำคัญที่จะเป็นผู้นำกำหนดรูปแบบและรักษาให้อัตลักษณ์นั้นๆ

ยังคงอยู่สืบไปในสังคม อีกประการอัตลักษณ์ในท้องถิ่นเปรียบเหมือนรูปแบบของการต่อสู้และการแสดงให้สังคมรู้ว่าผู้คนเหล่านี้ยังคงอยู่และยังคงมีตัวตน อัตลักษณ์จึงเปรียบเสมือนรูปแบบที่สะท้อนชีวิตของคนและผู้คนในบริบทของสังคมและของโลกที่แตกต่างกันไป

2. กระแสการสร้างสรรคศิลป์ในปัจจุบันและความพยายามที่จะกำหนดรูปแบบการสร้างสรรคที่เป็นสากล ประกอบกับการสื่อสารที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้รูปแบบและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะทำให้เกิดการผสมผสานมิติทางความคิดและรูปแบบในการสร้างสรรค์ให้อยู่ในกรอบที่เรียกว่าสมัยใหม่ การขับเคลื่อนและการก้าวไปในสังคมของการสร้างสรรค์ในลักษณะนี้ ในความเป็นสากลที่มากขึ้นในการสร้างสรรค์ก็มีส่วนที่ทำให้ความเป็นลักษณะเฉพาะบางอย่างลดน้อยลง การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้จึงเป็นอีกมุมมองของผู้สร้างสรรค์ที่ทดลองผสมผสานและหาความสมดุลในการสร้างสรรค์ระหว่างแนวคิดที่เป็นท้องถิ่นและรูปแบบการถ่ายทอดตามแบบอย่างตะวันตก

3. ทักษะในการสร้างสรรค์ที่มองว่า ศิลปะ คือ ความรู้ ที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ ผู้สร้างสรรค์เห็นว่าการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาการสร้างสรรค์ศิลปะ สิ่งสำคัญจึงไม่ได้อยู่ที่รูปแบบในการถ่ายทอด (Art Style) แต่อยู่ที่การพัฒนาแนวทางและหาความเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน เกี่ยวกับเทคนิค วิทยาการและเครื่องมือใหม่ๆ ที่มีในปัจจุบัน ดังเช่นการสร้างสรรคผลงานภาพพิมพ์โลหะวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ยังคงใช้กันตามแบบการทำงานภาพพิมพ์ของตะวันตกใน ศตวรรษที่ 17-18 ศิลปินในปัจจุบันนอกจากการผสมสร้งสรรคผลงานของตนให้มีคุณภาพควรมีบทบาทต่อการแสวงหาและพัฒนาเทคนิควิธีการสร้างสรรค์เพื่อเป็นแบบอย่างในการพัฒนาการสร้างสรรค์อีกทาง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล คงทอง. ศิลปะภาพพิมพ์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2543.
- กัญญา เจริญศุภกุล. ความเป็นไปได้ในการทำภาพพิมพ์หินในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์พรินต์กรุป, 2534.
- จุฬาทิตย์ ทองรุ่งโรจน์. เทคนิคการทำภาพพิมพ์ด้วยแม่พิมพ์โลหะ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ยูไนเต็ดบุ๊กส์, 2531.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน: ข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์, 2548.
- ฉัตรชัย อรรถปักษ์. องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์ดี, 2553.
- ชนิดา ชิตบัณฑิตย์. “การท่องเที่ยวไทย: อุตสาหกรรมขาย”สังคมอุดมคติ” ใน โลกทุนนิยม. วารสารธรรมศาสตร์ 20 : 3 (กันยายน – ธันวาคม 2543).
- ชลุด นิมเสมอ. องค์ประกอบของศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2544.
- ทวีเดช จีวบาง. ความคิดสร้างสรรค์ศิลปะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537.
- ธงชัย วินิจจะกุล. การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของอดีต: ประวัติศาสตร์ใหม่ในประเทศไทย หลัง 14 ตุลาคม. ใน ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ. (บรรณาธิการ) สถานภาพไทยศึกษา: การสำรวจเชิงวิพากษ์. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). 2543.
- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. “การสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง” วาทกรรมอัตลักษณ์/ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). กรุงเทพฯ : มานุษยวิทยาสิรินธร, 2547.
- ปริญญาน ภิภุ. ประเพณีโบราณไทยอีสาน. อุบลราชธานี : ศิริธรรม, 2516.
- ปิยะชาติ คงถิ่น. (4 พฤศจิกายน 2556). ทุกทิศทั่วไทย แสกเด็นสาก. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2558, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=4udcCGbeNuw>
- พระครูสุเทพสารคุณ, สุนันท์ เพชรเลื่อน พระครู และคณะ. มรดกไทยอีสาน ฉบับสมบูรณ์. ขอนแก่น : ขอนแก่นคลังนันทาธรรม, 2544.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธารอักษร, 2546.
- พัฒนา กิตติอาษา. ท้องถิ่นนิยม : การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : คณะกรรมการ, 2546.
- มณี พะยอมยงค์. วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- มิ่งขวัญ ชนไฟโรจน์. แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์กลาในอีสาน. วิทยานิพนธ์ ป.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- มณี พันทวี. โครงการจัดงานประเพณีวันออกพรรษา. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน, ม.ป.ป.
- วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์, สุวิทย์ ธีรศาสตร์ และดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม และการพัฒนาทางการเมืองในประเทศไทย ในช่วง 1951-1991 : กรณีศึกษา

- ภาคอีสาน,” มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. 9(2) : 36-47 ; พฤศจิกายน 2534-เมษายน, 2535.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. ทัศนศิลป์ปริทัศน์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2546.
- สาร สารระทัศนันทน์. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สิริวัฒน์ คำวันสา. อีสานคดีเนื่องในงานการเล่นพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2521.
- สุภณ สมจิตศรีปัญญา. “อีตลีสอง คองลีสี่ จากต้นฉบับโบราณ” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการไทยคดีวิชาการ 35. หน้า 40-75. กาลสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2536.
- สุรสม กฤษณะจุฑะ. ญาติต้องสูดนานพื้นถิ่นอีสาน. อุบลราชธานี : กองทุนส่งเสริมและพัฒนาก่อผลิตบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2557.
- สุพิทวง ธรรมพินธา. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญา, 2543.
- สุชาติ เกาทอง. ศิลปวิจารณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537.
- สุนทร การงาน. บุญกุ่มข้าวใหญ่และบุญข้าวเจ้าบ้านหนองกง ตำบลเสื่อไ้ก่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.
- เสฐียร โกเศศ. ประเพณีไทย. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา, 2525.
- เสรี พงศ์พิศ. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่มที่ 1 และเล่ม 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป, 2536.
- สำลี รักสุธี. อีตลีสองคองลีสี่. กรุงเทพฯ : พ.ศ.พัฒนา, 2549.
- อภิญา เพื่องฟูสกุล. อัตลักษณ์ (Identity) การทบทวนทฤษฎี และกรอบแนวคิด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. โลกทัศน์อีสาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อภินิหารการพิมพ์, 2537.
- อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- อาคม เสงี่ยมวิบูล. การทดลองสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โลหะกัดกรวด(Etching) จากแผ่นโลหะทดแทน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2553.
- อาภรณ์ จันทรสมวงศ์. พลวัตชุมชนไทยในสมัยโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : โครงการประสานงานวิจัย เพื่อพัฒนาสังคม (สกว.), 2544.
- อารี สุทธิพันธ์. ทัศนศิลป์และความงาม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, 2532.
- _____. ประสบการณ์สุนทรีย์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, 2533.
- อินทนนท์ ม่านเวียงพิงค์. (24 กรกฎาคม 2557). รำวงเซิ้งกลาบ้านโนนใหญ่. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2558, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=4udcGbeNuw>
- อัญชลี ชัยวรพร. จากกาแฟโบราณถึงอำพล ลำพูนฯ. สารคดี, 205, 48-54. 2545.
- อัศนีย์ ชูอรุณ. ความรู้เกี่ยวกับศิลปะภาพพิมพ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2543.

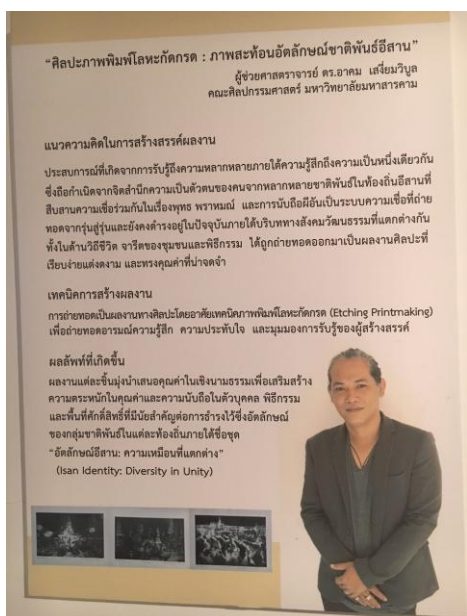
- golfssaaa. (19 มีนาคม 2554). พิธีสู่ขวัญสูตรขวัญไทยอื้อ. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2558, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=aUdWHL5rLoA>
- Helena Norberg - Hodge. แพล. เบญจรัตน์ แซ่ฉั่ว ไพโรจน์ ภูมิประดิษฐ์. แพลและเรียบเรียง. โลกาภิวัตน์กับชุมชนที่ยั่งยืน บทเรียนแห่งลาดักและทางเลือกใหม่อันหลากหลายจากทั่วโลก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา, 2545.
- leknkp. (29 ตุลาคม 2553). การขับสรภัญญะ กลอนลาและลาลาว ชาวไทข่า บ้านโสกแม้ว ต.อุ่มเหมา อ.ธาตุพนม นครพนม. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2558, จาก https://www.youtube.com/watch?v=p4qzQA_BOV4
- _____. (13 เมษายน 2556). ผู้ว่าฯกับไทข่าอุ่มเหมา สงกรานต์ นครพนม 2556. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2558, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=frKWB7yDwIQ>
- _____. (11 มีนาคม 2558). พิธีเหยา วันกะเลิงรำลึกประจำปี 2558 ต.กรูคุ อ.เมือง จ.นครพนม วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2558. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2558, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=zHjs74lIYoE>
- _____. (15 กุมภาพันธ์ 2556). แสกเต็นสาก วันรวมใจไทยแสก 2556 นครพนม. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2558, จาก <https://www.youtube.com/channel/UCXikFsZdMHR8Llu9yrxPaAA>
- _____. (18 ธันวาคม 2555). แขงชะนาม โพนสวรรค์ 2555 นครพนม 2. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2558, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=M61nj0flbA4>
- _____. (27 มีนาคม 2554). งานเหยาไทยอื้อคำพิ 2554 # 5 อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2558, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=WpHtMFjb8IE>
- Milk Marshall. (8 มีนาคม 2557). สารคดี "พิธีเหยา ภูมิปัญญาการรักษาโรค วิถีแห่งภูไทบ้านกุดบอด". [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2558, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=iPNYVaqeghs>
- Montree Kotkanta. (10 มิถุนายน 2541). รู้จักกับภาคอีสานของไทย ภูมิศาสตร์ การเดินทางและการท่องเที่ยว : ชาติพันธุ์ในอีสาน. [เว็บไซต์]. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2558, จาก <http://www.isangate.com/isan/paothai.html>
- Natlada Tao. (29 สิงหาคม 2555). วัฒนธรรมชาวกลา. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2558, จาก https://www.youtube.com/watch?v=xLF_HGFUFZU
- _____. (9 มีนาคม 2556). ตำนานชนเผ่าไทโส้. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2558, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=h13pN7oXgtE>
- Sant K. (24 มีนาคม 2557). มาต๋อกินข้าวปุ้น เอาบุญผะเหวด ฟังเทศน์มหาชาติ. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2558, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=Zn0OWck-JLA>

- sunthorn chumsri. (8 ตุลาคม 2558). รำผีหมอเผ่ากะเลิง "งานบุญเดือนสิบ ไหว้พระแก้ว".
[วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2558, จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=tWUDz8ZOO5U>
- tepanan. (9 เมษายน 2556). พิธีเหยา ประเพณีการเลี้ยงผี ผู้ไท บ้านคำพอก อ.หนองสูง จ.
มุกดาหาร. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2558, จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=lGv9bB1zz4A>
- Websanom Thailand. (24 ตุลาคม 2557). บุญกฐินหนองบัวบาน อีสานบ้านเฮา ปี 2557".
[วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2558, จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=oW6pPdLYmc4>

ภาคผนวก ก

ประมวลภาพการเผยแพร่ผลงาน ในงาน "ศิลปากรวิจัยและสร้างสรรค์ ครั้งที่ 9 : บูรณาการ
ศาสตร์และศิลป์" ณ หอศิลป์สนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม วันที่ 11 - 21 กุมภาพันธ์ 2559

ประมวลภาพการเผยแพร่ผลงาน ในงาน "ศิลปากรวิจัยและสร้างสรรค์ ครั้งที่ 9 : บูรณาการศาสตร์และศิลป์" ณ หอศิลป์สนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม วันที่ 11 - 21 กุมภาพันธ์ 2559

ภาคผนวก ข

ประมวลภาพการเผยแพร่ผลงาน นิทรรศการผลงานศิลปะภาพพิมพ์ “อัตลักษณ์อีสาน: ความเหมือนที่แตกต่าง” (Isan Identity : Diversities in Unity) ณ หอศิลป์จำปาศรี สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม มีนาคม 2559

ประมวลภาพการเผยแพร่ผลงาน นิทรรศการผลงานศิลปะภาพพิมพ์ “อัตลักษณ์อีสาน: ความเหมือนที่แตกต่าง” (Isan Identity : Diversities in Unity) ณ หอศิลป์จำปาศรี สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม มีนาคม 2559

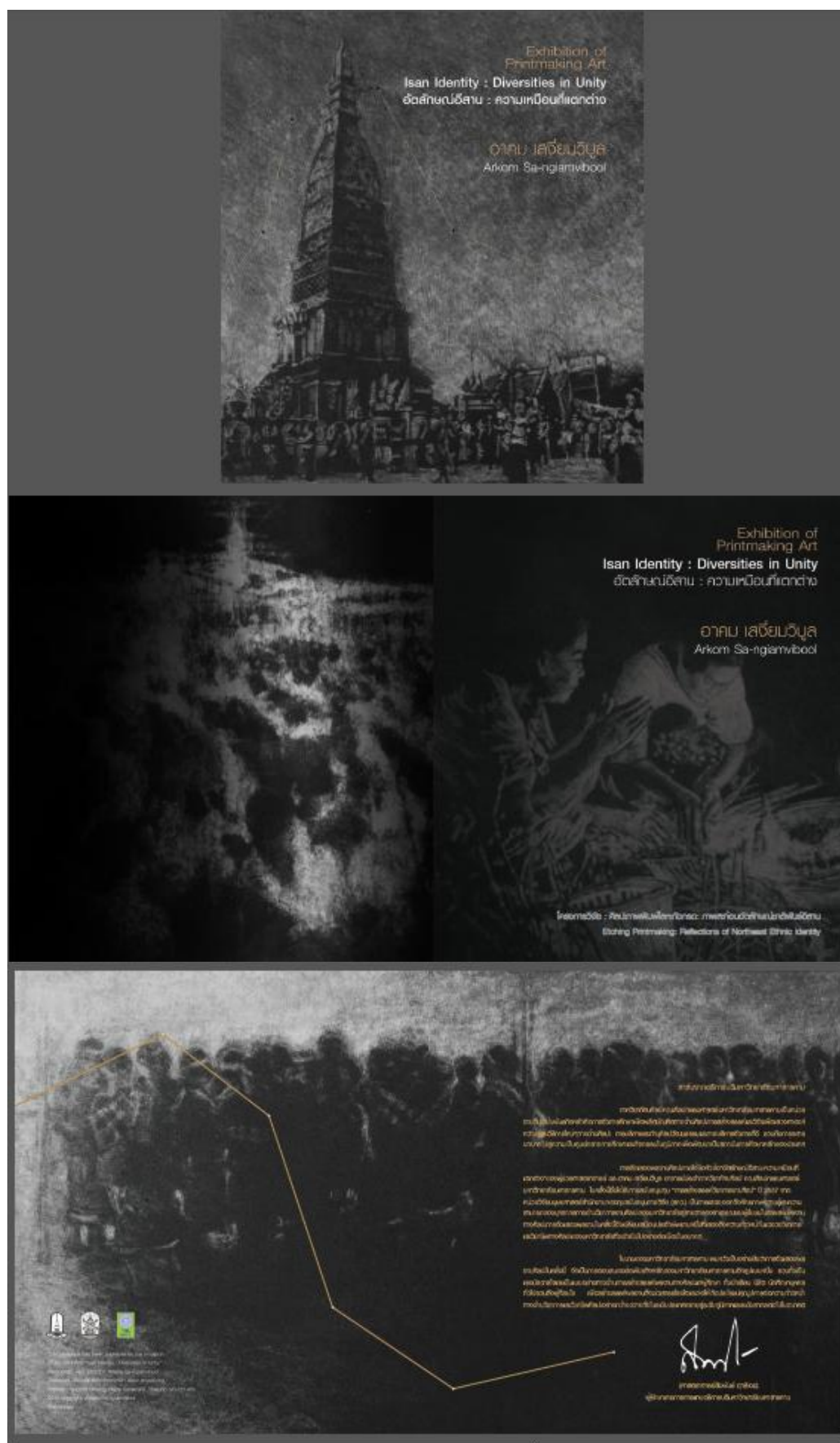

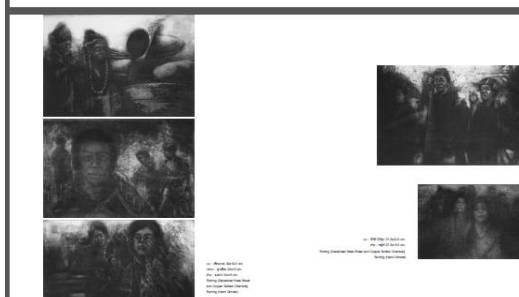

ภาคผนวก ค

การเผยแพร่ผลงาน ในรูปแบบสู่จิตร์ประกอบนิทรรศการผลงานศิลปะภาพพิมพ์
“อัตลักษณ์อีสาน: ความเหมือนที่แตกต่าง” (Isan Identity : Diversities in Unity)

ประวัติผู้สร้างสรรค์

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นาย อาคม เสงี่ยมวิบูล
(ภาษาอังกฤษ) MR. ARKOM SA-NGIAMWIBOOL
2. ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
3. หน่วยงานที่สังกัด สาขาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150
โทรศัพท์/โทรสาร 043 754384
4. ที่อยู่ (ตามบัตร) 135 ถ. สหพัฒนา ต. ในเมืองอ. เมือง จ. ยโสธร 35000
(ปัจจุบัน) 7/43 หมู่ที่ 14 ต.แก้ง อ.เมืองมหาสารคาม จ.มหาสารคาม
44000
Email: arkomsang @ gmail.com
5. ประวัติการศึกษา

2537-2542	ปริญญาศิลปบัณฑิต (ศ.บ.) สาขาวิชาภาพพิมพ์ (เกียรตินิยมอันดับ 2) คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร
2542-2546	ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต (ศ.ม.) สาขาวิชาภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร
2546-2551	ปริญญาศิลปประยุกต์ดุสิตบัณฑิต (ศป.ด.) สาขาวิชาการออกแบบ ผลิตภัณฑ์คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
6. ประสบการณ์และผลงาน
 - 6.1 ประสบการณ์การวิจัยแลผลงานวิชาการ

2551	-โครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเม็ดลูกรัง (หินแห่) ในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับงานตกแต่ง”.อุบลราชธานี: สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. -บทความวิจัยเรื่อง “การใช้เม็ดลูกรังอีสานทำผลิตภัณฑ์ตกแต่งอาคาร”.วารสารศิลปกรรมบูรพา มหาวิทยาลัยบูรพา, 10(2),13-24.
------	---

- 2553 -โครงการวิจัยเรื่อง “บล็อกปูพื้นจากเม็ดลูกรังในอีสาน”. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ของอาจารย์และนักวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2553 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
- 2555 -โครงการวิจัยเรื่อง “การทดลองสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โลหะกัดกรดจากแผ่นโลหะทดแทน”. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2555 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
- บทความวิชาการเรื่อง “การพัฒนาเครื่องปั้นจากลูกรังอีสาน” วารสารเปลวปัญญา: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 ตุลาคม 2555.
- 2556 - โครงการวิจัยเรื่อง “ศิลปะภาพพิมพ์โลหะกัดกรด (Etching): กรณีศึกษาอัตราส่วนผสมของสารละลายเคมีกับโลหะชนิดต่างๆ”. มหาสารคาม: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2556 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
- บทความวิชาการเรื่อง “ผลิตภัณฑ์หินแห่อีสาน” วารสารสุทธิปริทัศน์ (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต) ปีที่ 27 ฉบับที่ 82 เมษายน-มิถุนายน 2556 ISSN 0857-2690, หน้า 137-150.
- 2557 - โครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการใช้แผ่นโลหะทดแทนเพื่อการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โลหะกัดกรด”. มหาสารคาม: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2557 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
- โครงการวิจัยเรื่อง “ศิลปะภาพพิมพ์โลหะกัดกรด : ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อีสาน”. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). (ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2557 รอบ 2)

6.2 ประสบการณ์การแสดงผลงานสร้างสรรค์

- 2535 - การแสดงนิทรรศการศิลปะ นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา 2535
- 2537 - การแสดงศิลปกรรมผลงาน นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 2537, กรุงเทพฯ
- 2538 - การแสดงศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัทโตชิบา (ประเทศไทย) ครั้งที่ 7
- 2539 - การแสดงผลงานนักศึกษา คณะจิตรกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ
- 2540 - การแสดงศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัท โตชิบา (ประเทศไทย) ครั้งที่ 9
- การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัย ของธนาคารกสิกรไทย 2540, กรุงเทพฯ

- ร่วมแสดงนิทรรศการ “Print from Graphic Art Classes” ของนักศึกษา
ภาควิชาภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ
- 2541 - การแสดงศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัทโตชิบา (ประเทศไทย)
ครั้งที่ 10
- การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัย ของธนาคารกสิกรไทย 2541, กรุงเทพฯ
- การแสดงนิทรรศการศิลปนิพนธ์ ของนักศึกษาคณะจิตรกรรม มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, กรุงเทพฯ
- 2542 - การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 45, กรุงเทพฯ
- การแสดงศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัทโตชิบา(ประเทศไทย)
ครั้งที่ 11
- 2543 - การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 46, กรุงเทพฯ
- การแสดงศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัทโตชิบา(ประเทศไทย)
ครั้งที่ 12
- การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัย ของธนาคารกสิกรไทย 2543, กรุงเทพฯ
- 2544 - การแสดงศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัทโตชิบา (ประเทศไทย)
ครั้งที่ 13
- 2545 - การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 48, กรุงเทพฯ
- การแสดงศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัทโตชิบา (ประเทศไทย)
ครั้งที่ 14
- ร่วมแสดงในนิทรรศการกลุ่ม “Trapped” ณ. 388 Café,
Art Space, กรุงเทพฯ
- 2552 - ร่วมแสดงนิทรรศการ The 9th Oriental Culture, art and sports
Festival 2009. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.ชลบุรี
- 2555 - ร่วมแสดงผลงาน The Master of Fine Arts Conference And The 2nd
Master of Fine Exhibition 2012 The Identities Through Visual Arts
ณ Hue College of Arts เมืองฮือเทียนเว้ เวียดนาม.
- ร่วมแสดงผลงานศิลปกรรมคณาจารย์ ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปี 2555 ศูนย์แสดงผลงาน สถาบัน
วิจิตรศิลป์แห่งชาติ สปป.ลาว
- 2556 - ร่วมแสดงผลงาน นิทรรศการ “Little Big Prints” By 196 Thai and
Foreign Artists คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- 2558 - ร่วมแสดงผลงาน The Master of Fine Arts Exhibition: Visual Arts
Academic year 2014 ครั้งที่ 5 ณ หอศิลป์จำปาศรี สถาบันวิจัยศิลปะและ
วัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ประเทศไทย)
- 2559 - ร่วมแสดงผลงาน “อัตลักษณ์อีสาน: ความเหมือนที่แตกต่าง (Isan
Identity: Diversity in Unity)” การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัย

และสร้างสรรค์ระดับชาติและนานาชาติ “ศิลปากรวิจัยและสร้างสรรค์ ครั้งที่ 9 : บูรณาการศาสตร์และศิลป์ ” ณ หอศิลป์สนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม

- ร่วมแสดงผลงาน “ผี พราหมณ์ พุทธ” ศิลปกรรมลุ่มน้ำโขง ครั้งที่ 4 (CLMTV Contemporary Art 2016) Faculty of Fine Arts, Msu (Thailand)

- 2559 - นิทรรศการผลงานศิลปะภาพพิมพ์ “อัตลักษณ์อีสาน: ความเหมือนที่แตกต่าง” (Isan Identity : Diversities in Unity) ณ หอศิลป์จำปาศรี สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม มีนาคม 2559

6.3 เกียรติประวัติ

- 2543 - “รางวัลพิเศษ” การแสดงศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัทโตชิบา (ประเทศไทย) ครั้งที่ 12
- 2544 - “รางวัลพิเศษ” การแสดงศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัทโตชิบา (ประเทศไทย) ครั้งที่ 13
- 2545 - “รางวัลดีเด่น” การแสดงศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัทโตชิบา (ประเทศไทย) ครั้งที่ 14